

Täysistunto

Keskiviikko 18.10.2023 klo 14.00—22.21

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.21.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—16.01), puhemies Jussi Halla-aho (16.01—18.00 ja 20.00—21.56) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.00—20.00 ja 21.56—22.21).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 17.10.2023 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 14—18/2023 vp.

3. Välikysymys sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta

Välikysymys VK 1/2023 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt annetaan vastaus Annika Saarikon ja muiden tekemään välikysymykseen VK 1/2023 vp sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta.

Valtioneuvoston vastauksen, kymmenen minuuttia, ja Annika Saarikon puheenvuoron, kymmenen minuuttia, jälkeen välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on myös enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voidaan myöntää vastauspuheenvuoroja, ja ajatus on, että ryhmäpuheenvuorojen jälkeen voidaan käydä debattikierros.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Nyt ministeri Juuso, olkaa hyvä. [Ben Zyskowicz: Eikö ministeri Krista Kiuru vastaa? — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Nyt kuunnellaan tällä hetkellä ministerinä toimivan ministerin puheenvuoro. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus haluaa varmistaa jokaisen suomalaisen hyvän hoidon ja hoivan sekä nykyisille että tuleville sukupolville. Siksi on tärkeää, että yhteiset euromme käytetään tehokkaasti tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Ensi vuonna suuntaamme hyvinvointialueiden yleiskatteeseen rahoitukseen 24,7 miljardia euroa, ja se on yli neljäsosa koko valtion budjetista.

Jaamme välikysymykseen sisältyvän huolen sote-uudistuksen toteutuksen keskeneräisyydestä ja kasvavista kustannuksista. Hyvinvointialueiden tilanne ja niille annettu tehtävä ei ole helppo. Väestön palvelutarve kasvaa ikääntymisen myötä. Henkilöstöpula vaivaa kaikkialla Suomessa. Osalla hyvinvointialueista alijäämä on kasvamassa jo ensimmäisenä toimintavuonna merkittävän suureksi.

Edellisen kauden hyvinvointialueratkaisuissa on lukuisia ongelmia. Hyvinvointialueet esittivät kuitenkin hallitusohjelmaneuvoittelussa toiveen työrauhasta. Siksi perusratkaisua ei ryhdytty muuttamaan. Palveluita uudistetaan nykyisellä hallintorakenteella. Säilytämme myös hyvinvointialueiden rahoitusmallin ennallaan vuosina 23—25. Kannustavuuteen tähtäävät muutokset tehdään hallitusti ja ennakoitavasti. Hyvinvointialueet toimivat siis tällä hetkellä täysin edellisen eduskunnan hyväksymien lakien pohjalta. Hallitusohjelman mukaisesti haemme ratkaisuja palveluiden turvaamiseksi. Edellinen hallitus toteutti hallinnollisen uudistuksen. Palveluiden järjestäminen siirrettiin suuremmille hartioille, jotta uudistuminen on mahdollista. Alueilla tällä hetkellä tapahtuva muutos on valitun hallintorakenteen suora seuraus. Tämä hallitus keskittyy uudistuksiin, joilla kustannusten kasvun paineissa rahat menisivät tärkeimpään: ihmisten palveluihin. [Timo Heinonen: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Palvelujärjestelmän sisällöllinen uudistaminen olisi pitänyt tehdä jo kymmenen vuotta sitten. Toimintaympäristö on rajusti muuttunut. Rahat ja etenkin henkilöstö eivät riitä nykyisellä tavalla organisoidun palvelujärjestelmän ylläpitoon. Väestön ikääntymisen aiheuttama piikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeessa on silti vielä edessä. Siksi hallituksella on kaksi tavoitetta yli muiden: palveluiden uudistaminen ja rahojen riittävyyden turvaaminen.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on palvelureformin aika. Palveluiden rakennetta uudistetaan toimimaan portaittain. Painopistettä siirretään korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. Nopean aikavälin toimenpiteinä puramme hoitojonoja parantamalla Kela-korvausta. Yleis- ja erikoislääkäreiden vastaanottojen ja etäpalvelun, psykoterapian ja hammaslääkärin perustutkimuksen Kela-korvaukset nousevat. Tällä helpotetaan julkisen terveydenhuollon jonotilannetta ja parannetaan ihmisten hoitoonpääsyä. Voimassa oleva laki ei mahdollista vastaavaa kohdennusta hoitojonojen purkamiseen hyvinvointialueiden yleiskatteellisen rahoituksen kautta. Myös hyvinvointialueiden omat ohjelmat sisältävät toimenpiteitä palveluverkon, palvelujärjestelmän rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseksi sekä tukipalveluihin, hankintoihin ja henkilöstöön liittyen. Tärkeitä asioita, joilla itse palveluita saadaan uudistettua.

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisestä on itsehallinnollisilla hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueet ovat saaneet nykyisen palvelu-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

verkkonsa perintönä kuntapohjaiselta järjestäjätaholta. Hallinnonuudistus tehtiin, jotta palveluita katsotaan yhden kunnan sijaan koko hyvinvointialueen näkökulmasta. Vaaleilla valitut päättäjät alueilla tekevät ratkaisut palveluista ja palveluverkosta. Nämä päätökset kuuluu tehdä lähellä ihmisten arkea.

Lähipalvelujen sisältöön vaikuttaa myös ihmisten tarpeiden muuttuminen uusien toimintamallien ja digitalisaation myötä. Yhä useampi palvelu on suurelle osalle väestöstä saatavissa digitaalisesti. Myös asiakkaiden kotiin ja lähiympäristöön vietäviä sekä liikkuvia palveluja tarvitaan terveydenhuollon tasapuolisen saatavuuden varmistamiseksi ympäri Suomen. Lopulta seinät eivät hoida ihmisiä, vaan ihmisiä hoitavat ihmisii.

Valta ja ratkaisut ovat hyvinvointialueilla, mutta valtio tukee niiden työtä. Uudistamme hyvinvointialueiden ohjausta. Otamme myös käyttöön kansallisen kustannuslaskennan mallin osana alueellista tietojohdantamista palveluiden vertailtavuuden parantamiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti palveluiden saatavuutta tulee kehittää erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden ja väestön perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen varmistuen. Hallitus kiinnittää huomiota palveluiden saavutettavuuteen, esteettömyyteen ja selkokieli-syyteen ja turvaa kielelliset oikeudet.

Arvoisa puhemies! Henkilöstöpula on tällä hetkellä suurin rajoite palvelujen järjestämiselle. Avoimet työpaikat ja rekrytointiongelmät ovat kasvaneet. Väestön ikääntyessä ja työikäisen väestön määrän vähetessä riittävän henkilöstön saatavuus vaikeutuu entises-tään. Haasteet henkilöstön saatavuudessa aiheuttavat kustannusten kasvua.

Hallitus tekee toimia koulutetun hoito- ja hoivahenkilökunnan saatavuuden parantami-seksi molemmilla kansalliskielillä. Koulutusmääriä lisätään, veto- ja pitovoimaa vahviste-taan, työnjakoa selkeytetään ja kansainvälisten osaajien saatavuutta parannetaan muun muassa nopeuttamalla ja sujuvoittamalla ammattioikeuden saamista. Ammattilaisten mah-dollisuuksia keskittyä omaa osaamista vastaavaan työhön ja työajan kohdentamista asia-kastyöhön pyritään parantamaan.

Hyvinvointialueilla on jouduttu hankkimaan kalliita ostopalveluita, jotta pystyttäisiin vastaamaan hoitoonpääsyn määräaikiin ja varmistamaan asukkaille riittävät palvelut. Hallitus arvioi keinoja hillitä kalliin lyhytaikaisen vuokratyövoiman käyttöä ja suunnata sitä tilanteisiin, joihin se parhaiten soveltuu. Alueiden mahdollisuuksia kehittää sijaispoo-leja edistetään. Nopeita ratkaisuja vaihtoehtoiksi kalliin vuokratyövoiman käytölle hae-taan ministeriöiden ja hyvinvointialueiden yhteistyönä.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa vuodesta 2023 vuoteen 2027 mennessä arviolta yhteensä 4,6 miljardia euroa. Rahoitus siis kasvaa koko vaalikauden ajan noin miljardi euroa vuodessa. [Oikealta: Kuulitteko? Kasvaa!]

Hyvinvointialueiden rahoitusta koko maan tasolla tarkistetaan vuosittain palvelutar-peen kasvua ja hintatason muutosta vastaavasti. Rahoitusta myös tarkistetaan tehtävämuu-tosten yhteydessä. Uudet tehtävät lisäävät rahoitusta, ja tehtävien vähentäminen toisin-päin. Hyvinvointialueiden rahoitus myös tarkistetaan kahden vuoden viiveellä toteutunei-ta kustannuksia vastaavaksi. Yksittäisen alueen alijäämää ei tulla kattamaan, sillä jälkikä-teistarkistus tehdään koko maan rahoitustasoon, joka jakautuu alueille rahoitusmallin mu-kaisesti. Jälkikäteistarkistus tehdään ensimmäisen kerran vuonna 2025 vuoden 2023 toteu-tuneiden kustannusten perusteella.

Hallitus on tehnyt miljardin euron kehysvarauksen vuodelle 2025 toteutuneiden kustan-nusten tarkistusta varten. Tähän olemme joutuneet varautumaan kuluva vuoden hyvin-vointialueiden suuren alijäämän vuoksi. Rahoitusta lisätään merkittävästi suhteessa edelli-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

sen hallituksen budjettikehykseen varaamaan tasoon. Kehysvaraus ei kuitenkaan poista hyvinvointialueilta tarvetta hillitä kustannusten kasvua. Jotta kehyksessä olevat rahat riittäisivät ja alueet noudattaisivat edellisen hallituksen säätämää talouden ohjauksen lainsäädäntöä, on alueiden tehtävä muutosohjelmissa kirjatut tasapainottavat toimet.

Hyvinvointipalvelujen rahoituksen kestävyys edellyttää ennakoitua hitaampaa kustannuskehitystä. Hallitus on sitoutunut tasapainottamaan julkista taloutta sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta yhteensä 1,4 miljardia euroa vuoteen 2027 mennessä.

Hallitus keventää hyvinvointialueiden tehtäviä noin 340 miljoonan euron edestä. Alueiden velvoitteet kevenevät ja vastaavasti rahoitus kevenee. Joidenkin velvoitteiden keventämisen keskeisin peruste on kuitenkin reagointi vakavaan henkilöstöpulaan. Esimerkiksi hoitotakuun säilyttäminen 14 päivässä ja henkilöstömitoituksen säilyttäminen 0,65:n tasolla helpottavat merkittävästi henkilöstöpulaa sekä vähentävät painetta ostopalveluhenkilöstölle. [Puhemies koputtaa] — Puhemies! Minulla menee ehkä minuutti tai kaksi vielä, sallitteko?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No jos voitte tiivistää, niin hyvä. Kymmenen minuuttia on sovittu aikaraja.

Hallituskauden loppupuolella rahoitusmalliin tehdään kannustavuuden lisäämiseksi pieniä muutoksia. Niiden vaikutus on rahoitusta 65 miljoonaa euroa vähentävä. Tämä tarkoittaa noin kahden promillen tuottavuusparannusta. Tästä huolimatta hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus kasvaa lähes miljardilla eurolla myös vuonna 2027. Hyvinvointialueiden omilla toimilla tavoitellaan 870 miljoonan euron kustannusten kasvua hillitsevää vaikutusta vuoden 2027 tasossa. Rahoitusta ei leikata vastaavalla summalla etukäteen. Alueiden omat toimenpiteet vaikuttavat valtion rahoituksen tasoon viiveellä jälkikätestarkastuksen kautta.

Nykyisen lainsäädännön mukaan hyvinvointialueiden tulee kattaa tilikaudella ja sen jälkeen syntynyt alijäämä kolmen vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kattamisvelvoitteen pidentäminen johtaisi satojen miljoonien eurojen lisäkustannuksiin. Tällaista rahaa ei ole varattu hallituksen asettamiin menokehyksiin. Hallituksella ei tällä hetkellä ole hallitusohjelman ulkopuolista valmistelua käynnissä liittyen hyvinvointialueiden talousohjaukseen. Hallitus seuraa tarkasti hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta ja nykyisen rahoitusjärjestelmän toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Hallitus turvaa perustuslain mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. [Puhemies koputtaa] Se toteutuu hyvinvointialueiden rahoituslain mukaisilla välineillä, joista keskeisimpänä ovat koko järjestelmän tasolla toteutuneiden kustannusten tarkistaminen [Puhemies koputtaa] eli jälkikätestarkistus sekä yksittäisen hyvinvointialueen osalta lisärahoitusmenettely. [Anne Kalmari: Pääseekö lääkäriin?]

Arvoisa puhemies! Hetki vielä. — Hallituksella on vastuu kaikkien julkisten palveluiden rahoituksen turvaamisesta. Tämä hallitus on sitoutunut kehyssääntöön, joka on tehty tulevien sukupolvien turvaksi. Hyvinvointialueiden menot kuuluvat budjettikehyksen piiriin. Menojen karkaamisesta johtuvat kehyslitykset johtaisivat uudelleenpriorisointeihin muista julkisista menoista.

Edellinen hallitus hyväksyi lait hyvinvointialueiden perustamisesta. Sote-uudistus ei missään nimessä ole valmis. On aika kääntää katse palveluiden rohkeaan uudistamiseen ja

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

vaikuttavuuden lisäämiseen. [Aki Lindén: Osaatte priorisoida!] Hallitus tekee parhaansa, jotta ihmiset voivat jatkossakin luottaa toimiviin julkisiin palveluihin. [Vasemmalta: Ei siitä vaikuta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ymmärrän, että asiaa on paljon, mutta meillä on yhdessä sovitut aikarajat, ja sen vuoksi olisi syytä kunnioittaa niitä. — Edustaja Saarikko.

14.16 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! ”Jättääkö keskusta välikysymyksen itselleen?” Näin on päähallituspuolueiden, kokoomuksen ja perussuomalaisten, riveistä kysely. Vastaus kysymykseen on: ei. Keskusta teki välikysymyksen Petteri Orpon hallitukselle, jolla on nyt valta ja vastuu tuoda eduskuntaan esityksiä. Keskusta teki välikysymyksen, koska olemme vakavasti huolissamme jokaisen suomalaisen perustuslailla turvatusta oikeudesta terveyspalveluihin ja sosiaalipalveluihin.

Hyvinvointialueet eivät tulleet valmiiksi sillä, että niitä koskeva uusi laki vihdoinkin viime kaudella nuijittiin kasaan. Kukaan riveistämme ei ole koskaan väittänyt, että rakenteet ja palvelut olisivat kerralla täydelliset. Nythän kaikki vasta alkaa. Hyvinvointialueet ovat vastanneet palveluista vasta reilut yhdeksän kuukautta. Lähiaikojen tekemiset tai tekemättä jättämiset ovat nyt kokoaan suurempia. [Ben Zyskowicz: Ai rahojen ei pitänytkään riittää?] On kyse ihmisten luottamuksesta päättäjiin ja luottamuksesta koko hyvinvointiyhteiskuntaan. [Ben Zyskowicz: Luottamuksesta teihin!]

Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys rohkaisee ja tarvittaessa pakottaa maan hallituksen kertomaan täällä tänään, mikä on heidän linjansa suomalaisten tärkeimpinä pitämien palveluiden suhteen. Siitä linjasta ovat kiinnostuneet paitsi keskusta myös hallituspuolueiden omat paikalliset päättäjät hyvinvointialueilla. Linja kiinnostaa myös niitä satojatuhansia suomalaisia, jotka päivittäin työskentelevät sosiaalipalveluissa ja terveyspalveluissa. Ja ennen kaikkea hallituksen linjalla on väliä heille — meille kaikille — jotka itse tai joiden läheiset palveluita käyttävät.

Ydin on tämä, arvoisa puhemies: Petteri Orpon kokoomus perussuomalaisten, kristillisdemokraattien ja RKP:n tuella on päätenyt näkemykseen, jonka mukaan suomalaisten terveys- ja sosiaalipalveluista on varaa leikata todelliseen tarpeeseen nähden 1,4 miljardia vaalikauden loppuun mennessä. [Välihuutoja oikealta] Summa on yhtä suuri kuin Pohjois-Savon alueen terveys- ja sosiaalipalveluihin vuodessa kuluva euromäärä. Te teette näin välittämättä siitä — välittämättä siitä — että valtiovarainministeriön virkamiehet ovat tämän vuoden maaliskuussa ennen vaaleja meille puolueille tähdentäneet, ettei hyvinvointialueilta ole varaa leikata vaarantamatta palveluita. [Ben Zyskowicz: Eikös ydin ole nyt puuttuvat rahat?]

Lisäksi maan hallitus ei ole vielä kertonut, mitä se aikoo tehdä sote-lain, kyllä, liian kiireälle vaatimukselle kattaa pakkasella oleva talous miinuksesta plussalle kahden vuoden kuluessa. [Ben Zyskowicz: Kukakohan sellaisen lain on säätänyt?] Kun alijäämää alueille on kertynyt toista miljardia — enemmän kuin taas vaikkapa koko Satakunnan vuosittaisen budjetin verran — on kohtuutonta olettaa, että sen kurominen umpeen kahdessa vuodessa olisi mahdollista. [Ben Zyskowicz: Miksi oletitte?] Jos hallitus ei muuta lakia, alueille ei jää muuta vaihtoehtoa kuin toteuttaa kylmäkiskoisia lähipalvelujen leikkauksia. Hallitus on siis pakottamassa linjallaan hyvinvointialueita ja heidän päättäjiään sulkemaan neuvoloita, perhekeskuksia, hammashoitoloita, terveysasemia, vuodeosastoja ja hoivakoteja. [Ben Zyskowicz: Teidän laki on pakottamassa!] Koko sote-uudistuksen ydin, jota me kaik-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ki kannatimme, on nyt romuttumassa Orpon—Purran linjalla. Peruspalvelujahan tässä piti vahvistaa.

Yhteistyön hengessä yli hallitus—oppositio-rajojen me teemme tänään kuusi konkreettista ehdotusta tilanteen parantamiseksi. Asia on yhteinen. Me emme väistä vastuutamme — ettehan tekään, hyvä hallitus?

Arvoisa puhemies! Keskustalle lähipalvelut ovat kokonaisuus, jossa jokaisella suomalaisella on oikeus tiettyihin perustason palveluihin omassa kotikunnassaan. Parhaimmillaanhan palvelut tulevat jopa kotiin asti, kuten kotisairaaloiminta, lapsiperheiden kotiapu tai kotitietokoneella toteutettu lääkärin vastaanotto. Me uskomme palveluiden uudistamiseen, digitaalisiin ja liikkuviin palveluihin. Tekoäly ja teknologia tulevat helpottamaan ja parantamaankin palveluita ja ammattilaisten arkea — ratkaisut ovat jo täällä. Me pidämme oikeana myös sitä, että ikäihmisten palveluita kehitetään niin, että on vaihtoehtoja ympärivuorokautisen hoivakodin ja yksin kotona selviämisen välillä.

Arvoisa puhemies! Periaatteemme kuitenkin on, että nyt ei pitäisi alasajaa terveysasemia ja hoivakoteja, kun vielä mitään todellista ja yhtä vaikuttavaa ei ole todellisuudessa luvata tilalle. [Anne Kalmari: Kuunnelkaa!] Hallituksen linja näyttää olevan päinvastainen, ja me vetoamme, että te harkitsette linjanne vielä uudelleen. Lähipalvelut ovat hyvinvointiyhteiskunnan ydin. Ei voi olla niin, että ensiksi sammutetaan valot terveysasemilta — naps, naps, naps — ja sitten joskus ehkä mietitään, keksittäisiinkö diginä, liikkuvana ja etänä jotakin tilalle. [Ben Zyskowicz: Tähänhän te olette pakottamassa!]

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, ehdotuksemme lähipalvelujen turvaamiseksi ovat:

1) Hyvinvointialueiden 1,4 miljardin euron rahoitusleikkaukset perutaan. Tulemme vaihtoehtobudjetissamme perustelemaan, että se on täysin mahdollista valtiontaloutta vaarantamatta.

2) Hyvinvointialueille annetaan lisää aikaa tasapainottaa talous. Keskusta on jättänyt lakialoitteen alijäämän kattamisajan pidentämisestä kahdella vuodella.

3) Matkakustannusten korvausten 300 miljoonan euron potti siirretään Kelalta hyvinvointialueille. Silloin aluepäättäjät voivat vertailla, kuinka kannattavaa on sote-palvelupisteen sulkeminen verrattuna siihen, että palveluja tarvitsevat istutetaan takseihin kymmenien tai jopa satojen kilometrien päähän — silloinkin veronmaksaja sen kuitenkin maksaa. Siirron myötä voisi myös suunnitella välttämättömiä kuljetuksia alueilla huomattavasti taloudellisemmin.

4) Ehdotamme, että hallitus toteuttaa viipymättä — ei siis vain arvioi vaan toteuttaa viipymättä — yhteisen valtakunnallisen ratkaisun vuokratyövoiman liiallisen käytön kitkemiseen. [Antti Kurvinen: Sopiiko?] Tämä ilmiö on jatkunut pitkään, ja mielestäni tämä moninkertaisten palkkojen maksatus keikkatyöläisille on moraalikato, jota tämä sali ei voi hyväksyä.

5) Hallitus toteuttaa viipymättä hallitusohjelmaan kirjaamansa ammatinharjoittajamallin käyttönoton. Meidän tietojemme mukaan tälle ei ole tehty vielä mitään.

6) Hallitus ottaa myös oppositiopuolueet mukaan hallitusohjelman mukaiseen sote-palveluiden rahoitusmallin uudistuksen valmisteluun. Asia on kauaskantoinen ja alueilla tärkeä yli hallitus—oppositio-rajojen.

Hyvät kokoomuslaiset ja perussuomalaiset, arvioni on, että ette te pärjää enää kovin pitkään hokemalla ”mutta kun edellinen hallitus”. [Ben Zyskowicz: Mutta kaikkihan on teidän tekemää!] Tiedätte itsekkin, että teillä ei ollut esittää minkäänlaista toteuttamiskelpois-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ta vaihtoehtoa uudistukselle. Yksi jos toinenkin kokoomuksen toiveuni on mätkähtänyt vuosien varrella perustuslain seinään.

Joka päivä, joka hetki jossain päin tätä maata syntyy uusi kansalainen, kuolee jonkun läheinen, joku odottaa masentuneena lääkäriin aikaa loputtoman pitkään, ja jonkun selkää fysioterapeutti kuntouttaa. Juuri nyt monessa hoivakodissa lähihoitaja auttaa ikäihmistä iltapäiväkahvilla. He ovat oikeutettuja kuulemaan näkemyksenne.

Arvoisa puhemies! Hallitus väittää, että sosiaali- ja terveydenhuoltoon menee liikaa rahaa. Kuitenkin OECD:n vertailussa Suomi käyttää Pohjoismaista vähiten rahaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon bruttokansantuotteella mitattuna. [Krista Kiuru: Ja jatkossa vielä vähemmän!]

Juuri nyt keskeisimmät syyt hyvinvointialueiden ahdinkoon ja alijäämiin ovat pitkittynyt inflaatio, koronapandemiasta kertynyt hoitovelka, tietojärjestelmien muutostalut, alan palkankorotukset, kohonneet vuokratkustannukset sekä työntekijäpuulassa erittäin kalliisiin ostopalveluihin turvautuminen. Ne ovat nostaneet hyvinvointialueiden menoja ennakkoimattomasti. Se ei ole yhdenkään hallituksen syy, mutta se on silti totta. [Ben Zyskowiec: Se on keskustan malli ollut!]

Olennaista on, mitä tälle vakavalle tilanteelle nyt aiotaan yhdessä tehdä. Te vastaatte hätään niin, että ihmisten perustuslailla turvatuista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista olette tehneet itsellenne hallituksen suurimman säästökohteen. Tämän päätöksen kanssa keskustalla ei ole mitään tekemistä. Se on vain ja ainoastaan Orpon hallituksen päätös. [Katri Kulmuni: Juuri näin!]

Nyt julkisuudessa on lisäksi esitetty myös sellainen tulkinta, että ei tämä 1,4 miljardia kokonaisuudessaan olekaan mikään todellinen leikkaus. Se tekee tästä kaikesta vielä hiukan erikoisempaa, kun kuitenkin olette tämän varaan laskeneet suurimman lupauksenne suomalaisille velan taittamisesta ja miljardisäästöistä. Eli ovatko hallituksen talousohjelma ja sote sittenkin ristiriidassa keskenään? Mitä alueiden nyt kannattaa tehdä: pitää tätä suuren luokan bluffina vai elää kuten hallitusohjelma opettaa ja leikata kaikkialta? Kertokaa se täällä tänään, arvoisa valtiovarainministeri.

Hyvä hallitus, teillä täytyy olla tiedossanne myös pula ammattitaitoisesta sote-alan henkilöstöstä. Vastuuministeriön teille hallitusneuvotteluihin toimittaman muistion mukaan seuraavina vuosina on eläköitymässä yhteensä kymmeniätuhansia ammattilaisia, ja te vastaatte tähän henkilöstöpulaan lakkauttamalla aikuiskoulutustuen ja tiukentamalla työperäistä maahanmuuttoa. [Vasemmalta: Ohhoh!] Se on järjetöntä.

Hyvä puhemies! Me keskustalaiset haluamme, että me puolueet yhdessä tässä salissa voisimme pitää kiinni siitä lupauksesta, jonka jokainen meistä puolueista taisi antaa aluevaaleissa talvella 2022. Me kaikki pidimme tärkeänä, että lähipalvelut turvataan. Mihin tämä ajatus on hallitukselta unohtunut? Sanokaa siis tänään täällä suoraan, onko kaikessa kysymys ideologisesta valinnasta, keskittämisestä, siitä, että asuinpaikka ei ratkaisekaan vaan ihmiset saavat olla eriarvoisessa asemassa peruspalvelujen suhteen. Ja jos kyse on siitä, että haluatte, että hyvinvointialueita olisi vähemmän, ymmärrättehän, hyvä kokoomus, että nyt jokainen alue tekee alijäämää, väkirikasta Uttamaata myöten, [Ben Zyskowiec: Kiitos teidän sote-mallinne!] ja että hallinnon kustannusten piikkiin näiden ongelmien laittaminen on liian yksinkertaistavaa. Ja jos kysymys on vain rahasta, niin vakuuttakaa meidän edes siitä, että te tiedätte, että peruspalveluiden leikkaaminen johtaa entistä suurempiin kustannuksiin erikoissairaanhoidossa.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole tähän mennessä tuonut esille ratkaisuja, joilla se olisi turvaamassa ihmisille välttämättömiä lähipalveluita, [Puhemies koputtaa] varmistamassa hyvinvointialueiden edellytyksiä järjestää perustuslain mukaiset palvelut ja riittävän rahoituksen palveluiden järjestämiseen. Tästä syystä keskusta esittää, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.28 **Mia Laiho kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on vahva ja välittävä Suomi, jossa turvataan kaikenikäisten sosiaali- ja terveyspalvelut tulosotasosta ja asuinpaikasta riippumatta. [Anne Kalmari: Keskittämällä ja leikkaamalla!] Keskustan välikysymyksessä on aivan oikein tunnistettu, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat mittari siitä, miten Suomi toimii ja miten verorahoja käytetään. Siksi Orpon hallitus on tarttunut toimiin sote-palveluiden saatavuuden parantamiseksi ja kustannuskasvun hillitsemiseksi. Toimiin, joita kokoomus on peräänkuuluttanut tässä salissa jo vuosien ajan.

Hyvä puhemies! Välikysymyksen huoli on aiheellinen, mutta esittäjä ja osoite ovat väärä. [Antti Kurvinen: Hallitus vastaa!] Nykyinen sote-sotku oli Marinin hallituksen keskeistä, niin sanottuja ”uudistuksia”. Hyvinvointialueet noudattavat Marinin hallituksen säättämiä lakeja. [Antti Kurvinen: Muuttakaa niitä!] Alaa pitkään seuranneena sote-ammattilaisena ja päättäjänä en ole tippaakaan yllätynyt siitä, ettei keskustan sote-malli ratkaissutkaan ongelmia. [Li Andersson: Mikä se kokoomuksen malli olikaan?]

Kesäkuussa 21 tässä salissa keskusteltiin sotesta kokoomuksen ja silloisen opposition välikysymyksen pohjalta. Tuo salikeskustelu on kuin ennustajan pöydältä; niin hyvin ovat esittämämme varoitukset käyneet toteen. [Annika Saarikko: Ja mitä te sitten teette?]

Arvoisat keskustalaiset, te teitte sote-uudistuksen, joka ei vastannut uudistuksen tavoitteisiin. Onnistuitte luomaan kokonaan uuden rahasyöpön hallintotason, [Välihuutoja] mutta ette onnistuneet parantamaan palveluita, taloudellista kestävyyttä tai hoitoonpääsyä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Anteeksi, edustaja Laiho. — Yritetään malttaa kuunnella. Puheenvuoronappi on auki. Sieltä voi pyytää puheenvuoroja. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä. [Ben Zyskowitz: Totuus sattuu! — Perussuomalaisten ryhmästä: Kalikka kalahtaa!]

Kiitos. — Sen sijaan lisäsitte byrokratiaa ja normeja, jotka ovat pahentaneet henkilöstöpulaa, pidentäneet hoitajajonoja ja johtaneet epätarkoituksenmukaiseen vuokralääkärinbisnekseen. Tämän jatkoksi romutitte vielä Kela-korvaukset. Oli Marinin hallituksen arvovallinta laittaa rahat hallintoon eikä palveluihin. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on aloittanut työnsä muutama kuukausi sitten. Emme ole jääneet kuitenkaan tuleen makaamaan. Heti ensimmäisestä istuntokaudesta lähtien hallitus tuo eduskuntaan esityksiä, joiden avulla korjataan Marinin hallituksen sotkuja. [Välihuuto keskustan ryhmästä]

Kela-korvausten reilulla nostolla helpotamme hyvinvointialueiden työtaakkaa purkamalla hoitajajonoja. Tämän lisäksi valmistelemme ensi vuoden aikana uuden, perusterveydenhuoltoa tukevan Kela-korvausmallin.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Hallitus tekee myös toden teolla ratkaisuja sote- ja pelastusalan henkilöstön saatavuuden ja hoidon turvaamiseksi. Hallitus käynnistää muun muassa hyvän työn ohjelman työhyvinvoinnin kohentamiseksi, lisää alan opiskelupaikkoja, vähentää työn normituksia ja työntekijöiden lausuntotaakkaa, parantaa hoidon jatkuvuutta omalääkäri-, omatiimimallilla sekä kohdentaa ammattilaisten työpanosta koulutusta vastaavaan työhön eli varsinaiseen hoitoon ja hoivaan.

Arvoisa puhemies! Ikääntyvässä Suomessa rajattuja verovaroja pitää myös suunnata entistä vaikuttavimpiin palveluihin ja hoitoihin. Tulemme vahvistamaan ennaltaehkäiseviä perustason ja matalan kynnyksen palveluja, hyödynnämme palveluseteleitä, parannamme hoitopolkuja ja digipalveluja. Orpon hallitus toteuttaa myös pitkään odotetun lasten ja nuorten terapiatakuun.

Toisin kuin täällä pelotellaan, hallitus ei ole leikkaamassa sote-rahoitusta, vaan sote-palveluihin tullaan tällä kaudella laittamaan noin miljardi euroa lisää joka vuosi. [Välihuutoja vasemmalta] Enemmän kuin joka neljäs valtion keräämä veroeuro tulee menemään soteen. Se ei todellakaan ole, oppositio, leikkaamista. [Eduskunnasta: Ai jaa!]

Arvoisa puhemies! Kokoomus haluaa kiittää hoitohenkilökuntaa vuosien epävarmuudessa pärjäämisestä. Me ymmärrämme hyvinvointialueiden haasteellisen tehtävän palveluiden uudistamiseksi ja taloutensa tasapainottamiseksi. Hyvinvointialueiden johdolla on nyt valta ja vastuu. Hallitus on hyvinvointialueiden tukena ja kumppanina tässä työssä. Tavoitteenamme on järjestää palvelut kustannusjärkevillä, vaikuttavilla ja asiakaslähtöisillä tavoilla, [Antti Kurvinen: Valot pois päältä!] hoitohenkilökunnan työhyvinvointi huomioiden sekä monituottajuutta hyödyntäen.

Arvoisa puhemies! Jonoissa kukaan ei parane. On vihdoin aika saada ihmiset jonoista hoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.34 Minna Reijonen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hedelmistään puu tunnetaan, ja omena päivässä pitää lääkärin loitolla. Nyt kun korjaamme punavihreää sotesatoa, on toivottavaa, etteivät kaikki edellisen hallituksen omenat ole happamia, sillä niin vaikeaan tilanteeseen on potilaat ja hoitajat ajettu. Tämä hallitus sentään kääri hihat ja ryhtyi hartiavoimin töihin sille jätetyn sotkun korjaamiseksi. [Vasemmalta: Leikkaamalla!] Siitä ei ole pelkoa.

Mutta muistellaanpa, miten tähän on tultu. [Antti Kurvinen: Katsokaa eteenpäin!] Marinin—Saarikon hallitus johti sote-alaa painostuksella ja pakolla, olipa kyse työskentelystä korona-aikana tai hoitajien työtaistelusta. Ahdinko oli varmasti Marinin hallituksella tiedossa, alan veto- ja pitovoimaa ei kuitenkaan ratkottu työntekijöitä kuuntelemalla ja työoloja parantamalla. Uudistus tehtiin hallinto edellä. [Antti Kurvinen: Mikä on perussuomalaisten vaihtoehto?] Saatiin uusi hallintotaso ja suuri joukko erittäin hyvin palkattuja johtajia, joista hyvinvointialueiden ylimmät johtajat nauttivat noin 17 000 euron kuukausipalkkoja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Moni asiantuntija katsoi, että kolmannes tai jopa neljännes toteutuneesta hyvinvointialueiden määrästä olisi riittänyt, [Annika Saarikko: Mitkä lopetatte? — Eduskunnasta: Mitä jätätte pois?] mutta tämä ei välikysymyksen tekijöille, teille, Annika Saarikon keskusta, käynyt, vaan alueita piti saada lisää kustannuksista välittämättä. Vai olisiko muka mahdollista, että keskusta ei olisi osannut arvioida hyvinvointialueiden kuluja, kun olemassa oleva henkilöstö siirtyy suoraan niiden palkka-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

listoille [Antti Kurvisen välihuuto] mutta sen lisäksi jokainen, yli 20 aluetta, tulee saamaan myös oman hallintonsa? [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Koko sote-uudistuksen tarkoitus piti olla se, että suomalaiset saavat tarvitsemansa hoidon ja samalla saamme hillittyä väestön ikääntymisestä aiheutuvaa kustannuskasvua. Tästä ei voinut olla epäselvyyttä yhdelläkään puolueella. Tämän keskustan räättälöimän mallin lopputuloksena kuitenkin suuri osa säästöpotentiaalista menetettiin. Hallinto on tarpeettoman raskas, ja tietojärjestelmiä jäi edelleen käyttöön satoja, ellei jopa tuhansia. [Hanna-Leena Mattila: Mikä on ratkaisunne?] Näiltä osin piikki olisi auki, kaikkialta muualta sitten pitäisi säästää, eli voidaan sanoa, ettei valittu malli alun alkaenkaan vastannut tarkoitustaan. [Li Anderssonin välihuuto] Uudistus oli lähtökohtaisesti myös alibudjetoitu. Valitussa mallissa kunnilla oli motiivi minimoida hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset jäljelle jäävien valtionosuuksien maksimoimiseksi. Senkin te tiesitte. Nyt viime hallituksen rahoitusmallin ja laskelmien tuloksena alueet ovat ahdingossa. Kaikki ovat alijäämäisiä, ja useampi on jo aloittanut yt-neuvottelut. Puheenjohtaja Saarikko, tähänkö te tähtäsitte, vai miten näin pääsi käymään? [Juho Eerola: Tähtäsi, että pääsee tekemään välikysymyksen!]

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen suurimpia hyötyjiä näyttäisivätkin olleen vanhat maakuntapuolueet ja niiden piiriosastot, joille uudistus on tuonut uutta suoraa puoluetukea [Antti Kurvisen välihuuto] ja piilopuoluetukea. Suomi on maailman vähiten korruptoitunein maa, mutta taas löytyy poliittiselle eliitille kokouspalkkioita, ryhmärahoja, kaiken maailman demokratia-rahoja joka lähtöön. [Välihuutoja] Toimittajat toivottavasti selvittävät jossain kohtaa, millaisella taustalla hyvinvointialueelle on palkattu strategijahtajia, yli-, ali- ja välijohtajia — yli-, ali- ja välijohtajia. [Sanna Antikainen: Kuinkakohan moni on keskustalainen? — Saarikon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus ei missään vaiheessa asettanut asioita tärkeysjärjestykseen, tuli sitten koronakriisi tai sota Euroopan keskelle. Kunnianhimosta ei karstittu, vaan viskottiin veronmaksajien rahoja toissijaisiin kohteisiin. Viime hallituskaudella valtionvelka nousi ennätyksellisellä 40 miljardilla eurolla. [Annika Saarikon välihuuto] Mistään ylimääräisistä menoista ei velkabileissä tingitty. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] Velat korkoineen jätettiin seuraavan hallituksen ongelmaksi. Korkomenot ovat nyt ensi vuodelle nelinkertaistumassa — nelinkertaistumassa. [Sanna Antikainen: Kiitos teidän!]

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitus, jonka suomalaiset valitsivat kantamaan vastuuta ja lopettamaan jatkuvan yli varojemme elämisen [Antti Kurvisen välihuuto] tulevien sukupolvien kustannuksella, pyrkii maltillistamaan sote-kustannusten kasvua 1,4 miljardilla verrattuna tilanteeseen, jossa mitään ei tehdä. Eli pyrimme edes jotenkin toteuttamaan sitä sote-uudistuksen taustalla olevaa tarvetta ja alkuperäistä ideaa. Saimme kuitenkin vaikean lähtötilanteen. Muistatteko, mitä me perussuomalaiset sanoimme teille tässä salissa kaksi vuotta sitten? Sanoimme, että jos uudistus johtaa huonompaan tilanteeseen, se kannattaa jättää tekemättä. Sanoimme, että katastrofi uhkaa Suomea teidän sote-uudistukseenne muodossa. [Annika Saarikko: Mikä oli vaihtoehto?] Sanoimme, ettei tämä uudistus nopeuta hoitoon tai lääkärille pääsyä. Kyllä te tämän tiesitte. [Vasemmalta: Mikä on vaihtoehto?] Te veitte sen silti läpi väkisin vauhdilla ja vimmallalla, viisaus unohtui. [Aino-Kaisa Pekonen: Missä on teidän vaihtoehto?] Tällä välikysymyksellä te, arvoisa keskusta, syytätte nykyistä hallitusta omasta sote-uudistuksestanne, omasta rahoitusmallistanne ja niihin liittyvistä valuvioista. Silti me yritämme korjata, mitä korjattavissa enää on. [Eduskun-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

nasta: Leikkaamalla ja keskittämällä!] Tämä hallitus tekee kaikkensa, että teidän jättämänne sotku siivotaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Hyvät edustajat, nasevat välihuudot sopivat tähän saliin, mutta siitä, että kaikki huutavat samaan aikaan, ei kukaan saa mitään selvää, joten koetetaan malttaa kuunnella. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

14.40 Krista Kiuru sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n mielestä sote-palvelut pitää turvata kaikkina aikoina. Vihdoin kaikki sote-palvelut ovat saman katon alla ja toiminta yksissä käsissä. Sotessa on kyse historiallisesta uudistuksesta, joka ei ole täydellinen. [Sanna Antikaisen välihuuto] Myös Orpon hallitus sitoutui ohjelmassaan eduskunnan hyväksymään sote-ratkaisuun — ilman korjausliikettä.

SDP on valmis toimiin. Olosuhteet ovat toista mitä aikaisemmin osattiin ennustaa. Korona synnytti hoitovelkaa, sota taas hinta- ja energiakriisin. Kiinteistömenot, palkat ja os-topalveluiden hinnat ovat nousseet kovasti. Kunnat mitoittivat sote-budjettinsa hyvin tiukoiksi. Kaikki tämä näkyy hyvinvointialueiden isona alijäämänä. Siksi me esitämme, että hallitus myöntää alueille lisää aikaa alijäämän kattamiseen ja selvittää, voidaanko osa vuoden 25 jälkikäteistarkastuksesta saada maksuun jo ensi vuonna. Esitämme, että hallitus käynnistää hyvinvointialueindeksin muutostarpeita koskevan selvitystyön. Esitämme, että hallitus tarkistaa arviointimenettelyn kriteerit. [Ben Zyskowicz: Esitätte, että teidän virheet korjataan!]

Vaikka rahoituspohja korjaantuu suunnitellusti vuonna 25 rahoituksen jälkikäteistarkastuksessa, voi olla, että sitä ennen hyvinvointialueet päätyvät epätarkoituksenmukaisiin säästöihin. Siksi Marinin hallitus varasi 500 miljoonaa euroa alkuvuodesta kohdennettavaksi ylimääräisiin sote-kuluihin ja hoitovelan lyhentämiseen.

Arvoisa puhemies! SDP ei ole syystä hallitusaitiossa, kun kokoomus laittaa nyt sotea kuntoon leikkaamalla. Vaikuttavuus vähenee, kun lainsäädäntöä puretaan hoitopääsystä ja palveluiden laadusta. Lisäksi sote-rahoitukseen esitetään kohtuutonta kiristysruuvia. SDP ei pidä näitä hallituksen suunnittelemaa 1,4 miljardin euron sote-säästöjä mahdollisina. Taloustieteilijä Korkmanin mukaan ne ovat toiveajattelua, eikä hän usko niiden toteutuvan. Myöskään valtiovarainministeriö ei keväällä kannattanut säästöjä soteen. Aikaisemmin perustuslakivaliokunta jo varoitti valtiota alibudjetoimasta sote-rahoitusta. [Ben Zyskowicz: Ja kuitenkin alibudjetoitte!]

Esitimme kokoomukselle hallitustunnusteluissa, että monikanavarahoitusta purettaisiin asteittain, vähennettäisiin soten ICT-kustannuksia yhteishankinnoin ja lisättäisiin datan liikkuvuutta, ulotettaisiin hoidon vaikuttavuuden parhaat käytänteet kaikkialle, vapautettaisiin resursseja asiakastyöhön karsimalla hallintotyötä ja tarkastettaisiin viranomaisohjausta sekä muutettaisiin työjakoa ja vähennettäisiin työvoimapulaa työmarkkinaosapuolten linjaamin tavoin.

Hyvinvointialueet ovat nyt pakon edessä leikkaamassa sieltä, mistä tällä aikataululla ja tavalla on mahdollista. Esimerkiksi lähipalveluiden leikkaukset johtavat matkakulujen nousuun ja vähäisiin säästöihin, koska jatkossakin tarvitaan riittävä henkilöstö ja asialliset tilat. [Ben Zyskowicz: Ja mistäköhän se pakko tulee!]

SDP esittää, että hallitus palauttaa hyvinvointialueille työrauhan ja luopuu sote-leikkauksistaan. [Ben Zyskowiczin välihuuto — Annika Saarikon välihuuto]

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! SDP:lle sote on sitä, että ihminen pääsee hoitoon ja tulee hoidetuksi entistä nopeammin. Palveluiden tulee parantua ja hoidon jatkuvuus taata. Miksi hallitus luopuu eduskunnassa yksimielisesti säädetystä ja jo rahoitetusta seitsemän päivän hoitotakuusta? Suurituloisten veroalennusten vuoksiko? Terveysbisnestä edistetään nyt mallilla, joka ei ole kustannustehokas ja järkevä julkisen soten työvoimapulassa. Lainaan tutkija Liina-Kaisa Tynkkystä: ”Tämä hyödyttää vain terveysyrityksiä ja niitä ihmisiä, jotka jo valmiiksi käyttävät yksityisiä palveluja.” [Li Andersson: Juuri näin!]

SDP esittää, että hallituksen 500 miljoonan euron lisäresurssit ohjataan hyvinvointialueille hoitoon pääsyyn hyödyntäen järkevästi markkinoita apuna. Julkinen sote on isäntä, yksityinen sote on renki. Veronmaksajien rahaa ei voi sysätä markkinoille ideologisista syistä. On aika saada terveysbisnes kuriin ja suitsia markkinoita.

Me esitämme, että rajataan lainsäädännöllä vuokratyövoiman hankintojen käyttöä ja kestoja, rajoitetaan vuokratyön kustannuksia säätämällä enimmäiskatosta, selvitetään keinoja rajoittaa voitontavoittelua sotessa, velvoitetaan yleislääkäri- ja erikoislääkäriopiskelijat harjoitteluun julkiselle riittäväksi ajaksi ja lisätään sote-alan koulutusta — myös lääkärikoulutusta. Mitä sanotte? [Puhuja kääntyy hallitusaitioon päin]

Arvoisa puhemies! Me esitämme hallitukselle seuraavaa epäluottamuslausetta: Hallitus kohdistaa kohtuuttomia säästötavoitteita hyvinvointialueiden rahoitukseen ja uhkaa ihmisten peruspalveluiden saatavuutta. Hallitus ei esitä uskottavia toimia hoitoon pääsyn turvaamiseksi eikä sote-markkinoiden suitsimiseksi. [Jenna Simula: Kiitos teidän!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

14.46 Hilikka Kemppi kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nöyryys ei niskoja taita. Keskusta ei ole täällä tänään selittelemässä sotea parhain päin, parannettavaakin nimittäin on. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Liian moni vielä ei pääse hoitoon, liian monessa paikassa koulupsykologin vastaanotto puuttuu tai ensihoidon vasteajat paukkuvat. Liian harva valitsee tehdä sote-työtä, kantaa vastuuta syntymästä, kuolemasta ja inhimillisestä elämästä. Mutta eikö ole viimein aika rehellisesti myöntää, että me kaikki olemme osallisia siihen, missä jamassa asiat ovat? Hyvät ystävät, 15 vuotta — siinä ajassa jokainen meistä on ollut vallan kahvassa. [Antti Kurvisen välihuuto] Siksi keskusta on täällä tänään, enemmänkin käsi ojossa kuin nyrkissä, esittämässä teille ratkaisuja osaltamme ja suunnittelemassa niitä yhdessä.

Arvoisa puhemies! Yhden asian kanssa keskustalla ei kuitenkaan ole mitään tekemistä, ja se on tämän hallituksen päätös leikata neuvoloista, perhekeskuksista, terveysasemista, hoivakodeista ja vuodeosastoista 1,4 miljardia euroa. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Suomalaisen lähipalveluiden alasajo on lyhytnäköistä politiikkaa. Sen voi kuvitella hetken helpottavan raha- ja muita paineita, mutta lopputulos tulee kalliiksi. Keskittämisellä ei säästetä, jos terveyskeskuksia ei suljeta ja työntekijöitä vähennetä, ja jos suljetaan ja vähennetään, niin hoivajonot pitenevät. Kun lähipalvelut häviävät, lisää ihmisiä jää hoitamatta, kilometrejä palveluiden luo tulee lisää ja työntekijät ajetaan vieläkin tiukemmalle. Rahaa menee entistä enemmän, ei entistä vähemmän. Ruotsin jengiväkivalta myös osaltaan osoittaa, että lähipalvelujen alasajo tarkoittaa myös turvattomampia katuja ja kotikulkua, etenkin isommissa kaupungeissa. [Annika Saarikon välihuuto] Lähipalveluilla on siis myös suhde turvallisuudentunteeseen. Palvelujen alasajo on polttoainetta nuorten pahoin-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

voinnille. Keskittäminen ei tarkoita ”loppu hyvin, kaikki hyvin”, vaan monessa asiassa ”loppu huonommin, kaikki huonommin”.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten lähipalvelut pitää pelastaa. [Ben Zyskowicz: Keskustan sote-mallilla!] Elämisen edellytykset kaikkialla Suomessa tulee turvata. Siksi me olemme tehneet välikysymyksen. Keskustan linja on, että jokaisessa kunnassa pitää olla vähintään yksi sosiaali- ja terveysasema, josta apua saa läheltä. [Ben Zyskowicz: Eikö teidän mallinne katakaan sitä?] Sen ohella ihmisten pitää saada kotiin liikkuvia ja sähköisiä palveluita. Esimerkiksi perheiden kotiapu on monessa kodissa tuiki tärkeä helpotus arkeen. Hoitajilla, lääkäreillä ja muilla työntekijöillä pitää toissijaisten asioiden sijaan olla mahdollisuus keskittyä ihmisten hoitamiseen ja päästä vaikuttamaan siihen, millainen arki siellä työpaikalla on.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, on ollut surullista kuunnella etenkin kokoomuksen ja perussuomalaisten ilkkumista tälle välikysymykselle. [Ben Zyskowicz: Se on silmäkäännytömppeä!] Se on ilkkumista ihmisten huolille, [Ben Zyskowicz: Eikö ole, keskustan huolille!] pääseekö hoitoon ja miten terveyskeskuksen käy. Ylimielisyyttä. Vanhoja ihmisiä ei voi kutsua rahasyöpöiksi. Pystyisimme yhdessä parempaan, parantamaan sotea, pelastamaan lähipalvelut. Se kuitenkin vaatii, että hallitus perääntyy leikkauksistaan [Ben Zyskowicz: Perääntyy teidän sote-mallistanne, sitäkö se vaatii?] ja antaa hyvinvointialueille lisää aikaa tasapainottaa talouttansa. Muina ratkaisuin keskusta siirtäisi matkakustannusten korvausten 300 miljoonan euron potin Kelalta hyvinvointialueille. Matkat hoitoihin maksavat, emmekä voi siltä ummistaa silmiämme. Toteuttaisimme myös viipymättä valtakunnallisen ratkaisun ökykalliiden ostopalveluiden kitkemiseksi. Kolme silmälääkärinä ei voi maksaa kolme miljoonaa euroa. Keskustalle on kuitenkin selvää, että sote-palveluita tuottamaan tarvitaan myös yrityksiä ja järjestöjä. Valta on hallituksella.

Koska hallitus ei toistaiseksi ole muuttanut linjaansa, keskustan eduskuntaryhmä kannattaa puheenjohtaja Saarikon tekemää epäluottamuslausetta. Tässä keskustelussa voitte kuitenkin vielä yllättää. Keskusta on nöyrä yhteistyöhön ja valmis tekemään parhaansa, koska vastuu on yhteinen ja tilanne on vakava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

14.51 Sofia Virta vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan hyvin erään työvuoron lastensuojelussa, jossa nuori kertoi kovista kokemuksistaan ja totesi, ettei hän jaksa enää. Lupasin, että kyllä vielä tulee se päivä, kun menemme hänen haaveilemansa punaisen urheiluauton kanssa ajelulla juhlistamaan sitä, että hän selvisi. Muutama viikko sitten sain tiedon, että hän oli päättänyt oman elämänsä.

Meistä sosiaali- ja terveyspalveluissa työskennelleistä jokainen tietää, miten kallis hinta sillä on, kun yhteiskunta ei kykene auttamaan ajoissa. Siksi toivon ja vetoan, että me päätäjät tänään tässä salissa ymmärrämme, että kun me puhumme sosiaali- ja terveyspalveluista, me puhumme ihmisistä, me puhumme hyvinvoinnista ja pahoinvoinnista, me puhumme elämästä ja kuolemasta.

Siksi, arvon hallitus, te otatte nyt aivan valtavan riskin asettaessanne hyvinvointialueille hyvin kireän aikataulun sopeuttamaan toimintaa massiivisesti. Kustannusten kasvua pitää kyetä hillitsemään, mutta on syytä ottaa huomioon, että alueiden toiminta on vasta alussa ja alkuvaiheessa tulee kyetä investoimaan esimerkiksi digi- ja liikkuviin palveluihin, jotta säästöjä saadaan kestäväällä tavalla myös tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Ja ei, ongelmat eivät suinkaan ole muodostuneet vain tämän syksyn aikana, ja on varmasti relevanttia kritisoida sekä sitä, miten kauan sote-uudistuksen tekeminen tässä maassa kesti, että sitä, minkälainen uudistus lopulta saatiin tehtyä. Me vihreät esimerkiksi viime hallituksessa esitimme, että alueiden määrän olisi pitänyt olla pienempi. Me esitimme, että olisi pitänyt luoda ilman kokonaisveroasteen nostamista verotusoikeus, jolloin kannustimet vähentää sairastavuutta ja rakentaa kustannussäästöjä olisivat olleet kohdillaan. Mutta nyt, arvон hallitus, nyt te olette vallassa, nyt te olette vastuussa siitä, että sote-palvelut tässä maassa voivat toimia nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden kohtalonkysymys on se, miten saamme ratkottua lujaa vauhtia kiihtyvää työvoimapulaa. Se on massiivinen, ja se on kallis ongelma. Me kaikki tiedämme, että tilanne tulee vain pahenemaan: vuosi vuodelta on enemmän heitä, jotka tarvitsevat hoivaa ja palveluita, ja vähemmän heitä, jotka palveluita kykenevät pyörittämään ja rahoittamaan. Sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimaa on lisättävä.

Hallitus, te kuitenkin teette juuri päinvastoin: Te esimerkiksi leikkaatte asumistukea, joka on nimenomaan mahdollistanut alalla työskentelevien pienituloisten työssäkäymisen. Te poistatte aikuiskoulutustuen eli juuri sen tuen, jonka turvin pelkästään viime vuonna yli 6 000 suomalaista kouluttautui sote-alalle. Te heikennätte työmarkkinoilla matalapalkkaisten naisvaltaisten alojen asemaa. Kävikö teillä mielessä, että se on heikennys juuri heille, jotka työskentelevät siellä sote-alalla suurimmilta osin?

Arvon hallitus, en todella pysty ymmärtämään, en todella pysty kokoomusjohtoisen hallituksen päätöstä ymmärtämään, että mikä järki on vaikeuttaa työhön johtavaa maahanmuuttoa ja perheenyhdistämistä tilanteessa, josta Suomessa yksinkertaisesti loppuvat ammattilaiset kesken. Ja arvон kokoomus, tulevaisuudessa palvelutarpeen kasvaessa yhä isompi osa työvoimasta on automaattisesti kiinni hoivapalveluissa. Miten te silloin ajattelitte saada ihmiset riittämään esimerkiksi teollisuuteen luomaan talouskasvua ja rahoituspohjaa hyvinvoinnille? Näin tapahtuu, jos te ette nyt toimi, yhtälö kun on yksinkertainen: Suomesta loppuvat ihmiset kesken.

Vihreät vetoavatkin hallitukseen, että ottakaa työvoimapula tosissaan. Lisätkää lääkärinkoulutuksen aloituspaikkoja ja turvatkaa niihin rahoitus. Puuttukaa vuokralääkäritoimintaan. Ei voi olla niin, että vuokralääkäri tienaa jopa kolminkertaisia summia verraten seinän takana työskentelevään virassa olevaan lääkäriin. Lisätkää kilpailutus- ja hankinta-osaamista ja varmistakaa, että markkinat ovat reilut. Minkään yksittäisen tahon ei pidä päästä sanelemaan hintoja. Kohdentakaa Kela-korvaukset vain niihin palveluihin, joita julkinen ei kykene yksin tarjoamaan, kuten esimerkiksi hedelmöityshoitoihin. Ja rakentakaa Suomesta, rakentakaa Suomesta se ikääntyvän Euroopan kaikkein houkuttelevin maa muuttaa juuri tänne tekemään työtä ja kasvattamaan perhettä.

Arvoisa puhemies! Maailma on tällä hetkellä hyvin sumuinen paikka. Monessa suomalaisessa kodissa leijuu huolia ja epävarmuutta maailmantilanteesta mutta myös siitä, miltä Suomi tulevaisuudessa näyttää. On tärkeää, että kykenemme luomaan uskoa ja toivoa siihen, että tässä maassa jokaisesta pidetään huolta. Peliä ei ole vielä menetetty. Ei järjestelmä ole vielä romahtanut, mutta, arvон hallitus, nyt ei ole varaa heittää bensaa liekkeihin.

Valitettavasti Orpon hallitus ei vastauksessaan ole kyennyt vakuuttamaan, että sillä olisi keinot ja yhteinen tahtotila reagoida hyvinvointialueiden nopeasti heikenevään tilanteeseen. Hallitus ei myöskään ole esittänyt riittäviä ratkaisuja sote-sektorin osajapulaan, vaan on omilla toimillaan jopa heikentänyt tilannetta vaikeuttamalla työhön johtavaa maa-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

hanmuuttoa. Tämän vuoksi vihreät esittää, että eduskunta toteaa, ettei hallitus enää nauti eduskunnan luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

14.56 Li Andersson vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuodeosastojen, terveyskeskusten ja neuvoloiden lakkauttaminen, ympärivuorokautisen hoivan paikkojen ja kotihoidon määrän vähentäminen, psykiatrian osasto- ja tehohoitopaikkojen vähentäminen, asiakasmaksujen korottaminen, palvelutason laskeminen — nämä ovat muutamia esimerkkejä toimenpiteistä, [Ben Zyskowicz: Teidän sotien seurauksista!] mitä hyvinvointialueilla tällä hetkellä suunnitellaan rahapulan takia. [Ben Zyskowicz: Jonka te aiheutitte!] Siksi tämä keskustelu käydään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus oli välttämätön, mutta se saatiin aikaan aivan liian myöhään. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten palkkaratkaisu oli yhtä lailla välttämätön, mutta sekin olisi pitänyt tehdä jo vuosia sitten. On päivänselvää, että lähes 20 vuoden yrittämisen aikana kasautuneet ja mutkistuneet ongelmat eivät ratkea itsestään samana yönä, kun uudistus astuu voimaan. Aika näiden ongelmien ratkaisemiseksi on nyt.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa alle vuoden, ja niiden yhteenlasketun alijäämän arvioidaan olevan ainakin 1,2 miljardia. [Ben Zyskowicz: Johtuuko se hallitusohjelmasta?] Syitä tälle on monia. Alueet saivat kunnilta perinnöksi kroonisesti alirahoitetut palvelut, vakavan henkilöstöpulan sekä koronan aiheuttaman hoitovajeen. Tämän lisäksi menot ovat kasvaneet nopeammin kuin mitä rahoitusmalli huomioi. Inflaation vuoksi kustannukset ovat nousseet niin ostopalvelusopimusten kuin muiden menojen osalta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon hyvä ja tarpeellinen palkkasopimus nostaa palkkoja yleistä ansiotasoa enemmän.

Keskeisin syy menoylityksille johtuu kuitenkin henkilöstövajauksesta. Tilanne näkyy tällä hetkellä kasvavana vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käyttönä sekä hälytysrahoina ja muina ylimääräisinä työntekijöille maksettavina korvauksina.

Erityisesti ostopalveluissa ja vuokratyövoiman käytössä on käynnissä kierre, joka uhkaa romuttaa hyvinvointialueiden talouden kokonaan. Ne joutuvat maksamaan esimerkiksi vuokratyöfirman tai oman osakeyhtiön kautta keikkaa tekevien lääkäreiden työpanoksesta moninkertaisesti. Julkisiin palveluihin tarkoitetut verovarot uhkaavat näin kadota yhä kiihtyvästi vuokratyötä välittävien ja yksityisiä palveluita tuottavien firmojen taskuun.

Tilanne vaatii toimia hallitukselta. Myös toimimattomuus on hallitukselta valinta. Tämä valinta uhkaa nyt käynnistää alueilla täysin hallitsemattoman leikkauskierteen. Toteutessaan se aiheuttaisi peruuttamatonta vahinkoa erityisesti lähipalveluille. Jos näin käy, vastuun siitä kantaa Orpon hallitus.

Kullakin hallituksella on oltava valmius tarvittaessa korjata epäkohtia ja ongelmia. Kaikista kiireellisintä on nyt saada valtakunnallisia ratkaisuja vuokratyön ja ostopalveluiden karanneisiin kustannuksiin. Tarvitsemme valtakunnallista ohjausta, jolla asetetaan enimmäismäärä vuokratyövoiman käytölle. Myös erilaisia kattohintamekanismeja maksetuille palkoille tulee selvittää. Keinot kyllä löydetään, jos siihen on tahtoa.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen yhteydessä tehty lainsäädäntö ei rakentunut oletukselle, että hyvinvointialueet olisivat jo lähtötilanteessa näin raskaasti alijäämäisiä. Siksi alijäämän kattamisvelvoite tulee pidentää vähintään neljään vuoteen, hyvinvointialueindek-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

siä päivittää vastaamaan paremmin kustannuskehitystä ja verotusoikeuden valmistelu aloittaa.

Orpon hallituksen tulee myös pidättäytyä tilanteen pahentamisesta. Näiden ongelmien keskellä alueita ei missään nimessä tule pakottaa säästämään vielä 1,4 miljardia lisää. Julkisen sektorin huutavassa lääkäripulassa hallituksen ei tule ohjata satoja miljoonia euroja Kela-korvausten kautta yksityisille terveysfirmoille, vaan käyttää nämä rahat julkisen perusterveydenhuollon vahvistamiseen.

Arvoisa hallitus, ennen kaikkea kysyn teiltä: onko teille tärkeämpää päästä ilkkumaan nykyisille oppositiopuolueille kuin huolehtia suomalaisten palveluista ja niiden tulevaisuudesta? [Vasemmalta: Nimenomaan! — Antti Kurvinen: Vastatkaa, perussuomalaiset!] Tämä ei ole mikään poliittinen peli, vaan nyt kyse on meidän kaikkien elämän ja kuoleman kannalta välttämättömistä palveluista.

Hallitus ei ole ryhtynyt toimiin hyvinvointialueiden rahoitusongelmien ratkaisemiseksi tai vuokratyövoiman sekä ostopalveluiden kustannusten hillitsemiseksi. Hallitusohjelman kirjaukset tulevat päinvastoin pahentamaan tilannetta entuudestaan. Siksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Kiurun esittämää epäluottamuslausetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

15.02 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Social- och hälsovården är grunden i vårt välfärdssamhälle. Den utveckling vi nu sett under senare tid oroar ändå finländarna och all vår vårdpersonal. Det oroar oss stort inom svenska riksdagsgruppen. För SFP är en fungerande vård och omsorg för invånarna mycket viktig. Alla i Finland har rätt till en god vård och omsorg oberoende av språk, bakgrund, ålder eller boningsort.

Arvoisa puhemies! Minä haluan aloittaa tämän puheenvuoron kaikista tärkeimmästä, eli henkilöstöstä. Tiedän, että monet hoitajat eivät voi työnsä takia katsoa tätä meidän keskusteluamme tänään tässä salissa. Mutta te kaikki olette arjen sankareita, samoin kuin omaishoitajat ja muut tukihenkilöt, jotka huolehditte siitä, että suomalaiset saavat tarvitsemansa hoidon ja huolenpidon.

Ilman henkilöstöä ei ole palveluitakaan. Henkilöstöpula on hoitoalan suurin haaste. Henkilöstölle on annettava enemmän arvoa. Meidän on kyettävä parantamaan työhyvinvointia, työssä viihtymistä ja johtamista sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Tässä on kyse esimerkiksi mahdollisuudesta vaikuttaa omaan työaikaansa. Hallitus haluaa tarkistaa hoitoalan työnjakoa ja tehdä taloudellisia panostuksia edellisen hallituksen työhyvinvoinnin edistämishjelmaan. Lisäksi ulkomaisten tutkintojen tunnustamista sujuvoitetaan.

Personalbristen och det ökade trycket på välfärdsområdena att erbjuda service har lett till situationer där många välfärdsområden haft som den enda lösningen att skaffa extra vårdpersonal som köptjänst. SFP vill se ett fungerande regelverk som tryggar tillgången på personal på ett hållbart sätt. Timlöner på till och med 250 euro i timmen eller mer för läkartjänster är ohållbart.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassaan pian kymmenen kuukautta — siis vain ja ainoastaan kymmenen kuukautta. Alueet eivät ole olleet toiminnassa vielä

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

edes yhtä tilinpäätöskautta. Hallitus on halunnut antaa edellisen hallituksen sote-ratkaisulle mahdollisuuden. Muutosten tekeminen rahoitukseen tässä vaiheessa olisi aivan liian hätiköityä. Hallitus on päättänyt kunnioittaa hyvinvointialueiden vahvaa toivoa työrauhasta. Samalla hallitus seuraa aktiivisesti hyvinvointialueiden tilannetta. Pyrimme siihen, että hyvinvointialueet olisivat taloudellisesti kestävällä pohjalla.

Arvoisa puhemies! Nyt meillä on edessämme seuraava, hyvin tärkeä uudistus, nimittäin palveluiden uudistaminen. Suomen väestö ikääntyy, mikä kuormittaa maamme terveydenhuoltojärjestelmää. Me RKP:ssä haluamme turvata lähipalvelut, mutta niiden sisällöstä päättäminen on hyvinvointialueiden tehtävä, ei meidän. Meidän on myös vauhditettava perhelääkärimallin luomista hallitusohjelman mukaisesti.

När man är som svagast ska man få vård och omsorg på det egna modersmålet. Därför kommer regeringen bland annat att förtydliga samarbetet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena. Därtill måste vi lägga vikt på att avkorta de överlånga vårdköerna. För detta ändamål riktar tilläggsresurser på FPA-ersättningarna, så att fler kan söka vård från den privata sektorn under en begränsad tid till en lägre kostnad.

Arvoisa puhemies! Meidän on vahvistettava luottamusta julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoomme. Toisin kuin väitetään, hallitus ei ole leikkaamassa 1,4 miljardia euroa sosiaali- ja terveydenhuollosta. [Vasemmalta: Ai jaa!] Suurin osa sopeuttamistoimenpiteistä koskee kustannusten nousun hillintää, [Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta] josta löytyy selkeät linjaukset hallitusohjelmasta. Panostamalla perusterveydenhuoltoon ja ennaltaehkäisyyn haluamme sillä tavalla varmistaa sen, että jokainen suomalainen saa jatkossa hoidon myös hoitotakuun mukaan. Hallitus on myös varannut vuoden 2025 kehyksiin miljardi euroa toteutuneiden kustannusten tarkistamiseen.

Vi alla i den här salen har ett viktigt ansvar för hur vården i Finland ser ut i dag, men speciellt i framtiden. Nu har vi reformerat förvaltningen och nu måste vi se över servicen och också våga reformera den. Det här kräver nytänk och det här kräver ett gott samarbete med välfärdsområdena, men nu vill vi inom regeringen ge arbetsro och skapa förutsättningar för det att välfärdsområdena lyckas med sitt viktiga arbete för Finlands och finländarnas bästa. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

15.07 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat, arvoisa Annika Saarikko ja muut välikysymyksen allekirjoittajat! Jos eduskunnassa valittaisiin vuoden välikysymys, olisi keskustan tekemä kysymys hyvinvointialueiden tilasta ja rahoituksesta itseoikeutettu palkinnon saaja. Onneksi tämä välikysymys tehtiin vasta lokakuussa, koska jos se olisi tehty vuoden alussa, olisi keskusta sekä esittänyt tehdyn välikysymyksen että vastannut siihen. [Antti Kurvinen: Olette nyt hallituksessa!]

Uskoisin, että keskustan edustajat tuntevat hyvin kansallispeli pesäpallon termistön — en voi olla vertaamatta tätä tilannetta pesäpalloon, jossa sisä- ja ulkovuorot vaihtuvat pelin kuluessa. Välikysymyksen kysymykset ovat totta kai aivan aiheellisia ja perusteltuja. Me kristillisdemokraatit kysyimme näitä aivan samoja kysymyksiä taannoin teiltä, arvon keskustan edustajat, kun te ajoitte näitä 21:tä hyvinvointialuetta kuin käärmettä piippuun. Me

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

silloisessa oppositiossa olleet nostimme samoja huolia esiin, mutta tuolloin emme vastauksia kysymyksiimme saaneet.

Pitää muistaa, että tämä hallitus rakentaa nyt hyvinvointialueita niiden perustusten vaaraan, jotka edellinen hallitus valoi, ja nyt näiden ongelmien kanssa kipuilevat hyvinvointialueilla kaikki, myös keskustan aluevaltuutetut. On selvää, että hyvinvointialueiden rahoitukseen, hoitajapulaan ja lähipalveluihin liittyvät kysymykset pitää ratkaista niin nopeasti kuin mahdollista. Väestön ikääntyminen lisää terveys- ja hoivapalveluiden tarvetta. Ikääntyminen vähentää myös sosiaali- ja terveyspalveluihin käytettävissä olevan henkilöstön määrää ja vaikeuttaa siten palveluiden järjestämistä.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tekee kaikkensa, jotta sotien ja hyvinvointialueiden ongelmat saataisiin ratkaistua. Valtiontalous on tilanteessa, jossa lisärahoitusta ei ole helpposti löydettävissä. Hyvinvointialueiden on pystyttävä tehostamaan toimintojaan, löydettävä uusia toimintatapoja ja pystyttävä paremmin ottamaan mukaan yksityisen ja kolmannen sektorin, myös seurakuntien, toimijat. Hallituksen esittämä kansallinen sote-kustannusten laskentamalli tulee helpottamaan palvelujen vertailtavuutta niin hyvinvointialueiden sisällä kuin niiden välilläkin. On hyvä muistaa, että vasta viime hallituskaudella hallitus oli romuttamassa Kela-korvausjärjestelmän — täysin parlamentaarisen työryhmän suositusten vastaisesti, lähinnä ideologisin perustein. Nykyinen hallitus parantaa perusterveydenhuollon saatavuutta [Krista Kiurun välihuuto] muun muassa kohdentamalla kertaluonteista rahoitusta perusterveydenhuollon hoitojonojen purkuun, muun muassa uuden Kela-korvausmallin avulla.

Hyvinvointialueita perustettaessa yksi usein käytetty metafora oli ”leveämmät hartiat”. Tästä perusajatuksesta hyvinvointialueiden tulee pitää kiinni. On kuitenkin varmaa, että muutokseen vaadittava siirtymäaika on pitkä ja kivulias. On myös selvää, että muutos on välttämätön. Tarpeiden mukaisten palvelujen järjestäminen ja taloudellinen kestävyys, rahoituksen ja henkilöstön riittävyys, edellyttävät palvelujärjestelmän toiminnallista uudistamista kaikilla hyvinvointialueilla. Painopistettä täytyy siirtää erityistasolta kohti kustannusvaikuttavampaa perustasoa ja ennaltaehkäiseviä toimia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuuden täytyy kasvaa, jotta lisääntyvä palveluntarve pystytään hoitamaan perustuslain vaatimukset täyttäen. Tuottavuuden kasvu perustuu suurelta osin teknologian hyödyntämiseen. Niille, joiden kohdalla digitaalinen asiointi on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, on siitä tehtävä joustava ja ensisijainen asioinnin muoto. Samalla kasvokkain tapahtuva palvelu on järjestettävä sitä tarvitseville. Myös henkilöstön työkuormaa on pystyttävä pienentämään, muun muassa helppokäyttöisen teknologian ja apuvälineiden avulla.

Arvoisa puhemies! Useimmat hyvinvointialueet ovat saaneet nykyisen palveluverkkonsa perintönä kuntapohjaiselta järjestämistaholta. Tämän osalta hyvinvointialueiden lähtötilanteet ovat hyvin erilaiset riippuen siitä, onko alueella aiemmin toiminut laajempia sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiä vai pienempiä, yksittäisiä palveluja järjestäviä kuntia. Riippumatta lähtötilanteesta hyvinvointialueiden on arvioitava, mitä lakisäätteisten palveluiden toteuttaminen jatkossa edellyttää ja vaatii.

Olemme kaikki varmasti yhtä huolissamme siitä, miten suomalaisen terveydenhuollon ongelmat saadaan ratkaistua. Riitelyn tai nokittelun sijaan on pyrittävä löytämään toimivia ratkaisuja, joiden avulla jokainen meistä saa tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut niitä tarvitessaan. Hallitus kantaa vastuunsa sote-palveluiden turvaamisessa, ja näihin talkoihin ovat myös välikysymyksen allekirjoittajat tervetulleita. [Antti Kurvinen: Me tarjosim-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

me yhteistyön kättä heti aluksi, ja te vinoilitte!] Hutunkeiton aika on vasta muutaman vuoden päästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harkimo.

15.13 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt on hätätila: vanhukset ja sairaat ovat kohta heitteillä. Tilanne ei ole kenenkään hallussa. Nyt on tehtävä valintoja. Julkista rahaa pitää nyt laittaa sairaiden hoitoon ja vanhusten hoivaan eikä junaratoihin. [Keskeltä: Oikein!] Puolueet ovat keskittyneet vain ideologisiin valintoihin — julkinen sitä, yksityinen tätä — mutta nyt ei ole aikaa eikä varaa ideologioihin. Nyt on kyse ihmisten hengistä ja ikäihmisten arvokkaasta vanhuudesta.

Vastuun väistely päättyy nyt. Te siellä vasemmalla ja keskellä tämän rakensitte, ja nyt nämä tässä aitiossa eivät osaa korjata sitä. Sote on poliitikkojen ongelma ja poliitikkojen on se pantava kuntoon.

Nyt on hätätila: vanhukset ja sairaat ovat kohta heitteillä. Tällä menolla tuhansia suomalaisia vuodessa joutuu ennenaikaisesti hautaan. Yli 30 000 ihmistä on odottanut yli puoli vuotta leikkaushoitoa. Syöpähoitojonoihin pääseminen kestää yli kolme kuukautta diagnoosista. Ne ovat pitkiä kuukausia. Miettikää itsenne siihen tilanteeseen.

Soten rahoitus on erittäin huonosti valmisteltu. Tänä vuonna rahaa puuttuu vähintään miljardi euroa ja ensi vuonna 1,5 miljardia euroa, ja nyt tämä hallitus aikoo vielä säästää vaalikauden aikana 1,4 miljardia euroa. Uskokaa minua, tämä yhtälö on täysin mahdoton.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Syyllisiä on turha etsiä. Syyllisiä ovat kaikki vanhat puolueet. Talous ei ole kasvanut 15 vuoteen, ja nyt sama johtajuuden puute näkyy sote-uudistuksessa. Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Sotesta ei voi näin sanoa. Siitä voi sanoa vain, että huonosti suunniteltu on puoliksi pilattu.

Tuntuu kuin vanheneminen olisi rikos. On hyvä muistaa, että nyt eläkkeellä olevat sukupolvet ovat rakentaneet sen hyvinvoinnin, josta me kaikki saamme nyt nauttia. On seuraavien sukupolvien vastuulla, että työnsä tehneet ihmiset saavat elää rauhallisen ja arvokkaan vanhuuden. Meille tulee vuoteen 2040 mennessä yli 300 000 eri tavoin hoivaa kaipaavaa yli 80-vuotiasta. Ei heitä digitaalisuuden lisääminen auta. Tarvitaan paljon lisää hoitajia.

Edellinen hallitus sääti mitoituksia ja takuita, mutta eihän niillä ole mitään väliä, kun ei ole hoitajia. Ja miten mitoitukset ja takuut koskevat omaishoitajia? Meillä on yli puoli miljoonaa omantuntonsa pohjalta toimivaa omaishoitajaa, joista iso osa ei edes halua minimaalista korvausta lähimmäistensä jatkuvasta hoitamisesta. Jos nämä ihmiset lyövät hanskat tiskiinkin, kaatuu koko sote siihen paikkaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Soten rahat menevät erikoissairaanhoidon ja vanhusten hoivaan. Koko potista vain kymmenen prosenttia menee perusterveydenhuoltoon, ja juuri siitä ollaan nyt hyvinvointialueilla leikkaamassa. Tällä menolla suljetaan tänä vuonna 200 sote-keskusta. Yleensä, kun asiakkaita tulee lisää, avataan lisää kauppia. Kemin ja Savonlinnan sairaalat suljetaan, jos ne eivät saa lisärahoitusta. Siitä seuraa erittäin ikävä kierre. Kun hoitoa ei saa ajoissa tai riittävän tehokkaasti perustasolla, ehtivät vaivat, sairaudet pahentua, ja niiden hoidosta tulee kalliimpaa ja paljon vaikeampaa.

Lääkäripula näkyy. Kun potilas ei pääse terveyskeskuslääkäriin, hän kuormittaa sitten yhteispäivystyksiä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Ei myöskään pidä alkaa korjata sellaista, mikä ei ole rikki. Ei tämä nykyinen tilanne johdu työnantajien kantamasta vastuusta, työterveyshuollosta tai yksityisten ihmisten terveysvakuutuksista. Ilman näitä tilanne olisi vielä huonompi. Eri asia on, ettei Kela-korvausten toivoisi valuvan yksityisten ylisuuriin hintoihin. Tilanne ei saisi tässä tehdä varasta.

Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja luvattiin rinta rottingilla, kuinka sotkut siivotaan ja sote korjataan. Nyt on pakko todeta, että sotessa on valuvika ja tästä on tulossa täysi katastrofi. Tämä on pakko korjata. Nyt on hätätila: vanhukset ja sairaat ovat kohta heitteillä.

Olen hyvin huolissani sosiaali- ja terveystalvetaista ja sitä kautta koko hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuudesta, ja siksi Liike Nyt on mukana tässä välikysymyksessä — ja meitä ei voi syyttää mistään. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Ministeri Juuso, kolme minuuttia. — Ja sen jälkeen ne, jotka käyttivät ryhmäpuheenvuoron, saavat ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä debattipuheenvuoron, ja sen jälkeen ministeri Ikonen, ja sitten mennään vapaaseen debattiin.

15.18 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hallitus jakaa huolen Suomen sosiaali- ja terveystalvetaista tällä hetkellä. On tärkeää, että me keskustelemme tästä. Suomessa on tapahtunut historiallinen rakennemuutos, joka on toiminut nytten yhdeksän kuukautta, ja sitä muutosta on leivottu 15 vuotta. Onko käynyt niin, että sen aikana palveluita ei ole kehitetty, koska joka puolella on odotettu, että kun sote tulee, niin sote korjaa kaikki ongelmat? [Eduskunnasta: Näin on käynyt! Kyllä!] — Näin on käynyt, kyllä.

Tässä on muutama tämmöinen, sanotaanko suuri asia, suuri ongelmakokonaisuus. Ensinnäkin nämä kustannukset ovat karkaamassa käsistä. Meillä on historian pisimmät hoitojonot sekä perusterveydenhuoltoon että erikoissairaanhoidon. Meillä on paheneva henkilöstöpula. Mielenterveysongelmat ovat räjähtämässä käsiin. Meillä on hyvinvointialueilla satoja erilaisia tietojärjestelmiä, jotka ovat todella kalliita. [Anne Kalmari: Auttaako leikkaus?] Tämän hallituksen tärkein tavoite on, että ihmiset pääsevät hoitoon ja kustannukset pysyvät hallinnassa. Tähän pyrimme. Tulemme toteuttamaan portaittaisen palvelurakennemuutoksen ensi vuonna. Hallitus myöskin tukee monituottajuusmallia.

Vuokralääkäreistä olette paljon täällä puhuneet, ja siitä on puhuttu julkisuudessa nyt pitkän aikaa johtuen näistä ylisuurista, poskettoman korkeista hinnoista, mitä he ovat hyvinvointialueilta pyytäneet. Tässä vuokralääkäriongelmassa ei ole yhtä yksinkertaista ratkaisua, kuten esimerkiksi että kielletään vuokralääkärit. Jos me kiellämme vuokralääkärit, niin mitä tapahtuu heille, jotka odottelevat siellä jonoissa, sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon jonoissa? Mitä tapahtuu niille lääkäreille, jotka odottavat näistä vuokralääkäreistä apua siellä julkisella sektorilla? He rasittuvat liikaa, ja ehkä hekin siirtyvät sitten yksityiselle. Eli yksinkertaisia ratkaisuja tässä ei ole.

Tämä hallitus kuitenkin haluaa toteuttaa sen hoitopääsyn, 14 vuorokautta, ja 6 kuukautta erikoissairaanhoidossa. Sen toteuttamiseksi vaaditaan sekä julkinen sektori että yksityinen sektori, vaaditaan järjestöt, siihen vaaditaan myöskin tukemaan seurakunnat ja muut toimijat. Hallitus tekee parhaansa tämän ja näiden ongelmien ratkaisemiseksi — siitä voitte olla ihan varmoja.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Kuten varmasti ymmärrätte, niin isoja asioita ei voi tehdä niin lyhyellä tähtäimellä, että kuukaudessa, muutamassa kuukaudessa, aletaan tekemään kokonaan uusi rakenne ja muuttamaan näitä lakeja, mitä viime kaudella nuijimme täällä eduskunnassa 1 600 sivua. Tässä on otettava pieni aikalisä ja tarkasteltava tilannetta rauhassa [Anne Kalmari: Mutta leikkaukset voi perua!] — Korostan vielä, että kyseessä eivät ole leikkaukset. [Puhemies koputtaa] Hyvinvointialueille menee koko ajan enemmän rahaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

15.22 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy sanoa, että minä pidän hyvin epäkohteliaana sitä, ministeri Juuso, että kun minä tein omassa puheenvuorossani keskustan nimissä kuusi konkreettista ratkaisuehdotusta, muun muassa ehdotuksen siitä, että pidennettäisiin alijäämän kattamisaikaa alueille johtuen näistä muuttuneista olosuhteista, inflaatiosta ja koronan hoivavelasta, niin ette ottanut siihen kantaa. Teimme esityksen siitä, että ammatinharjoittajamallia ryhdyttäisiin nopeasti valmistelemaan, vaikka kokeilemaan alueella. Ette ottanut kantaa siihen. Olemme esittäneet, että Kelan maksamat matkakorvaukset liitettäisiin samaan rahapottiin, jotta lähipalvelujen sulkemisessa ei olisi minkäänlaista, vähäistäkään, järkeä sen jälkeen. Ette ottanut mitään kantaa. Teidän puolueenne puheenvuoro keskittyi, kuten myös teidän aikaisempi sosiaalisen median kirjoituksenne, esimerkiksi ryhmärahoihin, jotka ovat promillen luokkaa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Milloin te otatte kokonaisvastuun tilanteesta sosiaali- ja terveysministeriössä, tästä uudistuksesta, josta te ja perussuomalaiset ryhmänä, tämä koko hallitus, nyt yhdessä vastaatte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.23 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat vasta aloittaneet työnsä, 11 kuukautta sitten. On tärkeää antaa heille nyt työrauha, heidän tehdä työtänsä ja järjestäytyä siellä. Siellä tehdään palvelustrategioita, suunnitellaan palveluverkkoja, tiloja on suunniteltu nyt kolme plus yksi vuotta, ja pitää suunnitella, mitä tiloja tarvitaan. [Petri Honkonen: Perutteko leikkaukset?] Hyvinvointialueille on tärkeää rahoituksen ennakoitavuus ja se, että valtion ohjaus on johdonmukaista. Kovin äkkinäisiä liikkeitä siinä ei voida tehdä.

Haluan tässä nostaa joitakin täällä keskustelussa esiin nousseita asioita.

Lähipalvelut: Jokainen hyvinvointialue itse päättää, missä niitä palveluja siellä järjestetään. [Välihuutoja] Jos keskustan johtamilla alueilla halutaan poistaa lähipalvelut, niin se on teidän alueenne asia. Mutta jokainen hyvinvointialue sen päättää erikseen. Ja meidän on hyödynnettävä koko sote-alan sektoria, hoitohenkilökuntaa, että me pystytään vastaamaan tähän hoitoonpääsyongelmaan, mikä ihmisiä tällä hetkellä koskettaa. [Puhemies koputtaa]

Ja tämä ammatinharjoittajamalli: [Puhemies koputtaa] meillä on hallitusohjelmassa siitä maininta, ja itsekin lämpimästi suhtaudun siihen, [Puhemies: Minuutti!] että se selvitetään ja sitä lähdetään edistämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

15.24 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi haluan palata semmoiseen tosiasiaan. Lähipalvelut ovat tärkeitä. Keskusta on nostanut tässä lähipalveluita esille, mutta silloin kun sotea tehtiin, perussuomalaiset esittivät, että lähipalvelutakuu tehdään ihan sinne lakiin, eliikkä laissa määrätään ne lähipalvelut. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Mutta sitten keskusta äänesti asiasta, ja keskusta äänesti, että ei lähipalveluille. Perussuomalaiset ehdottivat myös 24:ää muuta ideaa, kun sotea tehtiin, mutta ne kään eivät käyneet keskustalle.

Näihin salissa kuultuihin kommentteihin tekisi kyllä mieli vähän sanoa, että nyt katsomme keskustan munien kuoriutuvan, vaikka ei ole vielä edes pääsiäinen. Mutta mietitäänpä nyt tätä: Te tiesitte ahdingon, te tiesitte pitkistä odotusajoista, te tiesitte jonoista, tiesitte päivystyksen ruuhkista, mutta te halusitte vaan kasvattaa hallintoa — halusitte kasvattaa hallintoa. Miten tämä nyt on mahdollista, että te nyt syytätte meitä tästä asiasta? Ihan haluaisin meidän ministereillemme esittää kysymyksen: kun nyt sotkut ovat tällaisia, niin, arvoisat ministerit, onko tämä keskustan aiheuttama hyvinvointialueiden kriisi [Annika Saarikko: Niin just!] vielä korjattavissa, onko se korjattavissa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista Kiuru.

15.26 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelma on nyt se, että hyvinvointialueilla ei ole tällä hetkellä vakaata näkymää tulevaisuuteen ja työrauhaa. Siksi me SDP:ssä esitimme, että me voisimme maltillisesti arvioida yhdessä sitä, miten tuota näkymää saataisiin paremmin kuntoon useilla ehdotuksilla, joihin toivoisin, että vielä vastaisitte. Lisäksi me esitimme, että luopuisitte tästä 1,4 miljardin säästöstä siksi, että tuo suhteutettuna nyky maailmaan on täysin epärealistinen tavoite. Te esitätte, että vuonna 26 käytössä olisi noin kahden ja puolen prosentin kustannusnousua vastaava rahoitus, kun tänä päivänä sote-kuluihin menee kuusi ja puoli prosenttia.

Mikä on isoin ongelma — se, että te teette vääriä asioita. Tämä hoitopääsyn vaarantaminen on isoin ongelma, ja toivoisin vielä, pääministeri, että voisitte arvioida, olisiko kuitenkin sotessa kysymys siitä, että seitsemässä päivässä olisi päässyt hoitoon. Se olisi ollut vaikuttavaa ja kustannustehokasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

15.27 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiasioiden tunnustaminen on varmaan viisasta tänään, jotta pääsemme yhdessä parempaan. Hyvinvointialueille, heidän arjessaan, tämä on leikkaus, vaikka sen voissa paistaisi. Kun palveluiden käyttäjien määrä kasvaa ja rahaa annetaan vähemmän, niin kyseessä on silloin leikkaus — 1,4 miljardin euron leikkaus.

On arvokasta, että hallituspuolueet ovat itsekin sanoneet aikaisemmin, että lähipalvelut ovat merkityksellisiä. Pääministeri Orpo kirjoitti Maaseudun Tulevaisuudessa 19.1.2022: ”Kokoomus on sitoutunut siihen, että palvelut järjestetään ihmisten tarpeen mukaan jokaisella paikkakunnalla. Jokaisella paikkakunnalla tulee jatkossakin olemaan sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluita, joita ihmiset tarvitsevat.” Tänään salissa edustaja Reijonen on luettellut perussuomalaisten esityksiä, muun muassa lähipalvelutakuun ja 24 muuta ideaa. Kysymys kuuluu, mikä on muuttanut hallituksen linjan. Millä tavalla te turvaatte lähipalvelut Suomessa?

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

15.28 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat todella huolissaan siitä, saavatko he itse tai heidän läheisensä hoitoa. Suomalaiset ammattilaiset ovat huolissaan siitä, minkälaisen työolojen keskellä he tulevat nyt tai tulevaisuudessa tekemään työtä. Rehellisesti en jaksu uskoa, että yksikään suomalainen on kiinnostunut poliitikkojen välisestä nokittelusta — omenoista, päärynöistä tai pääsiäismunista — vaan ratkaisusta siihen, miten tämä tilanne korjataan.

Olen kysynyt hallitukselta, minkälainen tiekartta, minkälainen suunnitelma, minkäläinen laskelma teillä on osoittaa, että te vastaatte tähän työvoimapulaan. Mikä on se yhtälö, miten te sen ratkotte, kun ette käytä siihen maahanmuuttoa?

Toinen kysymys liittyy työturvallisuuteen. Olemme kuulleet huolestuttavia uutisia siitä, miten meidän hoitajat kokevat väkivaltaa. Kai te ymmärrätte, että nämä leikkaukset soteen näkyvät heidän työpäivissään kärjistyvinä ongelmina ja varmasti lisääntyvinä vaaratilanteina? Mikä on teidän vastauksenne: miten tämä hallitus lupaa, että jokainen suomalainen korvaamatonta työtä tekevä ammattilainen saa tehdä sen työn turvassa ja rauhassa, kun te leikkaatte massiivisesti juuri näiltä ihmisiltä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

15.29 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näin iso hallinnollinen uudistus tehdään, niin koko ajan lähtökohta on ollut se, että pitää seurata uudistuksen toimeenpanoa ja tarvittaessa ryhtyä toimiin. Siksi hallituksen tekemättömyys ja myöskin nämä puheet työrauhasta todella ihmetyttävät. Alueilla tehdään tällä hetkellä paniikissa ennennäkemättömiä peruspalveluiden ja lähipalveluiden leikkauslistoja — siis leikkauslistoja, jotka uhkaavat romuttaa tämän uudistuksen keskeisimmät tavoitteet. Minun on mahdotonta ymmärtää, miten tällaisessa tilanteessa hallitukselle ei kelpaa edes tämän alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen — edes se ei kelpaa teille. Miten te hallituksessa arvioitte käyvän, jos nyt tehdään tällaisia leikkauslistoja 1,2 miljardin alijäämän kattamiseksi, jos sen päälle vielä tullaan edellyttämään 1,4 miljardin lisäsästöjä? Mitä meidän lähipalveluista silloin ylipäättänsä jää jäljelle, arvoisa hallitus?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wikström.

15.31 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Se, mikä suomalaisia, jotka katsovat tätä lähetystä, kiinnostaa eniten, on se, saako sitä hoitoa ja saako sitä huolenpitoa ja pääseekö lääkäriin. Tässä keskustelussa on jo nostettu esiin, miksi tämä sote-uudistus tehtiin. Se tehtiin sen takia, että haluttiin huolehtia siitä, että julkinen talous on kestäväällä pohjalla, mutta myöskin, että painopistettä siirretään enemmän perusterveydenhuoltoon sekä ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tähän myöskin hallitus on panostamassa omilla rakenteellisilla uudistuksillaan.

Kun puhutaan tästä 1,4 miljardin säästöstä, niin ei tällaista ole, vaan tavoitteena on nimenomaan hillitä kustannuksia näillä panostuksilla, mitä tämä hallitus tekee.

Kun täältä keskustalta tulee kritiikkiä, niin ymmärrän keskustaa, joka on ollut vahvasti edistämässä tätä. Te olette suurin aluepuolue, joten viestittäkää eteenpäin aluepäättäjiille,

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

että keskittykää palveluihin eikä seiniin. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Palvelut ensin — sillä linjalla täytyy mennä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

15.32 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän väestömme ikääntyy ja terveystalouden, hoidon ja hoivan tarve lisääntyy, sen me kaikki tiedämme. Taloustilanne on tiukka, jolloin on itsestään selvää, että meidän täytyy arvioida, kuinka me tehokkaammin ja paremmin viemme palveluja sinne, missä niiden tarve on, kuinka viemme kotiin, kuinka me myös digitaalista mahdollisuutta hyödynnämme, jotta myös meidän ikäihmiset saavat sen tarvitsemansa hoidon ja hoivan oikea-aikaisesti. [Annika Saarikon välihuuto]

Mutta me tiedämme, että pelkästään raha ei tätä ratkaise, vaan tarvitaan riittävästi hoitohenkilökuntaa, ja se on ehkä se suurin pullonkaula. Me tiedämme, että tähän ongelmaan olisi pitänyt löytää ratkaisuja jo vuosia sitten. Mutta hallitus tekee linjauksia, jotta meidän hoitohenkilökuntamme pystyisi keskittymään siihen tärkeimpään eli siihen potilastyöhön [Annika Saarikko: Millä tavalla?] ja että tuodaan myös niin avustavaa henkilökuntaa kuin teknologiaa tähän työhön. [Annika Saarikon välihuuto] Lisäämme koulutusta ja myös käynnistämme hyvän työn ohjelman, johon lisäämme miljardi euroa tulevaisuuden tiekarttoissa. [Puhemies koputtaa] Monta muutakin linjausta hallitus tekee, ja toivoisin, että ministeri vielä nostaa esille, mitä keinoja käytetään, [Puhemies koputtaa] jotta hoitohenkilökuntaa saadaan enemmän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harkimo.

15.33 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Pääministeri Orpo ja teidän hallituksenne: Meillä on voimassa tällainen laki, että ”jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalouden tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada 2—4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi”. Tällainen laki meillä on voimassa. Ei ole mitään epäselvyyttä siitä, etteikö teidän pitäisi rahoittaa näitä alueita tämän lain mukaan. Tämä on päivänselvä asia. En ymmärrä, mistä on kysymys. [Ben Zyskowiezin välihuuto — Aki Lindén: Riittävä on semmoinen, että pääsee hoitoon!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen, kolme minuuttia.

15.34 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Me käymme täällä keskustelua nyt edellisen hallituksen tekemästä hallinnonuudistuksesta, josta me tässä hallituksessa haluamme jatkaa niin, että saamme palvelut toimimaan ja jonot lyhenemään. [Antti Kurvinen: Käsien pesu! — Krista Kiurun välihuutoja] Rahat ja henkilöstö eivät riitä nykyisellä tavalla organisoituun palveluiden järjestämiseen. Sen me kaikki tiedämme. Nyt on välttämätöntä, että tässä tilanteessa palveluita uudistetaan rohkeasti ja käytetään tämä uudistuksen tilanne myöskin siihen, että haetaan ne parhaat käytännöt eikä vain siirretä niitä vanhoja toiminnan malleja sieltä vanhoista organisaatioista.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Tämä sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuus on meille kaikille valtavan tärkeä asia, se on niin yksittäisille ihmisille kuin meille ihan yhteiskuntana kokonaisuudessaan. Ja mitä se tarkoittaa valtion budjetissa: ensi vuoden budjetissa tähän merkitään 24,7 miljardia, eli se on yli neljäsosa valtion talousarviosta. Siksi on todella tärkeää, että käymme keskustelua siitä, millä tavalla me käytämme nämä yhteiset eurot niin, että ne toimivat vaikuttavasti ja auttavat ihmisiä pääsemään hoitoon ja saamaan sen avun silloin kun he apua tarvitsevat.

Kommentoin ihan lyhyesti näitä rahoitusta koskevia asioita. Täällä on rahoituksesta käytetty esimerkkiä tai esitetty, että rahoitusta leikattaisiin 1,4 miljardia. Ei se ole leikkaus. Se on kustannusten hillintää. [Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta] Nyt on tärkeää nähdä, että tämä hallitus lisää joka vuosi sinne hyvinvointialueitten rahoituspohjaan noin miljardi euroa. Tämä rahoitusmalli on sellainen, että me lähtökohtaisesti hallituksena totta kai turvaamme ihmisille perustuslain mukaiset palvelut, sote-palvelut. [Annika Saarikko: Lähtökohtaisesti!] — Siis turvaamme, kyllä. — Ja tässä tämä rahoitusmalli toimii niin, että joka vuosi tätä rahoitusta korjataan palvelutarpeen kasvu huomioiden, kustannusten kehitys huomioiden, tehtävämuutokset huomioiden. Sitten meillä on täällä vielä tähän rahoitusmalliin liittyviä mekanismeja, jotka tarvittaessa korjaavat sitä rahoitusta jälkikäteen — on tämä jälkikäteistarkistus ja sitten vielä yksittäisen alueen tasolla lisärahoitus, mikäli sille on tarvetta. Se on viimesijainen väline. Mutta siellä on näitä mekanismeja, joilla tämä turvataan. [Annika Saarikon välihuuto]

Nyt kun katsotaan sitä, että me elämme hyvin poikkeuksellista vuotta, hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa vajaa kymmenen kuukautta ja siellä tehdään kovasti töitä, niin tämä on ennenaikainen vaihe vielä vetää johtopäätöksiä tämän rahoitusmallin toimivuudesta, vaan nyt on hyvä antaa sitä työrauhaa, mitä itse asiassa hyvinvointialueet itsekin meiltä hallitusohjelmassa toivoivat, ja me silloin sovimme, että tässä ensimmäiset pari vuotta annetaan sinne tämä työrauha. [Annika Saarikon välihuuto]

Täällä on kysytty myöskin alijäämäkauden kattamisesta tai sen pidentämisestä. Oikeastaan siihen ihan yksinkertaisena viestinä, että tämä alijäämän kattamiskauden pidentäminen ei ratkaise sitä asiaa, että joka tapauksessa ne alijäämät pitää ennemmin tai myöhemmin kattaa. Jos tätä kautta pidennetään, niin se kuorma voi kasvaa vieläkin suuremmaksi, eli se on myöskin heidän intressissään hakea sitä ratkaisua aikaisemmin. [Annika Saarikko: Ette luota alueisiin!]

Täällä kysyttiin myöskin Kela-korvauksista, siitä, että olemme antamassa 500 miljoonaa sinne lisää, kohdentamassa Kela-korvauksiin. Sillä on tarkoitus lyhentää jonoja [Puhemies koputtaa] ja helpottaa myöskin hyvinvointialueitten tilannetta. [Annika Saarikon välihuuto] Ja syy, miksi sitä ei voida kohdentaa sinne hyvinvointialueille, on se, että se on yleiskatteista rahoitusta. Sitä ei pystytä silloin kohdentamaan siellä suoraan jonojen purkuun, [Puhemies koputtaa] ja tätä kautta haimme siihen ratkaisuja. [Hälinää]

Ja sitten vielä voisin nopeasti tähän vuokratyöhön, voidaan palata siihen vielä myöhemmin tarkemmin, mutta siihen on myöskin työtä tekeillä ja haetaan siihen moninaisia ratkaisuja. [Annika Saarikko: Eikö se ole STM:n vastuulla?] Se ei ole yhdellä ainoalla toimijalla ratkaistavissa, mutta sitä tehdään yhteistyössä STM:n kansliapäällikön vedolla, ja siinä on myöskin valtiovarainministeriön virkakuntaa, ja siinä on hyvinvointialueet mukana, OKM, eli eri ministeriöitten ja hyvinvointialueitten yhteistyönä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

15.38 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hyvät hallituspuolueet, erityisesti pääministeripuolue kokoomus ja valtiovarainministeripuolue perussuomalaiset, vaaleista on nyt yli kuusi kuukautta aikaa, ja nyt on aika ottaa vastuu siitä teidän tehtävästänne, mihin olette ryhtyneet, ja ruveta hoitamaan maan asioita eikä syytellä vaan entisiä hallituksia ja entisiä eduskuntia.

Kun rahaa otetaan sosiaali- ja terveystalouksista pois, niin on ihan sama, otetaanko se välikäsien kautta vai suoraan, ja mitä nimeä käytetään. Leikkaus on aina leikkaus. Tällainen kokoomuslainen kaunis uusiokieli — ”uudistaminen”, ”sopeuttaminen”, ”tehostaminen” — ei poista sitä tosiasiaa, että hyvinvointialueilta otetaan rahoja pois. Kun kuuntelen noita teidän puheitanne, niin tulee mieleen se Tuntemattoman sotilaan vanha esimerkki: herrat ja rouvat ovat laskeneet, että näläkä ei voi olla. Te olette semmoiset rätingit lyöneet tiskiin, että hyvinvointialueilla rahaa on riittävästi ja se vain lisääntyy, ja silti siellä tehdään paniikissa koko ajan säästöjä.

Arvoisa asiasta vastaava ministeri Juuso, [Puhemies koputtaa] mitä mieltä te olette keskustan tarjouksesta: [Puhemies koputtaa] Oletteko valmiita parlamentaariseen yhteistyöhön rahoituksen korjaamiseksi? [Puhemies koputtaa] Oletteko valmiita edistämään yrittäjyyttä ammatinharjoittamismallin kautta? Oletteko valmiita pidentämään alijäämien kattamisvelvollisuutta? Oletteko valmiita yhteistyöhön? [Puhemies: Minuutti!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

15.39 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nytten tänään ja useampana päivänä hallituksen puolelta esitetty, että mitään ei olla leikkaamassa. Haluan nyt tässä nostaa esille, että jos te vertaatte Marinin hallituksen ja Orpon hallituksen julkisen talouden suunnitelmaa vuosilta 26 ja 27, sieltä käy ihan selkeästi ilmi, että Orpon hallitus leikkaa sote-rahoituksesta 1,4 miljardia euroa. Se käy ihan selkeästi sieltä ilmi, niin että eiköhän me lopeteta tämä keskustelu nyt tähän.

Kuten myös on tullut salissa esille, hyvinvointialueet ovat juuri aloittaneet toimintansa ja nykyisessä sote-rahoituksessa on jo niitä kulujen hillitsemismekanismeja. Siitä syystä, joo, pitää ehdottomasti antaa se rauha hyvinvointialueille kehittää sitä toimintaansa eikä lähteä kahden vuoden kuluttua leikkaamaan 1,4 miljardia euroa lisää hyvinvointialueilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

15.41 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti koko sali jakaa sen, että ei tosiaan syyllisiä etsimällä asia parane. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Kyse on todellakin palvelu-uudistuksesta, jotta ihmiset pääsevät niistä jonoista hoitoihin, lääkäreille, leikkauksiin, operaatioihin. Tässä on kyse myös isosta rahoituksen muutoksesta, ja valitettavasti on niin, että Marinin hallituksen sote-uudistuksen vaikutukset valtionosuuksiin ja kuntatalouteen ovat tuleville vuosille todella isot edelleen. Meidänkin alueella monet samankokoisetkin kunnat ovat valtionosuuksissa aivan eri tasolla.

Kyse on myös siitä, että alueille on oltava niitä työkaluja, mahdollisuuksia tehdä niitä uudistuksia. Jotenkin ajattelin, että kyse on myös siitä, että tässä salissa ei voi olla se viisaus, mikä syntyy siellä sote-alueilla hyvästä johtamisesta, digitaalisista ratkaisuista, potilaslähtöisyydestä ja siitä, että hoitajia arvostetaan ja lääkäreitä arvostetaan ja siellä tehdään

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

niitä asioita yhdessä uudistaen rohkeasti ja vastuullisesti. Näen, että siinä on mahdollisuus niihin isoihin säästöihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

15.42 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tein maaliskuussa tänä vuonna kirjallisen kysymyksen liittyen vuokratyövoiman käyttöön. Silloin se ei juurikaan täällä salissa huolestuttanut. [Antti Kurvinen: Olisipa perussuomalaiset hallituksessa!] Sen takia on erittäin hyvä, että hallitus on nyt käynnistänyt toimia ja perustanut ryhmän, jossa etsitään keinoja tämän asian ratkaisemiseksi.

Mutta, arvoisa puhemies! Viime helmikuussa STT uutisoi, että Valvira oli poistanut vuonna 22 liki tuhat ammattihenkilön ammattioikeutta rekisteristä, ja tämä oli tapahtunut siksi, että hoitajat itse olivat pyytäneet: 657 lähihoitajaa, 289 sairaanhoitajaa. Meillä on kova henkilöstöpula alalla. Hoitajana ymmärrän sen eettisen stressin ja paineen, minkä alla hoitajat ovat työskennelleet viimeiset vuodet. Siellä on myös ollut muun muassa potilasturvallisuuslaki ja myös koronarokotukset, jotka varmasti vaikuttivat henkilöstön pois lähtemiseen. Miten saamme heidät takaisin? Onko mitään mahdollisuutta selvittää, minkä takia hoitajat pakenevat alalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

15.43 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua eniten häiritsee hallituksen ohjelmassa ja hallituksen puheissa tavoitteiden ja tekojen ristiriita. Te esimerkiksi hallitusohjelmassa lupaatte, että oikea-aikainen hoitoonpääsy varmistetaan, jona puretaan, mielenterveyspalvelujen saatavuutta parannetaan sekä hoitojen vaikuttavuutta parannetaan. Samaan aikaan te teette 1,4 miljardin leikkaukset. Eiväthän nämä tavoitteet voi olla keskenään, eihän tämä ole mahdollista. Minä ajattelenkin, että olisi rehellistä sanoa, että te olette priorisoineet sitä taloutta eikä niitten palveluitten saavutettavuutta. [Annika Saarikko: Juuri näin!] Se olisi kansalaisten näkökulmasta oikein ja rehtiä, ja toivon, että tässä salissa voitaisiin edes sanoa se, mitä todellisuudessa tehdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

15.44 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluissa on vakavia ongelmia, ja uhkana ovat lähipalveluiden leikkaukset. Ongelmien taustalla on henkilöstöpulaa, patoutunutta palvelukysyntää, kuntien alibudjetointia ja kustannusten poikkeuksellista kasvua.

Vastuu rahoituksen riittävydestä on nyt valtiolla. On siis hallituksen vastuulla reagoida, kun näemme, ettei rahoitus riitä, kun palkat, kustannukset ja ostopalveluiden hinta nousevat ennakoitua enemmän. On selvää, ettei sote-uudistuksen kaltainen valtava uudistus tule kerralla valmiiksi, ja on jokaisen hallituksen vastuu reagoida ajankohtaisiin haasteisiin. On selvää myös, että palveluiden kehittäminen vie aikaa, ja on yhtä lailla selvää, ettei palveluita voi kehittää, jos leikkauspaine sulkee ne palvelut.

Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus, vetoan teihin: perukaa sote-palveluihin suunnittelemanne säästöt, rajatkaa henkilöstövuokrauksen ja ostopalveluiden hintoja, tarkastakaa hyvinvointialueiden kustannusindeksejä, luokaa joustoja hyvinvointialueiden investoin-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

neille [Puhemies koputtaa] ja pidentäkää alijäämän kattamisvelvoitetta. Ei tehdä tästä arvovaltakysymystä, [Puhemies: Aika!] vaan haetaan ratkaisuja. [Ben Zyskowicz: Haetaan hallituksen kaatamista välikysymyksellä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

15.45 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus sai perinnökseen keskustan ja vasemmiston rakentaman raskaasti hallinnoidun sote-rakennelman, ja hyvinvointialueet toimivat tällä hetkellä täysin edellisen eduskunnan hyväksymien lakien pohjalta. Jäin keskustelun aikana pohtimaan, onko keskusta unohtanut, mikä oli 15 vuotta rakennetun sote-uudistuksen keskeinen tavoite. Nimittäin tämän rakennemuutoksen tuli olla se kaikkein merkittävin kestävyysvajeen ratkaisu, jolloin myös tulevaisuuden terveyspalvelut, vanhushpalvelut, myös ne lähipalvelut, voitaisiin turvata tilanteessa, jossa työikäisen väestön osuus vähenee syntyvyyden heikkenemisen vuoksi. Väestö ikääntyy, ja palvelutarve kasvaa.

Täällä esiin nostetut ongelmat johtuvat todellakin hyvin pitkälti viime kaudella rakennetun sote-uudistuksen valuvioista, esimerkiksi Uudenmaan erillisratkaisusta, [Puhemies koputtaa] jossa kolmasosa väestöstä jää tämän sote-integraation ulkopuolelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

15.47 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, tämä uudistus, kyllä, tehtiin siksi, että meidän julkisen talouden yhteiset veronmaksajien eurot saadaan riittämään, ja siksihän rahoituslaissa on sisällä myös ajatus siitä, että alueiden on kyettävä tuottavuuteen. Mutta sen päälle hallitus, jossa myös kristillisdemokraatit istuvat, kokoomuksen ja perussuomalaisten johdolla toteuttaa paljon, paljon enemmän leikkauksia kuin malli alun perin piti sisällään.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä uudistus — ja uskon, että, edustaja Räsänen, tekin jaatte tämän arvion — tehtiin myös siksi, että lähipalvelut, peruspalvelut, se ensimmäisen oven avaus sosiaali- ja terveyspalveluihin, olisivat nykyistä helpompia, olisi vähemmän jonoja, se kiinnostaisi enemmän ammattilaisia työpaikkoina, ettei erikoissairaanhoidon veto jatkuisi tässä meidän järjestelmässä, vaan peruspalvelut paranisivat. Siksi minä haluan kysyä pääministeri Orpolta: Tosiaan totesitte aluevaalien alla, kokoomus, keskusta ja moni muu puolue, että lähipalvelut ovat tärkeitä joka kunnassa, ja nyt tämä teidän hallituksenne politiikka — leikkaukset ja se, että te ette muuta alijäämäsäännöstöä — johtaa siihen, että nämä lähipalvelut alasajetaan ja toteutetaan lyhytnäköisiä säästöjä. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä te nyt, kokoomus ja Petteri Orpo, olette lähipalveluiden merkityksestä jokaisen suomalaisen kotikunnassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan vielä muutama vastauspuheenvuoro ja sen jälkeen pääministerin vastaus. — Edustaja Lindén.

15.48 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käyneet minusta verraten hyvää keskustelua, ja olen iloinen siitä, että kukaan ei ole kaivannut sitä aikaa, jolloin 285 kuntaa ja niiden 150 yhteenliittymää vastasi näistä samoista palveluista. Voitte vain kuvitella, mikä olisi tilanne, kun nykyinen henkilökuntavaje ja sitten tämä hintojen

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

nousu, kaikki nämä, kohtaisivat näin sekavan järjestelmän. Nyt meillä on 22 aluetta ja HUS, ja tämä tilanne on tällä hetkellä sen takia selvemmin havaittavissa kaikkine ongelmineen. Siinä aikaisemmassa mallissa jokainen kunta paniikissaan korottaisi veroja ja tekisi keskenään ei-yhdenvertaisia ratkaisuja.

Täällä on mainittu ammatinharjoittajamalli, sitä kannattaa selvittää. Vuonna 2004 Liisa Hyssälä selvitytti sen — siitä on STM:ssä julkaisu nimeltä Yrittäjyys perusterveydenhuollossa. Valitettavasti sillä kertaa emme päässeet siinä asiassa eteenpäin. Itse toteaisin, että kaikkein tärkein sisällöllinen uudistus olisi omalääkäri- ja omahoitajamalli, käytettäköön myös nimeä perhelääkärimalli. Se todella olisi sellainen, [Puhemies koputtaa] jota pitää nyt hallituksen toimesta kaikin tavoin kannustaa alueita tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

15.49 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on huudeltu välihuutoja ja naljailtu keskustan mallille ja sanottu, että kukaan ei ole tyytyväinen tähän. Olen itse ollut kaksi kautta perustuslakivaliokunnassa ja viime kaudella sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajana, kun tämä malli saatiin aikaan. Tämä oli ainoa malli, joka valikoitui sen prosessin lopputuloksena ja joka oli mahdollista toteuttaa. Ja nyt kun olen viimeisen viikon aikana ollut yhteydessä jokaiseen hyvinvointialuejohtajaan, niin se yhteinen viesti on, että tämä perusmalli on hyvä ja toimiva. Mutta he kaipaavat sinne nyt työrauhaa, ja heillä on kaksi ongelmaa: henkilöstöpula ja se, mistä kaikki ovat yllättyneet, kuinka tässä hetkessä kustannukset ovat nousseet — palkkaratkaisu oli ennakoitua suurempi, ja he ovat tekemässä yhteensä noin 1,1 miljardin alijäämän tälle vuodelle.

Ei tähän kokonaisuuteen, arvoisa hallitus, mahdu se, että lähdetään hakemaan perusrasta, jossa on normaali kustannusten nousu, säästöjä 1,4 miljardia, kuten te olette nyt hakemassa. Teidän hallitusohjelmassa sanotaan selkeästi, että perusrasta, joka pohjautuu siis normaaliin kustannusten nousuun, on tarkoitus leikata 1,4 miljardia. Arvoisa pääministeri, toivoisi, että te tunnustaisitte reilusti täällä eduskunnalle [Puhemies koputtaa] ja suomalaisille, että tämä on hallituksen tavoite: hakea 1,4 miljardin säästöt [Puhemies: Aika!] normaalista kustannuskehityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.51 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme pitkään puhuneet täällä henkilöstömitoituksesta vanhustenhoitoon, ja SDP:n johdolla henkilöstömitoitus on nostettu 0,7:ään. [Välihuutoja oikealta] Tällä hetkellä meillä on mitoitus 0,7 suurimmassa osassa Suomea. [Ben Zyskowicz: Mitoitus on, mutta henkilöstöä ei!] Mitä tekee hallitus ensi töikseen? Kokoomus on vastustanut tätä joka vuosi, mutta nyt myös perussuomalaiset, ja perussuomalaisten johdolla te laskette vanhustenhoidon henkilöstömitoitusta. [Sanna Antikainen: Koska on pakko! Hoitajat ei riitä!] Esimerkiksi meillä Pirkanmaalla on 0,7:n mitoitus, mutta te viette tämän laskun puitteissa meiltä rahoituksen tältä. Eli se tarkoittaa noin 10 miljoonaa meidän hyvinvointialueelle leikkausta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ensi vuonna te leikkaatte vanhuspalveluista lähes 90 miljoonaa. Millä te perustelette tätä, niin hoitohenkilöstön kuin ihmisten perusoikeuksien näkökulmasta?

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo, kolme minuuttia.

15.52 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensimmäinen viesti on se, että suomalaisten peruspalvelut turvataan. Se on meidän tehtävämme, ja se on lakisääteinen oikeus, että ihmiset saavat tarvitsemansa peruspalvelut. Uudistukset tehdään, jotta tähän pystytään ja jotta palveluita olisi saatavilla nyt mutta myös tulevaisuudessa. Me puhumme myöskin tulevaisuuden palveluista.

Hallitukselle jäi iso työ uudistaa palvelut. Edellinen hallitus uudisti hallinnon ja rahoitusmallin, mutta työ on aivan valtava, jotta päästään siihen, että pystytään palvelut turvaamaan, mikä on tavoite. Tämä työ tehdään yhdessä alueiden kanssa. Me luotamme siihen, että alueilla tiedetään, mutta ei tämä systeemi niin voi toimia kuten edustaja Harkimo tuntui toteavan, että alue vain ilmoittaa, paljonko tarvitaan rahaa [Ben Zyskowicz: Ja tilinumeron!] ja sitten lähetetään. Nyt täytyy kehittää niitä palveluita, käydä läpi kaikki: miten palveluita hankitaan, ostetaan, tuotetaan, järjestetään, miten it-palvelut on järjestetty. Nämä ovat veronmaksajien rahoja, jokainen euro, mikä annetaan lisää. Se vaatii vastuullista päätöksentekoa yhdessä alueiden kanssa, että löytyy ne parhaat ratkaisut.

Keskusta ryhmäpuheenvuorossaan sanoi, että käsi on ojennettu, ei nyrkissä, mutta kaiken tämän moittimisen keskellä tuntuu, että siellä nyrkissäkin joku, toinen käsi taitaa olla. [Antti Kurvinen: Meillä on kuusi ehdotusta!] Se keskeinen syytös on se, että me keskittämme. Entinen puoluesihteerini Korhonen totesi, että tämä taitaa olla karmein aluehallinnon uudistus koskaan. Ja kyllä se niin on — luultavasti kaikki puolueet tässä salissa ovat sen tienneet — että kun mennään isompaan alueeseen, se keskittää palveluita. Ilmeisesti keskusta on ainut, jolle se on yllätys. Mutta, hyvät edustajat, meidän on ratkottava ne asiat. Nämä ovat ratkottavissa. Me ministerit olemme ja ministeriöt ovat aloittaneet työn yhdessä hyvinvointialueiden kanssa, yhdessä hyvinvointialueiden johdon kanssa. Nyt niitä palveluita aidosti käydään läpi.

Eihän se, että ne lähipalvelut turvataan, tarkoita sitä, että siellä jokaisessa, lähes 300 kunnassa on terveyskeskus. Ei, vaan että palveluihin pääsee, niitä saa, kun tarvitsee ja taroituksenmukaisella tavalla järkevän matkan päästä. Siihenhän tässä ollaan pyrkimässä. [Antti Kurvisen välihuuto] Keskustakin muutti puheensa ja puhui sote-pisteestä vaalikampanjan aikana. Palvelut ovat tärkeitä. Siksi meidän täytyy kehittää digitaalisia palveluita, liikkuvia palveluita. Meillä on paljon mahdollisuuksia. Osassa hyvinvointialueita ollaan jo pitkällä näissä, ja sitä me tarkoitamme, kun me puhumme siitä, että viedään niitä parhaita käytäntöjä kaikille alueille. Siinä ministeriö tekee arvokasta työtä.

Hyvät edustajat, vielä totean sen: Suomalaisten tärkeät palvelut turvataan. Siihen hallitus on sitoutunut, ja sen eteen me tehdään töitä tänään ja tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

15.55 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi ollut tosi mukava kuulla pääministeriltä selkeä näkemys myös näihin meidän konkreettisiin ehdotuksiin, jotka liittyivät tähän alijäämän kauteen tai vaikkapa siihen, olisiko matkakorvausten aika siirtyä samaan pottiin.

Ja sitten palaan tähän näkemykseeni siitä, oliko todella yllätys, että teille tämä tarkoittaa keskittämistä. Ei, ei se oikeastaan ole minkäänlainen yllätys. Kyllä me tunnemme kokoomuksen ideologian aika monista historian käänneistä. Ja mitään velvoitteita tähän malliin ei

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ole kirjattu siitä, että palveluita pitäisi keskittää. Sen sijaan hallintoa keskitettiin sadoilta järjestäjiltä reiluun pariinkymmeneen hyvinvointialueeseen, ja erikoissairaanhoidosta nyt yritetään tuoda vahvemmin asioita lähemmäksi peruspalveluita. Mikään näistä ei pakota siihen, etteikö palveluita voisi olla ihmisten kotikunnissa.

Ja, pääministeri Orpo, me kaikki kannatamme sitä, että tuodaan liikkuvia palveluita, tehdään etäpalveluita, mutta tämän hetken realismia on, että ne eivät ole vielä siinä kunnossa, että ne olisivat arkipäivää. Nyt teidän linjanne on sammuttaa valot ja toivoa, että joskus voisi tapahtua jotain hyvää. Arvostan rehellisyyttä: te kerroitte täällä, että kokoomuksen linja on keskittämisen linja. Se on eri linja kuin keskustan, jonka mielestä sote-palvelut kuuluvat jokaisen suomalaisen kotikuntaan, perustuslainkin velvoittamalla tavalla niiden kuuluu ihmisten palveluista huolehtia. [Puhemies: Aika!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri, yksi minuutti.

15.57 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan varmuuden vuoksi sanoa, että ei tämä malli ole kokoomuksen tekemä malli. Se on edellisen hallituksen tekemä malli, ja se malli itsessään keskittää. [Välihuutoja] Mutta ne isommat alueet antavat kieltämättä sen mahdollisuuden, että me voimme hyödyntää suuruuden ekonomiaa ja järjestää näitä todellakin niin kuin edustaja Lindén, joka tuntee asiat, sanoi. Että ei jokaisessa kunnassa mietitä näitä samoja asioita, se on tämän mallin hyvä puoli, [Annika Saarikon välihuuto] olkoonkin, että alueita on aika paljon.

Ja mitä vielä tulee tähän säästämiseen, niin Helsingin Sanomat kertoi tänään arvostetun toimittajan kolumnissa, että se, että sanotaan, että hallitus säästää 1,4 miljardia, on epätosi. Me emme säästä, me pyrimme hillitsemään menojen kasvua. [Välihuutoja] Ja hyvät edustajat, jos me etenemme hallitusohjelman mukaisesti, niin tämän vuoden reilun 23 miljardin sijaan — 23 — vuonna 27 me käytämme 28 miljardia euroa. 23:n sijaan 28 — kuulostaako se leikkaukselta, edustaja? [Annika Saarikon välihuuto — Eduskunnasta: Kyllä se kuulostaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

15.58 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään kuulimme valtakunnan median uutisen: pääministeri ilmoitti, että hallitus ei ole säästämässä sotesta 1,4 miljardia. Se tarkoittaa sitä, että teillä on 1,4 miljardin reikä teidän rahapussianne, [Krista Kiuru: Kyllä!] arvoisa pääministeri Orpo. Eli teillä on höttöä, teillä on unelmahöttöä, fantasiaa siellä teidän hallituksenne taloussuunnitelmissa. Tämä on iso tieto, jonka Helsingin Sanomat paljasti, ja tämä oli meille uusi tieto.

Rouva puhemies! Kokoomus on erittäin keskittävä puolue. Tämän takiahan te olette ajaneet sitä viittä hyvinvointialuetta. Kokoomuksen malli oli viisi hyvinvointialuetta. Jos te sanotte, että parillakymmenellä alueella palvelut keskittyy, niin kuinkahan paljon ne keskittyisivät viidellä alueella. Olisi nyt mukava tietää, puhemies, että kumpaa kokoomus haluaa: 300 kuntaa järjestämään sotea takaisin vai nämä parikymmentä hyvinvointialuetta. Kumpi se teidän mallinne on? Arvoisa pääministeri Orpo, oliko se niitä edustaja Heinosen tarkoittamia juhlapuheita, kun aluevaalien alla sanoitte, että sote-palvelut pitää olla jokaisella paikkakunnalla?

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Ja loppuun, rouva puhemies! Pääministeri, miksi te ette vastaa keskustan tarjoukseen? [Puhemies koputtaa] Ojennan käteni, haluatteko tehdä parlamentaarista yhteistyötä soten kehittämiseen? Haluatteko perhelääkärimallin ammatinharjoittajamallin pohjalta? [Puhemies: Aika!] Mikä on hallituksen vastaus?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri.

15.59 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä nyt tähän meni, niin todetaan, että me olisimme olleet kyllä valmiit keskustelemaan keskustan kanssa hallitukseen osallistumisesta. [Välihuutoja oikealta] Silloin olisi ollut mahdollisuus vaikuttaa näihin asioihin vastuussa.

Mitä tulee keskustan ehdotuksiin, [Annika Saarikon välihuuto] niin minusta se on hyvä tapa, että esitetään rakentavia ehdotuksia. Me käymme niitä läpi, mutta osaan niihin löytyy vastaukset jo tuosta välikysymysvastauksesta. Mutta kaikki ehdotukset, joilla me saamme tämän vaikean tilanteen ratkaistua, kaikki ne on ehdottomasti vastuullista käydä yksi kerrallaan läpi ja pohtia huolella. Ei niitä tässä noin vain voi kuitata, mutta tehdään ihmeessä yhteistyötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.00 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan uusia kysymyksiä pääministerille. Te vakuutatte täällä eduskunnalle ja suomalaisille, että hallitus ei tee 1,4 miljardin säästöjä sosiaali- ja terveystalouteen. Voitteko kuitenkin tunnustaa, että hallitusohjelmassa 4 miljardin menosopeutus sisältää 1,4 miljardin menosopeutuksen sosiaali- ja terveystalouteen? [Antti Kurvinen: Niillä on reikä siellä!] Onko näin? [Keskustan ryhmästä: Pääministeri voisi vastata!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

16.01 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Hallitus pyrkii taistamaan sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvua. Se on tarpeellista. Palveluita voi ja pitää uudistaa tehokkaammiksi ja tuottavammiksi ja vaikuttavammiksi, se on järkevää. Mutta hyvinvointialueet eivät hae säästöjä vain tekemällä asioita fiksummin ja järkevämmin. Ne hakevat säästöjä tekemällä asioita vähemmän. Meillä Pirkanmaalla leikataan ikäihmisten hoivapaikkoja, vaikka ikäihmisten määrä koko ajan kasvaa, niin kuin kaikki hyvin tietävät. Keski-Suomen hyvinvointialueella potilaat juuttuvat päivystykseen ylipaikoille, koska jatkohoitopaikkoja ei ole enää riittävästi. Tehostaminen on hyvä asia, uudistaminen on hyvä asia, mutta se on eri asia kuin hoidon ja hoivan heikentäminen, ja siihen hyvinvointialueet ovat nyt näitten leikkausten takia ajautumassa. [Ben Zyskowiec: Minkä leikkausten?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

16.02 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syystäkin SDP ei ole hallituksessa. Me tarjosimme hallitustunnusteluissa itse asiassa kahdeksaa asiaa, millä me olisimme voineet hallita sote-kustannuksia. Tänäpä me tässä keskustelussa tarjosimme

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

näissä vaikeissa olosuhteissa näkymää hyvinvointialueille viiden eri kohdan mukaisesti, ja vielä toivoisimme näihin vastauksia. Esitimme myös markkinoiden suitsimista, sillä närästää paljon se, että ideologisista syistä ei ole ongelmaa, jos sote-menot kasvavat. Se tuntuu pahalta. Siksi linjan pitäisi olla tiukka, myös markkinoiden suhteen.

Kysynkin nyt pääministeriltä: onko pääministeri tietoinen siitä, että säästätte ensi vuonna viisi miljoonaa hoitoon pääsystä, seitsemän päivän hoitotakuusta, ja samaan aikaan ette esitä konkreettisia toimia, joilla markkinoita voitaisiin suitsia? Me esitimme viittä eri kohtaa. Ja kysyn vielä: voisiko tämän 500 miljoonan panostuksen markkinoille ohjata hyvinvointialueille [Puhemies koputtaa] yhdessä kumppaneiden kanssa tehtäväksi hoitovelan purkamisohjelmaksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

16.03 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Näihin sosiaalidemokraattien esittämiin vaatimuksiin on sinänsä ihan hyvä tarttua, koska ne jossakin määrin kuvastavat suhtautumista tähän ongelmanratkaisuun. Siellä puhutaan minun mielestäni ihan perustellusti vuokratyövoiman suitsimisesta, [Vasemmalta: Hyvä!] ja toivotaan, että lääkärit saadaan julkiselle puolelle töihin, seitsemän päivän hoitotakuusta puhutaan, ja taisi olla vielä hoitajamitoituskin. Se ero, mikä tulee hallituksen ja sosiaalidemokraattien välillä, on se, että meidän pitäisi jollakin lailla myös miettiä, miten näihin tavoitteisiin päästään. Eli meidän pitäisi saada se julkinen terveydenhuolto houkuttelevaksi, jotta me saadaan lääkärit jäämään sinne, tulemaan sinne, jolloin me päästään hallitusti eroon vuokratyövoimasta. Sama juttu on hoitotakuun kanssa ja hoitajamitoituksen kanssa. Ne eivät ole ilmoitusasioita. Niiden eteen pitää tehdä jotain, että niihin päästään. [Aki Lindén: Omalääkärimalli!] — Muun muassa omalääkärijärjestelmä. — Minä toivoisin enemmän tätä keskustelua. Nämä eivät ole ilmoitusasioita. Tämä on todella iso asia, mikä meidän pitää saada kuntoon. Yritetään tehdä se yhdessä. — Kiitos. [Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.04 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oman maakuntani Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueilla valmistellaan parhaillaan seuraavan vuoden budjettia tilanteessa, jossa hoidon ja hoivan tarve on ilmiselvä, mutta johon hallitus ei halua antaa riittävästi rahaa. [Välihuutoja oikealta] Niin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde kuin muutkin hyvinvointialueet on pistetty epäreiluun tilanteeseen. Vaikka Pohteen alueella on uudistettu ja tehostettu toimintaa, mikään ei tunnu riittävän. Samaan aikaan, kun on ponnistettu käyntiin uutta ja suurta sosiaali- ja terveystalouden järjestämistapaa, on kamppailtu lähtökohtaisesti alamittaisen budjetin, koronan aiheuttaman hoitovelan ja historiallisen vaikean henkilöstöpulan kanssa. Minkälaisia rohkaisun sanoja ministereillä olisi antaa viranhaltijoille, joiden kaikki voimat menevät säästökohtien löytämiseen, eikä toimintojen aidolle kehittämiselle ja uudistamiselle löydy paukkuja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

16.05 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on pakko todeta, että — salin keskellä, ohoi! — tämän välikysymyksen oikea osoite olisi ollut teidän oma postilaatikkonne. En tiedä, mokasiko posti vai mokasiko keskusta, mutta tämän uudistuksen mokasitte nimenomaan te, ei nykyinen hallitus. [Petri Honkonen: Miten, kertokaa miten? — Anne Kalmari: Mikä vika?] Ettekö tienneet näitä uudistuksen seurauksia, kun teitte uudistusta? Niistä kyllä oppositio varoitti teitä useampaan otteeseen, mutta teitä ei kiinnostanut. [Annika Saarikko: Mikä on teidän malli?] Niinkö rakas vihervasemmistohallitus teille oli, että suomalaisten lähipalveluille viittasitte silloin kintaalla? Nyt soimaatte uudistusta, jonka itse synnytitte, soimaatte rahoitusmallia, [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] jonka itse loitte.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.06 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käytetty nyt verraten paljon aikaa sen kritisoimiseen, että Marinin hallitus toteutti sote-uudistuksen. Kysyn nyt aivan suoraan, eikö se olisi aika kestävätilanne, jos tässä salissa tänään yhä mietittäisiin, miten toteutettaisiin sote-uudistus. Siinä meni 15 vuotta ja kolme hallituskautta. [Krista Kiuru: Siinä vasta rahaa paljon paloi!] Eikö se ole aikamoinen epäonnistuminen suomalaiselta politiikalta?

Täällä on lukuisia kertoja sanottu, että ei se malli ole täydellinen. Täällä Suomessa istuu nyt uusi hallitus, joka voi tehdä ne korjaukset, joka voi tehdä siitä paremman. Mutta tästähän itse asiassa herää ennemminkin kysymys, onko tärkeämpää kyetä näyttämään omalla vaalikaudella, että nyt sopeutetaan reippaasti — viis siitä, että se maksaa tälle kotimaalle paljon enemmän myöhemmin, kun nyt tehdään lyhytnäköisiä säästöjä.

Herää myös kysymys, kuten edustaja Forsgrén täällä aiemmin hyvin kysyi, että jos oikeasti kyse onkin siitä, että kokoomusjohtoinen hallitus haluaa kaventaa suomalaista sosiaali- ja terveysjärjestelmää, palvelujärjestelmää, niin kertokaa se rehellisesti ääneen. Ei kannata verhoilla tietynlaiseen budjettirahoitukseen sitä, mikä todellisuudessa on leikkaus suomalaisen sote-järjestelmään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän nyt pyydetty vastauspuheenvuorot ministereille Satonen, Juuso ja Meri, tässä järjestyksessä. Kolme minuuttia kukin. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.07 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu henkilöstön saatavuudesta, ja se on aivan avainasia, henkilöstön veto- ja pitovoima. Muun muassa edustaja Väyrynen käytti erinomaisen puheenvuoron.

Ensinnäkin vastaan tähän kysymykseen aikuiskoulutustuesta, joka on täällä ollut kyllä aika monta kertaa jo esillä, mutta kerrataan vielä. Aikuiskoulutustukea ollaan lakkauttamassa hallitusohjelman mukaisesti, mutta on perustettu työryhmä, jolta odotetaan tuloksia jo ensi kehysriihen mennessä. Toimeksianto siellä työryhmässä, jonka olen asettanut, on nimenomaan se, että haetaan ratkaisuja julkisen sektorin työvoimapula-alojen tilanteeseen, eli nimenomaan sellaisiin tilanteisiin, joissa esimerkiksi hoiva-avustaja opiskelee lähihoitajaksi tai lähihoitaja opiskelee sairaanhoitajaksi. Eli juuri siihen pyritään vastaamaan tällä työryhmällä ja haetaan siihen ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Sitten täällä on puhuttu ulkomaisesta työvoimasta täydentävänä tähän terveydenhoidon henkilöstöpulaan. Siitä on olemassa hallitusohjelmassa kirjaukset, että yksi painopistealue nimenomaan ulkomaisen työvoiman rekrytoinnissa on tämä hoiva-ala. Kun on paljon puhuttu aikaisemmin myös tästä kolmen kuukauden säännöstä, niin se kolmen kuukauden sääntö, jos se tulee voimaan, tulee mahdollistamaan sen, että samalla työluvalla voi hakea työtä toisesta saman alan yrityksestä tai järjestöstä tai organisaatiosta. Eli se tarkoittaa sitä, että jos joku ulkomaalainen hoitaja menettää työnsä vaikka yksityisessä yrityksessä, niin hän voi hakeutua julkiselle sektorille tai päinvastoin. Eli tämä on huomattava parannus suhteessa nykytilaan.

Lopuksi en malta olla sanomatta vielä sitä, että on erittäin hyvä, että nyt tämä ulkomaisen työvoiman tarve tunnustetaan täydentävänä osana. [Antti Kurvinen: Tunnustaako perussuomalaiset?] Nimittäin vuonna 2006 esitin ensimmäisen kerran, että Suomeen pitäisi hommata hoitajia Filippiineiltä, ja voin sanoa, että silloin kyllä yhdisti se palaute. Se oli nimittäin täystyrmäys joka suunnalta. Onneksi nyt ymmärretään, että me tarvitsemme sen lisäksi kotimaisille hoitajille veto- ja pitovoimaa ja houkuttelevuutta saada sitä väkeä siihen, lääkäreitä myös julkiselle puolelle ja täydentävänä työvoimana ulkomaista työvoimaa, joka on siihen tehtävään hyvin koulutettu ja jolla on riittävä kielitaito.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.10 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Palaan näihin keskustan kysymyksiin nyt tässä toisessa puheenvuorossa. Kirjoitin ne kyllä ylös tänne.

Ensimmäinen kysymys oli, että perutaanko 1,4 miljardin sopeutusvaade. — Ei peruta.

Toinen kysymys oli alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen. — Ei olla pidentämässä. Alijäämän kattamisvelvoite on vuoden 26 loppuun asti. Eli tässä on kolme vuotta, 24, 25 ja 26, aikaa sopeuttaa ja hakea uusia toimintatapoja, tehokkaampia, vaikuttavampia, kustannustehokkaampia toimintatapoja. [Annika Saarikko: Miksi alueet sitten toivovat sitä?]

Kolmas kysymys teillä oli matkakustannukset Kelalta hyvinvointialueille. — Siitä ei ole hallitusohjelmassa kirjausta, mutta sen sijaan me olemme kirjanneet, että ensihoidon kuljetusten kustannusvastuu olisi siirtymässä hyvinvointialueille.

Neljäs kysymys koski vuokratyövoimaa. — Vuokratyövoiman ongelmaan on herätty, ja ministeriössä on perustettu työryhmä, joka miettii keinoja siihen, millä tavalla me huolehdimme palveluista maksamatta kohtuuttomia korvauksia vuokratyövoimalle. Ammatinharjoittajamalli on yksi osa hyvän työn ohjelmaa ja henkilöstön saatavuuteen liittyviä toimenpiteitä, mitä pohditaan tällä hallituskaudella, ja sekin työ on ihan alkanut jo. Se, että missä vaiheessa tämä tulee, tämä tulee tämän hallituskauden aikana, mutta aikajärjestys ei ole vielä selkeä.

Teidän kuudes kysymyksenne liittyi opposition mukaan rahoitusmallin 25 uudistamiseen. Sitä en lupaa. Mietimme varmaan sitä hallituksen toimesta sitten erikseen.

Entinen ministeri Kiuru, tämä seitsemän vuorokauden hoitotakuu: Tiedän, että se on teille hyvin tärkeä asia, ja oli harmillista, että jouduimme siitä luopumaan. Parannus kuitenkin entisestä tähän nykyiseen 14 vuorokauteen on huomattava. Ja se luopuminen ei ollut ensi sijassa rahoituskysymys, vaan kysymys on siitä, että meillä on hankaluuksia saada lääkäreitä terveyskeskuksiin.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mitä tulee lähipalvelujen turvaamiseen, niin tässä on pääministeri kommentoinut sitä ja taisi joku muukin kommentoida. Lähipalvelut eivät ole pelkkä seinä. Tärkeämpää, että ihmiset saavat palveluita kuin se, että meillä on jossakin seinät. Sitten täytyy myöskin muistaa, että hyvinvointialueet ovat hyvin erilaisia näissä sote-keskuksissa ja seinissä: että kuinka monta niitä keskuksia missäkin on. Tässä täytyy hyvinvointialueiden sitten vähän miettiä, että mikä on järkevää. Pääasia on se, että hoitoon päästään siinä 14 vuorokauden sisällä.

Ministeriössä on käynnissä palvelureformi. Suunnittelutyö on hyvässä vauhdissa, ja tätä tullaan ensi vuonna tekemään. Ministeriössä on käynnistetty myöskin sairaalaverkkotyöryhmä, jossa on edustajat jokaiselta hyvinvointialueelta. Mietimme siinä kansallisella tasolla sitä, mitä missäkin sairaalassa tehdään, mihin meillä riittää ensi sijassa henkilöstöä. Meillä on pulaa tietyistä erikoisaloista, erikoislääkäreistä, ja meidän on pakko miettiä, mitä me pystymme missäkin tekemään, koska se pointti on se, että ihmisten pitää päästä hoitoon. — Nyt en tässä kolmessa minuutissa enempää ehtinyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

16.13 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Neljä kuukautta ollaan oltu toimesta, ja toimiin on, kuulkaa, ryhdytty.

Täällä tuotiin esille myös tuo hoitohenkilökunnan työturvallisuus, ja me olemme sen huomioineet, se on useammassa kohdassa hallitusohjelmaa. ”Hallitus edistää työturvallisuutta ja parantaa muun muassa hoito- ja pelastushenkilökunnan oikeussuojaa työhön liittyvissä väkivaltatilanteissa virkamiehen suojaa vastaavaksi.” Lisäksi säädämme rikoslakiin siten, että ”väkivallasta ensihoitohenkilöstöä kohtaan tai sillä uhkaamisesta seuraava rangaistus vastaa virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta seuraavia rangaistuksia”. Siinä toinen kirjaus. Kolmas kirjaus: ”Arvioidaan ja toteutetaan jo Ruotsissa ongelmana olevaa sinivilkkusabotaasia koskeva kriminalisointi sisäisen turvallisuuden viranomaisen ja ensihoidon henkilöstön suojaamiseksi.” Nämä kaikki on otettu huomioon. On harmillista, että viime kaudella nämä eivät edistyneet. [Sanna Antikainen: Näinpä juuri!]

Sitten keskusta otti ryhmäpuheessaan yllättäen esille Ruotsin katujengit, palvelut ja turvattomat kadut. [Jenna Simulan välihuuto] Jotenkin jäin miettimään sitä, kun kuuntelen Ruotsista uutisia, esimerkiksi oikeusministeri Strömmerin puheita, että hän on puhunut siitä, että siellä on kauan hyssytelty ongelmia, perheitä ei ole vastuutettu ja heidän nuoristaan ei ole siellä huolehdittu siten, että myös perheet ottaisivat nuoristaan vastuuta. Ja on myös huono maahanmuuttopolitiikka. Jos mietin sitä, että siellä on noin 30 000 jengiläistä ja että näitä rikollisjärjestöjä johdetaan, myös huumausainerikollisuutta, Turkista lähtien, niin en usko, että nyt on ihan sote-palveluiden puutteesta kysymys. Että kyllä siellä on hieman muita ongelmia. Niin kuin he itse toteavat, he ovat hyssytelleet ja tehneet huonoa maahanmuuttopolitiikkaa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt hyssytellään!] ei riittävän velvoittavaa.

Mutta nuoriso- ja katujengiongelma: Viime kaudella kun esimerkiksi meidän puolue ja muutkin hallituspuolueet toivat esille tämän ongelman, niin meidän silloinen sisäministeri, edellisessä hallituksessa, ei muutama vuosi sitten edes tunnistanut tätä ongelmaa. Todettiin, että emme me ole Ruotsin tiellä. Ja nyt me olemme perustaneet nuoriso- ja katujengiongelmien ratkaisemiseksi ryhmän, joka tämän syksyn aikana — siis huom.! syksyn aikana useamman ministeriön työryhmä — tuo kattavan toimenpideohjelman, niin kovia

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kuin pehmeitä keinoja. Me lähdimme heti toimeen. Ja tähän nyt teille vastaus, kun toitte, keskusta, esille tämän katujengiongelman ja yhteyden näihin sote-palveluihin. Me olemme ryhtyneet toimeen, ja meillä on paljon tehokkaita ministereitä, ja virkamiehet siellä kovaa vauhtia kirjoittavat esityksiä. [Annika Saarikko: Kyllä, jäämme odottamaan!] — Hyvä. Toivottavasti tuette niitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

16.16 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Social- och hälsovården är någonting som berör oss allihopa, och i allra högsta grad ser vi hur den ekonomiska situationen påverkar välfärdsområdena, bland annat i Österbotten där vi redan gick in frivilligt i det här. Vi har redan gjort inbesparingar.

Jag kan ju säga att vi har varit i båda regeringarna och tagit det här ansvaret. Vi kan ju bolla fram och tillbaka här nu om vems felet är, men det är nog precis varenda ens.

Elikkä tässä on todella tärkeää, että nyt pikkuhiljaa siirrytään tästä, kenen vika tämä on ollut. Me ollaan oltu molemmissa hallituksissa. [Välihuutoja] Me ollaan päätetty tästä asiasta. Mennään eteenpäin. Esimerkiksi Pohjanmaalla nyt jo tehdään ja tullaan tekemään säästöjä. Siellä tulee olemaan todella isoja muutoksia, jotka joudutaan tässä tekemään. On todella tärkeää, että me uskalletaan tehdä vaikeita ratkaisuja riippumatta siitä, missä päin olemme, mutta totta kai se, [Puhemies koputtaa] että saadaan sitä hyvää palvelua kaikkialla, on ensisijaisen tärkeää, ja mielellään terveyskeskuksissa, [Puhemies koputtaa] joissa tämä on nyt käynnissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

16.17 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Viesti hyvinvointialueilta on selvä: hallitus ei anna alueille riittävästi aikaa tehdä niitä parannuksia, joita vaadittaisiin, jotta kustannusten kasvua pystyttäisiin hillitsemään ja palveluiden laatua parantamaan.

Teidän tulisi vähintään pidentää tätä alijäämän kattamisvelvoitetta. Sen sijaan oikeastaan heittäte kapuloita hyvinvointialueiden rattaisiin entisestään, ja tästä hyvänä esimerkkinä on vaikkapa tämä teidän läpeensä ideologinen valintanne kasvattaa Kela-korvauksia. Tätähän ei juuri kukaan asiantuntija tunnu kannattavan, vaan esimerkiksi Lääkäriliiton mukaan korvausten kasvattaminen johtaa osin tarpeettomaan ja haitalliseenkin kysyntään eikä millään tavalla tue hoidon jatkuvuutta, mikä olisi kaikkein tärkeintä. Tämä ei siis todellakaan ratkaise hyvinvointialueen ongelmia vaan pahimmassa tapauksessa pahentaa niitä. Lisäksi se tarjoaa mahdollisuuden jo nyt yksityisiä palveluita käyttäville varakkaille henkilöille päästä vähän edullisemmin palveluihin jatkossa. En tiedä, miksi tämä on ollut teidän arvovalintanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

16.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onkin hyvä, että nämä Kela-korvaukset otettiin tässä vaiheessa esiin. Haluan vielä kiittää keskustaa siitä, että toitte tämän tärkeän keskustelunaiheen esiin ja tähän saliin, ja on hyvä, että tänne

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tuodaan myös rakentavia ehdotuksia. Mutta toivoisin, että keskusta kommentoisi jollakin tavalla myös tätä Kela-korvausasiaa. Ettekö arvosta sitä, että nyt aiotaan purkaa viime kaudella kertyneitä pitkiä hoitojonoja parantamalla Kela-korvauksia 500 miljoonan euron edestä? Te tiedätte varsin hyvin sen, että voimassa oleva hyvinvointialueiden yleiskatteellinen rahoitus ei mahdollista sitä, että vastaava kohdennus hoitojonojen purkuun tehtäisiin hyvinvointialueiden rahoituksen kautta. Sen vuoksi hallitus on päättänyt, että näitä hoitojonoja puretaan nimenomaan tämän Kela-korvausjärjestelmän kautta, [Puhemies koputtaa] joka viime kaudella romutettiin ja ajettiin alas.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.20 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tärkeintä on, että ihmiset saavat tarvitsemaansa hoitoa, ja meille sosiaalidemokraateille nämä hyvinvointialueet ovat tähän väline, eivät itsetarkoituisia. Mutta tosiasia on, että nousevien kustannusten oloissa Orpon—Purran hallituksen leikkaukset vaarantavat hyvinvointialueiden toiminnan ja toiminnan kehittämisen, erityisesti siellä, missä pitäisi kehittää, eli perusterveydenhuollossa. Ihmisille perusterveydenhuollon vahvistaminen olisi kaikkein tärkeintä, ja se vaatii sitä, että on mahdollisuus pysyvään, hyvinvoivaan, osaavaan työvoimaan. Tästä on kokemuksia esimerkiksi Tuuran hyvinvointikeskuksessa omalla alueellani. Ja tähän kuvaan sopii huonosti tilanne, jossa vaihtuvat keikkalääkärit ja vaihtuvat keikkahoitajat ovat nyt vaikuttamassa pitkäjänteiseen hoitoon. Tämä vaatisi hieman näiden markkinoiden suitsimista, ja kun tässä tilanteessa ainoa lisäraha, jonka hallitus hoitoon ohjaa, menee sinne yksityiselle, menee niihin Kela-korvauksiin, niin millä tavalla me voimme vahvistaa nimenomaan sitä hyvinvointialueen kykyä huolehtia perusterveydenhuollosta? Tässä on vähän kaikuja kokoomuksen markkinamallista, [Puhemies koputtaa] ja kysynkin teiltä, pääministeri Orpo: oletteko te valmiita harkitsemaan, että ohjaisitte [Puhemies koputtaa] tämän puoli miljardia sittenkin sinne hyvinvointialueille yksityisen sijaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.21 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse aikanaan toimin pitkään ammatinharjoittajana ympäristöterveydenhuollon virassa. Ja tärkeintä on havainnoida, kuten täällä edustaja Lindén nosti esille, että se on nimenomaan virka. Ja edustaja Väyrynen aivan oikein nosti esille, että meidän pitäisi tehdä ja muuttaa pykäliä niin, että julkisen terveydenhuollon virat olisivat haluttuja ja sinne ihmiset menisivät tekemään töitä. [Annika Saarikko: Juuri näin!]

Ja voin vakuuttaa, että kun itse olin ammatinharjoittajana, niin työnteon filosofia muuttuu aivan täysin. [Annika Saarikko: Kyllä!] Ja kun me keskustelemme täällä ongelmista ja tuomme niitä esille, niin minä toivon, että esitämme ratkaisuja. [Annika Saarikko: Näin me teemme!] Ja heti, kun otetaan ammatinharjoittajamalli nimenomaan virassa, se muuttaa koko sitä työntekoa. Ja kun me otamme tämän rinnalle vielä etälääkäripalvelut, niin syrjäisimmilläänkin seuduilla voi olla ammatinharjoittajia ja voidaan tehdä etäpalvelut niille ihmisille, jotka niitä tarvitsevat. Että kyllä tässä mielikuvituskin pitää ottaa mukaan, [Annika Saarikko: Just näin!] ja muutetaan pykäliä, jos ne ovat esteenä. [Annika Saarikko: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.22 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta ei vastusta Kela-korvauksia, me vastustamme hallituksen 1,4 miljardin euron leikkauksia.

Mielestäni tässä salissa on tänään tullut kaksi uutista.

Toinen niistä liittyy erityisesti siihen, että hallituksen omien sanojen mukaan sen rahoitussuunnitelmassa on 1,4 miljardin euron reikä. [Antti Kurvinen: Pääministeri sanoi niin!] Mikäli te näette, että tämä ei ole leikkaus, niin miksi sote-säästöt ovat hallituksen 4 miljardin säästöpakettin osana?

Ja toinen uutinen on ollut se, että hallitus ei halua pitää huolta sosiaali- ja terveyspalveluiden lähipalveluista. [Antti Kurvisen välihuuto] Pääministeri totesi täällä, että kokoomus on irtisanoutunut vaalilupauksistaan. Maaseudun tulevaisuudessa 19.1. te puhuitte, että ”jokaisessa kunnassa”. [Annika Saarikko: Kyllä!] Ja nyt te ilmoitatte meille, että jokaisessa kunnassa ei enää tarvitsekaan olla sosiaali- ja terveyspalveluita. Tässä on tullut muutos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

16.23 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä historiallinen hoitajapula: Minä olen yksi niistä hoitajista, jotka sieltä alalta lähtivät. 20 vuotta oli kätilön uraa takana maailman parhaassa työssä.

Ensimmäisen kerran mietin tätä, että mitäs minä joudun rupeamaan tekemään jatkossa ja tulevaisuudessa, kun tämä eduskunta oli vuonna 2018 saattanut voimaan tartuntatautilain pakkorokotuspykälän ensimmäistä kertaa. Sitten te, edellinen hallitus, pahensitte tätä tilannetta vielä entisestään viime vuosina, kun sorvasitte voimaan 48 a §:n, koronarokotuspakoköykälän. [Antti Kurvinen: Vastustaako pääministerikin koronarokotusta? — Annika Saarikko: Entäs valtiovarainministeri?] Tämä on yksi syy, minkä takia hoitajia on lähtenyt sadoittain, jopa tuhansittain alalta pois. On muitakin syitä: alipalkkaus ja huonot työolosuhteet, jolloinka työtä ei voi tehdä eettisesti. [Petri Honkonen: Mikä on sosiaali- ja terveysministerin kanta?]

Kiitän edustaja Juvosta hyvästä kysymyksestä ministereille. Onko meillä mahdollista selvittää tarkasti nämä syyt, minkä takia hoitajat lähtivät alalta, ja tehdä korjausliikkeitä tämän asian suhteen? — Kiitos. [Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.24 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jopa näin poliitikkona kuulostaa välillä pahalta kuunnella tätä syyttelyä. Vuoroin syypää on Marinin hallitus tai yksityinen sote-sektori ja yhdessä puolueessa sitten tartuntatautilainsäädäntö tai korkeat ryhmäkorvaukset.

Ikääntyvä väestö ja palvelutarpeen kasvu ovat olleet pitkään nähtävissä, ja me olemme epäonnistuneet varautumisessa riittävästi. Haluaisin, että tartutaan edes joihinkin näistä haasteista tosissaan. Henkilöstöpulan ratkaiseminen on niistä yksi, ja näen kyllä, että nämä toimet, joita hallitus siihen esittää — aikuiskoulutustuen lakkauttamista, maahanmuutosta kieltäytymistä — vievät meitä ihan päinvastaiseen suuntaan. Tässä toivoisin hallitukselta vastausehdotuksia ennemmin kuin tällaisia kieltäviä toimenpiteitä. [Ben Zyskowitz: Ettekö kuunnellut ministeri Satosta?]

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.25 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että tässä on nostettu esille hoitoonpääsy, mutta on syytä painottaa, että nämä liian pitkät jonot ovat nimenomaan siellä julkisessa perusterveydenhuollossa.

Edustaja Räsänen: Koska rahoitus on yleiskatteellista, edellisen hallituksen idea oli säätää tämä hoitotakulainsäädäntö, [Krista Kiuru: Näin on!] jolloin lainsäädännöllä ohjataan hyvinvointialueita ohjaamaan henkilöstöresursseja ja rahoitusta sinne peruspalveluihin, jotta hoitoonpääsy nopeutuisi. Mitä teidän hallituksenne tekee? Te heikennätte tätä lainsäädäntöä. Te vähennätte rahaa hyvinvointialueilta ja sen sijaan te käytätte satoja miljoonia näiden yksityisten terveysfirmojen Kela-korvauksiin. Ja ongelma on se, että henkilöstöpuolatilanteessa tämä sitoo lääkäri työvoimaa yksityiselle puolelle, kun me tarvitaan tätä henkilöstöresurssia julkiselle puolelle, ilman että meillä on mitään takeita siitä, että ne ihmiset, jotka siirtyvät sinne yksityiselle puolelle, olisivat olleet ne samat, jotka ovat siellä julkisella puolella jonossa. [Puhemies koputtaa] Tämä omavastuu pienituloisille tulee olemaan 90 euroa tai 100 euroa tämän Kela-korvauksen nostonkin jälkeen. [Aki Lindén: Juuri näin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, var så god.

16.27 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa herra puhemies! Tässä puhutaan todella paljon tästä julkisen ja yksityisen sektorin välisestä roolijaosta. Itse näkisin tämän nyt enemmän yhteistyönä, koska meidän sote-sektorimme on niin vahvassa kriisissä, että molempia toimijoita tullaan tarvitsemaan. Tässä ehkä se, mikä nyt on herättänyt ongelmia hyvinvointialueilla, liittyy nimenomaan siihen, että ollaan viime vuosina kasvatettu todella paljon palveluvelvoitetta ja julkisella puolella ei ole ollut riittävää henkilöstöä. Tämähän on se yksi suuri ongelma koko meidän sote-sektorilla, että miksi me emme voi houkutella sinne julkiselle puolelle lisää henkilöstöä. Tämän eteen hallitus tekee niitä toimia, joita me voimme tehdä, mutta jotta me onnistumme tässä, niin se edellyttää sen, että myöskin hyvinvointialueet onnistuvat tässä ja myöskin panostavat johtamiseen.

Olisin toivonut, että ministeri Juuso olisi vielä nyt avannut tätä, onko ajatuksia siitä, että yhdessä yksityisen sektorin kanssa käytäisiin läpi vuokralääkärtilannetta ja yhdessä tehtäisiin toimenpideohjelma, jolla tätä ongelmaa lähdetään ratkaisemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.28 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perusterveydenhuoltoon me todellakin panostamme. [Antti Kurvinen: Leikkaamalla!] Ymmärsin niin, että se oli tämän salin yhteinen näkemys myös viime kaudella. Sinne on tällä hetkellä erittäin pitkät jonot, ja tämä hallitus tekee toimenpiteitä, jotta hoitojonoja saadaan nopeasti purettua.

Siihen, että Kela-korvauksia nostetaan, haluaisin korjata sen, että Kela-korvaukset eivät mene yksityisille firmoille, vaan ne menevät potilaille, asiakkaille. Ja voin kyllä kertoa sekä julkisella puolella että yksityisellä puolella lääkärinä pitkään toimineena, että sinne

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

todellakin tulee myös pienituloisia, jotka ovat säästäneet, jotka haluavat päästä lääkärille ja saman tien saada diagnoosin ja oikean hoidon ja niin edelleen.

Muistutan myös siitä, että kollegoilla on myös mahdollisuus yksityisellä puolella laittaa laskutusta huomattavasti pienemmäksi tai olla veloittamatta asiakkaalta minkäänlaista euroa, [Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta] jos tilanne on sellainen, että hän on vähävarainen, ja sellaisia kollegoita tästä talosta löytyy aika monia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.29 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman monet rajut leikkaukset vaikuttavat juuri sote-henkilöstön oikeuksiin, esimerkiksi aikomus rajoittaa lakko-oikeutta ja sementoida nais- ja miesvaltaisten alojen palkkaepätasa-arvo. Hyvä hallitus, te ajatte sote-väen ikuiseen palkkakuoppaan, unohtamatta tietenkään aikuiskoulutustuen lakkauttamista ja ensimmäisen sairauslomapäivän palkattomuutta.

Kun hallitus on täällä tänään kantanut suurta huolta sote-henkilöstön hyvinvoinnista, jaksamisesta, alan pito- ja vetovoimasta, henkilöstön riittävyydestä, niin kysyisin teiltä, oliko teillä näiden aiemmin lueteltujen keinojen lisäksi joitain muitakin ässiä taskussa, mitä ei olla vielä kuultu, jotta meillä on ammattitaitoista henkilöstöä jatkossakin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.30 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksityislääkärin Kela-korvaukset ovat varmasti ihan hyvä asia, mutta huomautan, että Lääkäriliittoakin on hyvin kriittisesti suhtautunut teidän esitykseenne.

Arvoisa puhemies! Kun kuuntelen tätä keskustelua, niin täällä herää koko ajan sekavampia ja sekavampia ajatuksia ja kysymyksiä. Haluaisin nyt kysyä pääministeri Orpolta: Oletko te edustaja Sillanpään ajatusten takana? Onko Orpon hallitus tällainen rokotekriittinen hallitus? Ja mitä mieltä peruspalveluista vastaava ministeri Juuso on siitä: aiotko muuttaa rokotevelvoitteita terveydenhuollossa?

Puhemies! Kun kuuntelin edustaja Simulan puhetta, niin mietin, että olisivatpa perussuomalaiset hallituksessa. Olisipa hieno juttu, kun voisitte lunastaa siellä hallituksessa kaikki ne lupaukset, mitä teitte suomalaisille ikäihmisille viime keväänä, suomalaisille omaishoitajille. Mutta nyt näyttää siltä, että te myitte hallitusneuvotteluissa suomalaiset ikäihmiset, lastensuojelun asiakkaat, erikoissairaanhoidon tarvitsevat ihmiset, jotta pääsette kiusaamaan maahanmuuttajia vähän lisää.

Puhemies! Minä kysyisin nyt valtiovarainministeri Purralta. Kun täällä on kokoomus sanonut, että 1,4 miljardia ei leikata, [Puhemies koputtaa] pääministeri ja kuntaministeri sanoivat näin, ja perussuomalaiset sanovat, että leikataan, niin kertokaa te, valtiovarainministeri: leikkaako hallitus sotesta 1,4 miljardia vai ei? [Eduskunnasta: Ei leikkaa! — Pia Sillanpää: Kurviselle tiedoksi, että pakkorokotukset on eri asia kuin rokotekriittinen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.31 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustan pahoinvointia on nyt viikkotolkulla täällä seurattu. Nyt teitte välikysymyksen tosiaankin itsellenne, seuraavaksi voitte tuoda näitä, tehdä ehdotuksia vaikka kirjallisina kysymyksinä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

[Keskustan ryhmästä: Ylimielisyyttä!] Sinänsä hallitus kyllä katsoo lävitse nämä teidän tekemänne ehdotukset ja arvioi sitten, mitä voi käyttää ja mitä ei. Mutta ymmärtäkää nyt se teidän sijaintinne siellä keskellä, vihervasemmiston luona. Te olette oppositiossa siitä syystä, että teitä ei kiinnostanut tulla Säätytalolle — teitä ei kiinnostanut. [Hanna Mattilan välihuuto] Te heititte hallitustunnustelijan kysymykset roskakoriin. Niin paljon teitä kiinnosti suomalaisten lähipalvelut, niin että koettakaa selvittää pahoinvoinnistanne ja kantakaa vastuuta. [Välihuutoja keskustan ryhmästä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.32 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En keskity nyt vastaamaan edustaja Simulalle, koska täällä ei ole useamman tunnin keskustelun aikana vielä yksikään perussuomalainen edustaja kertonut mitään esitystä siitä, mitä näille asioille pitäisi tehdä. Te olette oksentaneet yllemme kaiken pahan olon siitä vastuunkannosta, mitä tarkoittaa, kun te olette nyt se porukka, johon suomalaiset luottivat ja jolle te paljon lupasitte, ja nyt on aika näyttää.

Sen sijaan minä haluan keskittyä puheenvuorossani jatkaakseni vähän samaa kuin edustaja Kurvinen. Minun mielestäni tämän keskustelun jälkeen on aika monelle suomalaiselle — ja sanon suoraan, myös itselleni — aika epäselvää, mitä sille 1,4 miljardille oikeasti tapahtuu. Ja kun sen yrittää purkaa jonkinlaiseksi summaksi, onko se paljon vai vähän, niin se, mitä te kaavaillette säästettäväksi, on semmoinen summa kuin kokonaisen, sanotaanpa nyt vaikka, että Pohjois-Savon kokoisen, hyvinvointialueen koko toiminta on. Se on valtava määrä rahaa. Ja ei ole pikkujuttu, olisiko teillä sama linja siitä, säästetäänkö se pois vai ei. Ja nyt, kun sanotte, että laitetaan lisää rahaa, niin totta kai laitetaan lisää, kun palveluiden tarve kasvaa.

Ja sitten, pääministeri Orpo, teillä on vielä tilaisuus tässä nyt sanoa: [Puhemies koputtaa] onko kokoomuksen ja sitä kautta koko hallituksen linja se, että te tuette alueita toimimaan tavalla, jossa jokaisessa kunnassa säilyvät lähipalvelut, [Puhemies koputtaa] kyllä liikkuvat ja digit, mutta myös kiinteät palvelut, niiden ydin, vaikkapa edes sairaanhoitajan vastaanotosta? [Puhemies koputtaa] Onko se teille tärkeää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Arvoiset edustajat, muistutan minuutin aikarajasta. — Pääministeri Orpo, kolme minuuttia.

16.34 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies! Jokaisen suomalaisen palvelut turvataan riippumatta siitä, missä hän asuu. Tämä on lähtökohta. Edelleenkin: eihän meillä ole tänä päivänäkään läheskään jokaisessa kunnassa terveyskeskusta, mutta jokaisesta kunnasta löytyy käytännössä vanhuspalveluita, koulupsykologin, kuraattorin palveluita, [Annika Saarikko: Säilyykö terveysasemat?] vastaavanlaisia sote-palveluita. Meille on tärkeintä se, että ihminen saa palveluita, kun hän niitä tarvitsee. Jotkut asiat, kuten vanhuspalvelut, tarvitaan todella läheltä. Tämä on se, mihin pyritään, ja näin on tehty Suomessa, siihen suuntaan tämä on mennyt, edustaja Saarikko: pyritään pitämään ne mahdollisimman lähellä.

Mitä tähän 1,4 miljardiin tulee, niin hallitus siis lisää kehyksessään yli neljä miljardia neljän vuoden aikana, mutta me hillitsemme menojen kasvua, kyllä, 1,4 miljardilla, [Annika Saarikko: Eli leikkaatte!] josta vajaan 400 miljoonaa tulee tehtävien karsimisesta, [An-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

nika Saarikko: Kyllä!] reilut 800 miljoonaa tehdään alueiden toimin, pyritään hillitsemään menojen kasvua, [Annika Saarikko: Kyllä!] ja noin 65 miljoonaa on sitten niin sanottua suoraan leikkaamista. Siitä se 1,4 miljardia tulee. Tämä on vastuullista työtä, koska me yritämme hillitä menojen kasvua, koska eivät mitkään maailman rahat eivätkä veronmaksajien rahat riitä siihen, ja olisi vastuutonta olla yrittämättä hillitä menojen kasvua. On aivan erinomainen asia, että nyt on kaikille vihdoinkin tässä salissa selvää, kuinka iso raha miljardi on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.35 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Pääministeri vastasikin jo edellä hyvin näihin yleisiin julkisen talouden sopeuttamiseen ja hallitusohjelman mukaisiin kirjauksiin liittyen. Hallituksen tekemät ja aikomat säästöt, sopeutukset, tehostamistoimet, ne eivät ole salaisuuksia. Ne on varsin yksityiskohtaisesti määritelty hallitusohjelmassa. Siinä on yksi syy siihen, että hallitusneuvotteluissa kesti hieman kauan, koska meidän hallitusohjelmamme on varsin yksityiskohtainen. Liitteissä on hyvin selkeästi myös sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvat suorat säästöt mainittuina. Sen lisäksi siellä kuvataan, minkälaisia alueilla tehtäviä omia tehostamis- ja paremman työn tekemisen toimia hallitus haluaa saada aikaiseksi.

Kuten täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu esille, se, millä tavalla valtio, valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö, voi vaikuttaa alueiden toimintaan, on tietenkin varsin rajallista. Se, mikä tässä valtion kannalta tulevassa ohjauksessa on kuitenkin merkittävää, on se, että me olemme hallitusohjelmassa kuvanneet näitä toimia, joiden kautta näitä säästöjä ja vaikuttavia työtapoja voidaan löytää. Jos verrataan esimerkiksi julkisen terveydenhuollon ja joidenkin yksityisten palveluntuottajien välisiä palvelujen eroja tällä hetkellä, voidaan nähdä, että niissä on selkeitä eroja. Esimerkiksi joillekin yksityisille toimijoille on hyvin yksinkertaista käyttää esimerkiksi sähköisiä palveluita, etäpalveluita hyväksi, mutta ne eivät kuitenkaan toimi julkisessa terveydenhuollossa vielä läheskään yhtä hyvin. Tässä voidaan aavistella, että jonkinlaista kehittämistä on mahdollista saada aikaiseksi. [Krista Kiurun välihuuto] Sen lisäksi hoitotakuulainsäädäntö, henkilöstömitoitus ylipäättensä, yhteistyö alueiden kanssa tehtävässä työssä ja työnjaon säädökset tulevat vaikuttamaan tähän tarvittavaan rahoitukseen. Digitalisaatio ja sähköiset palvelut, kuten jo mainitsinkin, hallinnollisen työn taakan vähentäminen, vaikuttavuuden kehittäminen, ja sitten hallitusohjelmassa kuvataan myös nämä rahoitusmallin muutokset. Nämä tarkat summat, mitä tulee tähän toiminnan kehittämiseen ja toimintatapojen muutoksiin, on määritelty hallitusohjelmassa: vuoden 27 tasossa noin 874 miljoonaa euroa. Nämä kaikki löytyvät hallitusohjelmasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.38 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on muutamissa puheenvuoroissa huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. On todellakin niin, että henkilöstö on joutunut venymään: ensin koronapandemian aikana, sen jälkeen tämän uudistuksen läpiviennissä ja nyt edelleen henkilöstöpulan vuoksi. Keskustan mielestä hoito- ja hoiva-alan sosiaalipalvelujen henkilöstö tarvitsee varmuutta tulevas-
ta, ja kyllä tämä hallituksen säästölinja aiheuttaa valitettavasti epävarmuutta. Yt-neuvotte-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

luja on nyt jo käynnissä. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Epäselväksi on jäänyt, miten hallitus aikoo tämän henkilöstöpulan ratkaista.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä on todellakin saatu muutama uutinen, hyvää keskustelua on ollut, ja tulivat viimein selviksi nämä 1,4 miljardin säästöt, niin kuin pääministeri toi esille. Ehkä hieman jäi vielä epäselväksi tämä linjanmuutos ennen aluevaaleja, mutta ainakin voi keskustan puolesta sanoa, että edelleen löytyy ainakin yksi puolue, joka pitää kiinni siitä, että joka kunnasta löytyy sote-palvelupiste. [Puhemies koputtaa]

Vielä yksi kysymys: [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt tuohon perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoroon liittyen. Edustaja Reijonen, toitte esille, että alueita on liikaa. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt, mitä alueita haluatte yhdistää. Onko Pohjois-Savo, [Puhemies koputtaa] Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo teillä yhdistymislistalla? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt minuutti on kulunut, edustaja Siponen. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

16.39 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän hallituksen tavoitteena on ensinnäkin turvata se, että suomalaiset saavat tarvitsemansa tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut. Se on meidän keskeisin, tärkein tavoite ja tehtävä. Ja toinen asia on se, herra puhemies, että huolehditaan myös siitä, että meidän yhteiskunnan varat riittävät. Meillä on vain yhdet veronmaksajat, jotka maksavat käytännössä koko suomalaisen hyvinvointipalvelun, kaikki siihen liittyvät menot.

Herra puhemies! Meidän kautemme aikana vuoteen 2027 mennessä sote-rahoitus nousee 28 miljardiin euroon. [Annika Saarikko: Ei niin paljon kuin tarvis!] Että se siitä.

Herra puhemies! Toisena totean lyhyesti sen, että vasen laita huutaa täältä, että on ideologisia toimia Kela-korvausten osalta. No, tämä hallitus ottaa käyttöön vaikuttavat ja nopeat toimenpiteet, joilla voidaan huolehtia siitä, että ihmiset pääsevät jonoista hoitoon. [Krista Kiuru: Vaikuttavat? Vaikuttavat? Vaikuttavat?] Eikö se kelpaa teille, edustaja Kiuru, että vaikka Porissa eläkkeensaaja voi mennä myös sinne, mistä hän saa nopeammin hoitoa, jos jonot kasvavat pidemmiksi? [Krista Kiuru: Nyt kannattaa hiukan perehtyä aiheeseen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

16.41 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on todella tärkeää, että nyt me olemme tiukkana julkisesta rahasta. Tällaiset puheenvuorot, mitä äskenen ryhmäpuheenjohtaja sanoi, kertovat hyvin, että näin ei voi hallituksessa jatkaa.

Petteri Orpo, raha on samaa, käytetäänpä se mihin tahansa. Samanlaiset vaikutusarvioinnit on tehtävä ja oltava tiukkana. Teillä ei voi olla ideologisia syitä, miksi julkisella puolella voidaan pitää kyllä tiukka kuri, mutta yksityisen markkinan kanssa voidaan mennä niin kuin halutaan. Tämä on häpeällistä, että teidän ryhmäpuheenjohtajanne käyttää täällä tällaisen puheenvuoron. Sanon nyt teille, että vaikutusarvioinnit tarvitaan tähän niin sanottuun Kela-malliin. Ainoa uusi raha, joka tulee kentälle, on 500 miljoonaa euroa yksityisen palvelun tukemiseen. En vastusta lainkaan sitä, etteikö kumppaneita haeta järjestöistä ja yksityiseltä puolelta. Niin pitää ollakin. Seitsemän päivän hoitotakuulla olisi selvää, että kumppaneita olisi tarvittu sieltä, ja se malli olisi ollut julkisissa käsissä, ja julkinen olisi ol-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

lut isäntä. Nyt käy niin, että te ajatte [Puhemies koputtaa] julkiselta puolelta lääkärit yksityiselle tekemään tätä jonon purkua, ja se tulee olemaan karmeaa, jos se on tuhansia lääkäreitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.42 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun tätä keskustelua on tässä pari tuntia kuunnellut, niin tuntuu siltä, että hallitus ei ole nyt ollenkaan tietoinen siitä, minkälainen hätä suomalaisessa terveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa tällä hetkellä todellisuudessa on. Tänäkin aamuna mummo on jonottanut labraan eikä ole sinne labraan päässyt, jossain päin Suomea. Tämä keskustelu, mitä nyt on käyty: ei edustaja Simula, ei ministeri Juuso, yhtään konkreettista asiaa, millä tämä tilanne korjataan, millä se mummo pääsee paremmin sinne labraan, ei ole kuultu. [Jenna Simulan välihuuto] Te hoitte keskustaa, edustaja Simula, se ei auta sitä mummoa pääsemään paremmin sinne palveluihin.

Mitenkä, hallitus, te nyt aiotte nämä palvelut paremmin järjestää? Siitä on nyt kysymys, ja se tässä tuntuu unohtuvan.

Kaiken kukkuraksi tässä keskustelussa hallituspuolueen kansanedustaja langettaa epäilyksen sen päälle, onko Orpon hallitus kansallisen rokoteohjelman takana. Tämä on todella vakava terveystoimittainen kysymys, [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowiezin välihuuto] joka täällä nyt langetettiin hallituspuolueen kansanedustajan toimesta suomalaisen menestystarinan, suomalaisen rokoteohjelman, päälle. Onko hallitus tämän takana vai ei? [Antti Kurvinen: Pääministeri voisi vastata!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

16.43 **Antti Kangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kun en ole sotealan asiantuntija, itseäni hämmentää se, että salin keskusta-vasemmistolaiselta laidalta löytyy nykyään pelkkiä sote-asiantuntijoita. Itsekritiikin puute on suorastaan hämmäntävää. [Annika Saarikon välihuuto — Antti Kurvisen välihuuto] Ensinnä tehdään 15 vuotta uutta sotea, minkä virheet oletetaan hallituksen pystyvän korjaamaan neljässä ja puolessa kuukaudessa. Koen suurta ylpeyttä voidessani olla tällaisessa hallituksessa, mihin luotetaan näin paljon, että vain neljässä ja puolessa kuukaudessa korjataan vuosien virheet.

Sen lisäksi minua hämmäntää... Taloudessa olen jonkinlainen asiantuntija, sen takia minua hämmäntää se, onko jatkossa niin, että jos työntekijällä on 2 500 euron palkka, hän pyytää 3 000 euroa ja hänelle annetaan 2 750 euroa, että jatkossa tämä tarkoittaa sitä, että hän on saanut palkanalennusta 250 euroa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.44 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan nyt sitten vielä tovi tästä rahasta. Tämä on isoin asia, johon veronmaksajien euroja käytetään.

Olen aivan samaa mieltä kuin täällä ministeri Purra ja pääministeri Orpo ovat todenneet, että on mahdollista tehdä asioita vaikuttavammin, tuottavammin ja kannustavammin. Kyllä, digi, etä ja liikkuva — kaikki tämä tuo asioita uudeksi ja paremmaksi, mutta ne eivät ole täällä vielä. Me emme valitettavasti ole kehityksessä vielä niin pitkällä, ja nyt tämä teidän

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

linjanne tulee johtamaan siihen, että ensiksi valoja sammutellaan ja sitten mietitään, mitä tulee joskus kenties tilalle. Se ei ole viisasta. Minä epäilen, että se on yhteiskuntana virhe, jota me tulemme katumaan. [Krista Kiuru: Näin on!]

Myönnän reilusti, että minusta se alijäämäsäännöstö — joka on sellaisen hallituksen tekemä, jossa keskusta oli mukana — on liian tiukka näissä olosuhteissa, joihin alueet ovat päätyneet inflaation, hoivavelan ja muiden tilannekuvien vuoksi. Teidän ei olisi mikään pakko rahoittaa nyt tunnin junaa. Teidän ei olisi mikään pakko nyt rahoittaa hyväosaisten ihmisten veronkevennyksiä. Minä en nosta näitä vain siksi, [Puhemies koputtaa] että katsokaa hallituksen ja meidän näkemyseroja, vaan ihan tosissaan sanon, [Puhemies koputtaa] että se tilanne alueilla on käsillä nyt ja, pääministeri Orpo, teidän on toimittava nyt, jotta lähipalvelut voidaan pelastaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.46 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Me kevennämme, tehostamme ja ketteröitämme palveluita, lisäämme tuottavuutta” — aivan niin kuin edustaja Kurvinen täällä aikaisemmin sanoi, nämä ovat oikeiston salakieltä, jotka tarkoittavat, että itse asiassa palveluista leikataan, kun rahoitusta ei lisätä tarpeen mukaan.

Arvoisa puhemies! Yksi keskeinen syy siihen, miksi olemme tässä tilanteessa, on se, että kunnat ovat vuosikaudet aliresursoineet sote-palvelut. Tämä on meille helsinkiläisille kuntapäätäjille erittäin tuttua, ja tämä on nimenomaan tapahtunut kokoomusvetoisesti pääkaupunkiseudulla. Kokoomus on hanakasti puolustanut soten aliresursointia, ja huomautan perussuomalaisille, että perussuomalaiset Helsingissä esittivät muun muassa budjetin hylkäämistä sillä perusteella, että palveluista ei leikata tarpeeksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty tästä rahoituksesta puheenvuoroja puolin ja toisin, jos voi sanoa. Mutta haluan tässä antaa tunnustuksen ministeri Juusolle. Nimittäin te olette ainoa ministeri, joka onnistui sanomaan sen asian oikean nimen: te totesitte täällä, että 1,4 miljardissa on kyse sopeutusvaateesta — sopeutusvaateesta, josta hallitus pitää kiinni. Pääministeri, ministeri Ikonen ja muut, ei edes Purra, eivät sitä pystyneet sanomaan; he puhuivat tuottavuudesta, vaikuttavuudesta ja kustannusten hillinnästä. Te sanoitte suoraan, että kyse on sopeutusvaateesta, josta hallitus pitää kiinni. Kiitos tästä rehellisyydestä.

Arvoisa puhemies! Silloin kun on vaikea tilanne, niin kuin se, minkä hallitus on käynyt läpi, on tärkeätä, että on isot korvat, ja minusta kannattaisi kuunnella alalla toimivia lääkäreitä ja hoitajia. Lääkäriliitto on ilmaissut huolensa, onnistutaanko tällä Kela-korvausten nostolla purkamaan näitä hoitojonoja. Hoitajat ovat ilmaisseet huolensa, miten käy hoitajien saatavuuden, kun tämä aikuiskoulutustuki lakkautetaan. Ja työnantajat ovat ilmaisseet huolensa, että kun te tuotte tämän kolmen kuukauden jälkeen ulos maasta -lain, niin se heikentää vetovoimaa tulla Suomeen. Olisitteko valmiit kuulemaan alan toimijoita tässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

16.48 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra täällä totesi, että hallituksella on vähän keinoja vaikuttaa näitten noin 900 miljoonan euron säästöjen toteutumiseen, ja siksi täällä hallitusohjelman liitteessä B on lueteltu aika iso joukko toimia, mitä toivotaan, että hyvinvointialueet tekisivät. Näistä valtaosa on minusta hyviä ja järkeviä toimia, mutta kun hyvinvointialueet lähtevät jo nyt tämän vuoden jälkeen 1,1 miljardin euron takamatkaa kuromaan kiinni, kysyn, ministeri Juuso: uskotteko te oikeasti, että neljässä vuodessa he saavat kurottua tämän takamatkan siihen perusuraan ja sen jälkeen vielä 900 miljoonaa euroa säästettyä, kuten hallitus toivoo? Tämähän on aivan mahdoton tehtävä. Kun olen nyt kaikkien hyvinvointialuejohtajien kanssa käynyt keskustelun, niin kyllä he ymmärtävät, että tämä on aivan mahdoton tehtävä.

Edustaja Simulalle toteaisin, että kukaan ei ole mokannut sotea. Siis nythän kaikki asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tämä oli välttämätön uudistus. Nyt me ollaan vuosi oltu turvallisen siirtymän vaiheessa, ja se on onnistunut erinomaisesti. Palveluitten siirtyminen on onnistunut, [Puhemies koputtaa] nyt olemme vakauttamisvaiheessa, ja hyötyvaihe tulee vasta tässä muutamien vuosien aikana. [Puhemies koputtaa] Ei tätä ole mokattu, tämä on onnistunut uudistus lähtökohtaisesti, kunhan emme itse [Puhemies koputtaa] mokaa sitä tästä eteenpäin, eikä hallitus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.49 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta kyllä kuulostaa todella surkukupaisalta edustaja Lohen ja edustaja Kiurun ja muidenkin opposition edustajien väittämä, että sote-uudistus olisi onnistunut. [Annika Saarikon välihuuto] Istuin itse sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kesäkuussa 2021 tekemässä tätä uudistusta. Me kokoomuslaiset toimme satoja muutosesityksiä tähän lakipakettiin, jotta nämä valuvirheet saataisiin korjattua, mutta te ette ottaneet yhtäkään meidän ehdotuksistamme vastaan, [Jenna Simula: Eli mokasitte!] ja nyt me olemme tässä tilanteessa. Sen lisäksi te teitte liian tiukan hoitajamitoituksen ja liian tiukkoja hoitoon pääsyn määräaikoja, ja ne ovat juuri niitä kysymyksiä, minkä takia tässä tätä sopeutusta joudutaan tekemään. [Krista Kiuru: Mutta te kannatitte niitä! — Markus Lohi: Te kannatitte niitä!] Meillä ei ole niitä hoitajia. Me emme pysty vastaamaan näihin vaateisiin.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä siellä hallitusohjelmassa on soten osalta myös monia hyviä asioita. Täällä on tuotu esiin perhelääkärimalli, me puhumme tiimimallista. Täällä on ammatinharjoittajamalli. Lisäksi me tuomme [Puhemies koputtaa] kansallisen kustannuslaskennan mallin ja miljardi euroa joka vuosi lisää soteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto.

16.51 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää antaa kiitosta myös oppositioon. Edustaja Lindén ihan hyvin perusteli hallintouudistuksen tarvetta. Mutta siitä huolimatta on todettava, että kyllä fokus sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on ollut puolueesta riippumatta viime vuosien aikana juuri hallinnon uudistamisessa, on menty hallinto edellä. Paljon vähemmälle huomiolle on valitettavasti jäänyt se, että hyvää hoitoa ja hoivaa ei ole ilman osaavaa ja hyvinvoivaa henkilökuntaa. Tämän osalta on kyllä pakko sanoa, että koko poliittinen kenttä on nukkunut täysin ja epäonnistunut tunnistamaan sen, että meillä on huutava työvoimapula juuri hoito- ja hoiva-alalla. Sen ratkaisemi-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

seksi ei ole yhtään yksittäistä oikeaa keinoa, vaan siinä tarvitaan monia eri toimia. Siinä on henkilöstön työnjaon selkeyttämistä, siinä on koulutusmäärien lisäämistä, siinä on parempaa johtajuutta ja ulkomaisten tukien nopeampaa tunnistamista. On tosi hyvä, että hallitus nyt tekee monia toimenpiteitä tämän osalta, ja minä uskon, että tämän osalta oppositio varmaan on valmis hallitusta [Puhemies koputtaa] tässä tärkeässä työssä tukemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

16.52 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On täysin väärä signaali omasta ja läheistensä terveydestä huolestuneille ihmisille estää perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen kehittäminen leikkaamalla lisää jo kuntien valmiiksi alirahoittamaa hyvinvointialueiden taloutta. Te olette hallituksessa valmiita tarjoamaan satoja miljoonia euroja yksityisille sote-yrityksille Kela-korvausten muodossa mutta ette edes murto-osaa siitä suoraan hyvinvointialueille hoitojonojen lyhentämiseksi ja hoitopäätösten helpottamiseksi. Eikä siinä kaikki, koska samalla, kun te näin teette, te myös syvennätte palveluita odottavien ihmisten ahdinkoa heikentämällä sosiaaliturvaa, nostamalla asiakasmaksuja ja nostamalla lääkkeiden verotusta. Kysynkin ministereiltä: todellako tämä on se tapa, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja ennen muuta ihmisistä pidetään huolta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

16.53 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän ministeri Juusoa siitä, että viimein vastasitte suoraan tekemiimme kysymyksiin ja tekemiimme ratkaisuehdotuksiin. Valitettavasti vastauksenne ei hälventänyt vaan pikemminkin kasvatti huoltani lähipalveluiden puolesta. Kun siis alueilla on jo valmiiksi pulaa rahasta, teidän ratkaisunne on leikata lisää, ja kun siis alueilla on jo valmiiksi pulaa työvoimasta, osaavista ammattilaisista, teidän ratkaisunne on lakkauttaa aikuiskoulutustuki ja vaikeuttaa työperäistä maahanmuuttoa. [Annika Saarikko: Näin on!]

Ja arvoisa kokoomus, kun me keskustalaiset hyvinvointialueilla maakunnissa puolustamme lähipalveluita, niin teidän ratkaisunne on vastustaa tätä. Esimerkiksi Satakunnassa me esitimme palveluverkkoa, jossa jatkossakin jokaisessa kunnassa olisi vähintään yksi sote-asema, mutta valitettavasti kokoomuksen valtuutetut, kokoomuksen edustajat, paikalliset aluevaltuutetut, äänestivät tämän hyvän esityksen kumoon. [Antti Kurvinen: Kokoomus keskittää!] Tämän vuoksi Satakunnassa on nyt lakkautusuhan alla yli 20 sote-asemaa [Puhemies koputtaa] ja yksi näistä esimerkiksi Säskylän terveyskeskus — [Puhemies koputtaa] sijaitsee muuten lähellä pääministeri Orpon synnyinseutua. Toivon, että hallitus vielä harkitsee toimiaan uudestaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

16.54 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut tätä keskustelua täällä nyt monta tuntia, niin minun täytyy ihan huolestuneena, mutta silti ystävällisenä, kysyä teiltä sieltä salin vasemmalta laidalta: Ymmärsittekö te, minkälaisen sote-uudistuksen te teitte? [Aki Lindén: Saako vastata?] Ymmärsittekö

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

te, että te teitte uudistuksen ilman riittävää rahoitusta, ilman ihmisten palveluun pääsyä? Ja jos te ymmärsitte, niin teitte silti.

Onko teillä tietoa siitä, mikä on tämänhetkinen tilanne tosielämässä? Siellä on muistisairaita vanhuksia, syöpäsairaita vanhuksia, jotka tarvitsisivat ympärivuorokautista hoitoa, mutta he eivät saa sitä. Heille sanotaan, että ei ole tarpeeksi hoitajia. Kiitos teidän rajoitusten, he eivät pääse hoitoon. Heille sanotaan, että ottakaa ambulanssi ja menkää päivystykseen, jos ette pärjää kotona yksin. Tiedättekö te, minkälainen se todellisuus on? Minä tiedän. Minun isäni oli yksi heistä. Hän ei ole enää täällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.55 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me tiesimme, minikäläisen uudistuksen teimme. Itse asiassa, jos nyt totta puhutaan, sitä uudistusta tehtiin noin 15 vuotta. On täysin ymmärrettävää myös se, että kun näin valtava uudistus tehtiin, niin sitä on myös korjattava. Itse asiassa eduskunta edellytti viime kaudella, että uudistusta seurataan ja tehdään tarvittavat muutokset siihen lakiin tarvittaessa. Ja nyt on se tilanne. Te olette nyt hallituksessa, ja me odotamme, että te teette ne tarvittavat uudistukset, ja me olemme valmiita tukemaan niitä tarvittavia uudistuksia. Sen takia täällä on tullut jo useampia esityksiä, mitä tässä vaiheessa olisi hyvä tehdä, jotta hyvinvointialueiden talous voitaisiin turvata.

Vastasitte, Juuso, mielestäni hienosti keskustan esittämiin kysymyksiin. Haluaisin nyt vielä kysyä, sieltä jäi muutama asia, mitkä me nostimme esille, muun muassa se, voitaisiinko vuoden 25 jälkikäteistarkastusta aikaistaa niin, että se tulisi maksuun jo ensi vuonna. [Puhemies koputtaa] Se helpottaisi huomattavasti hyvinvointialueiden tämänhetkistä taloudellista tilannetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, var så god.

16.57 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Minä otan nyt esille asian, josta itse asiassa kukaan muu ei ole tainnut puhua. Kun puhutaan hoidosta ja hoivasta tässä salissa, siitä ei voi puhua ilman, että mainitaan omaishoitajat Suomessa. Heitä on aivan valtava määrä, ja he tekevät äärimmäisen arvokasta työtä vuorokauden ympäri vuoden jokaisena päivänä. Samalla tiedämme, että jokainen ihminen tarvitsee lepoa, mutta omaishoitajien osalta tämä ei käytännössä toteudu kauhean usein.

On äärimmäisen tärkeätä, että hallitus nyt uudistaa tämän omaishoitolainsäädännön, ja ministeri Juuso voisi mielellään vähän kertoa, mitä siinä tehdään. Ja olisin ehkä kysynyt samalla, voitaisiinko siinä yhteydessä myös ajatella sitä, että omaishoitajakorvauksen verotusta kohtuullistettaisiin. [Annika Saarikon välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.58 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan Suomessa on rahasta kova pula, ja on tärkeätä, mihinkä ne rahat sitten käytetään. Tässä on monesti nyt noussut esimerkiksi Pohjois-Savo edustaja Saarikonkin puhumana esille. Haluaisin kaikille puolueille nostaa esille semmoista asiaa, että näitä demokratia-rahajoja, tavallaan tämmöistä poliittista piilopuoluetukea, jaetaan noilla eri alueilla. Kannattaisi varmaan har-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kita, pitäisikö tätä asiaa ruveta miettimään vielä tarkemmin, tarvitaanko näitä oikeasti. [Krista Kiuru: Nyt on suuret sanat!] Saamani tiedon mukaan keskustan potti on jopa 1,28 miljoonaa ja SDP:n potti on 1,27 miljoonaa. Ne ovat tosi isoja rahoja, ja jos nyt en ihan väärin muista, ainakin keskustan potti taisi Pohjois-Savossa olla noin 100 000 euroa vuodessa. Nämä ovat aika isoja summia.

Haluaisin kysyä ministeriltä, kun oli omaishoidosta tuossa puhetta, olisiko näitä rahoja ollut järkevämpää käyttää vaikka omaishoitoon. Kun äsken nousi esille tämä omaishoidon asia, on tosi tärkeää, että vapaapäiviin ja muihin puututaan. Mitä tähän omaishoitoon oli tulossa, kun hallitusohjelmassa taisi olla aika hyviä kirjauksia? Muistanko oikein? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.59 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli jo kohtuullisen lahjakasta matematiikkaa, että miljardin vaje paikataan miljoonan säästöllä. [Naurua keskustan ryhmästä] Ei varmasti kukaan tässä salissa eikä varmastikaan salin ulkopuolella usko, että tällä tämä nyt hoituu, että keskustan ryhmärahat kun otetaan pois, sillä sosiaali- ja terveydenhuolto tässä maassa laitetaan kuntoon. Jos se niin helppoa olisi, niin totta kai sekin varmasti tehtäisiin. Ja, arvoisa puhemies, aivan varmasti hyvinvointialueilla jokainen toimi tullaan kyllä käymään läpi ja tullaan tekemään erilaisia toimenpiteitä, jotka varmasti näkyvät hallinnonkin puolella.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä se tärkein asia on nyt jäänyt hieman vaille vastausta sieltä ministeriäitiöstä. Nyt kun se akuutti hätä on suuri alueilla ja moni alueiden johtaja, henkilökuntaan kuuluva, potilas miettii, mitä seuraavina vuosina tulee tapahtumaan — rahat ovat loppu, hoitoon pitäisi päästä — niin mitä hallitus tekee, että seuraavina vuosina sinne hoitoon päästäisiin? Siitähän tässä on kysymys, [Puhemies koputtaa] ja siihen ei ole vielä vastausta tullut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.00 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onhan se tunnustettava, etteivät keskustalla tietenkään ole kaikki asiat menneet putkeen viime vaalikaudella, eivätkä varmasti tämänkään mallin tekemisessä. Kuten täällä on todettu, niin 15 vuotta tätä on tehty ja joka ikinen puolue ja joka ikinen kansanedustaja, joka näihin puolueisiin liittyy, on ollut tätä hommaa rakentamassa, ja siksi me olemme tarjonneet kättä yhteistyöhön tämän mallin kehittämiseen. [Jenna Simula: Mutta ette Säätytalolla!] Ilmeisesti pääministeri siihen on valmis, ja asiasta vastaava ministeri Juuso vielä vähän asiaa pohtii.

Tähän perussuomalaisten kritiikkiin, että meidän pitäisi olla teidän apunanne hoitamassa näitä asioita, kun te ette kokoomukselle pärjää, minä totean sen, että on semmoinen vanha sanonta, että ”kaikkia ihmisiä voi huijata hetken ja osaa ihmisistä voi huijata koko ajan, mutta kaikkia ihmisiä ei voi huijata koko aikaa”, että nämä teidän puheenne, mitä täällä on tullut esiin... Myös teidän ryhmäpuhujaltanne Reijoselta olisi kiva kuulla, kun te puhuitte, että on liikaa alueita: haluatteko te sitten lakkauttaa Pohjois-Savon, yhdistää sen johonkin muualle?

Puhemies! Minusta se suurin kysymys, mikä täällä on, on se, että pääministeri Orpo sanoi, että 60 miljoonaa on suoria leikkauksia soteen ja se 1,3 on sitä tehostamista ja kehittämistä ynnä muita asioita. [Puhemies koputtaa] Voisivatko täällä nyt rahoituksesta vastaa-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

va ministeri Ikonen ja palvelusta vastaava ministeri Juuso kertoo, onko tämä 1,3 vain höttöä vai miten se toteutetaan? VM:n menokartoitus sanoi, [Puhemies: Kiitos, nyt minuutti on kulunut!] että pitää tehtäviä vähentää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän nyt vastauspuheenvuoron ministereille Juuso ja Ikonen, tässä järjestyksessä. Kolme minuuttia, olkaa hyvät.

17.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Tässä debatissa on tullut aika monta kysymystä. Yritän nyt keskittyä niihin tärkeimpiin, eli henkilöstöpula ja palveluiden siirtyminen yksityiselle. Tässä on kaksi asiaa, jotka liittyvät toisiinsa. [Annika Saarikko: Mistä rahat?]

Se, että meillä on hankaluuksia saada henkilöstöä julkiselle sektorille, automaattisesti johtaa siihen, että meidän on pakko käyttää yksityistä sektoria, jotta ihmiset pääsevät hoitoon. Siis ongelma on se, että julkinen sektori ei ole pystynyt pitämään lääkäreitä ja hoitajia itsellään. [Annika Saarikon välihuuto] Ja tähän työhön hallitus on varannut 9 miljoonaa euroa tällä kaudella. Me teemme hyvän työn ohjelman, me jatkamme sitä työtä, mitä edellinen hallitus teki. Katsomme koulutusrakenteita, myöskin niitä monia asioita, mitkä liittyvät tekemiseen. — Nyt täytyy vähän luntata. — Siis kehitämme koulutuksen rakenteita modulaarisiksi, pyrimme siihen, että ammattihenkilöt voisivat keskittyä siihen työhön, mihin heidät on koulutettu. Vähennämme lausuntojen ja kaikennäköisten hallinnollisten töiden taakkaa ja näin pyrimme siihen, että se henkilöstö, mikä meillä on hyvinvointialueilla, voi tehdä sitä työtä, mihin heidät on koulutettu, [Annika Saarikko: Mikä kanta rokotteisiin?] ja kaiken muun työn voi tehdä joku muu työvoima, millä ei tarvitse olla hoitoalan koulutusta. [Antti Kurvinen: Kannatatteko rokotteita?]

Joku kysyi tässä, onko meillä jotakin ässää nyt tähän. Ei se meillä se ässä ole, se ässä on siellä hyvinvointialueilla. Se ässä on siellä henkilöstöjohdossa, se on henkilöstöpolitiikassa, jota tehdään. On hyvin normaalia henkilöstöpolitiikkaa jokaisessa yrityksessä, että miten me saamme hyvät työntekijät pysymään meillä. Se tarkoittaa hoitotyössä joustavia vuorojärjestelyitä, kohtuullista palkkaa. Se tarkoittaa vakituisia työsuhteita. [Annika Saarikon välihuuto] Se tarkoittaa mahdollisuuksia erikoistumiseen ja kehittymiseen siinä omassa työssä. Se tarkoittaa kannustavaa ja tukevaa johtamisjärjestelmää. Nämä ovat aivan perusasioita hyvässä henkilöstöpolitiikassa. Näihin tulee hyvinvointialueiden keskittyä, jotta me saamme pysymään sen henkilökunnan siellä julkisella sektorilla. [Annika Saarikko: Mikä on rokotekanta?] Silloin meidän ei tarvitse käyttää niin paljon yksityistä sektoria.

Sitten kysyttiin omaishoitajien tilanteesta. Hallitus tulee tekemään omaishoitajalainsäädännön kokonaisuudistuksen puoliväliriiheen mennessä.

Ja niistä toimenpiteistä, mitä on hallitusohjelmassa linjattu: Tulemme yhtenäistämään kriteereitä siinä, mitkä ovat taso 1, 2, 3 ja niin edelleen. [Annika Saarikon välihuuto.] Tulemme edistämään sitä, että vapaiden pitäminen olisi helpompaa. Selvitämme sitä, voidaanko omaishoidontuen maksu siirtää Kelalle. Selvitämme sitä, voidaanko verotusta vähentää omaishoitajien kohdalla, ja myöskin sitä, kun meillä on työssä käyviä omaishoitajia, jotka samalla tekevät sitä omaishoitotyötä, millä tavalla heidän asemaansa voitaisiin helpottaa. [Mia Laiho: Tosi tärkeätä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

17.05 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Tässä tuli myöskin monta kysymystä. Koetan niihin vastata. Ensin palaan tähän hallintomalliin, josta puhuttiin jo jokin aika sitten täällä näin. Eihän tämä hallintomalli, mikä meillä nyt on käsissä, varsinaisesti mikään ihannemalli meille kaikille ollut, mutta sen kanssa nyt päätettiin elää. Meidän ei pidä joka välissä tehdä aina vain uutta hallinnon uudistusta. Eli nyt lähdetään sitten siitä, että tässä kohtaa käännetään katse sinne ihmisiin ja ihmisten palveluihin ja lähdetään tekemään palveluiden kehittämistä seuraavassa vaiheessa.

Ja tässä se haaste on, että meillä on monta päällekkäistä haastetta tässä. On ihmisten hoitoonpääsy, on tämä henkilöstöpula, on tämä rahojen riittävyys ja sen turvaaminen myöskin pitkällä aikavälillä. Nämä ovat kaikki asioita, jotka kytkeytyvät toisiinsa, ja koetetaan hakea... Ja kun täällä kysyttiin aikaisemmin, onko näissä ristiriitaa tai miten ne ovat yhteensovitettavissa, niin minä ajattelen, että on ehkä just semmoinen haaste, joka meidän pitää ottaa yhteensovittamisen nimissä ja lähteä hakemaan sitä, miten me saadaan nämä rahat. Meillä on kuitenkin 24,7 miljardia ensi vuoden talousarviossa, niin että se on valtava määrä rahaa. Miten me käytetään se mahdollisimman fiksusti niin, että se kohdentuu oikein, että tehdään niitä oikeita asioita? Siihen kiinnittäisin huomiota, samoin siihen, toimitaanko me vaikuttavasti. Siihen vaikuttavuuteen pitää tässä satsata. Minä uskon, että nämä asiat ovat kytkettävissä toisiinsa. Ja tämä kytkeytyy myöskin siihen, mitä joku kysyi tästä palveluitten painopisteen siirrosta, siitä, miten saadaan sinne peruspalveluihin siirrettyä. Se, mikä nyt on tässä hallintorakenteessa mahdollista, on se, että perus- ja erikoistaso ovat nyt samoissa käsissä ja saman budjetin sisällä. Ja nyt sitä valtaosin pystyy tekemään... [Päivi Räsänen: Mutta ei ole kaikki, Uusimaa!] — Niin, Uusimaa on erilainen. — Valtaosin pystyy tekemään tätä painopisteen siirtoa näissä kokonaisuuksissa. [Krista Kiuru: Onneksi kokoomuksella ei ole mitään tekemistä sen kanssa!]

Sitten siihen, että tätä painopisteen siirtoa ja hoitoonpääsyä halutaan edistää, on meillä yhtenä keinona myöskin juuri tämä Kela-korvauksen tuominen. Ja tässä kun on puhuttu siitä, ketkä niitä käyttävät, niin kyllä ihan tavalliset ihmiset käyttävät Kela-korvauksia ja näitä palveluita. [Annika Saarikko: Ei se oikein hoitoketjujen kannalta järkevää ole!] Ja se auttaa siihen, että osa ihmisistä hakeutuu sitä kautta hoitoon, ja se vapauttaa taas tilaa siellä hyvinvointialueen puolella. Kyllä se auttaa purkamaan jonoja myöskin hyvinvointialueen puolella. [Aki Lindénin välihuuto] Ja ennen kaikkea se syy, minkä takia tähän päädyttiin: kyllä sitä arvioitiin silloin hallitusohjelmassa, mitä kautta me päästään hoitojonoja purkamaan, mutta se tulee ihan tästä rahoitusmallista. Hyvinvointialueitten yleiskatteista rahoitusta ei voida kohdentaa suoraan jonojen purkamiseen, vaan se menee siihen yleiseen laariin, [Krista Kiuru: Kyllä voi! — Annika Saarikko: Hoitotakuun säätämällä voi! — Krista Kiuru: Kyllä!] ja silloin me ei voida turvata sitä, että se kohdentuu oikein, ja sen tähden lähdettiin tähän näin. Ja sitten vielä toisekseen on myöskin tätä painopisteen siirtoa ja palveluita. Ministeri Juuso voi näistä kertoa enemmän. Mutta vaikkapa lasten ja nuorten terapiaa ja muut siellä ovat kirjattuina, [Antti Kurvinen: Entäs rokotteet?] tavallaan tällaiset tavoitteet, mitä viedään eteenpäin.

No sitten ihan tästä, että nämä toimet tosiaan pitkälti tehdään hyvinvointialueilla. Tässä kun puhuttiin tästä vajaasta 900 miljoonasta, niin se perustuu alueitten omiin arvioihin, jotka valtiovarainministeriö on verifioinut. [Antti Kurvisen välihuuto] Eli se perustuu tähän ajatteluun ja heidän suunnitelmiinsa. Ja me halutaan tukea hyvinvointialueita, että he onnistuvat kaikkiaan tässä palveluitten kehittämisessä ja siinä, että ihmiset saavat palvelunsa. Ja ne ovat itsehallinnollisia toimijoita, niin että me kehitetään myöskin valtionohjausta

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

siihen, että autetaan heitä onnistumaan. [Annika Saarikon välihuuto] Minä luotan siihen, että siellä on osaavia virkahenkilöitä, osaavat päättäjät, ja he varmasti tekevät parhaansa.

Ja ihan viimeisenä vielä tähän jälkikäteistarkistuksen aikaistamiseen. Alustavan arvion mukaan se ei olisi mikään nopea toimi toteuttaa eikä suoraan auttaisi tähän alijäämän kattamisvelvoitteeseen, niin että edelleenkin se kausi kuitenkin olisi siinä se sama. Ja haluan kiinnittää huomion myöskin siihen, että hyvä rahoitusjärjestelmä on ennakoitava. [Petri Honkonen: Saisiko kokoomuksen kannan rokotusteemaan?] Ja tämäntyyppinen nopea muutos ei sellaista olisi, niin että koetetaan hakea tätä kokonaisuutta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten jatkamme debattia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.09 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näillä rahoitusleikkauksilla on suora vaikutus ihmisten palveluihin. Jos mietin esimerkiksi... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] Arvoisa puhemies! Rahoituksella on suora vaikutus ihmisten palveluihin, ja jos mietin esimerkiksi Pirkanmaata, jossa me molemmat ministeri Ikosen kanssa olemme myös aluevaltuustossa päättäjinä, niin tämä rahoituksen leikkaus aiheuttaa isoja sopeutustoimia ja isoja heikennyksiä ihmisten palveluihin. Esimerkiksi Ikaalinen, Juupajoki, Kihniö, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Urjala, Vesilahti — kaikilta ollaan viemässä terveyskeskus tai terveysasema. [Annika Saarikko: Sehän kokoomukselle sopii!] Näissä asuu hyvin paljon ikääntyneitä ihmisiä, joille palveluihin pääsy olisi tärkeää, se, että ne olisivat lähellä. Lisäksi me olemme pakotettuja tekemään isoja ytimiä, ja muutenkaan palveluiden kehittämiseen ja parantamiseen ei riitä rahaa. Jo nyt hyvin pienillä tullaan toimeen. Kysyisin ministeriltä: kun tiedätte, mihin tämä johtaa, niin ettekö te voisi tehdä näitä muutoksia tähän rahoitukseen ja auttaa meillä alueita, että me voitaisiin parantaa ihmisten palveluita ja pelastaa esimerkiksi nämä terveysterveystoimet alueilla?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.10 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Nurminen otti esille Pirkanmaan ja muutamat kunnat sieltä. Nurminen on hyvinvointialueen valtuustossa, eikö niin? Hyvinvointialueilla mietitään nyt, miten palveluverkkojärjestelmää muutetaan, minkälaisia muutoksia tehdään, ja siinä käytetään taustalla tutkimuksia ja selvityksiä. Mielenkiintoista on, että näissä selvityksissä ja tutkimuksissa on tehty ikärajoituksia eli vanhemmat ikäpolvet on rajattu kokonaan pois ja kuitenkin sitä tietoa käytetään ikään kuin se koskisi koko väestöä. Nurminen on itse mukana siellä hyvinvointialueen valtuustossa. Kannustan pitämään huolen siitä, että koko väestöä pidetään mukana. Ei ole olemassa lakia, jonka perusteella ikääntyneitä voitaisiin rajata tutkimusten ulkopuolelle. Vastuu on kokonaan hyvinvointialueilla, ja kaikkia ihmisiä on kuultava heitä koskevissa asioissa. Tämä viesti kannattaa meidän kaikkien nyt viedä sinne omille hyvinvointialueillemme, kun näitä asioita tulee eteen. [Annika Saarikko: Jännä nähdä, miten kokoomus toimii!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

17.11 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä nyt on vähän päästy jo ratkaisujen makuun. Meillä on todella tarpeen saada valtavia ratkaisuja: peruspalveluiden saatavuus, henkilöstövaje, nuorten mielenterveyskriisi, muun muassa. Hallituksen ratkaisu, se on toki tässä ministeri Juuson suulla jo kuultu, 1,4 miljardin leikkaaminen, ja sitten toisaalta myös kokoomuksen kautta varmasti tullut keskittäminen. Ne syntyvät alueita yhdistämällä, vaikka nykyisestä tilanteesta tiedämme, että alueen koko ei kyllä säästä mitään. Ryhmäpuheessa perussuomalaiset sanoivat tästä hyvinvointialueiden määrästä, mutta sitten, kun päästään siihen oikeaan kysymykseen, mikä hyvinvointialue yhdistetään: Kainuu, Lappi, Etelä-Savo? Mikä näistä?

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on leikkaamassa kokonaan myös Savonlinnan ja Kemin erillirahoituksen. Tämä on kahdesta näkökulmasta erikoinen päätös. Ensinnäkin vajaa vuosi sitten tässä salissa yksimielisesti hyväksyttiin erillirahoitus Savonlinnalle ja Kemille. [Annika Saarikko: Ajatella!] Mikä, ministeri Juuso, tässä muutamassa kuukaudessa on muuttunut, kun nyt se erillirahoitus ei ole enää tarpeen Savonlinnan ja Kemin [Puhemies koputtaa] alueen asukkaiden terveysturvallisuuden turvaamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.13 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on pitkään puhuttu siitä, että 15 vuotta tehtiin sote-uudistusta. Ensimmäinen varsinainen ehdotus oli 29. elokuuta vuonna 2009, jolloin silloinen ministeri Risikko ehdotti niin sanottua kahden portaan mallia Vanhasen toisen hallituksen aikana, eli siitä lähtien jokainen hallitus on tätä vuorollaan yrittänyt, mutta se ei ole nyt minusta tässä pääkysymys.

Otan kantaa nyt tähän sairausvakuutuskeskusteluun. Nyt se rahoitus, jota on suunniteltu ja joka on aika mittava, ei kuitenkaan ole yhden vuoden rahoitus vaan kahden tai kolmen vuoden rahoitus, jolloin käytettävissä vuotta kohti on sitten 150 tai 200 miljoonaa euroa Kelan tietojen mukaan ennakkona, sillä se nykyinen lääkäripalkkion osuus nousisi 8 eurosta 30 euroon. Ei laboratorioon eikä fysioterapiaan eikä kuvantamiseen tulisi varsinaisia, mitään lisäyksiä. Uskotteko nyt todella, että kun tällä hetkellä Kelan tilastojen mukaan keskimääräinen yksityislääkärikäynnin hinta on 120 euroa, jonka päälle tulee toimistomaksu, että se kolmekymppiä Kela-korvausta johtaa siihen, että ihmiset ryntäävät sinne ja hoitajat poistuvat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.14 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveyden haasteet eivät tässä salissa näissä keskusteluissa vielä juurikaan ole nousseet esille. Mielenterveysongelmiin menee 11 miljardia euroa vuodessa. Kaikenikäisten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet huimasti. Työpoissaolot ovat merkittäviä. [Annika Saarikko: Ja näistä te leikkaatte!] 33 prosenttia nuorista on sitä mieltä, että työnteko on liian raskasta.

Palvelujärjestelmä on ollut sirpaleinen ja pirstaloitunut. Porrasteisuus ja ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen ovat tärkeitä, ja tiedonsiirto hyvinvointialueiden ja oppilaitoksien välillä tulee saattaa kuntoon. Hallitusohjelma tulee puuttumaan näihin ongelmiin muun muassa terapiatakuulla. [Annika Saarikko: Ja leikkaamalla!] Kysynkin nyt ministeriltä: kuinka mielenterveysstrategiatyö etenee, ja kuinka sitä tullaan toimeenpanemaan? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen. Mikkonen on poissa. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.15 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noista Kela-korvauksista: Ajattelen myös, niin kuin Lääkäriliittokin, kuten täällä on jo useampi todennut, eli että kyllä se sitä siirtymää julkiselta yksityiselle henkilöstön osalta lisää. Enkä näe oikein uskottavana sitä perustelua, että hyvinvointialueille tämän rahoituksen siirtyessä he tekisivät jotenkin huonompia ratkaisuja sen suhteen, mihin se raha käytettäisiin, etteikö siellä hoitojonojen purku olisi se ykköstavoite. Eli riskiä tässä kyllä otetaan. Palvelusetelimalli on hyvinvointialueille mahdollinen käytettävissä oleva keino, jolloin saadaan sieltä yksityiseltä kyllä resursseja tarvittaessa käyttöön.

Kalliiksi käynyt vuokralääkäreiden käyttö on sellainen, joka täällä muutamassa kohtaa nousi esiin, ja oli hyvä ehdotus keskustalta, että sitä lähdetäisiin laajemmin selvittämään. Se on hyvin moninaista, mitä siellä taustalla on: lääkäripulaa, yksityisen työnantajan houkuttelevuutta verrattuna julkiseen työnantajaan, ulkoistusten torppaamista, lääkäreiden tekemää lyhyttä työaika. [Puhemies koputtaa] Myös lakisääteinen laaja palveluverkko toki on siellä yksi taustasy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.17 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo tosiaan säästää 89 miljoonaa euroa lykkäämällä vanhuspalveluiden hoitajamitoitusta, ja aiemminhan täällä keskusteltiin vammaispalvelulain lykkäämisestä ja siihen liittyvästä 39 miljoonan euron säästöstä. Kyllä se tuntuu vähän erikoiselta, että tässä sitten samaan aikaan laitetaan 335 miljoonaa euroa näiden Kela-korvausten nostamiseen — sehän sitoo hoitohenkilökuntaa sinne yksityiselle puolelle. [Sari Tanuksen välihuuto]

Tässä on kyse siitä, että tehdään luokkapolitiikkaa eli sitä, että priorisoidaan hyvinvointien ihmisten palveluita. Ei se vie sinne yksityiselle puolelle uusia ihmisiä, ja tämä on erittäin todennäköistä. Sitten en tiedä, koska hallituksen ministerit ovat itse käyneet hoivakodeissa katsomassa, miten vanhustenhuolto Suomessa järjestyy, mutta sanotaanko nyt vaikka näin, että vahvassa ja välittävässä Suomessa yhdenkään vanhuksen ei pitäisi joutua kamppailemaan siitä, että hän pääsee samaan hoivakotiin sen ihmisen viereen, jonka kanssa on ollut naimisissa kymmeniä ja kymmeniä vuosia. Ja hyvä hallitus, tämä anekdootti on tosi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

17.18 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt useamman kerran vähän ehkä ideologisesti värittyneesti moitittu Kela-korvauksia ideologisesti värittyneiksi. [Naurua vasemmalta] Me tarvitaan joka tapauksessa jononpurkua jollakin tavalla.

Periaatteessa hyvä idea on nimenomaan käyttää tähän tarkoitukseen Kela-korvauksia. Täytyy ymmärtää tätä meidän terveydenhuollon työmarkkinoitten logistiikkaa ja tavallaan sitä tasapainoa. Kuka tahansa voi tehdä sormiharjoituksia ja katsoa omalta paikkakunnalta, kuinka paljon esimerkiksi löytyy vapaita lääkäriaikoja yksityisille lääkäriasemille ensi viikon perjantaille, ensi viikon maanantaille. [Aki Lindén: Tuhansia!] Olen joskus tehnyt

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

perjantaina sen, ja Keski-Suomesta löytyy pitkälti toistasataa, eli siellä on sitä resursia, mitä käyttää. Ymmärrän tämän pelon, että työntekijät siirtyvät yksityisille, mutta nimenomaan tässä tilanteessa sitä ei ole, koska siellä on sitä resurssia. Ja ottaen tämän huomioon kannattaa ajatella, minkä takia näin on. He ovat siellä todellakin. Vaikka he ovat alityöllistettyjä, niin he eivät tule takaisin julkiselle, ja tämä on nimenomaan se meidän ongelma. Tätä kannattaa miettiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

17.19 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hiukan ihmettelen keskustelua tästä 1,4 miljardista eurosta, koska kyllä jokainen tässä salissa tietää, että kyseessä on nimenomaan tavoite hillitä sote-kustannusten kasvua, [Välihuutoja vasemmalta] joka on ollut sote-uudistuksen ihan alkuperäinen tavoite ja varmasti kaikkien puolueiden tavoite, että tämän rakenneuudistuksen kautta pystyttäisiin näitä kustannuksia hallitsemaan. Eli tätä sote-rahoitusta ei siis leikata, sillä hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa tästä vuodesta vuoteen 2027 mennessä yhteensä 4,6 miljardia euroa, eli rahoituksen määrä kasvaa koko vaalikauden ajan noin miljardi euroa vuodessa. Mutta on totta, että palvelujen tarpeeseen [Annika Saarikko: Niin, juuri näin!] ja palvelujen tarpeen kasvuun nähden tehdään tätä kustannusten kasvun hillintää, [Kim Berg: Lisäleikkauksia!] mikä on koko uudistuksen alkuperäinen tavoite. Sitä vartenhan tekin olette sitä tehneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.20 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Päivi Räsänen on oikeassa siinä, että yksi tämän uudistuksen tavoite on selkeästi ollut kulojen säästäminen. Se on ihan selvä, jotta me pystytään hoitamaan kaikki hoivan tarpeessa olevat ikääntyvässä Suomessa.

Mutta tämä ei ole ollut pelkkä säästöohjelma missään kohtaa. Tämä on ollut myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma, koska me tiedämme, että meillä on valtavat terveyserot suomalaisten alueiden välillä, eri kuntien välillä. Me tiedetään, missä työelämässä olevilla ihmisillä on paremmat palvelut kuin vaikkapa lapsilla ja nuorilla tai ikääntyneillä ihmisillä. Aivan avainroolissa siinä, että sekä kulut laskevat että me saadaan yhdenvertaisempia palveluita, on ollut perustason vahvistaminen. [Annika Saarikko: Kyllä!] Mutta nyt valittavasti Orpon hallitus on valinnut tien, jossa perustasoa — eli lähipalveluita, neuvoloita, terveysasemia ja matalan kynnyksen perhetyötä — ruvetaan leikkaamaan pois näillä ratkaisuilla.

Puhemies! Minusta hämmäntävintä on se, että kristillisdemokraattien ja perussuomalaisten mielestä leikataan 1,4 miljardia, mutta kokoomus sanoo, ettei leikatakaan. Tähän pitäisi saada nyt selvyys, [Puhemies koputtaa] miten tämä asia todella menee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

17.21 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallinnon uudistus on nyt tehty, ja nyt todellakin on palvelujen uudistamisen aika. Tämä on varmasti meidän kaikkien yhteinen tavoite.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mutta palaan vielä kertaalleen kysymykseen tästä alijäämän kattamisvelvoitteesta ja sen aikataulusta. Oletteko te, hyvä hallitus, ymmärtänyt, että palvelujen kehittäminen vaatii aikaa? Nämä alueet ovat toimineet nyt vasta yhdeksän kuukautta, ja kuten ministeri Juuso täällä aikaisemmin tänään totesi, te sanoitte, että tätä aikaa ei anneta. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Anteeksi, edustaja Mäkinen. — Pyytäisin pitämään muut neuvottelut jossain muualla kuin täällä salissa silloin, kun edustajakollegat puhuvat. — Olkaa hyvä, edustaja Mäkinen.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kuten totesin, nyt te ette anna mahdollisuuksia näille alueille aidosti kehittää palveluja. Alijäämää on yli miljardi euroa, ja tällä aikataululla edessä ovat leikkaukset, jotka peruuttamattomalla tavalla tulevat vaarantamaan suomalaisien peruspalveluja. Kysyn teiltä, arvon ministerit, kun nyt tänään on valoista puhuttu mooneen kertaan: mitä täytyy todella tapahtua, ennen kuin te kaivate sen järjen lampun sieltä laatikosta ja sytytätte siihen valot?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.23 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Leikkaukset ovat leikkauksia, vaikka ne kuinka verhoilisi sanoihin ”uudistus” tai ”tehostaminen”. Kivijalkaista sote-asemaa ei voida korvata vielä pitkään aikaan pelkästään digitaalisilla tai pyörillä kulkevilla palveluilla, sillä ne ovat monilla hyvinvointialueilla vasta valmisteluvaiheessa. [Annika Saarikko: Juuri näin!] Sähköiset sote-palvelut eivät toimi kaikille. Ne suorastaan kauhistuttavat vaihtoehtona ikääntyviä ihmisiä, sillä 40 prosenttia heistä on digitaidottomia. Myös pyörillä kulkevista on meillä Pohjois-Pohjanmaalla kokemusta kymmenen vuoden takaa, mutta kokeilu loppui, kun ei saatu toivottua vastetta.

Olen varma, että monet maakuntien perussuomalaisia äänestäneet eivät hyväksy oman kotikuntansa terveysaseman alasajoa tai pienen sairaalansa yöpäivystyksen lopettamista. Näihin toimiin tämä hallitus kuitenkin pakottaa hyvinvointialueen, koska rahaa ei tule riittävästi palveluiden järjestämiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

17.24 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru kritisoi täällä ostopalveluiden käyttöä ja syyllisti hallitusta ideologisesta rahanjaosta yksityisille toimijoille. Samaa viestiä toi edustaja Koskela hoitajamitoituksen muodossa. Kerron teille, että Orpon hallituksella ei ole mitään tarvetta tehdä ideologiasta politiikkaa, toisin kuin Marinin hallituksella, kun te peruutitte Kela-korvaukset ja kielsitte kokonaisluoistukset.

Aluehallituksen jäsenenä tiedän, että ostopalveluiden käyttö johtuu ennen kaikkea mitoitusten kiristämisestä ja hoitotakuun säätämisestä, ja edustaja Kiuru, te haluatte, että näitä aikoja vielä kiristettäisiin entisestään. Miten te ajattelette, että me pystyttäisiin vastaamaan näillä resursseilla, näillä hoitajilla, joita Suomessa tällä hetkellä on, niihin vaatimuksiin, mitä te haluaisitte lisätä? Eräs lääkäri tällä viikolla sanoi, että nämä lisäykset ja mitoitusten kiristämiset ja tavoitteiden lisäämiset ovat sama kuin sanoisi juoksijoille, jotka eivät

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

pysty Cooperissa [Puhemies koputtaa] juoksemaan 2 500:aa metriä, että teidän pitää viikon päästä juosta 3 000 metriä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.25 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole järjestelmänä Kela-korvauksia vastaan, ehkä kysymys liittyy siihen, onko se tässä kyseisessä tilanteessa järkevä tapa hoitaa hoitojonojen purkamisen, [Annika Saarikko: Just näin!] ja en usko siihen, että se on. Äskettäin kävin googlettamassa, kuinka paljon Terveystalossa maksoo 20 minuutin yleisterveydenhoidon maksu: se oli 124 euroa. Jos siitä 30 euroa annetaan, niin ei pienituloisella ole varaa käyttää sitä Kela-korvausta. [Aki Lindén: Ja labrat päälle!] Tässä sanotaan suoraan, että Kelan laskelmien mukaan yksityislääkäreiden Kela-korvauksista hyötyvät eniten keskituloiset ja hyvätuloiset. Hallituksen esitys onkin tulonsiirto yksityiselle sektorille ja samalla sen käyttäjille, joten olisi ollut rehellistä ajatella, että jos meidän suurin huolestus on juuri julkisen sektorin hoitojonot, niin me annettaisiin se rahamäärä, mitä nyt Kela-korvauksien kautta laitetaan — tämä 500 miljoonaa — sinne hyvinvointialueille niitten hoitojonojen purkamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

17.26 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että oppositiossa on viimein ymmärretty rahan arvo. Viime kaudella miljardikin oli teille pikkuraha. Te ratkaisitte silloin kaikki ongelmat rahalla, ja se on osasy sille, miksi meillä on nyt kässissä nykyisenlainen velkataakka. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] Kustannusten nousua on saatava suitsittua, mutta samaan aikaan on turvattava — totta kai — palvelut. Sitä me kaikki haluamme. [Aki Lindén: Puolustusmenot kaksinkertaistetaan!]

Millään solidaarisuusveron alarajan noston peruutuksella ei tätä sote-ongelmaa ratkaista eikä edes tunnin junalla. [Annika Saarikko: Mutta ryhmärahoilla!] — Mitä tulee näihin ryhmärahoihin, niin ne kertovat teidän arvoista. — [Hanna-Leena Mattila: Teidän arvoista!] Keskusta jaksaa puhua lähipalveluista ja terveysasemien säilyttämisestä, mutta ideologinen keskittäminen ei ole yhtään sen parempaa kuin keskustan puheet lähipalveluista, aivan kuin seiniä pitäisi olla kaikkialla. Seinät eivät hoida ihmisiä. On rehellistä myöntää, että ei kaikkia mahdollisia terveyspalveluita voi tarjota kiinteästi jokaisella paikkakunnalla, [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] ja paikkakuntien välilläkin [Puhemies koputtaa] on eroavaisuuksia esimerkiksi etäisyyksillä. Lähipalvelut on tarjottava oikeudenmukaisesti ja tehokkaasti [Puhemies koputtaa] esimerkiksi juurikin teknologiaa ja liikkuvia palveluita hyödyntämällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

17.28 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan on hyvä erottaa rahojen mittakaavat. Se tunnin juna -projekti pelkästään tältä hallitukselta on itse asiassa juuri puolen miljardin mittakaavaa, ja kyllä sitä hyväosaisten veronkevennystäkin voi aivan perustellusti pitää toimena, jossa voidaan mitata itse kunkin puolueen arvoja. Kyllä luulen, että valtaosa perussuomalaisten äänestäjistä miettii, että ennen vaale-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ja tuli luvatuksi kovin toisenlaista politiikkaa kuin mitä nyt kokoomuksen kyljessä kansalaisille tarjoatte. [Krista Kiuru: Näin on!]

Täällä on nostettu esiin erittäin oikein ja tärkeinä myös palveluiden sisällöt. Ministeri Ikonen on ihan oikeassa, kun sanoi, että katsotaan nyt palveluiden sisältöä. Minustakin me käytimme puolueina kaikki liian pitkään aikaa hallintoon. Moni kokoomuksenkin malli törmäsi perustuslakivaliokuntaan. On oikein puhua nyt palveluiden sisällöstä.

Mutta nämä kauniit lauseet täällä esimerkiksi mielenterveyden puolesta ja omaishoidon puolesta — näistä molemmista tullaan leikkaamaan, sanokaa se suoraan ihmisille. Näistä molemmista tullaan leikkaamaan, [Krista Kiuru: Näin on!] koska nämä asiat hoidetaan hyvinvointialueilla, joilta te otatte rahaa pois puolitoista miljardia, edustaja Räsänen, siihen tarpeeseen nähden, [Puhemies koputtaa] mikä alueille on aidosti arvioitu. Se on leikkaus, vaikka te sitä millä nimellä kutsuisitte.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

17.29 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun keskusta jätti tämän välikysymyksen, niin saattoi arvata, minkä tyyppistä keskustelua täällä salissa tullaan käymään, aika vahvaa sote-syyttelyä puolin ja toisin. Kuten olemme useassakin puheenvuorossa täällä kuulleet ja voimme varmaan sen yhdessä todeta, tässä sote-syntisten pöydässä ei juuri tyhjiä paikkoja löydy tästä salista, nimittäin kyllä tämä aliresursointi, mikä sotea on kohdannut, on hyvin pitkän ajan tulos. Siihen ovat syylliset niin perussuomalaiset kuin kokoomuslaiset kuin me SDP:ssä tai vasemmistoliitossa, keskustassa, vihreissä ja niin edelleen. Tämän sote-syyttelyn sijaan toivoisin rakentavampaa keskustelua. Minun mielestäni edustaja Väyrynenkin puheenvuorossaan nosti juuri sellaista, mitä toivoisin tästä keskustelusta, eli yhdessä parlamentaarisesti pitäisi näihin vakaviin ongelmiin tarttua ja tämän rahoituksen varmistamiseen puuttua.

Sen lisäksi haluaisin nostaa vielä yhden erittäin tärkeän seikan, nimittäin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen. Se on se hopealuoti, jolla näihin sosiaali- ja terveydenhuollon kasvaviin menoihin voidaan tarttua. Kysyisinkin ministeri Ikoselta: [Puhemies koputtaa] Miten aiotte varmistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen? Millä konkreettisilla keinoilla [Puhemies koputtaa] hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tullaan tekemään sekä kunnissa että hyvinvointialueilla? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.31 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvoinnista ajattelisin minäkin puhua. Jos kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä halutaan ja meillä on ikääntyvä väestö, niin hyvinvoinnin edistäminen ja ennaltaehkäisy ovat niitä keinoja, joihin meidän pitää panostaa.

Kuntiin, kuntien rahoitukseen, tuli hyvinvointikerroin, mutta se on hyvin matala. Aikooko hallitus tarttua siihen ja mahdollisesti korottaa sitä, jotta saataisiin tämä hyvinvoinnin edistäminen oikeasti etenemään? Kunnilla myös on hyvin vapaat kädet siinä, mitä he tekevät tai jättävät tekemättä. Ja toinen, mikä tähän vaikuttaa, on se, millä tavalla tätä koordinaatiota voidaan tehdä yhdessä hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Tässä ministeri Meri aikaisemmin totesi, että hallitus aikoo etsiä myös pehmeitä keinoja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, ja yksi suuri huoli on siinä, että hyvinvointialueiden ja kuntien väliin nämä

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

nuoret juuri putoavat, kun niitä palveluita on sekä alueilla että kunnissa ja koordinaatio puuttuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.32 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet toimivat nyt siinä kehikossa, jonka edellisen hallituksen säätämä laki hyvinvointialueista muodostaa. Nyt meidän pitää antaa hyvinvointialueille rauha toimia siellä. Toisin kuin edustajat Mattila ja Saarikko totesivat, niin kyllä, digipalvelut, ja kyllä, etäpalvelut, ja kyllä, liikkuvat palvelut ovat nykyaikaa. [Annika Saarikko: Kannatan sitä, mutta ne eivät ole kaikkialla vielä mahdollisia!] — No, kyllä ne toimivat esimerkiksi Etelä-Savossa erittäin hyvin. — Yksi tärkeä asia on työhyvinvointijohtaminen. Meillä Etelä-Savossa tällä hetkellä kotisairaanhoidon eNPS-lukema on 50, joka on loistavien it-firmojen tasolla. Eli kyllä hyvinvointialueet pystyvät toimintaansa tehostamaan. [Annika Saarikko: Millä rahoilla kehittäte, kun te leikkaatte niitä?] — Ihan samoilla rahoilla ollaan tehty kuin muutkin alueet tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä. Lohi on poissa. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

17.33 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Olen nyt ilmeisesti vara-Lohena tässä paikalla — tämä lienee pieni kevennys vakaviin asioihin.

Edustaja Simula, se, mitä te sanoitte tuossa äskeisessä omassa debattipuheenvuorossanne, on kovin toista kuin mitä vaalikentällä perussuomalaiset ovat puhuneet vuosikausia. Olette puhuneet sen puolesta, että joka kunnassa pidetään lähipalveluista huolta ja ei keskitetä. Nyt kerrotte, että keskittämistä sitten ollaankin tekemässä. Arvoisa edustaja Simula, kyse on arvovalinnoista, mitä tosiaan tekee. Te lupasitte vaalien alla, että te lopetat velkaantumisen. No, velkaa tulee melkein 50 miljardia tällä kaudella, ja te myös kevennätte veroja puoli miljardia velaksi. Se ei ole tässä tilanteessa moraalisesti kestävä, eikä se ole kyllä järkevää taloudenpitoakaan — voisi vaikka harkita, että sen 500 miljoonaa laittaisi näihin palveluihin. Mutta te olette tehneet sen arvovalinnan, että annoitte kokoomukselle periksi kaikessa, jotta saisitte ne muutamat maahanmuuttokappaleet sinne teidän hallitusohjelmaanne.

Kysyisin nyt ehkä lopuksi, kun perussuomalaiset nostivat esille tämän kriittisyyden rokotuksia kohtaan: mikä on nyt peruspalveluministerin linja rokotuksissa, ja mitä mieltä olette kansallisesta rokotusohjelmasta? [Keskustan ryhmästä: Vakava kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.34 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-muutoksen tarkoituksena on kustannusten hillintä. Se on aina ollut niin, ja on tässäkin sote-mallissa. Haluan kuitenkin tuoda esiin, että me emme ole leikkaamassa sotesta. [Antti Kurvinen: Päättäkää nyt!] Joka vuosi soteen laitetaan lisää noin miljardi tälläkin vaalikaudella, ja vuonna 27 soten budjetti tulee olemaan noin 28 miljardia euroa, merkittävä määrä. [Annika Saarikon välihuuto] Joka neljäs veroeuro menee soteen.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mutta haluan tässä nyt palata ihan sinne peruspalvelujen ääreen. Tuolla varmaan katsotaan ja kuunnellaan ihmeissään, jos tämä lähetys vielä on käynnissä telkkarissa, että miksei täällä puhuta palveluista. Koko sote-muutos on ollut pelkkää hallinnosta puhumista, ja ihmiset eivät ole päässeet koronan aikana hoitoon, he ovat jääneet jonoihin. Me kysymme toistuvasti silloin oppositiossa: miksei tehdä mitään näille hoitajajonoille? Te siirsitte hoitojonot ja sitten sote-hallintokuvion tänne ja nyt huudatte sen perään. Nyt me tartumme niihin hoitajajonoihin. Me tehdään ratkaisuja. [Puhemies koputtaa] Pikaratkaisuna on tämä Kela-korvauksen nosto, [Puhemies koputtaa] minkä te romutitte. Me halutaan ihmisten parasta. Me halutaan satsata palveluihin. [Antti Kurvinen: Hei, me keskitetään!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.36 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy ihmetellä tätä edustaja Laihon puheenvuoroa. Kokoomus on koko tämän keskustelun ajan keskittynyt puhumaan hallinnosta ja kuinka se hallinto on pielessä, kun tämän keskustan jättämän välikysymyksen ydinkysymys oli, miten turvataan ne lähipalvelut, miten turvataan ne ihmisten terveyspalvelut, ja nyt te syytätte täällä muita siitä, mitä itse olette tehneet. Tässä voisi ottaa peilin käteen.

Tämän uudistuksen, joka Suomessa nyt on vastikään astunut voimaan, ydinajatus oli ja on edelleen se, että perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon raja-aitoja puretaan, siis että ihmisen hoitopolku ei sieltä terveystieteidenkeskuksesta sinne keskussairaalan lääkäriin katkea vaan hoitoon pääsee nopeammin. Nyt nämä rahoituksen vähennykset, mitä hallitus tekee, vaarantavat nimenomaan tämän perusterveydenhuollon eli terveystieteidenkeskustalouden vahvistamisen, sen, että lääkäriin pääsisi ennen kuin sairaus ehtii kehittyä niin vakavaksi, että yhteiskunnan kustannukset tulevat kalliimmaksi. Tästä on kyse, ja nyt [Puemies koputtaa] nämä hallituksen päätökset sen vaarantavat. Tähän ei kukaan hallituspuolueista ole vielä vastannut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

17.37 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sekalaiseksi sop-
pa on tässä mennyt. Me teimme kymmenen esitystä, ja, ministeri Ikonen, merkittävin osa
niistä kysymyksistä oli teille. Kävitte jo toisen kerran kolmen minuutin pöytävuorolla,
[Naurua] mutta kävitte pikemminkin tuolla Juuson tontilla perustelemassa sitä, miksi ide-
ologisesti on niin tärkeää, että Kela-korvaus tulee nyt tähän hoitoonpääsyn parantamiseen.
Minä toivon, että te vastaatte suurimman oppositioryhmän kysymyksiin. Tämä on kaino
toive.

Sitten tullaan tähän hoidon vaikuttavuuteen ja kustannustehokkuuteen: On tämä ihmeellinen maailma, että kun meillä on näin tiukka tilanne hyvinvointialueilla, niin ei minäkäänlaisia kädenojennuksia ole tulossa, ja samaan aikaan sanotaan, että hoitoonpääsyä parannetaan. Samaa aikaan me kysymme täältä, onko järkevää seitsemän päivän hoitotakuusta tinkiä. Se maksaa 30 miljoonaa, kun kaljaveron alennus maksaa 25 miljoonaa. [Mia Laihon välihuuto] Siihen on varaa, ensimmäiseen ei. Tämä on häpeällistä, ja minä toivon, että joku näkisi, kuinka vaikea paikka Juusolla on selittää, että nyt ne suomalaiset hoidetaan, kun hoitotakuusta ollaan valmiita tinkimään. Ainoa raha, [Puhemies koputtaa] joka

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tulee, tulee markkinoille. Onhan tämä käsittämätöntä [Puhemies koputtaa] puhua yhtäläisestä hoitoonpääsystä näiden päätösten jälkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt on kysymyksiä tullut taas niin paljon, että myönnän vastauspuheenvuorot ministereille. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä, kolmisen minuuttia.

17.38 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Mitä tulee mielenterveyspalveluihin — niistä kysyttiin täällä — niin hallitus on hyvin tietoinen ja hallitusohjelmassa on useita kirjauksia liittyen mielenterveyspalveluihin. Olemme budjetoineet 35 miljoonaa euroa vuosittain vuosille 25, 26, 27 mielenterveysstrategiaan, jonka THL on tehnyt. Se on valmis, sen toimeenpanoa jatketaan. Itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa jatketaan. Kehitetään perustason mielenterveyspalveluita. [Annika Saarikon välihuuto] Luomme myöskin kaksiosaisen psykoterapiakoulutuksen, josta ensimmäinen osa tulee olemaan ilmainen, ja näin saamme lyhytpsykoterapian osaajia enemmän. Tämä on tärkeää, koska psykoterapiaan pääsy on tällä hetkellä lähes mahdotonta.

Terveysten edistämisestä: Se oli ehkä Ikoselle osoitettu kysymys, mutta sanon sen verran, että terveyden edistämisestä on nyt tällä systeemillä vastuu sekä kunnilla että hyvinvointialueilla, mikä mielestäni oli huono ratkaisu alun pitäenkin. Kokemuksesta tiedän, että kun vastuuta jaetaan hyvin usealle, niin sitten kukaan ei ota vastuuta. Elikkä hallitusohjelmassa nyt on kirjattu, että me tulemme tekemään kansallisen terveys- ja hyvinvointiohjelman, tulemme tekemään kansalaisjärjestöstrategian, ja näissä tulemme kiinnittämään huomiota ennaltaehkäisevään hoitoon. Myöskin rahoitusjärjestelmää tullaan syksyllä 25 tarkastelemaan, ja todennäköisesti siirrämme painopistettä [Annika Saarikko: Oppositio mukaan siihen!] sinne ennaltaehkäisevään hoitoon, mutta se nähdään sitten.

Sitten hoitajamitoituksesta. Kyllä joo, sen 0,7:nhan piti alun perin tulla voimaan 1.4.2023, ja te siirsitte sitä eteenpäin ihan samasta syystä kuin mekin, [Krista Kiurun välihuuto] sitä siirrämme eteenpäin. Elikkä hoitajapula on kova, ja jos [Krista Kiurun välihuuto] pannaan liian tiukka mitoitus, niin se tarkoittaa myöskin sitä, että niitä hoitopaikkoja ei ole sitten tarpeeksi, ja kuitenkin pyrkimyksenä on, että kaikki, jotka sitä ympärivuorokautista hoivaa tarvitsevat, pääsisivät sen palvelun piiriin. Toivomme, että se jossakin vaiheessa toteutuu. Tähän on nyt esitetty lykkäystä 1.1.2028 asti, niin että ehkäpä te silloin olette hallituksessa toteuttamassa sitä — katsotaan. Mutta toivomuksena on, että voitaisiin sitä nostaa.

Tässä joku sanoi, että me leikkaamme omaishoidosta. Emme me ole leikkaamassa omaishoidosta. [Annika Saarikko: Mutta kyllä!] Emme me ole sanomassa, mistä hyvinvointialueiden pitää leikata. [Annika Saarikon välihuuto] Hyvinvointialueiden pitää itse katsoa, mistä leikata. [Antti Kurvinen: Kantakaa vastuuta!] Ihmettelen, jos ensimmäisenä ollaan leikkaamassa omaishoidosta. Onhan sekin arvovalinta, jos siitä lähdetään leikkaamaan. Kyllä siellä varmasti muitakin kohtia löytyy, mistä voidaan säästää: [Annika Saarikon välihuuto] esimerkiksi konsulttipalvelut, esimerkiksi hankintojen, [Välihuuto perussuomalaisen ryhmästä] tietojärjestelmien kustannuksia voidaan katsoa, onko yhteistyöaluekohtaisesti sieltä jotain säästöjä löydettävissä. [Annika Saarikko: Entä rokotteet?]

Mitä tulee rokotuksiin, niin kansallinen rokotusohjelma on olemassa lapsille ja aikuisille. Siihen kuuluu erittäin monia eri rokotuksia. Se on täysin vapaaehtoinen, mutta edustaja

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Kurvinen varmaankin tarkoitti tässä koronarokotuksia. Koronarokotuksetkin ovat vapaaehtoisia, ja olen sitä mieltä, että niitten pitää pysyäkin vapaaehtoisena.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

17.42 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Täällä on tullut taas monta kysymystä. Koetan niitä kattaa tässä.

Lähden liikkeelle edustaja Nurmisen kysymyksestä, että voitaisiinko puuttua jollain tavalla näihin alueitten päätöksiin tai antaa esimerkiksi lisärahoitusta. Näissä ihan loputtomasti me ei voida... Meillähän, niin kuin kuvasin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa, rahoitusmalli korjaa itsensä myöskin tässä vuosien varrella. Mutta tietysti ihan loputtomasti me ei voida antaa aina lisää rahaa, jos me haetaan tässä samalla kustannusten hillinnällä sitä, että nämä palvelut voidaan turvata myöskin tuleville polville. Mutta esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialue saa ensi vuonna melkein 114 miljoonaa euroa lisää, eli sitten kun puhutaan, että joka vuosi tulee karkeasti miljardi lisää, niin kyllä se näkyy hyvinvointialueilla lisänä. Mutta siihen, että puututtaisiin yksittäisten hyvinvointialueitten päätöksiin, me ei olla hallituksessa lähdetty nyt tässä. Ne ovat itsehallinnollisia toimijoita, ja niillä on järjestämisvastuu. Koetetaan tukea heitä sitten tekemään ja löytämään niitä parhaita ratkaisuja siellä.

Tähän liittyen itse asiassa vähän samaa sarjaa oli kysymys näistä sairaaloista. Hallitusohjelmassa on kirjattu sillä lailla, että hyvinvointialueet rahoittavat sairaaloitten ja päivystysten toiminnan yleiskatteellisesta rahoituksesta ilman erilliskorvausta. Tässä ajatus on se, että hyvinvointialueet asetetaan yhtäläiseen asemaan tässä rahoituksen osalta ja jatkossa tämä koko rahoitus tulee samasta rahoituskanavasta, [Krista Kiuru: Paitsi yliopistosairaaloiden!] ja alueitten erot huomioidaan muun muassa olosuhdetekijöitten ja palvelutarpeen perusteella tässä kokonaisuudessa. Ratkaisut ja päätökset sitten siitä, miten ja missä palvelut toteutetaan, tekee hyvinvointialue. Se ero on hyvä tunnistaa näissä.

Sitten vielä palaan uudelleen tähän alijäämän kattamisvelvoitteeseen. Sen pidennys ei siis ratkaise sitä, että näitä alijäämiä jotenkin saisi anteeksi. [Annika Saarikko: Voisi toteuttaa järkevämmiin ne säästöt!] Kuitenkin ne alijäämät pitää kattaa ennemmin tai myöhemmin. Ja jos niitä kertyy useammalta vuodelta, niitten kattaminen voi olla myöhemmässä vaiheessa vieläkin vaikeampaa. Mutta on hyvä huomata, että se ensimmäinen jälkikäteistarkistus osuu jo tälle ensimmäiselle alijäämien kattamiskaudelle, että se tulee jo osaltaan helpottamaan tätä.

Sitten itse asiassa edustaja Kiuru sanoi tässä, että on jäänyt joihinkin kysymyksiin vastaamatta. Toivon, että niitä vielä tässä illan aikana sitten nostetaan, jos sellaisia on. Olen koettanut vastata ainakin tähän alijäämän kattamisvelvoitteeseen, tähän jälkikäteistarkituksen aikaistamiseen, tähän Kela-korvausasiaan, vuokratyöhön ollaan yhdessä ministeri Juuson kanssa vastattu. Sitten oli vielä näitä, mitä olette hallitustunnusteluissa esittäneet ehdotuksina, ja aika monet niistä asioista itse asiassa ovat myöskin täällä meidän hallituksen työlistalla sisällä. Monista niistä toimista, digitalisaatiosta ja muusta, on yhtenäistä näkemystä eri puolueitten välillä.

Sitten vielä ihan viimeisenä oli tämä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, josta täällä myöskin kysyttiin. Siinä tullaan muun muassa näitä rahoitusjärjestelmiä kehittämään. Sekä kuntien VOSeja, valtionosuusjärjestelmää, uudistetaan että sitten hyvinvointialueitten rahoitusta tullaan loppukaudesta uudistamaan. Ajatuksena on, että molemmissa painotetta-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

siin tätä HYTE-kerrointa entistä enemmän, että saadaan senkin avulla ohjattua sitä painopistettä aikaisempaan vaiheeseen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.45 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksessa on kyse historiallisesta uudistuksesta, jota moni hallitus yritti vahtivuorollaan toteuttaa, sen tiedämme hyvin. Edellinen hallitus siinä viimein myöskin onnistui, ja viimein kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on viety sinne saman katon alle, yhden toimijan käsiin. Kun jokainen puolue tässä salissa, Liike Nyt -puoluetta lukuun ottamatta, on yrittänyt tätä sote-uudistusta omalla vahtivuorollaan tehdä, niin ei ainakaan jälkiviisauteen luulisi olevan yhdelläkään ryhmällä varaa. Nyt pitää kääntää ne katseet eteenpäin ratkaisuihin sote-palveluiden kehittämiseksi, ei syyllisten etsimiseen vaan ratkaisujen etsimiseen, miten parannamme ihmisten palveluita. Siitähän on tässä tämänpäiväisessäkin keskustelussa ollut kysymys.

SDP on tänään esittänyt useita konkreettisia esityksiä sote-ratkaisun edelleenkehittämiseksi alkaen sieltä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämisestä, jota nimenomaan moni alue on toivonut hallitukselta. Se toisi työrauhaa. Olemme esittäneet tänään myöskin puutumista tähän vuokratyövoiman käyttöön, sen suitsimista. [Puhemies koputtaa] Onko hallitus tarttumassa tähän keinovalikoimaan, sitä kysymme. [Saku Nikkanen: Rakentava puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.46 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Tämä historiallinen sote-uudistus oli todellakin historiallinen. Näin isoa fiaskoa tuskin on Suomen historiassa koskaan tehty. Tämä oli vähän niin kuin olisi korjannut rannekelloa lyömällä sitä lekalla. Ensimmäinen isku oli hoitajamitoitus. Siitä varoitettiin, että hoitajia ei ole, silti se tehtiin. [Annika Saarikko: Te kannatitte sitä!] Samoitte varoitettiin sote-uudistuksen tekemisestä niillä linjoilla, millä se tehtiin. Pieleen meni sekin. Ja viimeinen isku oli sitten nyt kuolleen miehen kytkimenä lauennut hoitotakuu, joka olisi tietenkin voitu hoitaa, jos järjestelmä itsessään olisi ollut kunnossa, vaan kun ei ollut.

Nyt sitten syytetään vääntyneiden osien kanssa taistelevaa hallitusta siitä, että väärin korjattu. Minä muistutan: alijäämä valtiolla ensi vuodelle on 11,5 miljardia. Ei ole rahaa enää perua niitä kaikkia uudistuksia. Teidän mielestänne tehokkuuden parantuminenkin on leikkaus. Ei se sillä tavalla ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.48 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En aio syyttää ketään. Olen kuunnellut tässä tarkkaan kollegojen puheenvuoroja ja haluan nyt analysoida äsken kuultuja Väyrysen ja Partasen puheenvuoroja.

Väyrynen totesi, että yksityisellä sektorilla on joka perjantai tai joka maanantai satoja vapaita lääkäriaikoja. Se on aivan totta, olen kuullut tällaisia samanlaisia yhteenvetoja. Tämä on totuus. Samoin totesitte aivan oikein, että meidän täytyy tehdä julkiset virat ja teh-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tävät houkuttelevaksi esimerkiksi lisäämällä työnhallintaa omalääkärijärjestelmällä ja muilla.

Mutta sitten edustaja Partanen totesi, että hoitotakuuta ei voida toteuttaa sen takia, että terveyskeskuksiin ei saada lääkäreitä. Meillä on 3 500 lääkäriä terveyskeskuksissa. Sillä 30 miljoonan summalla, joka tähän on varattu, me voimme ostaa niitä tyhjiä lääkäriaikoja sieltä, missä Väyrynen kertoi niitä olevan, ja sillä me saamme noin 300 lääkärin työpanoksen ostettua, ja silloin meillä hoitotakuu viikossa toteutuu. Tämä on täysin mahdollista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

17.49 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jään nyt pohtimaan, mitä oikeastaan olemme kuulleet hallituspuolueiden linjasta tämän keskustelun aikana. Kokoomus pohjimmiltaan ei ole yllättänyt. Pääministerin suulla aivan todettiin, että heille sopii, että kaikki oikeastaan keskittyy, ja ettei se ihmisten yhdenvertaisuus nyt ole niin iso arvo tässä. Sitten täällä on aika reippaasti myös sanottu, että tässähän kaiken ideana olikin vain säästää rahaa, ja totean tämän myös sillä kokemuksella, että tiedostan hyvin, että tämän mallin tarkoitus on myös tuottaa järkevää rahankäyttöä, veronmaksajien rahankäyttöä. Kyllä, ja se on malliin myös sisään kirjattu.

Mutta mitä me itse asiassa tiedetään perussuomalaisten linjasta? Te toteatte täällä nyt, että ei seinillä ole väliä. Laitetaan tämä mieleen. Ovatko perussuomalaiset hyvinvointialuevaltuutetut samaa mieltä, kun terveyskeskusten lakkauslistoja toteutetaan, ellei hallituksen linja muutu? Ja sitten muistuttelen myös siitä, että muistaakseni hyvinvointialuevaalien alla teillä ei ollut minkäänlaista ideaa siitä, miten tämä uudistus olisi pitänyt toteuttaa. Te taisitte puhua jotakin bensiinin hinnasta ja siitä, miten pitäisi vaihtaa hallitus sellaiseen, joka sitten alentaa sitä bensiinin hintaa merkittävästi. Te itse sotkitte nämä asiat silloin, minä sotken nämä täällä. Ei tullut parempaa sotea, eikä tullut halvempaa bensiiniä. [Tuomas Kettunen: Ei tullut bensajytkyä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.50 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Olen nyt tässä koko kesän ja syksyn kuunnellut tätä samaa sote-keskustelua, ja ei tämä kyllä eteenpäin ole menossa. Ja kuten täällä on tuotu jo esille, kyllä rakentavasti katsoisin jo eteenpäin.

Olen aluevaltuutettuna myöskin ja en ole havainnut, että aluevaltuustoissa tai siellä hyvinvointialueilla asiasta olisi rutistunut. Siellä mennään kehittämisen näkökulma edellä, niin tässäkin. Hallitusohjelman luonnin aikana kuuntelimme hyvin tarkalla korvalla hyvinvointialueita. He itse pääsivät kertomaan näistä asioista, ja ne on myös toteutettu ja otettu huomioon hallitusohjelmassa.

Ja tosiaan, mitä tulee rahoitukseen: mitä teki hallitus edellisellä kaudella? Jos olisitte säästäneet sieltä, niin meidän ei tarvitsisi tällä hetkellä olla tässä tilanteessa. Tämä on aivan käsittämätön tilanne, että nyt tässä vaiheessa täällä luodaan uudelle hallitukselle paineita esittämällä välikysymyksiä omista asioista, [Annika Saarikko: Semmoista se vastuunkanto on!] joita ei ole hoidettu loppuun siinä vaiheessa, kun ne olisi vahtivuorolla voinut tehdä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, varsågod.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

17.51 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Nikkanen piti ehkä päivän rakentavimman puheenvuoron tässä äsken ja otti esille tärkeän asian. Me ollaan nyt puhuttu tietenkin hyvin ymmärrettävästi akuuteista tulevaisuuden tilanteista, mutta olisi hyvä käydä keskustelua myös vähän pidemmälle tulevaisuuteen. Silloin juuri tämä terveyden edistäminen ja ennalta ehkäisevä työ on äärimmäisen tärkeitä. Oli hyvä kuulla ministeri Ikoselta, että hallituksen puolella nyt valtioneusjärjestelmää ollaan tarkastelemassa niin, että järjestelmä kannustaisi juuri ennalta ehkäisevään työhön ja terveyden edistämiseen. Näistä asioistahan on puhuttu hyvin pitkään, mutta valitettavasti usein, kun ne ottaa esille jossain, moni katsoo, että se ennalta ehkäisevä työ on vähän semmoista höpöhöpöpuhetta. On hyvä, että hallitus nyt luo taloudellisia kannustimia tähän. Voisitteko, ministeri Ikonen, kertoa vähän, millä aikataululla tämä tehdään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.52 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää ministereitä monista hyvistä vastauksista ja siitä, että olette jaksaneet kerta toisensa jälkeen kerrata ja kertoa hallituksen linjauksista. Hallitusohjelmassa on monia, monia hyviä asioita, ja tosiasia on, että meillä on tämä sote-malli käsissä, jossa on paljon, paljon korjattavaa ja paljon haasteita.

Mutta haluaisin itse vielä palata niihin peruspalveluihin ja niitten saatavuuteen. Riippumatta kunnista, riippumatta kuntarajoista ihmisten täytyy saada riittävän nopeasti ja riittävän läheltä ne tarvitsemansa peruspalvelut. Tosiasia on, että ne seinät eivät hoida eivätkä anna palveluja, ja varsinkaan sellaisten seinien sisus, jossa ei ole lääkäreitä eikä ole hoitajia. Te tiedätte, että meillä on monia terveysasemia, joihin ei saada henkilökuntaa. Silloin on tärkeää, että me mietitään myös muita keinoja, esimerkiksi näitä digitaalisia palveluja. Meillä on paljon ihmisiä, jotka ovat niitä ruvenneet käyttämään. He pääsevät ympäri vuorokauden lääkärin juttusille, ja he vapauttavat sitten sieltä aikoja näille potilaille, jotka tarvitsevat kasvokkainvastaanottoa. [Puhemies koputtaa] Ja näitä on ruvettu käyttämään myös julkisella puolella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.54 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun täällä syyllisiä etsitään, niin en mä täs syyllisiä kaipaa — lääkäri Lahtista ja lähipalveluja tässä kaivataan. Sote-uudistuksen keskeinen tavoite on alusta alkaen ollut lähipalveluitten vahvistaminen ja ennen kaikkea turvaaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon jatkuvasti kasvavia palvelutarpeita ei pystytäkään turvaamaan, elleivät peruspalvelut toimi. Mikään henkilöstö ja rahat eivät tähän riitä. Kaikki asiantuntijat, lääkärit, hoitajahenkilökunta etunenässä ovat yhtä mieltä siitä, että peruspalvelut on saatava kuntoon.

Kunnioitettu puhemies! Haluan kysyä ministeri Juusolta: mitä konkreettisia toimia nyt hallitus osoittaa hyvinvointialueille peruspalveluitten vahvistamiseen ja sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseen? Me tarvitaan niitä seiniä, että me saamme lääkäreitä ja hoitohenkilökuntaa esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalle Vaalan kuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

17.55 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ehkä itseäni häiritsee se, että täällä puhutaan kauniisti, että palveluita pitää parantaa ja ei leikata omaishoitajilta ja niin edelleen, mutta karu fakta on kuitenkin se, että kun hallitus antaa hyvinvointialueille rahat, niin jos he tekevät tämän kokoluokan leikkauksia, alueet ovat pakotettuja leikkaamaan ihmisten palveluista. Esimerkiksi kun sanoitte tämän omaishoidon tuen leikkauksen, niin meillä on hyvin paljon lakisääteisiä tehtäviä, joista alueet eivät voi leikata. Omaishoidon tuki on ei-lakisääteinen. Monet alueet joutuvat näitten säästöpainaiden vuoksi turvautumaan myös näihin leikkauksiin. Tätä näkemystä yritin tuoda esille.

Ylipäättänsä täytyy ehkä vähän itsekin kummastella tätä perussuomalaisten arvovalintaa, minkä takia te päätitte ja annoitte leikata näin paljon sosiaali- ja terveystalvaeluista. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Jollain tavalla ymmärrän, että kokoomus ei halua suitsia markkinoita ja on halunnut leikata, mutta tämä leikkaus sosiaali- ja terveystalvaeluista oli kyllä yllättävä. Katsoin, että kehitysyhteistyön leikkaus oli neljä prosenttia. [Puhemies koputtaa] Jollain tavalla tämä kokoluokka tässä on aivan toinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

17.56 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitajapula ja se, että osa hoitajista lähtee sieltä alalta pois niitten rokotepakkojen vuoksi, on fakta, jolta ei voi sulkea silmiä ihan loputtomasti. Haluaisin kouluttaa teitä sen verran, että on kaksi täysin eri asiaa olla rokotekriittinen ja olla pakkorokotekriittinen. Itse lukeudun rokotemyönteisiin ihmisiin mutta hyvinkin pakkorokotevastaisiin.

On tutkittu juttu, jos seuraatte tiedettä millään lailla, että pakot lisäävät vastustusta. Eli yleisen hyvän rokotekattavuudenkin nimissä olisi tärkeää, että ne pakot muuttuisivat takaisin suosituksiksi. Ruotsissa ja Norjassa, jotka ovat kilpailemassa meidän henkilöstöstä myös hoitajien suhteen, ei näitä pakkoja ole. Ovatko siellä hoitajat sitten jotenkin vaarallisempia kuin suomalaiset hoitajat, vai ollaanko kuitenkin kaikki ihan hoitamassa niitä potilaita hyvällä aseptiikalla ja ollaan tulematta sairaana töihin ja pidetään huoli niistä potilaista ihan sillä ammattitaidolla, mitä ollaan koulussa opittu? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

17.57 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksesta toiseen meillä on tietyt sote-haasteet myös tulevaisuudessa. Ne ovat hoitoonpääsy ja hoidetuksi tuleminen. Nämä ovat ne, missä eniten voidaan saada aikaan kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta, jos tehdään oikeita asioita.

Sen lisäksi me tarvitsemme tarpeeksi rahaa ja henkilöstöä, ja nyt kun tätä keskustelua katsoo, niin näissä neljässä osa-alueessa on vaikea sanoa, että missään mittari värähtäisi sillä tavalla, että olisi jotain uutta pöydällä. Täällä on aivan samat sapluunat kuin viime kaudellakin henkilöstöpulaan. Kannatan sitä, että tehdään sitä, mitä viime kaudella jo pohdittiin työmarkkinoiden kanssa — hieno juttu.

Täällä rahoitusta ei olla lisäämässä, mutta ei edes anneta kädenojennusta siihen, että nämä hyvinvointialueet jollakin tavalla kohtuullisesti pystyisivät pärjäämään ensi vuonna. Me esitettiin jälkikäteistarkastuksen laajentamista vuodelle 24 ennakkona. Ei, ei vastausta.

Nyt kysyn vielä kerran, että eikö nyt olisi järkevää, että hoitoonpääsy toteutuisi seitsemässä vuorokaudessa ja markkinat tulisivat joka alueella apuun — ei niin, että otetaan Ke-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

la, [Puhemies koputtaa] joka olisi 22 toimijan päälle uusi sote-palveluiden järjestäjä, tekemään tätä samaa. [Puhemies koputtaa] Silloin tässä olisi joku järki ja vaikuttavuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.59 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos on niin, että tänä päivänä on tietty määrä ihmisiä, jotka tarvitsevat palveluita, ja sitten meidän väestö ikääntyy ja on enemmän ihmisiä, jotka tarvitsevat niitä palveluita, niin jos rahoitus ei lisäänny sen perusteella, mikä se tarve on, silloin se on leikkaus niitten ihmisten palveluihin. On mielestäni epärehellistä sanoa, että yhtäkkiä kyseessä ei olisikaan leikkaus. Totta kai samaan aikaan me voidaan miettiä, miten me voidaan digitalisaation kautta tai muilla tavoin kehittää niitä palveluita, mutta kun puhutaan näin isosta summasta, niin ei voi samaan aikaan väittää, että on mahdollista toteuttaa sekä palveluiden parantaminen että leikkaaminen. Se ei vain ole matematiikalle mahdollista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

18.00 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Nieminen jo toi perussuomalaisten puolelta rakentavaakin, tulevaisuuteen katsovaa näkemystä. Olisipa sitä ollut perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossakin — sen sijaan se oli kyllä varsinainen muistojen bulevardi, jossa käytiin vain menneisyyttä läpi. Menneisyydessä ei tapahdu mitään, vaan kaikki tapahtuu tulevaisuudessa.

Mutta haluan siitä huolimatta käydä vielä läpi sen tosiasian, ne faktat, miksi terveydenhuollon, soten, kustannukset ovat nyt niin korkealla. Ne eivät johdu tästä uudistuksesta, valitusta hallintomallista, vaan ne johtuvat kansainvälisestä globaalista inflaatiosta, joka on nostanut niin yritysten kuin kotitalouksienkin kustannuksia, tästä palkkaratkaisusta — hoitajien palkat nousevat, hyvä niin. No, se maksaa, se on selvä, se on oikeudenmukaista. Sen lisäksi suomalaisten sairastavuus on myöskin noussut. Ja nyt sitten näihin kustannusten nousuihin pystytään tällä uudella rakenteella ajan kanssa puuttumaan. Tämä vääristely, harhaanjohtaminen, ehkä jopa väärin ymmärtäminen, mitä täällä on kuultu tänään, on ollut todella alhaista. Kustannusten nousu johtuu näistä yleisistä syistä, ei tästä sote-mallista. Joka muuta väittää, on ulkona kuin lintulauta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Väyrynen.

18.01 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Forsgrén äsken sanoi, että toimintoja voi kehittää ilman, että laittaa lisää rahaa. Olen ymmärtänyt, että itse asiassa tämän uudistuksen ajatus on juuri se. Edustaja Tuppurainen muistaakseni tuossa taannoin toi hyvän esimerkin siitä: Tuiran malli. Hän tosin siinä peräänkuulutti sen jälkeen 500 miljoonan lisärahoituksia, mutta Tuiran malli tehtiin ilman lisärahoitusta, ja nyt meillä on hyvinvointialueet. Tämä on kymmeniin vuosiin ensimmäinen uudistus, jolla me oikeasti voidaan käydä sisältöjen kimppuun, niin kuin esimerkiksi edustaja Saarikko äsken sanoi. Eli nyt on juuri se hetki, että me voidaan tehdä jotain ilman, että me käydään kustannuksiin kiinni. Mutta meidän pitää oikeasti miettiä, milloin me tehdään, millä tavalla me tehdään, ja oikeasti etsiä ne parhaat käytännöt. Joko ne ovat jo olemassa, tai sitten me etsitään niitä lisää.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mutta, edustaja Honkonen, en minä vielä ole kyllä nähnyt, mikä se teidän ajatus on ollut sitten, miten saadaan näitä kustannuksia karsittua — muuta kuin se, että tehdään uudistus. Onko siellä joitain käytäntöjä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten seuraavaksi edustaja Haatainen.

18.02 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua sote-uudistuksesta, mutta minusta nyt hallituksen tulisi keskittyä siihen, että kun resurssit ovat kuitenkin tiukilla, niin pitäisi pystyä tekemään ratkaisuja, jotka ovat kustannusvaikuttavia — ei pelkästään kustannustehokkaita, vaan niiden pitää olla kustannusvaikuttavia. Suurimmat pullonkaulat ovat nyt henkilöstön saatavuus: hoitohenkilöstön saatavuus, lääkäreiden saatavuus julkiselle sektorille, terveyskeskuksiin, vanhusten palveluihin.

Nyt kun hallitus on leikkaamassa tämän 1,4 miljardia — niin kuin kuulumme peruspalveluministeriltä — niin olettaisi, että niillä toimilla, joita tehdään, edesautetaan sitä, että ne hyvinvointialueet myös selviytyvät tehtävistä. Tästä syystä en voi ymmärtää, miksi otetaan käyttöön nyt tämä Kela-korvausten nostaminen, jolla me suuntaamme palvelujen käyttöä niin, että sillä ei ole terveyshyötyjä saavutettavissa siinä määrin kuin saataisiin, jos tämä raha annettaisiin hyvinvointialueille. Hyvinvointialueet voisivat palkata henkilökuntaa tai hankkia juuri näitä palveluja yksityiseltä, tehdä niitä sopimuksia niin, että sillä sitten puretaan niitä jonoja [Puhemies koputtaa] ja saadaan myös terveyskeskustasoisia lääkärikäyntejä lisää. Eli pitäisi fiksulla tavalla käyttää se 500 miljoonaa, joka nyt ollaan kuitenkin suuntaamassa. [Puhemies koputtaa] Kyllä minä pyytäisin, että hallitus tätä vielä mietti tarkemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia, yritetään pitää minuutin mittaisena. — Nyt ei enää voi V-painikkeella varata. Kaikki ne, jotka ovat tähän mennessä varanneet, saavat puheenvuoron, ja sitten siirrytään vasta tuonne puhujalistalle. On hieman yli kolme tuntia käyty debattia, ja nyt vielä tässä menee vähintään puoli tuntia. Saatte kyllä puheenvuoron kaikki, joilla oli siellä V-painikkeella varattuna. — Ja seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

18.04 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen sitä, miten negatiivisesti, kriittisesti, täällä suhtaudutaan tähän mielestäni erinomaiseen hallituksen kädenojennukseen, että 500 miljoonaa euroa panostetaan nyt hoitojonojen purkuun. Meillä on todella suuri ongelma myös edellisen kauden koronaepidemian jäljiltä osittain hoitojonoissa. Tästä korvausten korottamisesta täytyy ensinnäkin muistaa, että se on määräaikainen toimi, ei ole tarkoitus, että pysyvästi Kela-korvaukset jäävät näin korkealle tasolle. Sen vuoksi tällä korvausten nousulla muutaman vuoden ajaksi ei ole todennäköisesti vaikutusta siihen, valitseeko esimerkiksi lääkäri työskennellä julkisella vai yksityisellä sektorilla. Mutta sillä pystytään purkamaan hoitojonoja, pystytään raivaamaan tilaa myös sinne hyvinvointialueille, niin että sitten niillä, jotka haluavat käyttää terveyskeskuksen palveluita, on paremmin tilaa [Puhemies koputtaa] päästä sinne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

18.05 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustan huolena ja tämän välikysymyksen perusajatuksena on, että leikkaukset sote-rahoitukseen pakottavat hyvinvointialueet tekemään paniikinomaisia ratkaisuja palvelutuotantoon, mikä käytännössä tarkoittaa pienten terveysasemien sulkemisia ja pienten sairaaloitten palvelutason laskemista. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella pienten kuntien sote-asetat ovat jo tulossa lakkautuslistalle, ja Raahen sekä Oulaskankaan sairaaloihin suunnitellaan päivystys- ja leikkaustoimintatason heikennyksiä. Neuvolakäynnit siirtyvät suurempaan naapurikuntaan, ja vanhukset viedään matkojen päähän hoidettavaksi. Miten etenkin te perussuomalaiset, jotka monessa asiassa kerrotte puolustavanne alueita ja maakuntia, voitte suostua tällaiseen lähipalveluitten alasajoon? [Antti Kurvinen: Olisipa perussuomalaiset hallituksessa! — Perussuomalaisten ryhmästä: Olisipa keskustalaiset siellä alueilla!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Reijonen.

18.06 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soten ongelmahan oli se, että ei ollut hoitajia eikä ollut lääkäreitä, ja sitten iso ongelma oli se, että tieto ei kulkenut. Ja kuinka ollakaan, kun tätä sotea tehtiin, niin itse nämä soten ongelmat eivät ratkenneetkaan tällä sotella. Elikkä ne ongelmat jäivät edelleenkin, eikä niitä yritettykään sillä oikeastaan ratkaista. Edelleenkin lääkäreitä ei oikein ollut saatavilla, eikä hoitajia, ja tieto ei kulkenut. Oli hirveästi erilaisia tietokonejärjestelmiä, atk-järjestelmiä, satoja, ja ne hän myös maksavat ihan valtavasti hyvinvointialueille, nämä tämmöiset atk-systeemit. Että nyt on ihan hyvä, että tämä hallitus puuttuu tämmöisiin asioihin vähän enemmän kuin aikaisemmat hallitukset ovat puuttuneet.

Tuossa tietysti huolestuneena kuuntelin keskustan juttua, kun keskustahan nosti esille, että olisi yksi terveysasema kunnassa. Itse tulen tuolta Pohjois-Savon alueelta, ja siellä on esimerkiksi Kuopion kunta, missä on hirveän paljon kuntia Kuopioon liittynyt. Onko tosiaan keskustan malli semmoinen, että yksi terveysasema on enää Kuopiossa jatkossa? Kuulostaa oikeastaan aika pelottavalta, niin että toivon, että siellä hyvinvointialueilla kuitenkin järki pidetään kädessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

18.08 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla ministeri Ikoselta, että rahoitusmallia aiotaan kehittää tämmöiseen kannustavampaan suuntaan. Tietääkseni tällaista sairastavuuteen perustuvaa rahoitusmallia ei itse asiassa ole maailmalla missään muualla kuin meillä, ja sen kehittäminen on hyvin kesken. Toivon, että systemaattisesti seurataan sen toimivuutta. Ja kysyn, että kun viime kaudella tilanne jäi siihen, että sosiaalipalvelut siinä mallissa näkyivät hyvin huonosti, niin onko nyt ehditty jo päivittää uusia kertoimia siihen.

Toinen kysymykseni koskee sitä, että toisin kuin edustaja Reijonen, olen sitä mieltä, että digipalveluissa on paljon potentiaalia. Meillä on paljon asiakkaita, jotka oikeasti voivat niitä käyttää, ja se nopeuttaa palveluun pääsyä. [Minna Reijonen: Satoja eri järjestelmiä!] Mutta ne järjestelmät maksavat tosi paljon, ja kun näitä hankintoja tehdään, niin huomioidaanko se, että alueet voivat jossain vaiheessa yhdistyä ja ei kannattaisi rakentaa näiden

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

järjestelmien välille tämmöisiä rajapintoja, jotka eivät toimi tai jotka heikentävät alueiden mahdollisuutta yhdistyä? Alueita on liian monta näin pieneen maahan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sammallahti.

18.09 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Muutama huomio edeltäville puhujille.

Edustaja Honkonen tuossa puhui kustannusten noususta ja siitä, että kyse on lähtökohteisesti inflaatiosta. Mutta edellisen hallituksen aikana tehtiin näitä kustannusvaikutusarvioita, ja niissä itsessään oli jo sisäänleivottuna kustannusten merkittävä nousu, joten inflaation piikkiin tätä kaikkea ei missään tapauksessa voi laittaa.

Edustaja Forsgrén puhui tehokkuudesta ja siitä, että ei ole mitenkään mahdollista kehittää tehokkuutta pienemmällä rahalla. [Bella Forsgrén: Ei pidä paikkaansa!] Mutta koko markkinatalouden logiikka liittyy siihen, että tehdään pienemmällä rahalla enemmän ja vaikuttavampaa työtä, ja se tapahtuu kehitystyön myötä. Sitä tehdään koko ajan, on tehty sote-puolellakin, huonoin tuloksin, ikävä kyllä. Ei kaikkea voida mitata käytetyssä rahamäärässä.

Lähipalveluista vai toimivista palveluista — keskusta puhui, että kun pitäisi olla lähipalveluita. Minä luulen, että asiakkaat haluaisivat toimivia palveluita, ja niistä toimivista palveluista päätetään siellä alueilla, ei täällä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Andersson, Otto.

18.10 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! On ollut hieman tylsää kuulla tätä vastakkainasettelua, jota on luotu julkisen ja yksityisen sektorin välille. Me kaikki tiedetään, että koronapandemia on aiheuttanut pitkiä hoitojonoja, erityisesti ei-kiireellisessä hoidossa, ja niiden purkamiseksi tarvitaan kaikkia meidän terveydenhuollon toimijoita, niin julkista, yksityistä kuin kolmattakin sektoria — josta ei ole kuukaan vielä kauheasti puhunut. On selvää, että näiden Kela-korvausten avulla, joita oppositio nyt on kritisoinut, pystytään purkamaan sitä painetta perusterveydenhuollossa, ja niin kuin edustaja Räsänen hyvin sanoi, se sitten myös edesauttaa julkisen sektorin tilannetta.

Olisin vielä kysynyt siitä, kun hallitusohjelmassa on tosiaan todettu, että hyvinvointialueita ohjataan myös käyttämään paremmin palveluseleitä. Ministeri Juuso, voisitteko siitä kertoa vähän enemmän?

Och kanske också på svenska: Ser ni att servicesedlar kunde vara ett sätt att förbättra den svenskspråkiga servicen? — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalli.

18.11 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on valitettavaa, surullistakin, että tässä keskustelussa, joka on aiheeltaan niin valtavan tärkeä, monet hallitusryhmien edustajat ovat sittenkin keskittyneet enemmän syyllisten etsimiseen kuin ratkaisujen esittämiseen — tai jopa tahallaan väärinymmärtämiseen, kuten edustaja Reijonen äskeisessä puheenvuorossa. Syyllisiä on haettu milloin edellisistä hallituksista,

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

milloin keskustasta, milloin jopa ikääntyvästä väestöstä ja ehkä kuitenkin kaikkein useimmin tästä niin sanotusta mallista. Mutta, hyvät kollegat, ei se syyllinen löydy mallista. Kyllä näistä asioista päätämme me itse, me ihmiset, me päättäjät tässä salissa ja alueilla, vaaleilla valitut aluevaltuutetut. Meidän pitää ottaa se valta ja se vastuu käsiimme ja tehdä päätöksiä, jotka turvaavat rahoituksen, jotka antavat riittävät resurssit alueille tehdä oikeita päätöksiä. Ja siellä alueilla meidän [Puhemies koputtaa] pitää puolustaa kattavaa palveluverkkoa ja lähipalveluita. [Puhemies koputtaa] Keskusta tulee näin toimimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Päivärinta.

18.12 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa kyllä, että surullisena jälleen kuuntelen tätä keskustelua. Meidän pitää muistaa se, että ihmiset eivät parannu jonoissa ja että meillä on valtavat hoitojonot tälläkin hetkellä. Ja on todella surullista, että SDP:stä tulee niitä ääniä, että ideologisista syistä vastustetaan nopeaa hoitoonpääsyä, kun täällä on nyt esitetty monta kertaa, että Kela-korvaukset ovat juuri se keino, millä akuutisti ihmiset pääsevät hoitoon.

Ja kun täällä esimerkiksi edustaja Forsgrén sanoi, ettei vähävaraisilla ole varaa mennä yksityiselle näitten Kela-korvausten jälkeenkään, niin voin kyllä sanoa teille, että tiedättekö te, että Suomessa on aika paljon työntekijöitä, joilla työterveys ei ole yhtä hyvä kuin teillä: heiltä on rajattu kaikki erikoislääkärit pois. Heillä on työterveys, he ovat ihan hyväpalkkaisia, mutta he eivät voi käyttää hammaslääkäreitä, he eivät voi käyttää gynekologia esimerkiksi. Eikö se ole hyvä, että he saavat Kela-korvaukset ja pääsevät pois näistä jonoista eivätkä kuormita silloin näitä terveyskeskuksia? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Forsgrén, ja sitten edustaja Kiuru, Krista.

18.14 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En suhtaudu hoitojonojen purkamiseen millään tasolla negatiivisesti, vaan suhtaudun kriittisesti siihen, onko tämä kyseinen tapa tehokkain ja paras siihen. Lääkäriliitto on itse nostanut omissa lausunnoissaan esille, että he eivät usko, että tämä kyseinen Kela-korvaus on paras tapa purkaa hoitojonoja. Keskeinen syy, minkä takia on tämä huoli, johtuu siitä, kuten Kelakin on laskenut, että Kela-korvauksien käyttäminen helpottaa erityisesti keski- ja hyvätuloisten Kela-korvausten käyttämistä. Ne eivät ole pienituloiset, jotka hyötyisivät siitä niin paljon, ja se johtuu siitä, että yksityisten terveyspalveluitten kustannukset ovat sen verran korkeampia, että harva pienituloisen Kela-korvauksen korottamisesta huolimatta pystyy käyttämään näitä palveluita, hyvänen aika. Sen takia minä ajattelenkin, että jos me haluaisimme oikeasti parantaa sitä hoitoonpääsyä, niin me antaisimme tämän 500 miljoonaa hyvinvointialueille, jotka voisivat käyttää sen julkisen sektorin hoitojonojen purkamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.15 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me esitimme maamme suurimpana oppositiopuolueena hallitukselle, että siirtäkää tämä 500 miljoonaa hoitovelan purkamisrahaa suoraan hyvinvointialueille, säädätte tämän seitsemän päivän hoitotakuun niin, että varaatte rahat ohjelmaan. Ja kun teillä on 30 miljoonaa sinne varattu, niin niin pal-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

jon kuin pystytään lähentymään seitsemän päivän hoitotakuuta, niin kuormaa voidaan purkaa.

Täällä hallitus esittää omaa vaihtoehtoaan, ja oppositiossa ei ymmärretä sitä, miksi te ideologisista syistä valitsette mallin, jolla ei ole sellaista vaikuttavuutta. Me uskomme tieteseen. Sitä on monta kertaa todistettu, mikä on Kela-korvausten vaikuttavuus. Nyt täällä on äänessä ihmisiä, jotka eivät edes näitä asioita tunne.

Kela-korvausten ongelmana on se, kuten tässä Forsgrén juuri edellä sanoi, että niiden ohjausvaikutus tulee olemaan sellainen, että me ei saada parasta vastinetta aikaiseksi sille 500 miljoonan rahalle. Me esitimme, että hoitotakuun osana olisi toteutettu yhdessä markkinoiden kanssa joka alueella hoitovelan purku, ja te [Puhemies koputtaa] ideologisista syistä ette halua tätä, vaan otatte 23:n toimijan [Puhemies koputtaa] eli Kelan nyt järjestämään näitä palveluita suuri- ja keskituloisille. [Puhemies koputtaa] Sitä me ihmettelemme, miksi tähän on varaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

18.16 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso vastauspuheenvuorossaan toikin jo ansiokkaasti esille hallituksen konkreettisia toimenpiteitä mielenterveyden haasteisiin liittyen, joita täällä jo aiemmin nostin esille.

Hallitus on käynnistänyt terveyden ja hyvinvoinnin ohjelman, ja vuosittainen satsaus on 35 miljoonaa euroa. On meneillään myös kansanterveysohjelman toteuttaminen. Mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa jatketaan. Hallitusohjelmassa on vihdoinkin ensimmäistä kertaa kirjattuna terapiatakuu lasten ja nuorten osalta. Neuropsykiatrisista haasteista kärsiville lapsille ja nuorille hallitus osoittaa vammaispalvelulain siirron myötä reilun 20 miljoonan euron satsauksen. Psykoterapiakoulutusta tehostetaan ja uudistetaan, [Krista Kiuru: Viikossa olisi päässyt ensi vuonna terapiaan, mutta ei käy hallitukselle!] ja ensimmäinen koulutusvuosi on ilmainen. Tässä muutamia merkittäviä hallituksen toimia, ja pyydän, että tässä salissa vihdoinkin nämä arvokkaat toimet tunnustetaan. — Kiitos. [Krista Kiuru: Viikossa olisi päässyt ensi vuonna terapiaan, mutta ei käy hallitukselle!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

18.18 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tähän pitkän debatin loppuun vielä kolme elementtiä ja näkökulmaa.

Ensinnäkin päivän ehkä mielenkiintoisin osio on ollut tämä kokoomuspuolueen sekoilu näitten rahojen kanssa, että leikataanko vai eikö leikata. Täytyy nyt edustaja Sammallahdelle kertoa se, että kokoomus kannatti hoitajamitoituksen nostamista. [Krista Kiuru: Kyllä, näin se oli!] Elikkä kokoomus ei mitenkään ole vapaa tästä vaan aina on vaatinut lisää rahaa näihin kaikkiin asioihin oppositiokaudellaan. Ja se on nyt täällä edelleenkin vähän ilmassa: minusta KD ja perussuomalaiset ovat olleet reiluja, kun te olette sanoneet, että 1,4 miljardia leikataan, mutta muun muassa edustaja Laiho on täällä sanonut, että ei täällä mitään leikata. No, ehkä tämä selviää lähikuukausina, mitä hallitus todella tekee.

No, sitten toinen asia on se, että olen ministeri Ikosen kanssa perustellusti eri mieltä siitä, onko parempi kattaa alijäämät pidemmällä ajalla. Ne pitää kattaa, olen samaa mieltä, mutta kun ne katettaisiin pidemmällä ajalla, ei tulisi paniikkisäästöjä ja lähipalvelujen lo-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

pettamista. Herää kysymys, onko teidän tavoitteenne oikeasti keskittää palveluita ja siksi on näin nopea aikataulu.

Ja sanon nyt ministeri Juusolle, edustaja Niemiselle ja muillekin perussuomalaisille: Kantakaa vastuunne. Te saitte äänet ihmisiltä, toimikaa sen mukaan hallituksessa. Hallituksessa ei voi vain tehdä TikTok-videoita ja syyttää muita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus.

18.19 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta. Haluaisin vain sanoa: hoitotakuu kahdesta viikosta yhteen viikkoon, kun monin paikoin edes kahdessa viikossa eivät potilaat pääse vastaanotolle sen takia, että siellä ei ole riittävästi lääkäreitä eikä hoitajia. Sen vuoksi joudutaan käyttämään nytkin kalliita keikkalääkäreitä ja niin edelleen. Jos se vedettäisiin tiukempaan, yhteen viikkoon, niin kuinka paljon enemmän tarvittaisiin eri paikkakunnilla niitä kalliita lääkäreitä, hoitohenkilökuntaa, hoitajia, [Krista Kiurun välihuuto] jotta saataisiin lakisääteiset palvelut hoidettua? Ja sitten jos lonkkaa on kivistänyt kolme kuukautta ja te varaatte lääkärille ajan, niin olen kyllä sitä mieltä, että kiireettömään hoitoon riittää 14 vuorokauden aika, jolloin sinne pääsee. Seitsemän päivää on hyvin tiukka, ja näen, että tässä on vain ja ainoastaan järkevästi hallitus tehnyt linjauksia, että hoitotakuuseen ei ole sitä toteutettu, vaan kaksi viikkoa riittää. Samaten hoitajamitoitus. Erittäin järkevää, että näitä tiukennuksia ei olla tehty. — Kiitos. [Krista Kiuru: Tässäkin vain suurituloisten ihmisten hoitoonpääsy halutaan turvata!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen.

18.20 **Mikko Polvinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Nurminen aikaisemmin kysyi noista perussuomalaisista arvoista. Tuli tuo valtionvelkakin mieleen, kun edellinen hallitus laittoi valtionvelkaa ideologiseen viherhumppaan ja se kaikki oli pois hoitamisesta ja tekevästä käsistä.

Mutta muuten tähän uudistukseen: En ehkä olisi tällaista hallintohimmeliä halunnut aikanaan rakentaa, mutta kun se on nyt voimassa, niin sillä tavallaan mennään. Tämä uudistus on menossa tuolla kentällä palveluverkkouudistuksen osalta, ja henkilöstö odottaa kovasti niitä ratkaisuja, että pääsevät tekemään työtä ja heidät osallistetaan ja se tehokkuus tulisi sieltä. Annetaan nyt työrauha sinne työntekijöille kehittää työtänsä ja viedään tämä uudistus maaliin siinä mallissa kuin se voidaan. Minusta olisi parempi mitata sitten, miten tässä onnistuttiin, kuin tällä välikysymyksellä kesken harjoituksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja heistä, jotka varasivat vielä V-painikkeella, on yksi täällä vielä paikalla. Eliikkä hän on edustaja Kemppi, ja sitten annan ministereille puheenvuorot, jos haluatte käyttää. — Edustaja Kemppi.

18.21 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! On pakko pyytää puheenvuoro, kun edustaja Nieminen omasta vaalipiiristä, omasta maakunnastani ja samasta hyvinvointialuevaltuustosta totesi, että meilläkö ei olisi ongelmia siellä hyvinvointialueella. Kyllä täytyy todeta, että tämä palveluiden keskittäminen ja palveluverkkopäätöksissä vellominen koskee ihan joka ikistä suomalaista hyvinvointialuetta,

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

niin myös Päijät-Hämettä. Tilanne on nyt se, että hoitoa ei saa ja hallitus leikkaa 1,4 miljardia euroa sosiaali- ja terveyspalveluista. Kävin hiljattain Päijät-Hämeen hyvinvointialueen akuuttipalveluiden keskuksessa. Siellä kävi ilmi, että töitä tehdään äärirajoilla ja pula hoito- ja hoiva-alan osaajista on kova. Yhdellä lähihoitajalla on jopa 25 kotihoidon vierailua päivässä. Riittääkö 15 minuuttia? Tilanne on sellainen, että joka viikko tarvitaan jopa sata lähihoitajaa lisää näiden sairauspoissaolojen paikkaamiseen.

Arvon hallitus, millä tavoin te teette tämän ratkaisun niin, että sekä hoitajapula että lähipalvelut voidaan turvata tulevaisuudessa? Oletteko valmiit tekemään sen yhdessä, myös keskustan kanssa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministereille puheenvuorot, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Aloittaako ministeri Juuso? Olkaa hyvä, ja voi käyttää ihan viisi minuuttia, jos tarve vaatii. Ei ole pakko.

18.23 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on toistettu useita kysymyksiä, joihin olen jo vastannut. Teen nyt vielä parhaani ja koetan tässä muutamia asioita tarkentaa.

Edustaja Kettunen kysyi, mitä hallitus tekee peruspalveluiden vahvistamiseksi. Hallitus tekee useita erilaisia ohjelmia, joilla tuetaan hyvinvointialueiden työtä. Me tuemme tietysti myöskin lainsäädännöllä. Kaiken tavoitteena on se, että hyvinvointialueet selviävät siitä tavoitteesta, mikä niille on asetettu, eli yhdenvertaiset palvelut. Näistä ohjelmista olen maininnut useissa aikaisemmissa puheenvuoroissani — en mene enää niihin.

Täällä on kysytty, miten perussuomalaiset suostuivat leikkaamaan näin paljon sotesta. Hallitusohjelma, kuten tiedätte, on aina kompromissi. Se on usean puolueen kompromissi, ja siellä hallitusneuvotteluissa ne ehdotukset, mitä valtiovarainministeriön virkamiehiltä meille tulivat, olivat kylläkin suuremmat. Emme me ole kaikkiin suostuneet, mutta te ette tiedä, mihin kaikkeen me emme ole suostuneet. Kyllä siellä on puoliamme pidetty ihan yhdessä, ja kaikki ollaan ymmärretty, missä tilanteessa ollaan. On myöskin se kokonaistalouden tilanne — valtion tilanne, julkisen talouden tilanne — kuuden miljardin säästötavoitteet ja turvallisuustilanne, mikä vaatii satsauksia myöskin sinne. Eli tämä on kokonaisuus, ja tähän lopputulokseen ollaan tultu nyt sote-kulujen osalta. Kaikkemme teemme, että palvelut paranevat ja ihmiset pääsevät hoitoon.

Tästä seitsemän vuorokauden hoitotakuusta vielä sanon, kun edustaja Kiuru siitä niin monta kertaa on nyt käyttänyt puheenvuoron, ja moni muukin, että jos seitsemän vuorokauden hoitotakuu olisi toteutettu, niin se olisi tarkoittanut harvaan asutuilla alueilla, missä ei ole yksityistä palveluntuotantoa, kiihtyvää vuokralääkäreiden rekrytointia. Kela-korvaukset alueilla, joilla on yksityislääkäri- tai yksityistä palveluntarjontaa, [Krista Kiurun välihuuto] vievät sieltä jonoista keski- ja hyvätuloisia pois, jolloin siellä sote-keskuksissa jää enemmän aikaa ottaa vastaan pienituloisia. Tämä toimii siis näinkin päin elikkä myöskin niitten pienituloisempien hyväksi.

Hallitus ja hyvinvointialueet — hyvinvointialueilla on koko ajan ollut mahdollisuus purkaa jonoja palveluseteleillä.

Välfärdsområdena har hela tiden haft möjlighet att förkorta köerna med servicesedlar. Det har inte gjorts i tillräckligt stor utsträckning eftersom köerna har blivit så långa.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Näitä palveluseteleitä ei ole käytetty tarpeeksi kattavasti. Sen vuoksi meillä on niin pitkät jonot kiireettömään perusterveydenhuoltoon. Hallitus haluaa kannustaa hyvinvointialueita käyttämään palveluseteleitä niissä tapauksissa, että omaa lääkäryövoimaa ei ole saatavissa ja yksityistä palvelutarjontaa on alueilla saatavissa. Täytyy muistaa, että joka puolella Suomea tätä mahdollisuutta ei ole, ja he joutuvat, mikäli heillä ei ole omia lääkäreitä tarpeeksi, käyttämään vuokralääkäreitä.

Tässä näin lyhyesti. Kiitos keskustelusta. Kiitos hyvistä ehdotuksista. Kyllä aika moni varmasti korvan taakse niistä jäi, ja tässä neljän vuoden aikana niitä sulattelemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Ikonen.

18.27 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tässä siihen, että kun on puhuttu 1,4 miljardista ja kustannusten hillinnästä siinä, niin on tärkeää muistaa, että kuitenkin hyvinvointialueitten rahoitus kasvaa joka vuosi noin miljardilla eurolla. Meillä on niitä rahoitusmekanismeja, joilla me turvataan ihmisten palveluiden saanti [Krista Kiuru: Mutta ei kuluja vastaavasti!] perustuslain mukaisesti.

Näitä Kela-korvauksia jo kertaalleen kommentoinkin. Ministeri Juuso kuvasi hyvin sen tässä. Mutta tosiaan rahoitusmallin osalta siinä oli jo ihan tällainen tekijä, että tosiaan hyvinvointialueitten rahoitus on tällaista yleiskatteellista, ja sitä ei pystytä samalla tavalla kohdentamaan ja varmistamaan, että se kohdentuisi nimenomaan tähän jonojen purkuun, ja siksi erityisesti Kela-korvauksiin päädyttiin. [Krista Kiurun välihuuto]

Sitten palaan näihin, kun sosiaalidemokraateilla oli vielä kaksi asiaa, joihin en ollut vastannut aikaisemmin.

Indeksikorotukset: Niitten osalta joillain alueilla on ollut epäselvyyksiä siitä, miten tämä lasketaan. Siellä on ollut väärää käsitystä jostain elementistä. Se on laskettu ihan tyystin tämän hyvinvointialueitten rahoituslain 8 §:n mukaisesti, eli se on noudattanut sitä. Oikeastaan se, mikä on kaikkein suurin muutos nyt ollut siellä, on liittynyt näihin työnantajamaksujen muutoksiin. Mutta sen osalta on hyvä huomata myöskin se, että tämä työnantajamaksujen supistuminen on myöskin vähentänyt hyvinvointialueitten työvoimakustannuksista karkeasti saman verran kuin sitten rahoitus indeksin supistumisen kautta.

Toinen asia, mikä tässä on hyvä myöskin tuoda ilmi, on se, että tähän rahoitusjärjestelmään tosiaan kuuluu olennaisena osana myöskin tämä jälkikäteistarkistus, ja se korjaa myöskin osaltaan indeksin ja todellisten kustannusten mahdollisen eron. Eli nämä ovat sentyyppisiä asioita, jotka siellä korjavat sitä. Sitten ehkä vielä tähän indeksiin voisi todeta myöskin sen, että valmistelun yhteydessä tehtyjen vaikutusarviointien perusteella hyvinvointialueitten kustannusindeksi näyttää kuvaavan tätä hyvinvointialueitten menojen kehitystä suhteellisen luotettavasti. Tämä on ollut virka-arvio, jonka olen saanut tältä osalta. Ja ehkä tässä voisi vielä korostaa indeksien arvioinnin osalta sitä, että hyvään rahoitusjärjestelmään kuuluu myöskin vakaus, niin että ainakaan nyt ihan tässä hetkessä ei olla ottamassa sitä arvioitavaksi. Että näin.

Sitten oli toinen kysymys, se koski tätä arviointimenettelyä. Meillä on hallitusohjelmassa tarkatkin kirjaukset siitä, että arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistetaan. Siinä on eri elementtejä, joilla sitä kehitetään.

Sitten täällä oli vielä kysymyksiä näistä rahoitusjärjestelmistä. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen aikataulua kysyttiin. Minä olen asettanut nyt alkusyksystä tähän valmis-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

teluryhmää, ja edelleen viedään sitä eteenpäin. Tavoitteena on, että uusi valtionosuusjärjestelmä olisi käytössä vuonna 26.

Samoin täällä kysyttiin tästä hyvinvointialueitten rahoitusmallin uudistamisesta ja siitä, miten siinä näitä eri kriteereitä huomioidaan. Se työ ei ole vielä käynnistynyt. Tosiaan tällä hetkellä on haluttu antaa sitä työrauhaa hyvinvointialueille. Mutta tavoitteena on sitä tulevaisuudessa viedä eteenpäin sillä lailla, että päätöksiä voitaisiin tehdä vuonna 25. — Arvoisa puhemies, kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. Jos sitten kielenkannat jostain syystä rupeavat taas kutittelemaan, niin sitten taas otetaan debattia, mutta nyt mennään puhujalistalle. — Edustaja Partanen.

18.30 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Keskustan sote lisäsi hallintoa ja byrokratiaa mutta ei nopeuttanut ihmisten hoitoonpääsyä. Hoitoonpääsyä hidastaa vielä se, että keskustan puheenjohtaja Saarikko — joka ei tällä hetkellä enää täällä paikalla ole — on saanut alueiden päättäjät esimerkiksi omalla Pohjois-Savon hyvinvointialueellani toteuttamaan neliraajavastustamista kaikkea uudistamista ja päätöksentekoa koskien. Silta-rumpupolitiikka on vahvistunut ja kuntarajoista pidetään kiinni, vaikka keskustan soten perimmäinen tarkoitus ainakin paperilla ja suunnitelmissa oli päätöksenteko koko hyvinvointialuetta ajatellen. Keskustan puheenjohtajan puhe täällä salissa tänään vahvistaa tätä käsitystäni: alueet eivät saa tasapainottaa taloutta, ja kuntarajoista on pidettävä kiinni lähipalveluiden nimissä. Aluevaaleissa suurin osa ehdokkaista lupasi kaikkea hyvää ja kaunista, joiden lunastaminen on osoittautunut vaikeaksi. Paniikki iskee, ja ainoa ratkaisu tuntuu olevan välikysymyksen tekeminen, vaikka pitäisi keskittyä siihen, miten alueet ja alueiden vaaleilla valitut päättäjät tekevät uudistuksia peruspalveluiden vahvistamiseksi ja palveluiden turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Viikko sitten maanantaina Pohjois-Savon hyvinvointialueen valtuuston kokouksessa sanoin, että olemme toteuttamassa Marinin viime hallituskautena toteutettua sote-uudistusta — uudistusta, joka velvoittaa hyvinvointialueet kattamaan alijäämät kolmen vuoden aikana. Määräaika on ollut tiedossa lain voimaantulosta saakka, eikä se ole voinut tulla kenellekään yllätyksenä. Silti keskustalaiset syyttivät minua viime viikolla Savon Sanomissa määrän rätin kasvoille heittämisestä, vaikka Orpon hallituksella ei ole mitään tekemistä säädetyn aikamäärään kanssa. Onkin suorastaan ihmeellistä, miten osalle päättäjistä budjettivaje, määräajat, kustannukset ja hyvinvointialueiden vastuut ovat tulleet yllätyksenä niin eduskunnassa kuin alueilla. Vai onko niin, että edes edellinen hallitus ei tiennyt, mitä se säati?

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus vei läpi sote-uudistuksen vastoin asiantuntijalauseintoja, sillä asiantuntijat muun muassa esittivät huomattavasti nykyistä pienempää määrää hyvinvointialueita. Kaikki kokoomuksen esittämät pelot ovatkin käyneet toteen. Haasteista huolimatta Orpon hallitus on esittänyt useita lyhyen ja pitkän aikavälin parannuskeinoja hoitojonojen purkamiseksi. Keskeisin ratkaisu hoitoon pääsemisen nopeuttamisessa ei ole rahan kaataminen alueille vaan se, miten turvaamme jatkossa riittävän työvoiman saannin. Ennen kuin henkilöstön saatavuus ja riittävyys on turvattu, ei alueille pidä lisätä uusia velvoitteita esimerkiksi edustaja Kiurun esittämällä tavalla mitoitus- tai takuiden muodossa. Velvoitteiden lisääminen johtaa muun muassa ostopalveluiden käytön voimakkaaseen nousuun. Tällä hetkellä alueilla yritetään selvittää kaikista kriittisimmistä tehtävistä

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

puuttuvan henkilöstön takia. Orpon hallitus onkin tarttunut tähän haasteeseen, ja teemme toimia henkilöstön saamiseksi.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Saarikko nosti esille alueeni Pohjois-Savon. Toimin Pohjois-Savon aluehallituksen jäsenenä ja voin kertoa puheenjohtaja Saarikolle, että keskustan sote sai aikaan Pohjois-Savossa osaajakadon. Osa lääkäreistämme vastusti nykyistä sote-mallia ja tiesi sen tulevat ongelmat. Se on näkynyt työpaikan vaihdoksina. Osaajakato ja -pula on johtanut siihen, että peruspalvelujen vastaanottopalveluissa on huomattava vajaus lääkäreistä. Lääkärivajeen vuoksi useissa toimipisteissä on jouduttu vähentämään kii-reettämiä lääkärivastaanottoja erityisesti kesälomakautena. Olemme joutuneet keskitty-mään siihen, että olemme voineet tarjota ihmisille kaikista kriittisimmät palvelut. Myös os-topalveluiden käyttö on lisääntynyt, koska hoitotakuuta ja -mitoituksia on lisätty. Eräs lää-käri kuvasikin, että kiristykset ovat olleet kuin syöttö lapaan. Kyse ei ole edustaja Kiurun mainitsemasta ideologiasta, vaan pakosta lainsäädännön takia. Tätäkö keskusta sote-uudis-tuksellaan halusi?

Arvoisa puhemies! Keskustan puheenjohtaja sanoi, että hallituksen linjalla on merkitys-tä hyvinvointialueiden päättäjille. Minä sanon, että puheenjohtaja Saarikko, teidän esimer-killänne on vaikutusta ainakin oman puolueenne päättäjille. Jos puheenjohtaja tässä salissa vastustaa kaikkea uudistamista, pitää kuntarajoista kiinni hyvinvointialueilla lähipalvelui-den nimissä ja pyytää vain lisää rahaa, niin mitä luulette, että alueilla tapahtuu? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.35 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä välikysymyksessä on käyty hyvää keskustelua ihmisten peruspalveluista. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hy-vinvointivaltion selkäranka.

Sote-palveluita on uudistettu viime vuosina isosti rakenteellisesti. Isona muutoksena on siirrytty lähes 200 järjestäjästä reiluun 20 järjestäjään. Olemme myös kirittäneet sisällöl-listä työtä muun muassa säätämällä hoitotakuun, nostaneet vanhustenhoidon henkilöstömi-toitusta ja tehneet toimenpiteitä, joilla hoito- ja hoiva-alan vetovoimaa ja pitovoimaa voi-daan vahvistaa. Nyt uudistamista on edelleen jatkettava siten, että ihmiset saavat palvelui-ta ja etenkin perusterveydenhuoltoa on vahvistettava. Uudistaminen ei tarkoita meille leik-kauksia.

Nyt hallitus esittää 1,4 miljardin leikkauksia hyvinvointialueille ja purkaa monia yhden-vertaisuutta lisääviä lakeja, joiden tarkoituksena on ollut parantaa ihmisten palveluita. Tämä onkin keskeinen syy, miksi SDP ei ole mukana hallituksessa. Me emme olisi hyväk-syneet tätä perussuomalaisten ja kokoomuksen ajamaa leikkauspolitiikkaa ihmisten terve-ydestä ja hoivasta ja huolenpidosta.

Arvoisa puhemies! Todellisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon tila on vakava. Saan jatkuvasti yhteydenottoja ihmisiltä, etteivät he pääse palveluihin. Meillä on erittäin huono-kuntoisia ikääntyviä yksin kotona, terveyskeskukseen ei päästä, lähipalveluita uhataan lak-kauttaa, omaishoitajilta leikataan säästöpainneiden takia. Moni kokee, että hätänumero ja ambulanssi on ainoa keino päästä palveluiden piiriin. Näin ei saa olla. Meillä on oltava yh-teiskuntana varaa huolehtia yhteiskunnassamme jokaisesta lompakon paksuuteen katso-matta.

Orpon hallituksen uudistukset heti alkukaudesta ovat olleet surullista luettavaa. Vam-maispalvelulakia siirrettiin, ja nyt on käyty vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen kimp-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

puun. Nyt haluan keskittyä tähän vanhustenhoidon henkilöstömitoitukseen, josta käytiin täällä keskustelua. Tänä keväänä yli 40 prosenttia hoitolaitoksista ylitti 0,7:n mitoituksen ja loput pääsivät jo tähän 0,65:een. Tänä päivänä lähes suurin osa ylittää jo 0,7:n henkilöstömitoitukseen. Vielä muutama vuosi sitten elettiin hoivakriisejä ja tällaisesta mitoituksesta osattiin vain unelmoida, mutta meidän johdollamme asia päätettiin korjata, ja tavoitteemme vähimmäismitoituksesta vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen osalta on toteutunut Suomessa. Tämä on tarkoittanut tuhansia henkilötyövuosia ja resursseja vanhustenhoidon hoitoon. Siksi onkin äärettömän surullista, että nyt vanhustenhoidon mitoitusta halutaan uudelleen laskea ja tarkastella ja tätä myötä vanhustalpalveluista leikataan ensi vuonna 89 miljoonaa. Tämä on siinäkin mielessä yllättävää, että mitoitust on hyväksytty tässä salissa yksimielisesti, mutta nyt mitoitusta lasketaan perussuomalaisen ministerin johdolla.

Arvoisa puhemies! SDP on esittänyt suitsimista etenkin vuokralääkäribisnekseen. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa maksettiin Mehiläiselle kolmen silmälääkärin työpanoksesta kuukaudessa 315 000 euroa eli yli 100 000 euroa lääkärielle kuukaudessa. Isojen vuokrafirmojen rahastus ja isot palkkiot ovat arkipäivää ympäri Suomen. Meidän mielestämme ei ole oikein, että vuokrafirmoille tuntuu löytyvän rahaa miljoonia mutta samaan aikaan meillä säästetään joka tasolla, jopa potilaiden hygieniatarvikkeista. Kysyisinkin hallitukselta: tartuttako esityksiimme alan suitsimiseksi? Ministeri Ikonen, kiitos, että olette paikalla.

Hallitus ottaa kuitenkin enemmän velkaa kuin edellinen hallitus, ja samaan aikaan kevennetään verotusta. Etenkin hyvätuloisten verotus kevenee huomattavasti, kun samaan aikaan kohdistetaan isoimmat leikkaukset sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tämä ei ole oikeudenmukaista. SDP ei hyväksy leikkauksia ihmisten terveyteen. Lisäksi mielestämme yhteiset verorahat on käytettävä ihmisten terveyteen eikä pörssiyrityöiden kovaan voitontavoitteluun. Siksi kannatankin edustaja Kiurun esittämää epäluottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

18.41 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen sisäpolitiikan varmaan keskustelluin teema viimeisen lähes 20 vuoden ajan on ollut meidän sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen: Kenen tulisi ne järjestää? Millä tavalla ne tuotetaan, yksityinen, julkinen, kolmas sektori? Miten tämä koko paletti hallitaan? Tämä kehitys lähti liikkeelle jo Paras-hankkeesta tuolta 2000-luvun alusta, ja erityisesti viimeisen 15 vuoden aikana ovat erilaisia sote-malleja tässä talossa eriväriset hallitukset tuoneet. Niistä monet kaatuivat valtiosääntöoikeudellisiin ongelmiin. Erityisesti Jyrki Kataisen ja Alexander Stubbin sinipunahallituksen sekä myös Juha Sipilän sinivihreän porvarihallituksen mallit kaatuivat näihin haasteisiin. Tällä hetkellä kaikki eduskunnassa edustetut puolueet ja sitten jonkun verran myös tämmöiset spin-offit tai puolueesta erkaantuneet ryhmät ovat olleet mukana näitä erilaisia malleja suunnittelemassa vuosien varrella, jotenka varmaan hyvä lähtökohta tälle keskustelulle on se, että me kaikki istumme siinä syntisten pöydässä. Olemme kaikki olleet tätä mallia tekemässä, olemme tehneet virheitä matkan varrella, ja kyllä me ollaan saatu onnistumisiakin.

Puhemies! Minusta nyt ei saisi unohtua tässä keskustelussa, että tämä uudistus oli aivan välttämätön. Eivät varmaan hallituspuolueet, ei kokoomus eivätkä perussuomalaisetkaan, ajattele, että niiden 300 kunnan pitäisi jatkossakin olla järjestäjiä, vaan tarvittiin ehdottomasti uudet järjestäjät, ja uudistus piti tehdä. Totta kai siitä, toteutettiinko se viime vaali-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kaudella ihan prikuulleen fiksusti, on monta mielipidettä ja sen jatkokehittelystä. Se on normaalia politiikkaa, mutta ollaan siitä samaa mieltä, että uudistus piti tehdä.

Arvoisa puhemies! Keskustaa erottaa Orpon hallituksesta se, että Orpon hallitus on erittäin keskittävä oikeistohallitus ja me emme keskustassa hyväksy keskittämistä. Orpon hallitus on tehnyt sellaisen arvovalinnan, että se leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluista 1,4 miljardia tällä vaalikaudella. No, tänään keskustelussa on ilmennyt kokoomuksen kansanedustajien ja jopa pääministeri Petteri Orpon suulla, että ehkä nyt ei sitten leikatakaan 1,4:ää miljardia, mutta kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset ovat suoraan sanoneet, että tällainen arvovalinta on tehty, että tällainen leikkaus tehdään.

Mihin tämä on johtamassa? Tämä on johtamassa siihen, että joka ikisellä hyvinvointialueella on tällä hetkellä tietynlainen hätä ja paniikki päällä. Kaikilla hyvinvointialueilla tehdään erilaisia säästölistoja tällä hetkellä. Kaikki ovat alijäämäisiä, ja painotan sanaa ”kaikki”. Myös isojen väestökeskusten kasvukeskusten alueet — Varsinais-Suomi, Uudenmaan useimmat hyvinvointialueet — ovat kaikki tällä hetkellä alijäämäisiä, ja kaikissa tehdään jonkinlaisia säästölistoja.

Tänään keskustelussa ovat hallituspuolueet todenneet, että alueita on liikaa, mutta on pakko nyt kyllä sanoa se, että kuka aivan aikuisten oikeasti uskoo, että jos alueita olisi vähemmän, niin lähipalvelut turvataisiin paremmin, huomioitaisiin ne lähiöt paremmin, huomioitaisiin pienet kunnat paremmin — ei taatusti. Ja itse asiassa pääministeri Petteri Orpo sanoikin ihan reilusti, että keskittämistä tarvitaan ja keskittävä mallihan tulee, ja onneksi nyt ei tullut vähempää alueita, ei kokoomuksen toivomaa viittä aluetta. Minkähänlainen keskittäminen siitä sitten olisi seurannut?

Arvoisa puhemies! Meidän mielestämme on väärä arvovalinta se, että tässä tilanteessa, kun hyvinvointialueet ovat aloittaneet alijäämäisinä — niitä pitäisi tukea ja toimintaa kehittää — niille lätkäistään lisäleikkaus. Tämä tulee johtamaan hallitsemattomaan lähipalvelujen karsimiseen. Tämän uudistuksen yksi päätavoitteista oli perustason vahvistaminen eli perusterveydenhuollon, niin sanottujen terkkareitten, terveysasemien, vahvistaminen. Tämän uudistuksen tavoitteena oli matalan kynnyksen perhepalvelujen vahvistaminen, ettei mennä kalliisiin huostaanottoihin sosiaalipuolella. Tavoitteena oli vanhusten erilaisten lähipalveluitten vahvistaminen, ja nyt juuri niistä ollaan tämän Orpon hallituksen arvovalinnan vuoksi leikkaamassa.

Puhemies! Keskusta ehdotti puoluejohtajamme Annika Saarikon suulla kuutta konkreettista toimenpidettä, joilla voitaisiin auttaa hyvinvointialueita. Siellä on 1,4 miljardin leikkauksen peruminen, siellä on lisää aika alijäämien kattamiselle, jonka täällä kunta- ja hallintoministeri on monesti tyrmännyt, siinä on ehdotettu Kelan matkakorvausten siirtämistä hyvinvointialueille, 300 miljoonan potti, jossa voisi sitä kokoomuksenkin pyytämää tuotavuutta ajaa. Vuokratyövoimaan valtakunnallista linjaa olemme ehdottaneet ja ammatinharjoittajamallia, tämmöistä perhelääkärimallia, käyttöön. Lisäksi olemme tarjonneet myös oppositiota mukaan kehittämään tätä mallia, yhteistyötä parlamentaarisesti.

Puhemies! Valitettavasti peruspalveluministeri, sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso tyrmäsi keskustelussa kaikki nämä ehdotukset, ja tämän vuoksi joudun tukemaan täällä jo kansanedustaja Annika Saarikon ja kansanedustaja Hilikka Kempin esittämää epäluottamuslausetta hallitukselle. Keskusta toteaa, että Orpon hallitus ei nauti luottamustamme, ja tulemme ehdottamaan hallituksen kaatamista sen takia, että se ei tue ihmisten lähipalveluita ja leikkaa ihmisten peruspalveluista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

18.46 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme varmasti saaneet kansalaisilta mitä huolestuttavampia viestejä. Viimeksi eilen sain viestin teini-ikäiseltä tytöltä, joka oli huolissaan isänsä mielenterveydestä. Isä ei ollut saanut kovista yrityksistä huolimatta ajoissa apua. Tyttö kertoi, että hän on kokenut pelkoa niin omien vanhempiansa jaksamisesta kuin itsensä ja sisarustensa puolesta.

Usein, kun puhutaan yhden yksilön palvelutarpeista, heijastuu riittämättömien palvelujen tilanne koko perheen hyvinvointiin. Julkiset palvelut ovat tällä hetkellä kriisissä. Ihmiset eivät saa hoitoa riittävän ajoissa. Väestö ikääntyy, ja ihmiset tarvitsevat enemmän hoitoa ja palvelua.

Hallitusohjelmassa luvataan parannusta tilanteeseen. Petteri Orpon hallitus lupaa itse asiassa paljon hyviä asioita: oikea-aikainen hoitopääsy varmistetaan, jonot puretaan, mielenterveyspalvelujen saatavuutta parannetaan sekä hoitojen vaikuttavuutta parannetaan. Nämä kaikki ovat kannatettavia ja välttämättömiä uudistuksia, mutta ne edellyttävät toteutuakseen myös riittäviä taloudellisia resursseja. Hallitusohjelmaa vaivaakin tavoitteiden ja keinojen ristiriita.

Todellisuudessa hallitus aikoo leikata sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen kasvusta 1,4 miljardia euroa. Mikäli rahoituksen kasvua leikataan näin merkittävästi, ei voi millään matematiikalla väittää hoitopääsyn ja palvelun laadun paranevan yhtäaikaaisesti. Päinvastoin hallituksen linja tulee tarkoittamaan sitä, että yhä useamman ihmisen palvelutarpeen täyttäminen tulee olemaan haasteellisempaa.

Ja tässä haluan korjata sen, mitä salissa ollaan puhuttu. Totta kai vihreidenkin mielestä palveluita pitää pohtia, sitä, mitä voidaan tehdä paremmin ja mitä voidaan kehittää, mutta on eri asia puhua suorista leikkauksista kuin kehittämisestä. Tässä salissa uudistaminen on tällä hetkellä kokoomuksen mielestä ihan muuta kuin sitä, mitä vihreitten mielestä.

Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii lyhentämään perusterveydenhuollon hoitonoja nostamalla yksityisten lääkärikäyntien Kela-korvauksia. Rahaa Kela-korvausten nostoon on varattu tämän hallituskauden aikana yhteensä 500 miljoonaa euroa. Hallituksen politiikassa toistuu yksi ja sama asia: pienituloiset eivät tästäkään uudistuksesta hyödy. Kelan laskelmien mukaan yksityislääkäreiden Kela-korvauksista hyötyvät eniten keski- ja hyvätuuloiset. Hallituksen esitys onkin tulonsiirto yksityiselle sektorille ja samalla sen käyttäjille.

Jos hallitus haluaisi purkaa hoitonoja tehokkaasti, se antaisi tämän 500 miljoonan euron resurssin suoraan hyvinvointialueille ja vaikkapa korvamerkittynä hoitonojen purkuun, tai jos tämä ei olisi teknisesti mahdollista, uudistaisi lakia. Tämä olisi konkreettinen teko, joka parantaisi julkisen perusterveydenhuollon saavutettavuutta.

Kela-korvausjärjestelmä on toimiva, kun puhutaan palveluista, joita julkinen terveydenhuolto ei yksinään pysty järjestämään. Tällaisia palveluita ovat tällä hetkellä esimerkiksi suun hygienian, gynekologian tai lapsettomuushoidon palvelut. Näiden osalta toivon rahoituksen jopa kasvavan. Mutta on virhe laajentaa kokonaisuutta hallituksen esityksen mukaisesti. Lääkäriliiton politiikkatoimialan johtaja Heikki Pärnänen sanoo tuoreessa Ylen haastattelussa: ”Riskinä on myös, että Kela-korvaukset valuvat yksityisten terveysyritysten kassaan esimerkiksi niin, että lääkärikäynneistä perittäviä toimituskuluja nostetaan. Lääkärit saattavat myös lähteä entistä hanakammin julkiselta yksityiselle parempien palkkojen ja työehtojen perässä.” Hallitus saattaa siis heikentää esityksellään julkisen sektorin henkilöstöpulaa entisestään.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! Pula terveydenhuollon ammattilaisista on erittäin suuri. Henkilöstöpula vaivaa kaikkia hyvinvointialueita. Pula erityisesti lääkäreistä on julkisella puolella valtava. Tilannetta käytetään hyväksi, eikä ahneudella näytä olevan rajaa. Vuokralääkäritilanne on herättänyt syystä viime aikoina keskustelua. Julkisuuteen on noussut poikkeuksellisen kallis ostopalvelusopimus, jossa Mehiläiseltä on ostettu arviolta kolmen silmälääkärin työpanokset 315 000 euron kuukausihinnalla. Tilanne on totta kai järjetön.

Ostolääkärit tulevat hyvinvointialueille selvästi kalliimmaksi kuin omilla palkkalistoilla olevat virkalääkärit. Usein hinta on kaksinkertainen, joskus kolminkertainen. Julkinen terveydenhuolto kärvistelee lääkäripulan kourissa, ja vuokralääkäreitä tarjoavat yritykset voivat paikoin laskuttaa mielensä mukaan. Tilanne on kestävätkö taloudellisesti ja epäilemättä julkisella puolella toimivia virkalääkäreitä kohtaan. Ongelma eivät ole keikkalääkärit vaan järjestelmä, joka mahdollistaa rahastamisen. Hallituksen pitääkin puuttua tähän tiukasti.

Arvoisa puhemies! Asia on yhteinen. Tässä salissa varmasti kaikki tietävät alan vaikeudet. Kansalaiset välittävät laadukkaista ja oikea-aikaisista sosiaali- ja terveystalouksista.

Orpon hallituksella on useita hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Ongelma vain on ilmeinen: tavoitteiden saavuttamiseksi ei olla valmiita laittamaan riittävästi rahoitusta. Asiat eivät itsestään muutu, ja ilman rahoitusta ei tilanne parane. Tästä syystä kannatan edustaja Virran tekemää epäluottamusesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen.

18.52 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Ikääntyvä väestö, vähenevät resurssit, heikentyvä veronkantomaksukyky, työvoimapulan kasvu ja lisääntyvä palvelutarve ovat vaikea yhtälö, jota joudumme yhdessä tässä salissa ratkaisemaan. Kun tämä hallitus aloitti toimintansa, niin se sai vuoden alusta käyttöön otetun sote-ratkaisun, josta esimerkiksi oma ryhmäni viime vaalikaudella, monesta sen yksityiskohdasta, esitti kritiikkiä ja olisi tehnyt toisella tavoin.

Hyvinvointialueet toimivat tällä hetkellä täysin edellisen eduskunnan hyväksymien lakien pohjalta. Esimerkiksi tämä edustaja Kurvisen mainitsema alijäämätilanne, joka hyvinvointialueilla on, on edellisen hallituksen päätösten pohjalta syntynyt tilanne, samoin ne sopeutukset, joista jo keväällä hyvinvointialueilla tehtiin ratkaisuja. Eli ne eivät ole syntyneet tämän Orpon hallituksen toimien seurauksena.

Sote-uudistusta todellakin rakennettiin 15 vuoden ajan, ja varmasti olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että hajanainen, kuntapohjainen sosiaali- ja terveystalouksien rakenne oli lisääntyvään palvelutarpeeseen ja ikääntyvän väestön tilanteeseen nähden huono yhdistelmä ja uudistusta ehdottomasti tarvitaan, mutta nimenomaan sellaista uudistusta, jolla kyetään turvaamaan tulevaisuuden palvelut — ne tulevaisuuden lähipalvelut, terveystalouksien palvelut, vanhuspalvelut — käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Tässä mallissa, jonka kanssa nyt olemme liikkeellä, suurimpia ongelmia on lähtökohtaisesti ollut se rahoitusmalli, joka ei tuo kestävyttä turvaamaan näitä tulevaisuuden palveluita, eli se esitys ei ole sisältänyt riittäviä kannustimia hillitsemään kustannusten kasvua. Tässä sote-uudistuksessa ongelmana on se, että tosiasiallisesti kolmasosa väestöstä, eli koko Uudenmaan alue, jää tämän perus- ja erikoistalouksien integraation ulkopuolelle. Nimenomaan tämä integraatio, se, että painopistettä saman hallinnon sisällä pystytään siirtämään sinne perustalouksiin, var-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

haisen auttamisen palveluihin, on se keino, jolla pystytään kustannuksista myös jatkossa säästämään, eli säästämään siitä, että meillä ei tule niin paljon, niin suurta osuutta näitä kaltaista erityispalveluja tarvitsevia tilanteita.

Täällä on käyty paljon keskustelua tästä hallituksen Kela-korvausehdotuksesta, ja vaihtoehtoksi hoitojonojen purkamiseen on ehdotettu esimerkiksi hoitotakuun tiukentamista, mutta valitettavasti näissä oloissa hoitotakuun tiukentaminen johtaisi kasvavaan vuokralääkärien käyttämiseen. Eli väitän, että siinä jouduttaisiin kyllä ojasta allikkoon. Sen sijaan Kela-korvaus kannustaa niitä, joilla on mahdollisuus käyttää myös omia varojaan terveyspalveluiden hankkimiseen, sijoittamaan siihen, ja samalla pienituloiset, jotka eivät sitten tartu näihin Kela-korvauksiin ja yksityislääkärikäynteihin, saavat lisää tilaa julkisen terveydenhuollon puolella käyttää palveluita.

Eli haluan painottaa vielä sitä, että hallituksen keskeinen tavoite on varmistaa, että yhteiset euromme käytetään mahdollisimman tehokkaasti suomalaisten hyvän hoidon ja hoidon varmistamiseksi, ja ensi vuodellekin budjettiin on varattu 24,7 miljardia euroa hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen, mikä on yli neljäsosa budjetista. Itse luotan, että tämän puitteissa pystytään hyvinvointialueilla palvelut ihmisarvoisella tavalla järjestämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Päivärinta.

18.58 Susanne Päivärinta kok: Arvoisa rouva puhemies! Yksi tärkeimmistä arvoista on terveys. Vakava sairastuminen tai kuolema pyyhkäisee elämässä tieltään kaiken muun. Siksi on olennaista päästä hoitoon heti, kun sitä tarvitsee, ja näin ei Suomessa tällä hetkellä ole. Ei saa lääkäriaikaa. Vanhuksille ei saa ympärivuorokautista hoitopaikkaa, koska osastoja on jouduttu sulkemaan hoitajamitoituksen takia. Edes kunnalliseen hammashoitoon ei pääse. Eivätkä meidän seniorimme halua kuulla alituisen sitä, että he ovat taloudellinen taakka Suomelle. Päinvastoin, he ovat kallisarvoinen voimavara. He ovat huolehtineet meistä, ja nyt meidän tulee huolehtia heistä.

Arvoisa puhemies! Keskusta teki välikysymyksen sosiaali- ja terveyspalvelumallista, jonka he itse loivat vasemmistohallituksen kanssa. Te loitte mallin, jossa unohtui ihminen, unohtuivat palvelut. Keskustelemme ja olemme keskustelleet nyt koko päivän sote-mallista, joka tehtiin — tai ainakin olisi pitänyt tehdä — siksi, että saamme alati kasvavat sote-menot kuriin ja että ihmiset pääsisivät noista jonoista hoitoon. Me voidaan asettaa vaikka minkälaiset tähtitieteelliset hoitajamitoitukset, mutta jos hoitajia ei ole, sellaiset tähtitieteelliset mitoitukset vain pahentavat tilannetta, ja se on nähty.

Nyt te, arvon keskusta, kysytte hallitukselta, mikseivät ihmiset pääse hoitoon, mikseivät rahat riitä. Sitähän teidän pitäisi kysyä itseltänne, teidän tämän mallin loitte Marinin hallituksessa. Mutta voin minä teille kertoa, jos te ette sitä tiedä. Orpon hallitus nimittäin ei ole ehtinyt tekemään vielä yhtäkään, ei yhtäkään, muutosta teidän sote-uudistukseenne. Tilanne on vuokralääkäreineen juuri niin surkea kuin millaiseksi te sen loitte. Romutitte Kela-korvaukset, pahensitte hoitojonoja, osastoja ja vanhusten hoitoyksiköjä jouduttiin sulkemaan. [Antti Kurvinen: Entä hallitusohjelma?] Minä tiedän sen. Loitte hallintohimmelin ilman tarvittavaa rahoitusta ja varmistusta siitä, että juuri nuo elintärkeät palvelut turvataan — arvovalinta sekin.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus esittää tilanteeseen nyt lukuisia parannuksia. Ja kun hallitus tulee laittamaan sote-palveluihin tällä vaalikaudella noin miljardi euroa lisää joka vuosi, se ei ole leikkaus, se on lisäys. [Antti Kurvisen välihuuto] Orpon hallitus on ohjelmassaan esittänyt laajasti keinoja niin sote-kustannusten kasvun hillitsemiseksi kuin ihmisten hoitoonpääsyn helpottamiseksi. Hallitus esimerkiksi toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun, palauttaa ja korottaa Marinin hallituksen romuttamat Kela-korvaukset. Niistä olemme tänään paljon keskustelleet. Me haluamme päästää ihmiset nopeasti hoitoon, eikä niin, että he vain sairastuvat hoitojonoissa. [Saara Hyrkön välihuuto] Ei ideologisista syistä kannata jonotuttaa ihmisiä samojen seinien sisään. Me vahvistamme digitaalisia ja liikkuvia palveluja, palveluseteleitä ja sujuvoitamme hoitopolkuja. Tärkeintähän eivät ole seinät vaan ihmiset ja avun saaminen. Ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen kohdennetaan yhteensä 27 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Joudun kysymään jälleen kerran uudestaan. Kun te, keskusta, teitte tämän välikysymyksen ja kun olen teitä tänään täällä kuunnellut, niin on pakko edelleen toistaa sama kysymys: ymmärsittekö te, minkälaisen sote-uudistuksen te teitte ilman riittävää rahoitusta, ilman palvelujen turvaamista? [Antti Kurvisen välihuuto] Jos te ymmärsitte, olen huolestunut, että silti teitte tuon uudistuksen. Hyvinvointialueet ympäri Suomen joutuvat nyt tekemään säästölistoja pienentääkseen tätä suurta alijäämää. Ja voin kertoa teille, etteivät nuo alijäämät johdu Orpon hallituksen päätöksistä. Alueiden rahoitus määräytyy, arvon keskusta, teidän ja vasemmistolaisten hallituskumppanienne tekemän rahoituslain mukaisesti.

Ja kysyn vielä uudestaan senkin, onko teillä käsitystä siitä elävästä elämästä, missä meidän ihmiset tällä hetkellä elävät. Siellä on vanhuksia, syöpäsairaita, muistisairaita, jotka eivät saa tarvitsemaansa ympärivuorokautista hoitoa. [Antti Kurvisen välihuuto] Heille sanotaan, että tilatkaa ambulanssi ja menkää päivystykseen, ja päivystyksestä heidät lähetetään takaisin kotiin. Tiedättekö, millaista se on? Minä tiedän, minun isäni oli yksi noista vanhuksista, ja hän ei ole enää täällä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Simula.

19.03 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Välikysymys hallitukselle, vai olisiko sittenkin parempi osoite ollut oppositioedustajien oma postilaatikko? Harkinta taisi nimittäin nyt pettää pahemman kerran. Annan keskustalle kuitenkin täyden ymmärryksen, sen verran pahoinvoivia tunnutte nyt olevan. Soimaatte uudistusta, jonka itse synnytitte. Soimaatte rahoitusta, joka on teidän rahoitusmallinne mukainen. Vaaditte lisää rahaa muttette kerro, mistä. Onko keskusta nykyään velanottoapuolue vai taloudenhoitajapuolue, se on minulle jäänyt hyvin epäselväksi. [Eeva Kalli ja Antti Kurvinen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Ainakaan viime kaudella ette kyenneet pistämään hanttiin vasemmistolaiselle velanotto politiikalle. [Saara Hyrkkö: Ja tämä hallitus jatkaa!]

Keskustan pahoinvointi purkautuu tällä kertaa siis hätäisen välikysymyksen muodossa, mutta kuulkaas, jokaviikkoinen mielensä pahoittaminen ei nosta kannatustanne. Vastuun kantaminen olisi sitä kenties voinut tehdä. Sitä päätitte olla kantamatta, kun hallitustunnustelijan kysymyksiin vastaaminen ei vain maistunut. Mielensä pahoittaminen ei myöskään edistä yhtään mitään, eikä näennäinen huolestuneisuus ihmisten palveluista pure. Miten se ei teitä huolestuttanut tätä sote-mallia tehdessänne? Minne unohtuivat lähipalvelut silloin? Teidän kannattaisi ihan aidosti kurkistaa peiliin ja myöntää virheenne. Toisaalta tämä te-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kemänne välikysymys voitaneen katsoa eräänlaiseksi ujoksi kurkistukseksi vessan peiliin: tähän on teidän uudistuksenne, teidän rahoitusmallinne. [Eeva Kalli: Teidän hallituksenne!]

En ole aivan varma, tekeekö keskusta nyt vain oppositiopolitiikkaa ja yrittää irtaantua omista virheistään vai ollaanko siellä aidosti huolissaan hyvinvointialueiden rahoituksesta. Siksikö, koska se tekee keskustalaisten aluevaltuutettujen työstä äärimmäisen vaikeaa? Ette halua olla tekemässä vaikeita päätöksiä hallituksessa muttette alueillakaan. En tietenkään haluaisi uskoa sen olevan syynä, mutta tämä on teidän luomanne ongelmavyöhyke. Tämä tiedettiin jo uudistusta tehdessä. Te teitte uudistuksen, jonka myötä tilanne on nyt juuri sellainen kuin se on. Vaaditte lisärahoitusta oppositiosta käsin muttette omanneet rohkeutta tulla neuvottelemaan asioista Säätytalolle. Miksi ette? Koska tiedätte itsekkin, mitkä ovat tämänhetkiset realiteetit. Sysisurkeaa uudistusta, saati taloutta ei helpolla paikata. Kantokykyä ei ole, te tiedätte sen.

Arvoisa puhemies! Toisin kuin välikysymyksessä ja täällä on väitetty, hallitus ei leikkaa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Se on sanottu jo useampaan kertaan. Tosiasiassa hyvinvointialueiden saama rahoitus kasvaa, mutta hallitus pyrkii hillitsemään kasvua parhaansa mukaan. Uudistuksen piti uudistaa, turvata ja parantaa suomalaisten palveluita ja hillitä kustannuksia. Toisin on vaarassa käydä. Kustannukset kasvavat, toimivia käytänteitä on jo jopa rikottu. Te tiedätte oppositiossa, mikä on Suomen valtion taloudellinen tilanne, te tiedätte Suomen velkasuhteen tilanteen, ja teidän olisi luullut tietävän myös tämän mallin kasvattavan eikä hillitsevän menoja. Ainakin se nostettiin esille vahvasti oppositiosta viime kaudella.

Hyvinvointialueet tekevät parhaillaankin suunnitelmia siitä, mistä ja miten säästävät ja miten järjestäisivät palveluita uusilla tavoilla, jotta valtavat alijäämät saadaan paikattua. Ei tämä tilanne ole missään nimessä helppo, muttei se ole myöskään tämän hallituksen tekoasia, vaan kyse on nykyisen opposition uudistuksesta. Itse asiassa tulevista leikkauksista ja rakenteellisista uudistuksista puhuttiin kyllä hyvinvointialueilla välittömästi tämän uudistuksen astuessa voimaan, kun uudet aluevaltuustotkin oli valittu. Nyt keskusta yrittää epätoivoisesti kaataa likavesisaavia meidän niskaamme tällä välikysymyksellä, jossa faktatkin ovat hukassa. [Antti Kurvinen: Miten niin?]

Välillä on täällä tänään tuntunut, kuinka tämä uudistus seurauksineen olisi tullut kaikille kuin yllätyksenä. [Antti Kurvinen: Kertokaa, mikä on väärin!] Pakko oli tehdä mutta mokattu ei ole, väittivät keskustalaiset tänään. Silti nykyisen hallituksen olisi pitänyt tässä jo muutaman kuukauden aikana tehdä mittavia muutoksia uudistukseen, niin rahoitusmalliin kuin muutoinkin. Eikö se silloin ole aika keho uudistus, vai päästettiinkö se itse asiassa sormien läpi juuri siksi, että kyllä seuraava hallitus sitä sitten korjailee? Ei se hinku hallitukseen kovin suuri ollut sosiaalidemokraateillakaan. Eipä tietenkään, kun taloutta pitäisi tasapainottaa ja samalla korjailla sysisurkeaa sote-mallia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kalli.

19.08 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hämmäntävää ja surullistakin kuulua, miten välinpitämättömästi perussuomalaiset ja esimerkiksi äsken kuultu edustaja Simula puheenvuorossaan suhtautuu hyvinvointialueiden tilanteeseen ja suomalaisten lähipalveluiden vaikeaan tilaan. [Jenna Simula: Eipäs oiota mutkia!] Mutta aion nyt itse omassa puheenvuorossani keskittyä ratkaisuihin.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat siis olleet toiminnassa nyt reilut yhdeksän kuukautta, ja on selvää, että näin mittavan reformin toteuttaminen vaatii enemmän aikaa, jotta sille asetetut tavoitteet voivat toteutua. Mutta aika ei ole ainoa asia, jota uudistuksessa onnistuminen edellyttää. Se edellyttää nimittäin myös riittäviä kohtuullisia resursseja ja työrauhaa. Valitettavasti hallitus ei nyt ole tarjoamassa alueille näistä kumpaakaan, mikä eittämättä vaarantaa uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen. Hallitus on päinvastoin ajamassa alueet nurkkaan pakottamalla ne tekemään lyhytnäköisiä päätöksiä, joiden tulevaisuuden hintalappu olisi traagisen suuri. Tämän vuoksi keskusta on tehnyt hallitukselle tämän välikysymyksen. Kyseessä on paljon: suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan peruspiilarit eli yhdenvertaiset ja toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Sote-lait hyväksyttiin eduskunnan toimesta siis viime kaudella kesällä 21. Tämän jälkeen on tapahtunut merkittäviä, ennalta arvaamattomia asioita, jotka ovat yllättäen kasvattaneet hyvinvointialueiden kustannuksia. Näitä ovat muun muassa koronapandemian pitkä varjo mukaan lukien sosiaaliset ja terveydelliset vaikutukset. Kustannuksia on nostanut myös Venäjän julma hyökkäys Ukrainaan, mikä on kasvattanut hyvinvointialueiden talouspaineita entisestään. Ja edustaja Päivärinnalle totean, että ei, tätäkään ei kukaan voinut ennustaa etukäteen. Myös sote-alan oikeutetut palkankorotukset ovat nostaneet kustannuksia. Hyvinvointialueiden talouteen kohdistuu nyt siis iso määrä ennakkoimattomia kustannuspaineita. Vaikka edellinen hallitus lisäsi hyvinvointialueiden rahoitusta vielä viimeisessä lisätalousarviossaan, oli niiden lähtötilanne siis taloudellisesti haastava, sillä toimintatapojen uudistaminen vaatii alussa myös investointipanoksia eli resursseja, aikaa ja työrauhaa.

Arvoisa puhemies! Tätä tilannekuvaa vasten onkin käsittämätöntä, että Orpon hallitus päätti ensi töikseen, hallitusohjelmassaan, että hyvinvointialueiden rahoituksesta leikataan 1,4 miljardia euroa, 1 400 miljoonaa euroa, ja toteutetaan se vielä kiristämällä ohjaustavalla, joka vie alueilta kaiken hapen ja mahdollisuudet uudistaa toimintatapojaan kestävästi. Siksi keskusta vaatii hallitusta perumaan suunnittelemansa kohtuuttomat sote-säästöt. Keskusta on tehnyt välikysymyksessään myös muita, konkreettisia esityksiä, joilla voimme yhdessä auttaa hyvinvointialueita onnistumaan tärkeässä tehtävässään.

Ensimmäinen näistä on rahoituslain alijäämäsäännön muuttaminen siten, että hyvinvointialueille annetaan lisää aikaa tasapainottaa taloutensa. Olemme tehneet asiasta myös lakialoitteen, jolle toivon laajaa tukea yli hallitus—oppositio-ajan. Tästäkin keskustelusta, värikkästä keskustelusta, jota olemme tänään käyneet, huolimatta toivon, että myös hallitusryhmistä saamme tukea tälle tärkeälle aloitteelle. Sen pikainen muuttaminen olisi nimittäin nopea ja konkreettinen kädenojennus hyvinvointialueille ja sitä kautta suomalaisten lähipalveluille.

Toiseksi esitämme Kelan matkakorvausten siirtämistä hyvinvointialueille. Tämän 300 miljoonan euron potin siirto kannustaisi hyvinvointialueita rakentamaan palveluverkkoa sitä vasten, että huomioitavaksi tulisivat myös valtion maksamat matkakustannukset. Kun kysymys on lopulta yhdestä ja samasta veronmaksajien rahasta, olisi tämä järkevää siirtää samaan kukkaraan. Tämä kannustaisi kustannustehokkaaseen ja järkevään palveluiden järjestämiseen. Eikö tämä olisi järkevää, ministeri Juuso?

Kolmanneksi odotamme, että hallitus toteuttaa viipymättä hallitusohjelmaan kirjaamansa ammatinharjoittajamallin käyttöönoton. Annamme tälle tukemme ja edellytämme, että hallitus valmistelee esityksen kiireellisesti. Samalla edellytämme, että hallitus esittää vii-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

pymättä valtakunnallista ratkaisua kohtuuttomaksi paisuneen vuokratyövoiman käytön kitkemiseksi.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, haluan korostaa, että keskustan tavoitteena ei ole etsiä syyllisiä. Meidän tavoitteemme on hakea ja tarjota ratkaisuja, sillä meillä on iso huoli. Huoli siitä, että jos hyvinvointialueille ei pikaisesti tarjota konkreettisia välineitä eli resursseja ja työrauhaa uudistaa palveluita, ajautuvat ne koko ajan yhä vaikeampaan tilanteeseen. Tämän ei saa antaa tapahtua, sillä kyseessä on suomalaisten hyvinvointi, terveys ja tulevaisuus, kirjaimellisesti vauvasta vaariin ja muksusta muoriin, ja näistä ihmisistä, arvoisa hallitus ja hyvät kollegat, meillä on yhteinen vastuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.13 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymys koskee keskustan itse luomaansa sote-mallia. Keskusta on jättänyt välikysymyksen omista toimistaan. Välikysymys on poliittisesti erikoinen, ja luottamusäänestyksestä tulee myös sellainen. Äänestääkö keskusta heidän itsensä luomaa mallia vastaan? Ei tarvitse vastata. [Antti Kurvinen: Hallituksen leikkauksia vastaan!] Mieleni tekisi puolustautua opposition tikareilta heittämällä samat tikarit opposition suuntaan [Hanna-Leena Mattila: Heitämme ne takaisin!] ja muistuttaa, että edellisen hallituksen viitoittamaa tietä tässä nyt kuljetaan. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Mutta en heitä tikareita.

Itse asiaan: Välikysymyksen aihe on tärkeä. Mielelläni siitä keskustelen ja erittäin mielelläni etsin siihen myös yhdessä ratkaisuja. [Hanna-Leena Mattila: Hyvä!] Tärkeintä on, että kriisi ratkaistaan ja ratkaistaan siten, että kansalaiset pääsevät jonoista hoitoon.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on välikysymyksessään kantanut huolta siitä, että hallituksen toimien takia hyvinvointialueilla nyt joudutaan karsimaan ja keskittämään lähipalveluita. Muistutan, että hallintouudistus tehtiin, jotta palveluita voidaan katsoa yhden kunnan sijaan koko hyvinvointialueen näkökulmasta. [Hanna-Leena Mattila: Viemällä ne kauemmas vai?] Vaaleilla valitut päättäjät alueilla tekevät ratkaisut palveluista ja palveluverkosta. Kaksi ja puoli vuotta sitten kokoomus varoitti perussuomalaisten kanssa tehdystä kysymyksessä, että tällä hallintomallilla lähipalvelut ovat uhattuina. Nyt keskustalla on samasta asiasta huolissaan. [Antti Kurvinen: Miksi te ette suojaa lähipalveluita?] Olisipa ollut silloin. [Antti Kurvinen: Te ette ole koskaan!]

Kun nyt puhutaan lähipalveluista, niin jokaisella alueella joudutaan arvioimaan, mitä lähipalveluita kunnissa on. Tässä joudutaan tarkastelemaan palveluita yli kuntarajojen. Tämän sote-uudistuksen tarkoitus oli katsoa palveluita yhden kunnan sijaan koko hyvinvointialueen näkökulmasta. Johtavatko uudistukset väistämättä terveysasemien sulkemiseen, kuten väitetään? [Hanna-Leena Mattila: Kyllä johtaa!] Eivät. Kyse on siitä, kuinka rohkeasti ja ennakkoluulottomasti hyvinvointialueet lähtevät näitä uudistuksia tekemään, ja näissä uudistuksissa hallitus on luvannut olla mukana ja tukea uudistuksia omalla toiminnallaan.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositio täällä tuo esille ongelmia ja uhkakuvia, mihin joudutaan, kun toimitaan ja sopeutetaan taloutta raameihin. Minusta se ei anna todellista kuvaa eikä toivoa ihmiselle, jolle tässä koko asiassa on tärkeintä, että hän saa jatkossakin tarvitsemansa hoidon. Nyt kuulostaa siltä, että uudistuksia ei voi tehdä millään muulla tavalla kuin sulkemalla terveysasemia ja lopettamalla palveluita. [Hanna-Leena Mattila: Se on

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

seuraus! Se ei ole totta. On helppo pelotella ihmisiä. Se ei ratkaise sote-palveluiden kriisiä. [Hanna-Leena Mattila: Se vaan tulee tapahtumaan!] Haluan nyt muistuttaa, että työ on vasta alussa. Annetaan nyt hyvinvointialueille työrauha ja mennään tästä yli yhdessä. Ratkaisut ovat olemassa, ja ne on kuultu. Meillä kaikilla on kuitenkin yhteinen tavoite, että ihmiset pääsevät jonoista hoitoon ja saavat laadukasta hoitoa. — Kiitoksia. [Hanna-Leena Mattila: Kauniita puheita!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Junnila poissa. — Edustaja Kiuru, Krista.

19.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Itse asiassa päivän polttavin kysymys on se, onko alueilla tosiasiallisesti työrauha vai eikö ole. Yhtä polttava kysymys on se, onko alueille tarpeeksi näkymää tulevaisuuteen vai eikö ole. Näihin kysymyksiin eri ryhmät ovat vastanneet tänään hyvin eri tavalla. SDP on hyvin vakuuttunut siitä, että työrauhaa ei ole niin kauan kuin me emme tunnusta, että hyvinvointivaltiot tarvitsevat myös hallituksen konkreettisia ja aktiivisia toimia tässä muuttuneessa tilanteessa. Olosuhteet ovat nyt sellaiset, että korona synnytti hoitovelkaa, sota taas hinta- ja energiakriisin. Kiinteistömenot, palkat ja ostopalveluiden hinnat ovat nousseet kovasti. Myös kunnat mitoittivat sote-budjettinsa hyvin tiukoiksi. Nämä uudet satojen miljoonien lisäkustannukset näkyvät siinä, että hyvinvointialueen tilanne on toinen. Näkijöitä on ollut tänä iltana todella monta. Ihme kyllä, ihmettelen, miten nämä tulevaisuuteen ennustajat olivat aina väärässä paikassa väärään aikaan. Fakta lienee se, että Suomessa kukaan ei esimerkiksi osannut ajatella, kuinka merkittävää alibudjetointia kunnat olivat tässä maassa tehneet. Tosiasia on se, että me vasta sen jälkeen, kun tämä sote oli irtoamassa, huomattiin, kuinka valtavia alijäämiä oli tulossa siksi, että kuntien alibudjetointi oli ollut niin suurta. Jos joku sitten sanoo, että tämä olisi nähty, miksi aikaisemmat hallitukset siihen eivät olisi jo puuttuneet? Kyllä lakia Suomessa sentään pitäisi noudattaa.

No, SDP on tässä vaikeassa tilanteessa valmis myös toimiin siksi, että me emme voi jättää noin miljardin alijäämätilanteessa hyvinvointialueita yksin. Sellainen puuttumatta jättäminen ja tekemättä jättäminen on myös aktiivinen teko. Sillä tarkoitetaan sitä, että nämä alueet saavat kärvistellä itseksensä. Me ajattelemme, että meillä on helpompi yhdessä hakea näiden merkittävien olosuhdemuutosten jälkeen ehdotuksilla hallitukselle erilaista näkymää, joka hyvinvointialueita sitten auttaisi.

Tänään on kysytty, voitaisiinko nämä ylisuuret leikkaukset perua. Hallitus sanoi, että ei voida. Me kysyimme, voitaisiinko alijäämän kattamisaikaa hiukan pidentää. Ei voida. Me kysyimme, voitaisiinko vuoden 25 jälkikäteistarkastuksesta irrottaa ennakoerä, esimerkiksi puolet tästä rahoituksesta, annettavaksi jo vuonna 24, että ei tarvitsisi tehdä niin kovia äkkijarrutuksia. Hoitoon pääsy ja lähipalvelut voitaisiin paremmin turvata. Vastaus oli, että ei voida. Me kysyimme tänään, voitaisiinko hyvinvointialueindeksiä kuitenkin hiukan tuunata, koska tosiasia on, kuten eduskuntakin totesi jo, että sen pitäisi paremmin vastata näitä kustannuksia. Itse ajoin silloisena ministerinä sitä, että edes sote-palkkakustannuksia olisi sidottu HVA-indeksiin. Mutta silloin VM:n tiukka kanta oli, että se ei ole ikinä mahdollista, koska sellaista tilastointia ei ole. Nämä ovat nyt niin vakavia asioita, että kun me kysymme, niin ei voi kaikkeen vastata, että mikään ei käy. Nyt on jo neljä kysymystä kysytty, mutta mihinkään ei ole mahdollisuuksia.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Kysyimme, että entäs jos tarkistettaisiin arviointimenettelykriteerit. Minun käsittääkseni ministeri sanoi, että kyllä me voidaan tarkastaa, sehän on hallitusohjelmassa jo. Mutta te tarkastatte ja tiukennatte. Me kysyimme, voitaisiinko niitä kohtuullistaa. Alueet ajattelivat, että he joutuvat arviointimenettelyyn sen takia, että alijäämän kattamisvelvoite on niin kiireesti eteen tuleva, ettei ole kohta enää Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta. Tämä ei ole leikin asia. Kansliapäällikkö kiertää VM:ssä sanomassa, että ei me teitä arviointimenettelyyn laiteta, koska on mahdollisuus tätä tosiasiaa arvioida. Mitä tekee hallitus, kun me kysymme, mitä te voisitte tässä asiassa tehdä, että tämä pelko tulisi pois. Vastaus on, että ei mitään.

Minä olen huolissani siitä, onko valtiovarainministeriön rahaministerillä, sote-rahaministerillä tämä tilanne hallussa. [Juha Hänninen: On varmasti!] Meille ei tule riittämään oppositiossa se, että puhutaan kaunista ja yhtä hyvää. Te olette vastuussa siitä, että sote-alueella on tarpeelliset rahat. Tänään tehtyihin kysymyksiin vastattiin kaikkiin, että ei ole. [Puhemies koputtaa] Me olemme valmiita myös siihen, jos on parempia ehdotuksia. Me tuemme, mutta me emme tue sellaista maailmaa, jossa sanotaan, [Puhemies: Aika!] että mihinkään ei ole mahdollista puuttua. Tämä on todella vakava tilanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

19.24 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä keskustelussa on käytetty puheen-
vuoroja, joissa on naljailtu, että keskusta tekee välikysymyksen itselleen, tai sanottu, että tähän olette mokanneet tässä tai tehneet tämmöisen sote-uudistuksen, joka on ongelmassa.

Arvoisa puhemies! Haluan heti alkuun todeta, että tuolla sosiaali- ja terveysalan ammatilaisten keskuudessa, jotka tätä uudistusta nyt vievät eteenpäin, on erilainen käsitys. Kun olen keskustellut heidän kanssaan, he ajattelevat, että tämä uudistus, joka tehtiin, on juuri oikeanlainen, jos aiotaan saavuttaa niitä yhteisiä tavoitteita, joihin me kaikki pyrimme viimeisen 15 vuoden aikana, kun olemme yrittäneet täällä eduskunnassa tätä uudistusta toteuttaa. Ja sen takia on tärkeää, että me emme tässä salissa anna väärää kuvaa. Jos me täällä puhumme negatiivista hyvinvointialueista, siellä kentällä tulee helposti jonkunlainen vastareaktio. Sen takia minusta on tärkeää, että me mieluummin täällä pyrkisimme omilla toimitilamme ja puheillamme edesauttamaan sitä, että hyvinvointialueilla säilyy kunnianhimo tavoitella niitä tavoitteita, joista yksi on muuten kustannuskehityksen loiventaminen, mutta myös kaikkia muita tavoitteita, joissa keskeinen oli perustason palveluiden vahvistaminen, ja sehän ei tapahdu ihan vuodessa eikä kahdessa, vaan se vaatii aikaa.

Kuten tuossa debatissa totesin, minusta on väärin sanoa, että tämä uudistus on jotenkin epäonnistunut, koska eihän sitä ole vielä lähdetty kunnolla toteuttamaan. Nyt on ollut — vuosi sitten suurin piirtein aloitettiin — hyvinvointialueilla turvallinen siirtymä, joka tapahtui silloin tietenkin vuodenvaihteessa, ja se oli kriittinen jakso. Vähän pelättiinkin, että saa nähdä, mitä tapahtuu, saadaanko kaikki palkat maksettua, mutta voi sanoa, että koko valtakunnan osalta sehän onnistui hienosti. Ja sen työn tekivät siellä ne aluepäättäjät ja ne virkamiehet, jotka valmistelivat sitä, ja siitä kuuluu suuri kiitos heille. Nyt ollaan vielä tilanteessa, jossa monet siirtoon liittyvät asiat ovat kesken, ollaan tietyllä tavalla vakauttamisvaiheessa. Vasta tämän jälkeen päästään, voisi sanoa, ottamaan tästä uudistuksesta irti niitä hyötyjä, mitä sillä tavoitellaan. Nyt meidän tehtävä täällä valtakunnan tasolla, kaikkien meidän tehtävä, erityisesti hallituksen tehtävä, koen, on tukea hyvinvointialueita tämän uudistuksen toteuttamisessa.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Toki tämä talous on haastava. Se haastaa näitä alueita sen takia, että osa niistä toimenpiteistä, joita koetaan, että on pakko tehdä tiukan talouden edessä, on semmoisia, jotka ovat ristiriidassa tämän uudistuksen keskeisten tavoitteiden kanssa. Muun muassa painopiste perustason palveluihin, jotka ovat lähipalveluita: jos koetaan, että lähipalveluverkkoa on talouden edessä pakko leikata ja harventaa, niin sehän on päinvastainen toimenpide kuin mihin tässä pyritään.

Eli minun viestini on se, että ei tässä kukaan ole mokannut. Meillä on valtavat mahdollisuudet, ja viedään tätä viestiä eteenpäin ja ratkotaan yhdessä näitä ongelmia. [Antti Kurvinen: Siinä vinkkejä ministereille!] Keskeinen viestihän sieltä alueilta on se, että nyt tarvittaisiin työrauhaa, ja se työrauha saadaan sillä, että annetaan riittävän vakaa kuva tulevaisuuden rahoituskehiksestä niille. [Antti Kurvinen: Tehkää, ministerit, muistiinpanoja!] Nyt hallitus on sanonut, että 26 uudistetaan rahoitusta, mutta hyvinvointialueiden pitäisi silloin kyetä kattamaan jo aikaisemmat alijäämät, joita on syntynyt. Ja jos ne eivät tiedä, mikä on rahoitusjärjestelmä silloin, on hankala tehdä suunnitelmia tulevaisuuteen, eli pitäisi antaa hieman pitempi näköala. Itse toivon ainakin, että nämä rahoitusjärjestelmän peruspalikat säilytettäisiin, että tämä on tarveperusteinen, ettei siirrytä edunvalvontaperusteiseen rahoitukseen. Tämä menisi aivan hullunmyllyksi koko homma. Sen takia tuen kyllä sentyyppisiä ajatuksia, että luodaan vakautta sinne alueille ja pitemmän tähtäimen näköalaa siitä, miten tämä uudistus pitäisi toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Täällä ovat puheenvuoroissa ministerit todenneet, erityisesti valtiovarainministeri Purra, että ei hallituksella juurikaan ole keinoja sen 874 miljoonan euron säästötavoitteen toteuttamiseksi, vaan se tehdään hyvinvointialueilla. On tärkeää, että tämä tunnustetaan ja tunnustetaan, että tähän on itse asiassa hyvinvointialueista kiinni, pääsevätkö ne siihen. Nyt kun on uutta dataa tullut, että ne ovat tämän vuoden osalta takamatkalla 1,1 miljardia — tein tämän kysymyksen ministeri Juusolle jo tuossa debatissa — minusta olisi viisautta hallitukselta, että se tunnustaisi, että nyt pannaan realistiset tavoitteet hyvinvointialueille, yritetään päästä perusuralle. Mutta se, että me vielä 900 miljoonaa siitä säästettäisiin lisää, ei ole mahdollista tässä ajassa. Jos meillä alijäämäisiä alkavat olla kaikki hyvinvointialueet, niin ei selvitysmenettelyllä ole enää mitään merkitystä. Ei se tuo enää sitä tietynlaista tavoitetta, mikä on sillä ollut. [Puhemies: Aika!] Eli nyt pitäisi, arvoisa puhemies, antaa tuki alueille, ei kiristää ruuvia, koska uudistus ottaa aikaa, ja tähän toivon, että ministerit myös voisivat sitoutua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Seuraavaksi edustaja Hyrkkö.

19.30 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Jälkiviisaus on makeaa, mutta se ei kyllä auta yhtäkään hoitoa tarvitsevaa ihmistä, ja siksi minusta oli vähän väsynyttä kuunnella täällä hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroja, joiden pääviesti tuntui olevan lällättely.

Tämän pitäisi olla yhteinen asia. Sosiaali- ja terveysmenojen kasvun hillitseminen on inhimillisesti toivottavaa ja taloudellisesti välttämätöntä, jotta meillä on yhteiskuntana mahdollisuus pitää huolta kaikista myös tulevaisuudessa ja toisaalta varaa panostaa muuhunkin, kuten esimerkiksi koulutukseen. Se oli muuten nimenomaan koulutus, jota viimeksi kokoomuksen ollessa hallituksessa kehitettiin leikkaamalla, ja vetoankin nyt hallituspuolueisiin: älkää tehkö samaa virhettä vaan antakaa sote-alan ammattilaisille aidosti mahdollisuus kehittää toimintaa, lisätä vaikuttavuutta, panostaa ennaltaehkäisyyn ja tehdä järke-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

vää yhteistyötä myös yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Arvoisa hallitus, lähdetäisiinkö sormella osoittelun sijaan ratkomaan näitä kysymyksiä yhdessä? Korjataan rahoitusmallia, puututaan vuokralääkäribisnekseen, ohjataan alueita parantamaan työoloja ja ratkotaan työvoimapulaa myös koulutuksen ja maahanmuuton keinoin.

Arvoisa puhemies! Ihmettely ja nokittelu eivät auta hillitsemään sosiaali- ja terveystennojen kasvua tai tuo parempaa hoitoa kenellekään, tarvitaan ratkaisuja. Tämä sosiaali- ja terveystennojen kasvu on yksi merkittävimmistä haasteista julkiselle taloudelle, se on selvä. Sen kasvun hillitsemisen on kuitenkin tapahduttava ennen kaikkea hoidon tarvetta vähentämällä ja vaikuttavuutta parantamalla, ei hoidon ja avun saamista vaikeuttamalla. Se kustannuskasvun hillitseminen ei nimittäin onnistu, jos valittujen keinojen hintalappu huomenna on sitä tänään saatua säästöä suurempi. Yhtenä pienenä esimerkkinä tästä mainitsen jälleen tämän lastensuojelun jälkihuollon leikkauksen, siis leikkauksen nuorilta, joista emme ole onnistuneet ottamaan koppia aiemmin. On mahdotonta nähdä, että tukea tarvitsevien nuorten jättäminen ilman tuota tarvittavaa tukea tuottaisi todellisia säästöjä. Ne kustannuksethan vain siirtyvät jonnekin muualle — ei mitään järkeä. Kaikkein kalleinta on, jos ihmiset eivät saa hoitoa ajoissa, ongelmat syvenevät, raskaiden, kalliiden palveluiden tarve kasvaa. Tästä yksi esimerkki on mielenterveysongelmat, joiden hoitoon me käytämme noin miljardin mutta joiden hoitamattomuus maksaa yhteiskunnalle 11 miljardia, siis suunnilleen saman verran kuin hallitus ottaa velkaa vuodessa. Ennaltaehkäisyyn panostaminen ja myöskin siinä onnistuminen on ainoa tapa saada rahat riittämään myös tulevaisuudessa, ja tämä vaatii päättäjiltä hitusen kestävyyttä, koska ne tulokset tai säästöt eivät synny hetkessä. Äkkijyrkät leikkaukset eivät ole oikea suunta.

Arvoisa puhemies! Miksi tämä sote-uudistus tehtiin? Se tehtiin siksi, että meidän hyvinvointivaltiomme oli päästetty rispaantumaan reunoista. Kaikki eivät enää pysyneet matkassa mukana. Ei siitä täydellinen tullut, mutta ei varmaan kukaan ajatellutkaan, että tämän kokoluokan uudistus tulee kerralla kuntoon. On myös rehellistä todeta, että yksikään aikaisempi hallitus ei onnistunut rakentamaan sellaista mallia, joka olisi ollut sekä perustuslaillinen että toteuttamiskelpoinen. Tämän kanssa nyt elämme, ja ajattelen, että pallo ei saa pudota tässä vaiheessa. Museointi ei auta säilyttämään hyvinvointivaltiota, oikea lääke on jatkaa uudistamista sekä täällä eduskunnassa että alueilla.

Jossain vaiheessa on varmaan aika sellaisillekin epäsuosituille kysymyksille kuin että onko järkeä pirstaloida julkista rahaa niin moneen kanavaan, jolloin kaikkein vaikuttavin ja akuutein hoito voikin jäädä ohituskaistojen jalkoihin.

Ja, arvoisa puhemies, siihen liittyen näistä Kela-korvauksista, joita hallitus kovasti juhlii nyt ratkaisuna: Minusta siinä on kyse silmänkääntötempusta, yrityksestä ratkaista hyvin monimutkaista ongelmaa aivan liian yksinkertaisella lääkkeellä, joka pahimmillaan voi vaikeuttaa entisestään hyvinvointialueiden työvoimapulaa. Ajattelen, että nyt viisautta olisi käyttää nämä Kela-korvauksiin varatut rahat esimerkiksi hoitojonojen purkuun siellä hyvinvointialueilla, esimerkiksi lääkäreiden aloituspaikkoihin korkeakouluissa, esimerkiksi tarkkarajaisempiin palveluihin, joissa julkinen erityisesti tarvitsee yksityisen apua, kuten esimerkiksi hedelmöityshoitoihin.

Arvoisa puhemies! Näin valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtajana minua kiinnostaa myöskin talouden iso kuva ja hallituksen talouspolitiikan uskottavuus. Täällä on puhuttu tästä hallituksen 1,4 miljardin säästötavoitteesta ja on keskusteltu siitä, onko se siis itse asiassa säästö ensinkään. Minusta on selvää, että jos alueita aiotaan tiukasti ohjata sopeuttamaan entisen päälle vielä 1,4 miljardilla, niin kyllä se säästöltä kovasti kuulostaa. Ja jos

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

taas näin ei olekaan tarkoitus tehdä vaan kyse on pikemminkin toiveajattelusta, niin voi kai sanoa, että hallituksen talouslinja ja visio, tämä kuuden miljardin sopeutus, on rakennettu hiekalle. Kumpi nyt sitten on totuus, en tiedä.

Haluan vielä alleviivata, kuten olen monta kertaa aikaisemminkin sanonut, että en tietenkään vastusta fiksummin tekemistä ja sitä kautta kustannusten kasvun hillitsemistä. Kyllä on totta, että sitä kustannusten kasvua pitää pystyä hillitsemään, mutta niistä keinoista, joilla se tehdään, [Puhemies koputtaa] siitä nopeudesta ja äkkijyrkkyydestä, jolla se tehdään, on minusta kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Sarkkinen.

19.35 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluissa on vakavia ongelmia, ja uhkana ovat isot lähipalveluiden leikkaukset. Ongelmien taustalta löytyy henkilöstöpulaa, patoutunutta palvelukysyntää ja kustannusten kasvua, pitkään jatkuneita ongelmia ja tässä ajassa esiin nousseita haasteita. Kunnilta hyvinvointialueille siirtynyt rahoitus oli valmiiksi alimitoitettu tarpeisiin nähden, ja tilannetta on hankaloittanut tänä vuonna nähty poikkeuksellinen kustannusten kasvu. Valitettavasti hallitus näyttää seisovan toimeettomana ongelmien edessä ja tilanne uhkaa paheta sote-rahoituksen leikkauksilla.

On istuvan hallituksen vastuulla reagoida, kun näemme, että vuokralääkäriyrietykset ja ostopalveluja tuottavat yritykset nostavat hintojaan tasolle, mihin mitkään rahat eivät tule riittämään. On hallituksen tehtävä valmistella lait, joilla vastataan poikkeukselliseen kustannusten kasvuun. Hallitus ei voi paeta vastuutaan syyttämällä edellistä hallitusta. On selvää, ettei sote-uudistuksen kaltainen valtava ja kompleksinen uudistus tule kerralla valmiiksi ja se vaatii säätöä.

Kyllä ainakin minä voin rehellisesti myöntää, että jotkin säädetyn rahoitusmallin kohdat eivät toimi tässä ajassa kuten oli tarkoitus ja kuten pitäisi ja niitä täytyy muuttaa. On myös selvää, että eteemme tulee aina, joka hallituskausi, uusia ilmiöitä ja haasteita, joihin kulloisenkin hallituksen on oltava valmis reagoimaan. On totta, ettemme ennakolta osanneet nähdä, kuinka suuresti alimitoitettuina kustannukset siirtyisivät kunnilta hyvinvointialueille tai kuinka sote-alan palkat tulisivat nousemaan enemmän kuin yleinen palkkakehitys tai kuinka ostopalveluiden hinnat tulisivat pomppaamaan pilviin.

Hallituksen on nyt tässä tilanteessa pikimmiten peruttava sote-palveluihin suunnitteleman säästöt, valmisteltava toimet, joilla henkilöstövuokrauksen ja ostopalveluiden hintoja voidaan rajoittaa, pidennettävä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta, tarkistettava rahoitusindeksejä ja luotava joustoa hyvinvointialueiden investoinneille.

Arvoisa puhemies! Alijäämän kattamisvelvoitteen tiukkuus on muodostunut ennakoitua vaikeammaksi hyvinvointialueille johtuen lähtötilanteen ennakoitua syvemmästä alijäämästä, jonka taustalla on jo läpikäymiäni tekijöitä. Alijäämän kattamisvelvoitteen pidennys olisi suhteellisen yksinkertainen lakimuutos, jolla hyvinvointialueille annettaisiin aikaa uudistaa ja tehostaa toimintaansa ilman kohtuuttomia leikkauspaineita.

Myös investointisääntely näyttäytyy ylitiukkana, kun lähes kaikki alueet joutuvat hakemaan lisälainanottovaltuuksia välttämättömiin investointeihinsa. On siis selvää, että investointisääntelyä on joustavoitettava, ellei alueille sitten anneta verotusoikeutta. Verotusoikeuden myötä itsehallinto ja kyky rahoittaa investointeja vahvistuisi. Myös hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

alueiden rahoituksen kehitykseen vaikuttavia indeksejä on siis syytä tarkastella. Indeksien tulisi paremmin huomioida alan palkka- ja kustannuskehitys, joka nyt näyttää eriytyvän yleisestä kustannuskehityksestä.

Kela-korvauksien korotukseen suunniteltu määräaikainen rahoitus hoitojonojen lyhentämiseksi tulisi suunnata mieluummin hyvinvointialueille, missä ne jonotkin ovat. Kyllä-hän hyvinvointialueetkin voivat käyttää jonojen purkuun myös yksityisiä palveluita, mutta hallitulla tavalla. Kela-korvauksen korotuksenkin jälkeen omavastuut jäävät saavuttamattoman suuriksi pienituloisille suomalaisille. Lisäksi tämä toimi lisää riskiä henkilöstön li-säsiirtymiseksi julkisilta palveluilta yksityisille palveluille eikä se tue palveluiden jatku-vuutta.

Arvoisa puhemies! Jos hyvinvointialueille ei luoda taloudellista liikkumavaraa, on ris-kinä se, että alueet tekevät hätiköityjä säästöjä, jotka vaarantavat ihmisten tarvitsemat pal-velut ja tavoitteen mukaisen palveluverkon. Jos alueiden talous on ylikireä, alueet saatta-vat tehdä tyhmiä säästöjä, jotka tulevat myöhemmin kalliiksi. Ennalta ehkäisevien ja ma-talan kynnyksen palveluiden sekä lähipalveluiden alasajo tulee lopulta erittäin kalliiksi, kun korjaavien ja raskaiden palveluiden kysyntä lisääntyy. On vaarana, että hyvinvointi-alueet eivät talouspaineissa voi tehdä tarkoituksenmukaisia palveluiden saatavuutta, tehok-kuutta, vaikuttavuutta ja tuottavuutta parantavia kehitystoimia vaan ajautuvat hallitsemat-tomaan leikkausten kehään, joka tulee lopulta kalliiksi niin taloudellisesti kuin inhimilli-sestikin.

Vetoan hallitukseen, että ei tehdä tästä tilanteesta arvovaltakiistaa, vaan haetaan ratkai-suja käsissämme oleviin ongelmiin. Ratkaisuehdotuksia on tarjottu, ja pyydän, että halli-tus tarttuisi niihin. Kaikkein ei nähdäkseni tässä tilanteessa ole varaa sanoa ei, jos haluam-me turvata kansalaisten tarvitsemat palvelut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

19.40 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa olevan välikysy-myksen aiheena on ihmisten lähipalvelujen pelastaminen. Erikoista tässä on se, että suun-nitteluvaiheessa lähipalveluiden pelastaminen ei näemmä noussut ihan kärkeen, mutta nyt asialla tehdään politiikkaa. On hyvä muistaa, että koko sote-uudistus on aiemman hallituk-sen, käytännössä nykyisen opposition, peruja. Monet näistä kysymyksistä olisikin aiheel-lista esittää myös teille siellä vasemmalla laidalla. Voidaan aiheellisesti kysyä, miten meni noin niin kuin omasta mielestä.

Näin mittava hallinnollinen uudistus oli turhankin kunnianhimoinen, kun rahaa oli jo lähtiessä liian vähän, mutta sote-uudistus runnottiin läpi sillä ajatuksella, että rahaa on, ja lopputulemana on nyt se, että hyvinvointialueiden budjetit ovat järjestään alijäämäisiä. Lainaus: ”Syinä ovat siis kustannustekijät, jotka eivät ole olleet hyvinvointialueiden pää-tösvallassa tai joita kaikkia ei ole voitu ennakoida, mutta joiden seurauksena hyvinvointi-alueiden alijäämien ennakoidaan olevan yhteensä jopa yli miljardi euroa.” Siis yli miljardi euroa. Olisiko pitänyt osata laskea kulupuolen vaikutusarviot hieman tarkemmin ennen kuin päätökset hyvinvointialueiden rakenteista lyötiin lukkoon? Keskusta sai aluehallinto-himmelmensä ja SDP julkiset palvelut järjestettäväkseen, [Hanna-Leena Mattila: Mikä ih-meen himmeli?] mutta kustannuksista ei piitattu. Eikö koko sote-uudistuksen ajatus pitä-nyt olla nimenomaan hillitä kuluja? Näyttääkö nyt siltä, että tähän tavoitteeseen päästäi-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

siin? [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] On varmaan sanomattakin selvää, että siihen ei päästä. Tämä oli kyllä selvää suurimmalle osalle jo hyvin varhaisessa vaiheessa, mutta ilmeisesti tätä ei osattu sisäistää.

Erikoista hyvinvointialueiden hallintohimmelin rakentamisessa oli se, että perustettiin suuri määrä johtajatason vakansseja, vaikka niistä silloinen oppositio, nykyinen hallitus, varoitteli. [Hanna-Leena Mattila: Populismia!] Kaikilla oli tiedossa, että tekeviä käsipareja oli liian vähän. On tullut tietoon muun muassa sellainen, että johtajavakanssiin palkattu henkilö oli odottanut kuukausia jonkinlaista tehtävänantoa tai siis, että joku kertoisi, mitä tehtävänkuvaan kuuluu. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] Tämähän on tyypillistä huonosti suunniteltua valtion toimintaa, joka yksityisellä puolella ei onnistuisi päivääkään.

Arvoisa rouva puhemies! Edellinen hallitus löi budjetin lukkoon tälle vuodelle. Nyt kun hallitus vaihtui ja puhutaan säästöistä, välikysymyksen tekijät tietävät hallituksen linjan johtavan pahoinvointiin, eriarvoisuuteen ja kahtiajakoon, mutta nämä samat ennustajat eivät tiennet tämän vuoden budjettia tehdessään, että kustannustaso saattaisi nousta esimerkiksi vaikkapa ostopalvelulääkäreitä käytettäessä. Tähän olisi pitänyt osata varautua, koska henkilöstöpula on ollut tiedossa koko nelivuotiskauden.

Tähän loppuun on aivan pakko kysyä, kuinka paljon tämä edellisen hallituksen arviointi ja laskuvirhe tulee nyt maksamaan veronmaksajille, ja mistä nämä rahat ovat pois. Taas kerran näyttää siltä, että ne heikompiosaiset ja syrjäseudun asukkaat tässä kärsivät eniten, koska ne palvelut, joita sote-uudistuksen nimissä heille luvattiin, tulevat erittäin kalliiksi ja osin mahdottomiksi ylläpitää. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Toiseksi kysyn, ovatko välikysymyksen allekirjoittajat tehneet laskelmia, millä rahamäärällä ne lähipalvelut pelastetaan ja mistä ne rahat otetaan? [Antti Kurvisen välihuuto — Hanna-Leena Mattilan välihuuto] Onko teidänkin lääkkeenänne entistä korkeampi verotus ja entistä kovempi velkaantuminen? Vastauksia hallitukselta on monessa puheenvuorossa vaadittu, ja vuosien sotkut pitäisi olla selvitetty nyt. [Antti Kurvinen: Oli vaaleissa vähän eri puhe!] Antakaa nyt alueiden järjestää asioita. Siellä on vastuullisia päälliköitä ja päättäjiä työtä tekemään. Luottakaa luomaanne järjestelmään. — Kiitos. [Hanna-Leena Mattila: Jos saahaan tarpeeksi rahaa, niin kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen poissa, Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Sillanpää, olkaapa hyvä.

19.45 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on kuultu monta kertaa toteamus ”yhtään hoitajaa ei ole varaa menettää”. Kysynkin nyt kysymyksen, onko varaa vai ei. Hoitohenkilöstö työskentelee vuorokauden jokaisena tuntina. Työn kuormitus, kiire ja stressi vaikuttavat kehon ja mielen jaksamiseen. Tästä kaikesta huolimatta meiltä löytyy ihmisiä, jotka valitsevat joka päivä sen, että he aloittavat työvuoron ja ottavat vastuun meidän suomalaisten hoidosta ja ihmishengistä. Mistä sitten johtuu tämä, että kautta historian yksi arvostetuimmista aloista ei tänä päivänä nauti tätä kuuluisaa veto- ja pitovoimaa?

”Sinä et kuulu hoitoalalle.” Tämän ”sinä et kuulu hoitoalalle” ovat saaneet kuulla sadat, jopa tuhannet pakkorokotuksesta kieltäytyneet hoitajat sen jälkeen, kun vuonna 2018 astui voimaan uudistettu tartuntatautilaki ja sen ongelmia aiheuttanut 48 §. Tuolloin hoitajapula alkoi pahenemaan entisestään. Tämä pykälä tuli jatkossa velvoittamaan sote-henkilöstöä

ottamaan vuosittaisen influenssarokotteen muiden pakollisten lapsuusajan rokotteiden ke-
ra.

Meni pari vuotta ja koronapandemia iski. Tuli surullisen kuuluisa 48 a §, joka meni vielä pidemmälle hoitajien kehollisen itsemääräämisoikeuden viemisessä. Siinä, missä influenssarokotepakon vuoksi ketään ei voitu irtisanoa työstään, koronarokotuspakkopykälä kirjoitettiin vielä tiukempaan muotoon. Tämä mahdollisti sen, että hoitaja menettäisi elantonsa kokonaan kolmeksi kuukaudeksi, mikäli ei suostuisi rokotettavaksi tai ei onnistuisi sairastamaan koronaa. Vaikka on väitetty, ettei Suomessa ole rokotepakkoa, niin kyllähän tämä tosiasiallinen pakko oli, jos kansalaiselta vietiin elanto ja oikeus työttömyyskorvaukseen kieltäytyessään rokotuksista. Ei voi sanoa muuta kuin, että helpoksi on tehty ihmisen toimeentulon vienti.

Arvoisa puhemies! Siksi kysyn uudestaan, onko meillä varaa menettää hoitajia, onko meillä varaa heittää Kankkulan kaivon esimerkiksi minunlaiseni kättilön 20 vuoden työkokemus, kädentaidot ja koulutus, jonka yhteiskunta on tarjonnut. Hoitajat ovat aina huolehtineet potilaiden itsemääräämisoikeudesta omaan kehoon, siksi onkin hullunkurinen tilanne, ettei hoitajalla itsellään olisi yhtäkkiä tätä samaa oikeutta.

Tartuntatautilain muutokset pistivät monen hoitajan pohtimaan halua jatkaa raskasta työtä huonolla palkalla. Osa hoitajista sanoi ”kiitos ja hei” saman tien, osa jäi. Osa alkoi opiskelamaan uutta alaa, osa sai tuhansilta ihmisiltä luottamuksen lähteä kansanedustajaksi pyrkimyksenä muuttaa tällaiset mielipuoletuudet lainsäädännöstä.

Tartuntatautilain 48 a §:n myötä tämä valtio ja te, arvon kansanedustajat, ajoitte osan hoitajista viime kaudella siihen pisteeseen, että he mieluummin metsästivät koronataudin itselleen kuin ottivat rokotteen, rokotteen, jonka haittavaikutuksista he olivat huolissaan ja joiden huolet mitätöitiin vähättelyillä. Pelko käännettiin leimaksi, jonka perusteella hoitajia luokiteltiin rokotevastaisiksi ja potilaille vaarallisiksi, jos he eivät ottaneet koronarokotetta. [Vesa Kallion välihuuto] Voitteko kuvitella, että jopa Tehy, jonka pitäisi puolustaa ja pitää hoitajien puolta, valitsi kääntää selkensä hoitajille ja ottaa kannan, ettei hoitajilla ole oikeutta keholliseen itsemääräämisoikeuteen?

Suomessa on erittäin hyvä rokotekattavuus, se perustuu vapaaehtoisuuteen ja niin sen tulisi perustua jatkossakin. On tutkittua tietoa, että erilaiset pakot lisäävät vastustusta. Yleisen hyvän rokotekattavuuden nimissä olisi tärkeää lopettaa pakot ja palata suosituksiin, niin kuin muissa Pohjoismaissa asia on hoidettu. Vai voiko joku väittää, että suomalainen rokottamaton hoitaja on vaarallisempi potilaalle kuin ruotsalainen tai norjalainen rokottamaton hoitaja?

Hoitoalan työntekijät eivät tule töihin sairaana eivätkä ota riskiä, että sairastuttaisivat potilaita. Yhdenkään hoitoalan työntekijän ei myöskään pidä toimia päättäjien heittopussina alipalkatussa ja raskaassa työssä, minkä lisäksi päätösvalta keholliseen itsemääräämisoikeuteen viedään.

Miksi puhun näistä asioista? Olen kättilönä seurannut näitä tapahtumia hoitoalan sisältä käsin. Tässä salissa jokainen tietää, että henkilöstöpula sote-alalla on suuri riski talouden ohella koko julkisen terveydenhuollon kaatumiseen. Siksi pitäisi välttää toimia ja päätöksiä, joilla henkilöstö saadaan lähtemään pois alalta. On olemassa yksi täysin ilmainen keino saada edes osittain hoitohenkilöstöä palaamaan takaisin alalle, ja tämä keino on muuttaa pakolliset rokotusvaatimukset takaisin suosituksiksi. Jos hoitajia ei ole varaa menettää yhtäkään, niin meidän päättäjien tulisi toimia sen mukaisesti. Hoitajille kuuluu samat perusoikeudet tässä maassa kuin kaikille muillekin. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko poissa. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

19.50 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden uudistamisen tarve on ollut Suomessa tiedossa jo pitkään. Kysymykseen parhaasta mahdollisesta ja toteuttamiskelpoisesta mallista ehti vastausta etsiä useampi hallitus vuorolleen. Kaikki puolueet tässä salissa, Liike Nyt -puoluetta lukuun ottamatta, ovat siis yrittäneet tätä uudistusta tehdä. Prosessi on kaiken kaikkiaan ollut niin pitkä ja takkuinen, että jälkiviisauden harrasteluun ei kenelläkään liene varaa tämän asian äärellä. Pääministeri Marinin johtama hallitus kuitenkin lopulta sai tehtyä sote-uudistuksen, ja hyvinvointialueet aloittivat toimintansa tämän vuoden alussa. Nyt kaikkien katse tulisikin kääntää eteenpäin ja jättää menneiden tekemisten tai tekemättä jättämisten muistelu tai suorasanaisten syyttely syrjään. Nyt on keskityttävä ratkaisuihin, joilla edelleen kehitämme sote-uudistusta ja ihmisten palveluita. Tähän keskusteluun tämä välikysymys antaa hyvän mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Emmehän tietenkään ole unohtaneet niitä syitä, miksi sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistapa Suomessa uudistettiin ja miksi meillä ylipäätään oli niin suuri tarve tämä uudistus tehdä. Siksi, että meidän oli vastattava yhteiskunnallisten muutosten, kuten väestön ikääntymisen, mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillittävä sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kasvua. Tavoitteena oli kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti. Nämä tavoitteet on syytä pitää mielessä myös hyvinvointialueiden alkutai-paleella, sillä tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan pitkäjänteistä työtä ja kehittämistä. Niihin pääsemiseksi tarvitaan paitsi uusia rakenteita myös uudenlaisia sisältöjä, eikä mikään näistä synny yhdessä yössä tai yhdessä vuodessakaan. Siksi hyvinvointialueet tarvitsevat ennen kaikkea työrauhaa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa kesällä 2021 ja silloisen tiedon valossa päivitetyt rahoituslait vuotta myöhemmin. On todettava, että maailman muutosvoimat ovat yllättäneet meidät kaikki sen jälkeen. Koronan jälkeensä jättämä hoitovelka, ennätyksellinen inflaatio sekä historiallinen sote-alaan vaikuttanut palkkaratkaisu ovat muokanneet hyvinvointialueiden toimintaympäristöä tavalla, jota emme osanneet ennustaa vielä uudistusta tehtäessä viime vaalikaudella. Tästä syystä meidän on käytävä avointa keskustelua siitä, palveleeko aiemmin hyväksytty lainsäädäntö uutta tilannetta parhaalla mahdollisella tavalla. SDP:n lähtökohta on ollut alun perinkin se, että uudistuksen ja myös rahoitusmallin vaikutuksia pitää seurata. Siksi nyt olisikin harkittava lainsäädännön päivittämistä tietyiltä osin. Alijäämän kattamiseksi alueille voitaisiin antaa lisää aikaa ja vuonna 2025 maksuun tulevaa kertaerää aikaistaa joiltain osin ensi vuoteen. SDP on tässä välikysymyskeskustelussa esittänyt useita toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin hyvinvointialueiden tilannetta ja estettäisiin palveluiden voimakas heikentäminen lyhytnäköisesti.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueille on annettava tarvittava aika ja työkalut uudistaa palveluitaan siten, että ne ovat paitsi laadukkaita myös pidemmällä aikavälillä kustannustehokkaita. Hyvinvointialueita ei saa pakottaa sellaiseen tilanteeseen, jossa hätäiset sopeutustoimet osoittautuvat tulevaisuudessa huonoiksi paitsi laadun myös kustannusten näkökulmasta. Täytyy olla pitkäjänteisyyttä tehdä kestäviä ja vaikuttavia ratkaisuja. Hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tialueille on nyt taattava työrauha. Siksi hallituksen suunnitelmat tehostamisen mittaluokan kasvattamisesta ovat vastuuttomia paitsi palvelujen saatavuuden myös tulevaisuudessa saatavien hyötyjen näkökulmasta. Hiljaa hyvä tulee, kuuluu vanha sanontakin. Sote-uudistus on jättimäinen ja historiallinen uudistus, jossa onnistuessaan on suuri potentiaali myös kansantalouden kantokyvyn vahvistamiseksi pitkällä aikavälillä. Ei leikata siipiä tältä potentiaalilta tekemällä nyt ylisuuria leikkauksia tai langeteta liiallisia odotuksia näiden säästöjen tekemiseen alueille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

19.56 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oman maakuntani hyvinvointialueella valmistellaan parhaillaan seuraavan vuoden budjettia tilanteessa, jossa hoidon ja hoivan tarve on ilmiselvä mutta johon hallitus ei halua antaa riittävästi rahaa. Niin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde kuin muutkin hyvinvointialueet on pistetty ihan epäreiluun tilanteeseen. Vaikka Pohteen alueella on uudistettu ja tehostettu toimintaa, mikään ei tunnu riittävän. Samaan aikaan kun on ponnistettu käyntiin uutta ja suurta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistapaa, on kamppailtu lähtökohtaisesti alamittaisen budjetin, koronan aiheuttaman hoitovelan ja historiallisen vaikean henkilöstöpulan kanssa. Viranhaltijoiden kaikki voimat menevät säästökohtien löytämiseen, eikä toimintojen aidolle kehittämiselle ja uudistamiselle ole paukkuja.

Keskusta teki välikysymyksen hallituksen sote-menoihin kohdistamista leikkauksista. Keskustan huolena on, että leikkaukset sote-rahoitukseen pakottavat hyvinvointialueet tekemään paniikinomaisia ratkaisuja palvelutuotantoon, mikä käytännössä tarkoittaa pienten terveysasemien lakkauttamisia ja pienten sairaaloiden palvelutason laskemista.

Pohteen alueella pienistä kunnista lähtevät sote-asetat pois ja Raahen sekä Oulaskankaan sairaaloista heikentyy päivystys- ja leikkaustoiminta. Neuvolakäynnit siirtyvät suurempaan naapurikuntaan, ja vanhukset viedään matkojen päähän hoidettaviksi.

Arvoisa puhemies! Syksyn aikana sote-rahoitukseen liittyvää keskustelua seuranneet tuskin kuulivat tänään mitään uutta tässä välikysymyskeskustelussa. Kuulimme jälleen kerran, kuinka uusi sote-järjestelmä on keskustan luomus ja on keskustan syytä, että rahaa ei ole riittävästi palveluiden toteuttamiseen. Me kertaamme mielellämme lähihistoriaa soten synnystä. Uutta sote-järjestämistapaa ponnistettiin 15 vuoden ajan useiden hallitusten ja kaikkien puolueiden voimin. Se saatiin vihdoinkin ja viimein valmiiksi viime kaudella, ja kaikki myöntävät, että ihan liian myöhään. Kykyä ja rohkeutta järjestää sote-palvelut toisella tavalla väestörakenteemme muuttuessa olisi pitänyt olla jo paljon aiemmin. Nyt meillä on tämä tapa, joka ei millään tavalla ole täydellinen, mutta se on askel oikeaan suuntaan. Kestää aikansa ennen kuin se alkaa toimimaan, mutta edellä mainitut haasteet hoitovelan hoidossa ja henkilöstön saatavuudessa vaikeuttavat sitä. Mistä hallitus on saanutkin sen käsityksen, että sote-järjestelmä saadaan toimimaan leikkaamalla rajusti rahoituksesta? Silläkin vanhuksia tulevat hoidetuiksi, että on entistä vähemmän rahaa hoitoon ja hoivaan, joka heille kuuluu?

Arvoisa puhemies! Nyt pitää siirtyä ratkomaan sitä ongelmaa, miten pystytään turvaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelut. Keskusta on esittänyt ratkaisuehdotuksia ja yhteistyön kättä. Meille eivät riitä vastineeksi digitaaliset ja pyörillä kulkevat palvelut, sillä ne ovat monilla hyvinvointialueilla vasta valmisteluvaiheessa. Niistä tulee hyvää rinnakkainen palvelujärjestelmä mutta ei vielä pitkään aikaan korvaava palvelumuoto. Säh-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

köiset sote-palvelut eivät edes sovi kaikille. Ne suorastaan kauhistuttavat vaihtoehtona ikääntyviä ihmisiä, sillä 40 prosenttia heistä on digitaidottomia. Pyörillä kulkevista on meillä Pohjois-Pohjanmaalla ollut kokemusta jo kymmenen vuotta sitten, mutta kokeilu loppui, kun ei saavutettu toivottua vastetta.

Olen varma, että monet maakuntien perussuomalaisia äänestäneet eivät hyväksy oman kotikuntansa terveysaseman alasajoa tai pienen sairaalansa yöpäivystyksen lopettamista. Näihin toimiin tämä hallitus kuitenkin pakottaa hyvinvointialueen, koska rahaa ei tule riittävästi palveluiden järjestämiseen.

Politiikka on arvovalintoja ja paljastaa puolueiden ideologiat. Kannattaisiko jättää Turun tunnin rata tekemättä tai kaljavero keventämättä, jotta ei tarvitsisi leikata sotesta? Hallituksen on turha paeta vastuutaan. Ihmiset eivät parane hoitojonossa eivätkä matkojen pidetessä lähimmälle terveysasemalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

20.00 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Huolellinen valmistelu ja vaikutusten arviointi on kaikkein tärkeintä juuri silloin, kun rahaa on niukasti, jotta ne vähäiset resurssit käytetään fiksusti ja oikeudenmukaisesti. Valitettavasti hallituksen suhtautuminen suomalaisten sote-palveluihin ja hoitoonpääsyyn ei osoita tällaista harkintaa ja sitoutumista asioiden kuntoon laittamiseen, päinvastoin. On täysin väärä signaali omasta ja läheistensä terveydestä huolissaan oleville ihmisille estää perusterveydenhuollon kehittäminen leikkaamalla lisää jo ennestään kuntien alibudjetoimasta rahoituksesta. Vai millaista lohtua sen pitäisi ihmisille antaa, kun paitsi leikataan sotesta myös samaan aikaan syvennetään näiden samojen, palveluitaan odottavien ihmisten ahdinkoa heikentämällä sosiaaliturvaa, nostamalla asiakasmaksuja, korottamalla lääkkeiden verotusta. Kaikki tämä tuntuu aivan järjenvastaiselta, ja sitä se ehkä jopa onkin.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on valmis tarjoamaan satoja miljoonia euroja yksityisille sote-yrityksille lääkärikäyntien Kela-korvausten keventämiseen mutta ei panostamaan samaa rahaa tai edes murto-osaa siitä julkisen terveydenhuollon ja sosiaalitoimen parantamiseen. Te olisitte hallituksessa voineet osoittaa nämä varat suoraan hyvinvointialueille hoitoonpääsyn helpottamiseksi ottaen samalla yksityisen ja kolmannen sektorin avuksi, mutta ei. Sen sijaan te olette hallituksessa päättäneet tehdä arvovalinnan vahvojen hyvinvointialueiden ja yksityisten palveluiden tukemisen välillä.

Peruspalveluiden takaamisen sijaan hallitus murentaa hyvinvointialueiden kannusteita parantaa hoitoonpääsyä ja luo samanaikaisesti kahden kaistan mallia, jossa soteen tulee sellainen tuiki tavallisten suomalaisten linja, jossa odotusaika riippuu hyvinvointialueista, ja sitten tulee sellainen kauniin kimaltava bisnesluokan pikaväylä, jossa Kela-korvauksen turvin voidaan siirtyä yksityissektorin vastaanotolle. Nimittäin jälleen kerran voittajia ovat sekä yksityiset sote-yritykset että he, joilla jo muutenkin olisi varaa käyttää yksityisiä palveluita. Sen sijaan he, joilla ei ole varaa maksaa jatkossa Kela-korvauksenkaan jälkeen yksityisellä käymistä, eivät saa paremmin tai nopeammin apua. He saavat korkeamman verotuksen, korkeammat asiakasmaksut, ja he saavat huonompaa palvelua hyvinvointialueilta, joiden rahoitusta tässä nyt ollaan tosiasiaassa leikkaamassa.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään on niin, että perusterveydenhuoltoa ei pitäisi rakentaa kalliiden ostopalveluiden varaan. Veronmaksajien rahoja ei voi syyttää markkinoille etenkin, jos tällä ei saada aikaan merkittävää kustannusvaikuttavuutta. Terveysbisneksen

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kiihdyttämisen sijaan tärkeää olisi sekä ihmisten että kustannusten näkökulmasta suitsia tällaista bisnestä. Moni hyvinvointialue olisi tälläkin hetkellä taloudellisesti huomattavasti paremmassa tasapainossa, jos tupla- tai jopa triplahintaisen vuokratyövoiman sijaan saataisiin palkattua omaa väkeä — jos yksityinen sektori ei siis haalisi yhä enemmän työvoimaa ja myisi sitä takaisin julkiselle sektorille poskettoman kalliiseen hintaan. Tilanne, jossa keikkalaiset saavat huomattavasti isompaa palkkaa kuin vakituiset, jotka tuntevat työpaikan, tuntevat siellä käyvät ihmiset, on aivan järjetön. Eikä se ole näiden sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisten syy, vaan se on tämän järjestelmän syy. Ja valitettavasti nyt käy niin, että tämä hallitus päätöksillään entisestään kiihdyttää sitä kehitystä, joka meillä on, sillä se leikkaa hyvinvointialueilta ja lisää yksityiselle maksettavia korvauksia.

Arvoisa puhemies! Tietenkin paljon voidaan tehdä myös hyvinvointialueilla. Siellä voidaan pyrkiä hillitsemään ostopalveluiden hintojen kasvua, mutta kun kyse on näin massiivisista haasteista, on välttämätöntä, että myös hallitus täällä tarttuu tähän tärkeään asiaan ja selvittää viipymättä, miten nämä paisuneet, poskettomat vuokratyön hinnat saadaan kuriin. Tänä onneksi täällä myös ministeri on mielestäni tähän oikein hyvin vastannut, ja toivon, että hallitus jatkaa asian selvittämistä. Ihmisten pahoinvoinnilla ei nimittäin pidä voida tahkoa rahaa niin, että lasku kuittautetaan veronmaksajilla. Sellainen toiminta ei ole tehokasta, se ei ole vaikuttavaa, eikä se ole ennen muuta vastuullista rahojen käyttöä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että todella tiukilla olevat hyvinvointialueet ansaitsevat ennakoitavan näkymän tulevaan, ja näiltä alueilta palveluita kipeästi tarvitsevat ihmiset ansaitsevat näkymän hoitoonpääsyyn. Orpon hallituksen linjalla valitettavasti rahoitusta leikkaamalla tämä ei toteudu, mutta sillä kyllä jäljellä olevatkin palvelut onnistutaan purkamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen on poissa, edustaja Berg on poissa, edustaja Mehtälä on poissa. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

20.06 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tuossa aikaisemmassa debatissa käytin puheenvuoron sote-syyttelystä, jota sinkoilee tässä salissa varsin vilkkaasti tämän välilyksymyksen käsittelyn aikana. Ajattelin, etten palaisi siihen, mutta tässä aiemmin käytettyjen puheenvuorojen johdosta olen hieman ehkä pakotettukin muutaman sanan siitä käyttämään.

Ensinnäkin edustaja Rintamäen maininnat sote-malleista: käytettiin näitä viime kaudelta tuttuja termejä, kuten hallintohimmeliä, ja syytettiinkö meitä demareita julkisten palveluiden puolustamisesta? No, niitä me kyllä puolustamme erittäin rohkeasti, ja sen syytöksen otan mielelläni vastaan. Mutta muutama sana tästä himmelistä. Nimittäin minua on alusta asti vaivannut viime kauden opposition kritiikki siitä, että nyt muodostetaan joku erinomainen himmeli. Kun miettii sitä lähtökohtaa, mistä lähdettiin tätä sote-uudistusta tekemään: nimittäin kolmisensataa kuntaa, kaikki sairaanhoitopiirit, kuntayhtymät — eikö siinä sitä himmeliä sitten ollut kerrakseen? Tätä himmeliä yritettiin purkaa se 15 vuotta, mikä tässä salissa on mainittu, ja viime hallitus sen toden totta sitten sai purettua. On totta, että valuvikoja varmasti jäi, ja niitä olisi nyt todella tarpeen lähteä korjaamaan.

Osallistuin viime viikolla Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valtuuston kokoukseen aluevaltuutettuna, ja siellä meille annettiin varsin kattava tilannekatsaus siitä, mitä nämä leikkaustoimet ovat — sillä leikkauksiahan nämä ovat, sanotaan tässä salissa nyt mitä sanotaan — ja mitä nämä toimintaan tarkoittavat. Tässä samaisessa valtuuston kokouksessa

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

todettiin hyvinvointijohtajan suulla, että sama tilanne koskee käytännössä kaikkia hyvinvointialueitamme.

Tämän alijäämän kattamisvelvoitteen siirtäminen nousi siellä hyvinvointialueen kokouksessa esille moneen otteeseen, ja olikin hieman hämmentävää tai oikeastaan lohduttavaa huomata, miten laaja kannatus ympäri aluevaltuuston salia tälle alijäämän kattamisvelvoitteen siirtämiselle syntyi. Siellä oli muun muassa entisiä perussuomalaisen kansanedustajia, jotka käyttivät puheenvuoron, että olisi kyllä nyt todella tärkeää, että hallitus tulisi vastaan tässä alijäämän kattamisvelvoitteessa. Toivoisinkin, että tämä viesti — mikä varmasti sieltä kentältä hyvinvointialueiden valtuustoista on kuulunut tänne Helsinkiinkin saakka — otettaisiin tosissaan. Minä uskon, että sosiaali- ja terveysministerikin näitä viestejä on saanut ja ehkä pikkuhiljaa rohkenee esittää vähän valtiovarainministeriötä vastustaviakin lausuntoja ja varmistaa sitä rahoitusta hyvinvointialueille.

Minä todellakin toivon, että sosiaali- ja terveyspalveluissa leikkaamisen sijaan me löydettäisiin täällä sellaista parlamentaarista yhteistyötä. Sitä jonkun verran oli keskustan välilikysymyksessä, mutta puheenvuoroissa sitä on muutenkin käytetty. Sellaista yhteisymmärrystä, kehittämistä ja korjaavaa lainsäädäntöä, sitähan me tarvitaan.

Jos me olisimme hallitusvastuussa, korjaisimme rahoituslain aiheuttamia ongelmia. Olemme täällä myöntäneet sen kyllä lukuisasti, että se ei onnistunut kerralla vaan korjattavaa siinä on. Toivon siis, että tämäkin hallitus nyt tekisi näin. Annettaisiin tällä alueille lisää aikaa alijäämän kattamiseen. Annettaisiin vuoden 2025 jälkirahoituksesta ennakkoon jo ensi vuonna 2024.

Kyse on kuitenkin meidän yhteiskuntamme tärkeimmistä palveluista, palveluista jotka koskevat meitä kaikkia. Ei anneta näiden palveluiden rapautua harkitsemattomilla säästöpäätöksillä, jotka vain karsivat palveluverkoston. Esimerkiksi meillä Varsinais-Suomen alueella kiinteistöjen osuus kuluista on kahdeksan prosenttia ja henkilöstön osuus 80 prosenttia. Näin ollen palveluverkkosäästötoimilla ei merkittävän paljon säästöä saada aikaiseksi. Ja toisaalta osaavaa henkilökuntaa me todellakin tarvitsemme. Heistä meillä on jopa huutava pula, niin kuin on moneen kertaan tässäkin salissa tullut todettua. On myös selvää, että hyvinvointialueiden johtoportaan tulee tarvetta tehdä muutosneuvotteluja. Tämä varmasti joka hyvinvointialueella tiedetään. Muitakin pienempiä säästötoimia varmasti pystytään tekemään, mutta tämä alijäämän kattamisvelvoite on vain yksinkertaisesti liian raju ja liian nopeasti pakkototeutettava asia nyt käsissä olevalla aikataululla. Pelkäänpä, että hyvä uudistus, jossa varmasti korjattavaa on, menee nyt näin äkkijarruttamalla pahasti metsään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä. Korjaan, edustaja Siposella on ensin puheenvuoro. Edustaja Siponen on poissa. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

20.12 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt hieman surkukupaisaa: käytämme työaikaamme siihen, että vastaamme välikysymykseen, jonka kysyjä on itse säättänyt kritisoimansa lait ennen nykyisen hallituksen aikaa. Toisaalta tässä tarjoutuu nyt kuitenkin hyvä tilaisuus kerrata, miksi hyvinvointialueet ovat pulassa ja mitä asialle voidaan oikeasti tehdä.

Soteuudistus nuijittiin läpi keskustajohtoisessa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viime kaudella. Keskusta oli siis hallitusvastuussa. Huom. Perussuomalaiset varoitti uudistuksen

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

epäkohdista jo etukäteen. Silloinen valiokuntaryhmämme jätti hyvinvointialueiden perustamista koskevaan mietintöön vastalauseen. Siinä ennustettiin, että uudistuksen negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen tulee olemaan suurempi ja pitkäkestoisempi kuin silloisessa hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää. Siinä kerrottiin, että rahoitusmalli sisältää merkittäviä riskejä. Perussuomalaiset huomauttivat, että esitys sisälsi epätarkoituksenmukaisia ehdotuksia, kuten palvelujen hankkimista yksityiseltä sektorilta rajoittavat säännökset, jotka tulevat todennäköisesti johtamaan tehottomiin ratkaisuihin. Lisäksi tässä vastalauseessa esitettiin huoli siitä, että uudistus todennäköisesti käytännössä johtaa palveluverkon karsimiseen ja loittonemiseen pienten maaseutukuntien asukkailta. Keskustan siunauksella hyvinvointialueet kuitenkin aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Yhdeksän kuukautta myöhemmin todettiin näiden perussuomalaisten ennakoimien kauhuskenaarioiden toteutuneen.

Nyt uutisissa hämmästellään alueiden päätöksiä palveluiden karsimisesta ja keskittämisestä, kauhistellaan vuokralääkäreihin tuhlautuvista miljoonista ja tiedotetaan kaikkien hyvinvointialueiden rahoituksen olevan miinuksella. Sote-alueiden yhteenlasketun vuoden 2023 alijäämän arvioidaan kasvavan noin 1,2 miljardiin. Hyvinvointialueyhtiö Hyvilin toiminnanjohtaja Johanna Sorvettula arvioi alijäämän isoksi syyksi silloisen valtiovarainministeriön laskelman, jossa ei todellakaan otettu huomioon kaikkia kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien erien kustannuksia.

Välihuomautuksena voidaan myös todeta, että hyvinvointialueita muodostettaessa perussuomalaiset yrittivät monilla eri alueilla ajaa luottamustoimipalkkioita ja ryhmärahoja alemmalle tasolle. Tämä ei kuitenkaan useilla alueella valtapuolueille sopinut. Sekin on arvovalinta.

Välikysymyksessä keskusta ja Liike Nyt kritisoivat nykyistä hallitusta ylioptimistisuudesta ja rahoituksen riittämättömyydestä. Tekstissä lueteltiin tarvittavia toimia, joihin kysymyksen laatijoiden mielestä tulisi ryhtyä. Silmiinpistävää on se, että vaatimuslista ennaltaehkäisyyn ja perustason palveluihin panostamisesta ja hoidon jatkuvuuden varmistamisesta oli kuin suoraan hallitusohjelmasta lainattua. Hallitusohjelman kirjauksia ei tietenkään vielä tässä vaiheessa olla ehditty laittaa käytäntöön. Yhtäläisyydet välikysymyksen vaatimusten kanssa kuitenkin osoittavat sen, että huoli kansalaisten hoitopääsystä ja sote-järjestelmän ongelmista on koko eduskunnan yhteinen.

Mitä alkaneella hallituskaudella on jo ehditty tehdä? On varattu hyvinvointialueiden rahoitukseen lähes 25 miljardia euroa vuodelle 2024. Summa on yli neljäsosa valtion koko budjetista.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on työn alla palvelureformi, jolla pyritään muokkaamaan sote-järjestelmästä toimivampi. [Tuomas Kettunen: Keskittämällä!] Samalla se joutuu korjaamaan edellisen hallituksen lyhytnäköisiä päätöksiä, jotta yksityinen sote-sektori saadaan avuksi lyhentämään venyviä hoitonoja. Kaiken tämän keskellä joudutaan elämään sen todellisuuden kanssa, että väestörakenne vanhenee, palveluntarve lisääntyy ja työvoimapulaan tarvitaan ratkaisuja.

Hallitukselle ei ole annettu helppoa tehtävää, mutta tällä kaudella aloitettavat vaikeatkin uudistukset ja sopeutukset tullaan viemään maaliin. Miksi? Koska lapsemme ansaitsevat saada elää hyvinvointiyhteiskunnassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

20.17 Jaana Strandman ps: Arvoisa herra puhemies! Voihan tätä kutsua aikamoiseksi syysteatteriksi, että keskusta tekee välikysmyksen juuri sotesta, jonka on itse luonut. On jätetty uppoava laiva seuraavalle hallitukselle pelastettavaksi ja itse paettu pelastusveneellä vastuuta oppositioon. Keskustan suunnalta on myös tullut selityksenä tyhjän lapun jättämiselle hallitustunnustelijalle äänestäjien mandaatin puuttuminen.

Hyvinvointialueet ovat aloittaneet tämän vuoden alusta, ja sen vuoksi on tärkeää antaa alueille aikaa sopeuttaa tilannettaan. Kieltämättä rahoitus jäi edelliseltä hallitukselta puolitiehen, ja nyt olemme 1,2 miljardia takamatkalla. Hyvinvointialueiden talousongelmiin on löydettävissä ratkaisuja alueiden omasta kehittämistyöstä. Sote-menot saadaan kuriin toiminnan kehittämisellä, ja sitä työtä tämä hallitus on lähtenyt tekemään. Kaikista tullaan pitämään huolta.

Sosiaali- ja terveydenhoidon ammattilaisten työnjakoa tulee selkeyttää ja työpanos tulee käyttää kunkin ammattilaisen erityisosaamiseen. Lääkärin pitää pystyä keskittymään lääkärin tehtävään eikä tietokoneella kirjoittamiseen. Hoitajat eivät ole kokkeja ja siivoojia, vaan heidän arvokas työaikansa tulee käyttää itse hoitotyöhön. Digitalisaation ja etä-vastaanottojen sekä kiertävien palvelujen kehittämisessä Etelä-Savon hyvinvointialue, Eloisa, on edelläkävijä. Eri hyvinvointialueiden tulee jakaa hyviä käytänteitä, jotta saadaan vaikuttavia palveluita.

Jatkuva lisärahan lappaminen ei ole kestävä tie. Tärkeää on potilas—lääkäri-suhteen jatkuvuus, jolloin hoitoprosessi tulee sujuvammaksi ja potilaslähtöisemmäksi. Lääkärillä menisi vähemmän aikaa potilasta kohden ja tutkimukset kohdentuisivat tarkemmin. Jos lainsäädäntö määritteli hoidon jatkumisen turvaamisen, lyhytaikaiset keikkalääkärisopimukset jäisivät pois. Tämä toisi mukanaan perusterveydenhuoltoon satsaamisen, jolloin kalliimpaa erikoissairaanhoidoa pystyttäisiin suitsimaan.

Hyvinvointialueiden tulee tarkastella toimitiloja, työnjakoa sairaaloiden välillä sekä toteuttaa jatkuvaa palvelujen sisällön ja vaikuttavuuden arviointia. Haastan myöskin hyvinvointialueiden talous- ja hankintaosaamista. Kilpailutuksilla on merkittäviä positiivisia taloudellisia vaikutuksia, jos niitä osataan tehdä.

Vuokratyön poskettoman korkeat hinnat kurittavat hyvinvointialueilla kohtuuttomasti. Ongelma on iso ja eriarvoistava eri ammattilaisten osalta. Ministeri Juuso on tähän kiinnittänyt huomiota ja perustanut yhdessä valtiovarainministeriön kanssa työryhmän, joka tähän haasteeseen pureutuu. Tämä vaatii lainsäädännöllisiä muutoksia. Hyvinvointialueiden taloushaasteiden ja hoitajapulan vuoksi vanhustenhuollon hoitajamitoituksen nostoa lykätään. Näin helpotetaan hyvinvointialueiden henkilöstön riittävyysliittävää painetta.

Arvoisa puhemies! Loppuun on vielä nostettava Liikkuva Suomi -ohjelma ja liikuntaan panostamisen merkitys. Liikkumattomuus maksaa Suomelle miljardeja. Nämä kulut tulevat sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kun kansa saadaan liikkeelle, on sillä pitkällä aikavälillä merkittäviä vaikutuksia myös sote-kustannuksiin. Vanha viisaus ”liike on lääke” pitää edelleen paikkansa, ja olenkin äärimmäisen iloinen, että hallitus on tähän panostamassa merkittävästi poikkihallinnollisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

20.22 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehtiin tässä maassa pitkään, kunnes viimein viime kaudella saatiin aikaiseksi malli, joka täytti perustuslain tiukat vaatimukset, oli kyse sitten palvelujen saatavuudesta tai alueiden

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

riittävästä rahoituksesta. Jo hallinnollista uudistusta tehtäessä oli tiedossa, että todellisten kustannusten selvittyä myös rahoitusta joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Sen lisäksi on tapahtunut paljon. Tarvittavien palvelujen määrä kasvoi merkittävästi, sillä koronan aiheuttaman hoitovelan purkamisessa oli vasta päästy alkuun. Hoitoalan palkkakustannukset kasvoivat aivan oikeutetusti. Inflaatio ja sota nostivat kaikkia kuluja ja kustannuksia, ja erityisesti ostopalvelujen hinnat nousivat hurjasti.

Aiemmin perustuslakivaliokunta jo varoitti valtiota alibudjetoimasta sote-rahoitusta. Nyt näin kuitenkin ollaan tekemässä. Todettakoon, että Suomi käyttää OECD:n vertailun mukaan vähiten rahaa Pohjoismaista terveydenhuoltoon ja peruspalveluihin. Väite siitä, että järjestelmämme on kallis, ei pidä paikkaansa. Nytemmin on myös käynyt selväksi, että jo vuosien ajan kunnat ovat paikoitellen käyttäneet aivan liian vähän rahaa peruspalveluihin suhteessa niiden olemassa olevaan tarpeeseen. Ne myös pyrkivät painamaan kustannuksia alas viimeisenä vuotena ennen sosiaali- ja terveystoimen hallinnollista uudistusta.

Arvoisa puhemies! Nyt todella olisi palvelujen uudistamisen vuoro, ja tästä me olemme kaikki yhtä mieltä, ja tämä on myös hallituksen oma tavoite ja tahtotila. Mutta se, hyvä hallitus, mitä te ette ymmärrä, on se, että tämä uudistustyö vaatii aikaa. Alueet ovat toimineet vasta yhdeksän kuukautta, mutta mitä te teette? Kuten tänään ministeri Juusolta kuulumme, tätä aikaa ei alueille olla antamassa. Sen sijaan te kieltäydyste näkemästä sitä raakaa todellisuutta, jossa alueilla eletään, ja kaiken lisäksi leikkaatte rahoitusta tämän vaalikauden aikana yli miljardilla eurolla. Tällä te, hyvä hallitus, ette saa näitä toivottuja säästöjä aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ympäri Suomen kipuilevat valtavien leikkauspaineiden kanssa. Yhteenlaskettu alijäämä on tänä vuonna lähes 1,2 miljardia euroa. Kohtuuton sopeutusvaade pakottaa alueet toteuttamaan toimia, joiden seurauksena vaarana on, että koko julkinen peruspalvelujärjestelmä murentuu. Sitähän mittavat yt-neuvottelut väistämättä tarkoittavat, lähipalvelujen alas ajamista, ja henkilöstöpulasta kärsivillä alueilla viimeisetkin työntekijät ajetaan yksityiselle sektorille. Onko tämä todella hallituksen tarkoitus? On selvää, että Suomessa tarvitaan vahva julkinen toimija, jota täydentää yksityinen sektori. Monella alueella se on tärkeässä roolissa palvelujen turvaamiseksi kaikille asukkailla. Pienemmät toimijat pitävät myös huolta siitä, että terve kilpailu säilyy edes josain määrin valtavan keskittyneillä markkinoilla. On kuitenkin oleellista, ettei markkinoista tule isäntää. Verovaroin kustannettu hyvinvointialue ei voi olla rahastusautomaatti. Nyt näin on kuitenkin käymässä, sillä terveysjättien hinnoittelun seurauksena erityisesti keikkalääkäreiden käyttö on suorastaan hävyttömän paljon kalliimpaa kuin virkalääkärin työpanos. Tähän on mahdollista puuttua lainsäädännöllisin keinoin, jos siihen tahtotilaa on.

Arvoisa puhemies! Hallitus siis nyt vaatii, että hyvinvointialueiden syntynyt alijäämä tulee kattaa vuoden 26 loppuun mennessä. Tämä on täysin kohtuuton vaatimus, ja sen takia aikataulua on pidennettävä. Miksi? Nyt te ette anna alueille niiden tarvitsemaa aikaa palvelujen kehittämiseksi. Peruspalvelujen romuttaminen ei tuo säästöjä vaan lisää kustannuksia. Jos te olisitte tehneet vaikutusarvioinnin, te tietäisitte tämän.

Suomalaisille tärkeintä on, että arjen elämässä tarvittavat palvelut ovat saatavissa silloin, kun niitä tarvitaan. SDP ei vastusta muutoksia, päinvastoin, mutta niiden tulee olla pitkäjänteisiä ja harkittuja. Nyt alueilla tehdään paniikkijarrutusta. Hyvä hallitus, te ette pääse vastuutanne karkuun, vaan teillä on nyt vuoro viedä eteenpäin uudistusta, kehittää

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

sen palveluja ja lainsäädäntöä. Te ette pääse tästä vastuusta edes pakenemalla edellisen hallituksen selän taakse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

20.27 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena oli Helsingin kaupunki, jolla säilyi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu.

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Viime hallituskaudella luotu sosiaali- ja terveystalouden malli keskittyy kuitenkin enemmän uuden hallintotason rakentamiseen kuin sote-kustannusten hillintään ja hoitopäätösten helpottamiseen.

Hyvinvointialueet ovat saaneet nykyisen palveluverkkonsa perintönä kuntapohjaiselta järjestäjätaholta. Hallinnon uudistus tehtiin, jotta palveluita katsotaan yhden kunnan sijaan koko hyvinvointialueen näkökulmasta. Esimerkiksi Päijät-Hämeessä kuntien yhteinen hyvinvointikuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2017. Yhtymän jäsenkuntia olivat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Orimattila, Padasjoki, Pukkila ja Sysmä. Kuntayhtymä perustettiin, jotta palvelut pysyisivät päijäthämäläisten ulottuvilla ja työpaikat sekä osaava henkilökunta maakunnassa ja julkisen palvelun leivissä. Tavoitteena oli terveyserojen kaventaminen sekä kustannusten hallinta. Haluttiin, että päijäthämäläiset saavat tasalaatuisia palveluita asuinpaikastaan riippumatta. Palvelut haluttiin järjestää myös niin, että veronmaksajilla on niihin varaa eivätkä kustannukset karkaisi käsistä.

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä sinetöi osan omien sote-palveluidensa tuottamisesta yhteistyössä Mehiläisen kanssa elokuussa 2020. Yhtymä toimi edelläkävijänä sote-uudistuksessa, joka oli pohja sitten tälle hyvinvointiuudistukselle. Valtakunnallisessa vertailussa yhtymän tuottavuus oli maan parhaimmistoa. Palvelut oli suunniteltu niin, että ne olivat alueen ja sen väestön kannalta tarkoituksenmukaisia. Tavoitteena oli, että yhä useampi vai-va saataisiin hoidettua varhaisessa vaiheessa perusterveydenhuollossa ennen kuin ongelmat pahenevat ja vaativat erikoissairaanhoitoa.

Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus ajoi eduskunnassa keskustan avulla läpi nykyisen hyvinvointialueiden mallin, jota alun perin harva kannatti. Oli alusta asti selvää, etteivät rahat ja kenenkään henkilöstö riitä nykyisellä tavalla organisoidun ja toteutetun sote-palvelujärjestelmän ylläpitoon, mutta poliittiset intressit ja pakkotahtisuus ajoivat realismin ohi. [Tuomas Kettunen: Mikä oli perussuomalaisten vaihtoehto?] Nyt havaitaan, että lääkäripula on kärjistynyt, joten hyvinvointialueet ovat pakkoraossa. Ne joutuvat ostamaan yhä kalliimpia vuokralääkäripalveluita, jotta saisivat järjestettyä lain velvoittamalla tavalla sote-palvelut alueensa asukkaille. Terveyskeskuksissa ja erikoissairaanhoidossa oli viime vuoden lopulla täyttämättä yhteensä noin 1 200 lääkärin paikkaa. Myös hoitajapula on pahentunut vain kahdessa vuodessa. Meiltä puuttuu yli 16 600 sairaanhoitajaa, kun vastaava luku oli kaksi vuotta sitten 8 000. Myös pula lähihoitajista on kasvanut valtavasti, kun vajetta on uuden selvityksen mukaan koko maassa nyt 8 800.

On selvää, että palveluita ei voida tuottaa samalla mallilla kuin aiemmin. Samalla, kun hyvinvointialueet tekevät alijäämäistä tulosta, he ovat itse halunneet rauhoittaa tilannetta uudistuksen jälkeen. On löydettävä yhdessä uusia tapoja turvata suomalaisille tärkeät hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myös tulevaisuudessa. On hillittävä kustannusten kasvua ja

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

lisättävä kustannusvaikuttavuutta. Näiden toimien jälkeenkin hyvinvointialueiden rahoitus tulee kuitenkin kasvamaan tulevina vuosina. Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa vuodesta 2023 vuoteen 2027 mennessä arvioiden yhteensä 4,6 miljardia euroa. Rahoitus siis kasvaa koko vaalikauden ajan noin miljardi euroa vuodessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on tasapainottaa vaarallisesti velkaantuvaa hyvinvointivaltion taloutta, jotta perustuslain mukaisia sosiaali- ja terveystaloudellisia riittää myös tuleville sukupolville. Hallitusohjelman mukaisesti hallinnon uudistaminen ei yksinään riitä ratkaisemaan sosiaali- ja terveystaloudellisten kohtaamia haasteita. Sosiaali- ja terveystaloudellisia on uudistettava, palvelujärjestelmän vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta parannettava. Tavoitteena on painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä.

Sote ei ole valmis, ja valuvikoja löytyy paljon. Hallituksella on kaksi tavoitetta yli muiden: palveluiden uudistaminen ja rahojen riittävyys turvaaminen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

20.32 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Arvon ministeri! Tässä salissa on taipumusta etsiä syyllisiä, kun pitäisi etsiä yhdessä ratkaisuja. Toimiva sote on hyvinvoivan yhteiskunnan kivijalka, mutta nyt sote on luhistumassa silmiemme edessä. Jokainen hallitus ja kuntapäättäjä viimeisiltä vuosikymmeniltä on osaltaan syypää nykytilanteeseen. Palvelujen järjestämistä vastuu oli viime vuoden loppuun saakka 300 kunnalla, joiden päätöksistä on viime kädessä riippunut se, minkälaiset palvelut ja millaiset resurssit alueille vuodenvaihteessa siirtyivät. Esimerkiksi mielenterveyspalveluihin resursoidaan Suomessa puolet vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Kerron myös toisen esimerkin: valtiovarainministerimme Purran kotikunnassa Kirkkonummella, 40 000 asukkaan voimakkaasti lapsiperheistä kasvavassa kunnassa, oli yksi sosiaalitoimintakäyttäjä sosiaalihuoltolain mukaisissa perhepalveluissa — yksi sosiaalitoimintakäyttäjä. Tämä on se todellisuus, jonka hyvinvointialueet saivat annettuna. Kukaan tässä salissa tuskin ajattelee, että järjestämistä vastuu pitäisi palauttaa 5 000 asukkaan kunnille, joten nyt on syytä kääntää katse nykyhetkeen ja tulevaan ja soten kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Kun väestö vanhenee ja suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, he siirtyvät työterveyshuollon palveluista käyttämään verovaroin kustannettavia perusterveydenhuollon palveluja. Tämä tosiasia on nyt kaatunut hyvinvointialueiden päättäjien syliin. Ikääntyminen ja sen myötä vääjäämättä lisääntyvä palvelutarve eivät ole yhdenkään hallituksen vika. Koronasta aiheutunut hoitovelka ei ole kenenkään syy, sodasta aiheutunut inflaatio on Venäjän syy ja hoitajien palkkatarkistus ansaittu. On selvää, ettei nykyinen rahoitusmalli ole valmis, ja sitä tulee kehittää, ei vähiten sen vuoksi, että terveysperusteisessa rahoituksessa sosiaalihuollon tai esimerkiksi lastensuojelun tarve ei ole riittävällä tavalla kerrotuissa mukana. Toissa päivänä jälleen yksi hyvinvointialue, omani, Länsi-Uusimaa, ilmoitti aloittavansa yt-neuvottelut. Sote-sektorin henkilöstö kannatteli tätä maata koronakriisin aikana, ja tänään mietin, mitä he ajattelevat kuunnellessaan tätä keskustelua.

Arvoisa puhemies! Sote on sataan vuoteen suurin uudistus, joka ei tapahtunut vuodenvaihteessa vaan vasta alkoi. Hallinnollinen uudistus on nyt tehty, sisällöllinen uudistaminen aloitettu. Hyvinvointialueille tulisikin nyt taata mahdollisuus järjestää palvelut reilulla tavalla, ei pakottaa lyhytnäköisiin leikkauksiin. Ratkaisuja on: kalliiden ostopalvelujen ja vuokratyön karsiminen ja suitsiminen, lisäämällä alijäämien kattamiselle ja monet muut kei-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

not, joita tässä salissa on tänäänkin esitetty. Mutta ratkaisujen ja työrauhan sijaan hallitus on päättänyt moukaroida sote-tanteretta täysin kohtuuttomilla säästövaatimuksilla.

Yksityiset palveluntuottajat ovat hyvä renki mutta huono isäntä. Esimerkiksi lastensuojelun sijaishuollon kulut ovat nousseet 13 prosenttia pelkästään tänä vuonna. Sote-henkilöstö on nollasummapeliä, ja jokainen lääkäri tai hoitaja yksityisellä on pois työvoimapolusta kärsivältä julkiselta sektorilta. Läheteet erikoissairaanhoidon ovat lisääntyneet 120 000:lla vuoden takaisesta, samalla kun yksityisten palveluntuottajien määrä on lisääntynyt. Ehkä tätä olisi syytä tutkia lisää. Vuokrasosiaalityöntekijät kiellettiin sote-laissa, ja annan kaiken tuen sille, että hallitus tarttuu voimallisesti myös vuokralääkäreiden suitsimiseen.

Toimiva sote on kohtalonkysymys. Minä lupaan antaa tuen kehittämistyölle, joka on vasta alkanut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia — Edustaja Seppänen, edustaja Seppänen on pois. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

20.37 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Palveluja elämän käännekohdissa, ja palveluja matalalla kynnyksellä. Niihin pääsyä ihmiset kaipaavat. Tämän pitää olla meillä lähtökohdana, kun mietimme resursseja niin henkilöiden kun rahan osalta. Syyttelyn sijaan meidän pitää etsiä keinoja.

Palvelutarve kasvaa jatkossa, ja palvelutarve määrittelee suurimmalta osin hyvinvointialueiden ja sote-rahoituksen riittävyyden. Joiltain osin me pystymme menojen kasvuun vaikuttamaan palveluja kehittämällä. Kuntien sote-menojen kasvu viimeisten kymmenen vuoden aikana antaa realistisen ja hyvän kuvan siitä, mitä soten kasvuluvut ovat olleet ja mitä on odotettavissa lähivuosina. Ne ovat toteutuneita kuluja. Suuresti ne eivät siitä muutu, koska ne pohjautuvat toteutuneeseen palvelutarpeeseen, ilmeisesti jopa kasvavat siitä.

Näillä rahoitusmalleilla, jotka ovat nyt esillä, säästöineen yritetään päästä sote-kuluissa reaalisesti noin puoleen viimeisten kymmenen vuoden vuosittaisesta kasvusta, jota kunta-alueella oli. Siihen ei päästä kerralla. Se tarvitsee muutaman vuoden sopeutumisaikaa. Tätä sopeutumisaikaa talouden tasapainottamiseen tarvitaan nykyistä enemmän — aikaa tehdä muutos palvelurakenteeseen ja antaa investointivaltuudet uusien ja tehokkaampien palvelujen toteuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Lisähaasteita ja ongelmia tuovat hyvinvointialueille monet tekijät yhtä aikaa. Talouden vaikeusastetta lisää Orpon hallituksen 1 400 miljoonan leikkaus tulevasta kasvusta. Aiemmassa rahoitusmallissa oli jo pohjalla 20 prosentin leikkaus palvelutarpeeseen. Nämä yhdessä ovat liikaa ja liian nopeasti leikkausta palvelutarpeeseen nähdä.

Toinen vaikeusastetta lisäävä asia on jo nyt alijäämäinen lähtötilanne lähes kaikilla hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueilla on käytännössä kaksi päämenoa: toinen on ostopalvelut ja toinen on henkilöstömenot. Ne ovat kumpikin noin 40 prosentin luokkaa eli yhteensä noin 80 prosenttia hyvinvointialueen menoista. Loput tulee tiloista ja muista yksittäistä asioista kuten ICT:stä. Suuruusluokat helposti katoavat, kun pitäisi miettiä säästökohteita. Katse kääntyy ensiksi ostopalveluihin, jossa vuokralääkärit ovat vain jäävuoren huippu. Hyvinvointialueilla tulee tehostaa ja lisätä ostamis- ja tilaajaosaamista sekä vastuullisten yritysten käyttöä. Henkilöstömenoissa järkeviä tapoja hakea ratkaisua ovat muun muassa toimintojen ja tekemisen järkevöittäminen, uudella tavalla palvelujen antaminen ja

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

kokoaminen sellaisiin yksiköihin, joissa henkilökunta on saatavilla. Digitalisaatio ja tekoäly auttavat asioiden hoitamisessa, mutta ne eivät ratkaise henkilökohtaista palvelua.

Kolmas haastava asia on palvelutarpeen erilaisuus. Sosiaalipalvelut ovat lähipalveluita ja usein pitkäkestoisia. Terveyspalvelut ovat useimmiten lyhytkestoisia, ja niitä on totuttu hakemaan yli kuntarajojen. Miten nämä toteutetaan jatkossa, ja missä hoidot on viisasta tehdä? Ovatko asiakkaat niin sanotusti oikeassa paikassa? Lisähaasteena on tietenkin kaikissa näissä lääkkeiden ja hoidon kallistuminen. Ihmisten odotukset palveluista ovat myös erilaisia. Heitä kiinnostaa se, miten ja kuinka palveluja on saatavilla. Ne on tehty heitä varten. Valmiudet palvelun käyttöön ovat erilaisia. Digillä ei voi hoitaa asioita sellaisten kanssa, jotka eivät sitä osaa käyttää. Se kuitenkin voi vapauttaa henkilökuntaa muihin palveluihin.

Henkilökunnan saaminen on keskeinen ongelmamme. Siihen meidän pitää vastata ja hakea uusia näkökulmia hyvien työolosuhteiden ja laadukkaan johtamisen sekä asiallisen palkkauksen avulla.

Arvoisa puhemies! Mitkään rahat eivät riitä soten osalta, jos emme pääse kiinni palvelutarpeen juuri- ja perussyihin eli asiakasvirran määrään. Mitä meidän pitäisi yhteiskunnassa tehdä toisin, että ihmiset voisivat paremmin? Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulee olla keskiössä. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää. Kunta on hyvinvointialueen tärkein yhteistyökumppani.

Arvoisa puhemies! Kannatan Krista Kiurun tekemää epäluottamuslausetta hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina on poissa. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

20.43 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Puhun tänään suomalaisten mielenterveyden hoidosta ja aloitan viestillä, jonka sain seuraajaltani. ”Olen kärsinyt masennuksesta nyt reilu kymmenen vuotta. Olen 24-vuotias. Äitini oli masentunut, kun olin lapsi, mutta ei saanut tarvittavaa apua, koska kaikki sysättiin laiskuuden ja ADHD:n piikkiin. Yksinhuoltaja, masentunut äiti ja kaksi nepsy-lastaa eikä tukea. Minä 13-vuotiaana hoidin äitiä ja kävin kaupassa, tein ruoat. Yritin pitää perhettä kasassa ja olla samalla teini. Masennuin. Sain 15-vuotiaana apua tai ainakin luulin niin. Loppujen lopuksi minut heiteltiin pitkin asiantuntijoita ja ainut apu, joka tarjottiin, oli lääkkeet. Ne auttoivat hetken, kunnes lukiossa puhkesi paniikkihäiriö ja masennus paheni. Halusin kuolla. Huusin apua, ja äiti yritti parhaansa mukaan auttaa. Lisää lääkkeitä tarjottiin tietenkin. On pätkiä nuoruudesta, joita en edes muista, koska olin niin rikki. Julkisella puolella en saanut apua. Nyt vihdoin 24-vuotiaana sain YTHS:ltä B-lausunnon ja olen terapiassa. Kiitän luoja, että olin vahva. Lääkkeet yksinään eivät ole vastaus. Tarvitaan keskustelua ja turvallisia aikuisia, perehtymistä lasten ja nuorten hätään. Alalle nyt opiskelevana olen erittäin huolissani lasten ja nuorten mielenterveydestä. Kaikki eivät pysty odottamaan kymmentä vuotta apua. Avunsaanti on haastavaa, ja liian moni päätyy luovuttamaan.”

Arvoisa puhemies! Saan päivittäin satoja viestejä, ja niissä korostuu usein sama kaava: mielenterveysongelmiin saa apua todella hitaasti. Lääkärit, hoitajat, auttajat vaihtuvat jatkuvasti. Lääkitys tuntuu olevan kotimaisen mielenterveyshoidon kulmakivi, halusi potilas sitä tai ei. Hoito on liian hajanaista, tapaamisia on kerran kuukaudessa tai harvemmin. Yhtä asiaa ihmiset kehuvat: jos onnistut saamaan Kelan kuntoutuspsykoterapiapäätöksen ja löydät sopivan psykoterapeutin, ongelmat alkavat useimmiten parantua. Tähän ratkaisuun liit-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tyy myös piinaava ongelma. Se terapeutti on löydettävä itse, siis vaikka olisit saanut juuri BDI-kyselystä 30 pistettä, niin sinun on itse lähetettävä satoja viestejä ja sovittava ja maksettava tutustumiskäynnit.

Arvoisa puhemies! Etenkin nuorten vointi huolestuttaa minua. Juttelin kesällä satojen nuorten kanssa Blockfestillä Tampereella. Festarit olivat järjestäneet minulle oman pisteen, missä nuoret saivat käydä juttelemassa asioistaan. Nuorten viesti oli sama: apua ei saa. Moni nuori herkistyi, kun näki minut, ja tuli kertomaan, että heidän hoitonaan on toiminut minun eli Terapeutti-Villen videot. Enkä tosiaankaan halua tällä kehua itseäni vaan sanoa: voitteko kuvitella, että maassamme on kymmeniätuhansia nuoria, joiden mielenterveyshoito ovat videot kiinalaisessa sovelluksessa? Ja nyt kun pääsin tähän asiaan, niin en usko, että digi on ratkaisu nuorten mielenterveysongelmiin. Miksi? Heidän ruutuaikansa on valmiiksi jo aivan liian suuri. Se on osa tätä isoa ongelmaa. Te tiedätte, kuinka paljon nuoret viettävät aikaa omilla älypuhelimillaan ja koulussa nykyään läppäreillä. Mielenterveysavun on oltava normaalia, turvallista vuorovaikutusta, ei tekstiä tai videota ruudulla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

20.47 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Tuon teille tiedoksi todella haastavan tilanteen, joka ei varmasti parane sillä, että sosiaali- ja terveystalvetaista leikataan: kotihoidon ammattilaisen, Marin, terveiset sieltä arjesta, jokapäiväisestä työstä Kuopiossa:

”Pitkiä sairauslomia, uupumista, oman terveyden menettämistä, kiireen tuntua, hoitajapulaa ja koko ajan huonommassa kunnossa olevia asiakkaita jonoksi asti. Tämä on arkipäivää kotihoidossa, eikä se voi enää jatkua näin. Jotain on tehtävä tilanteen parantamiseksi.

Panostetaan kotihoidossa työhyvinvointiin ja työoloihin, sillä hyvinvoinvat hoitajat ovat kotihoidon selkäranka ja laadukkaan hoitotyön tae, josta myös kotihoidon asiakkaat ja omaiset hyötyvät. Mahdollistetaan läsnä oleva ja kohtaava hoitotyö. Kotihoito ei saa olla aikapaineistettua urakkatyötä, jossa päivästä toiseen joudutaan juoksemaan aikaa vastaan ja toimimaan jopa omia eettisiä arvoja vastaan. Työajassa ja työn aikataulutuksessa on aidoosti huomioitava siirtymäajat siirryttäessä asiakkaalta toiselle. On myös huomioitava mahdollisuus asiakaskäyntien venymiseen, koska palveluasumisen paikkojen vähentämisen myötä kotihoidossa asuu yhä enemmän monisairaita ja huonokuntoisia asiakkaita. Asiakasasiakirjojen päivitys on myös työtä, joka pitää huomioida työksi, joka vaatii aikaa.

Tunnistetaan ja ennen kaikkea tunnustetaan nämä epäkohdat ja laitetaan ne vihdoin kuntoon. Onko se enää järkevää tehostamista, jos tehostamisen tuloksena on alati kasvavat pitkät sairauslomat ja irtisanoutumiset? Kotihoito tarjoaa oikeasti mielenkiintoisen ja vaihtelevan työn. Työolot pitää kuitenkin saada ensiksi kuntoon. Työ ei voi olla sellaista, että se vie kaikki voimat ja lopulta jopa terveyden.”

Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus! Ottakaa tämän sosiaali- ja terveystalan ammattilaisen, Marin, viesti vakavasti, kun teette esityksiä ja päätöksiä hyvinvointialueille, sinne, missä kansalaisiamme hoidetaan Marin kaltaisten ammattilaisten toimesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

20.49 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Arvon ministerit! Keskustelemme tänään välilyksymyksestä, joka koskee sosiaali- ja terveystalvetauiden tilannetta. Ihmisten tulee päästä

hoitoon ja tulla hoidetuiksi. Kyse on ihmisistä ja heidän peruspalveluistaan. On varmistettava, että sosiaali- ja terveyspalvelut kehittyvät tasapuolisesti ja tehokkaasti koko maassa. Sote-uudistus ei tapahtunut vuodenvaihteessa, vaan sen konkreettinen toiminta alkoi silloin. Uudistus ei ole täydellinen, mutta nyt vasta muutosta tehdään. Työtä on vielä paljon. Toimintamalleja tulee kehittää jatkuvasti saatujen kokemusten pohjalta.

Uudistusta on tehty lähes 15 vuotta useiden eri hallituksien toimesta. Eli ei tässä kannata sote-alan ongelmista syyttää vain edellisen hallituksen toimintaa, niin kuin tänään useissa puheenvuoroissa on tehty. On aivan hullua olettaa, että tavoitteena oleva toimintojen tehostus ja sen myötä tulevat säästöt toteutuisivat muutamassa kuukaudessa. Nyt tulisi antaa alueille aikaa ja työrauhaa kehittää omaa toimintaa. Sote-uudistus syntyi maailman ollessa täysin poikkeuksellisessa tilanteessa, ja tämä on kuormittanut myös sote-alalla työskentelevää henkilöstöä. On siis syytä olla huolissaan myös kaikkien alalla työskentelevien työkuormasta ja työssäjaksamisesta.

Hyvinvointialueet tekevät tänä vuonna noin miljardin alijäämän, ja sama on odotettavissa ensi vuonna. Hallituksen tulisi unohtaa tässä toimintaympäristöjen muutoksessa yli miljardin euron rajut sote-säästöt. Näin mittava muutos, historian suurin liikkeen luovutus, ei onnistu yhdessä yössä, eikä toiminta tehostu muutamassa kuukaudessa. Muutos vaatii aikaa sekä pitkäjänteisyyttä, jotta se rakentuu kestäväälle pohjalle. Mitä tämä alijäämä tarkoittaa esimerkiksi Satakunnalle, jonka osuus alijäämästä on vajaa sata miljoonaa? Julkaistussa palveluverkkoselvityksessä tämän hetken 27 sote-toimipisteestä karsitaan vuoteen 2030 mennessä 21 toimipistettä, joten jäljelle jäisi vain kuusi lähipalvelupaikkaa. Tästä on syytä olla huolissaan, ja toivonkin, että näin pieneen määrään ei tulla päätymään. Herää väkisin kysymys, onko järkevää leikata tässä vaiheessa, muutoksen alkumetreillä, näin rajusti rahoitusta. Alijäämää ei voida kuroa umpeen kestäväällä tavalla kahdessa vuodessa. Kuntien jatkuva alibudjetointi saa näköjään jatkoa valtion taholta.

Mitä voisimme tehdä leikkauksien sijaan? Monilla alueilla palveluita on ulkoistettu paljon ja ulkoistettuna ostettujen palveluiden hinnat ovat nousseet huomattavasti. Erityisesti vuokralääkärien käytön kulut ovat nousseet erittäin suuriksi. Terveysbisnes on saatava kuriin. Hallituksen tulee sitoutua siihen, että julkinen sote kantaa päävastuun ja yksityinen sote-ala tuo toimintaan tukea. Ei voi olla niin, että vuokralääkäri saa tuplapalkan verrattuna samaa työtä viereisessä huoneessa tekevään hyvinvointialueen palkkalistoilla olevaan ammattilaiseen. Lähtikö koko homma vinoutumaan jo silloin, kun ihmisen terveydellä alettiin tehdä bisnestä?

Meidän on lisäksi otettava huomioon asiantuntijoiden näkemykset siitä, että hoitovelan purkaminen Kela-korvauksia nostamalla ei ole vaikuttavaa. Alan koulutusta tulee myös lisätä sekä julkisen sektorin vetovoimaa tulee parantaa. Mainittakoon vielä potentiaalisina kehityskohteina digitalisaation tuomat mahdollisuudet sekä erilaiset liikkuvat palvelut.

Hyvinvointialueelle tulee antaa lisää aikaa, niin kuin olen todennut, ensimmäisinä vuosina syntyvän alijäämän kattamiseen. Meidän on pidettävä ihmisten puolta ja varmistettava, että sosiaali- ja terveyspalvelut kehittyvät tasapuolisesti ja tehokkaasti. Toivon, että hallitus ottaa tämän huomioon ja jatkaa sote-uudistuksen jatkokehittämistä.

Nyt, kun kello kääntyy kohta yövuoron puolelle, sanotaan nyt vielä pari sanaa työvoimapulasta. En voi ymmärtää, miten hallitus toimillaan hankaloittaa työntekijöiden rekrytointia muun muassa aikuiskoulutustuen poistolla sekä luomalla epävarmuuksia työperäiseen maahanmuuttoon.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Arvoisa puhemies! Edellä esiin ottamani asiat vaativat tietenkin reilumpaa rahoitusta. Tulisiko suurituloisten useat verohelpotukset jättää tekemättä ja näin turvata historiallisen suuren muutoksen rahoitus, turvata jokaisen meidän terveyteen vaikuttavat peruspalvelut? Nyt hallitus on arvomaailmallaan valinnut pitää huolta heistä, jotka jo nyt pärjäävät varsin hyvin, ja kurjistaa heikommassa asemassa olevien ihmisten arkea ja peruspalveluita. Sosi-aali- ja terveystalvet saadaan turvattua rakentamalla, ei rikkomalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Värynen, olkaa hyvä.

20.55 Ville Värynen kok: Arvoisa puhemies! Edustajista Merinen ja Suhonen poiketen aloitan siteeraamalla itseäni viime kevältä: ”Kahden maissa yöllä sain takapäivystäjänä puhelun ja kutsun sairaalaan ihan tavanomaisen gastrokirurgisen potilaan tiimoilta. Reilun neljän tunnin sairaalakeikkaan mahtui osaltani kaikenlaista, mutta ei mitään normaalin raskaan päivystyspisteestä arjesta poikkeavaa. Suuri joukko ammattilaisia auttoi potilasta, joka apua tarvitsi ja sitä myös sai. Kotiuduttuani aamukahvin ääressä laskeskelin hoitoon osallistuneiden henkilöiden lukumäärää. Pystyn nimeämään seitsemän lääkäriä ja 13 hoitoalan ammattilaista; jokaisella heistä ehdottoman merkityksellinen osansa potilaan hoitoon. 20 ammattilaista perjantaiyönä antaen panoksensa yhden potilaan hyväksi tapaukseen, joka ei siis ollut mitenkään erityisen poikkeava päivystysajan leikkauspotilasprofiilistamme.

Gynekologeilla, lastenlääkäreillä, sisätautilääkäreillä sekä lukuisilla pienemmillä erikoisaloilla on luonnollisesti oma toimintansa vaihtelevine resursseineen käynnissä samanaikaisesti, joko aktiivinen toiminta tai sen vaatima valmius. Tätä on erikoissairaanhoidon raskas ympärivuorokautinen päivystys. Se vaatii merkittäviä resursseja ollakseen vaikuttavaa ja pitääkseen kulloinkin vaadittua valmiutta yllä. Siitä puhuminen ei ole ainoastaan erikoissairaanhoidon edunvalvontaa, vaan aitoa välittämistä terveydenhuoltomme laadusta ja kantokyvystä.

Keski-Suomessa, kuten koko maassa, kannattaa pitää huolta laadukkaista terveydenhuollon palveluista riippumatta sektorista, millä toimitaan, niin perusterveydenhuollosta kuin erikoissairaanhoidostakin. Toisen notkahtaminen on myös toiselta pois.”

Arvoisa puhemies! Tämä oli esimerkki Keski-Suomesta Sairaala Novasta, mutta on sellaisenaan siirrettävissä myös muihin päivystäviin erikoissairaanhoidon yksiköihin. Arkinen tarina, jonka muistan ainoastaan dokumentointini ansiosta. Sote-työn laatu rakentuu ammattitaitoisesta ja motivoituneesta henkilöstöstä sekä sisältöjen, ei kivijalkojen varaan.

Erikoissairaanhoidon vaatii ympärilleen tietyn teknisen infran, mutta seinät eivät ole sieläkään vielä yhtään potilasta hoitaneet. Ammattilaiset on pidettävä tyytyväisinä, vaikka kuinka kiistelisin kivijaloista tai sote-kriisin syyllisistä. Tässä on epäonnistuttu. Siitä ovat merkinä julkisen puolen osaajapula ja kalliit vuokratyövoimaratkaisut.

Nykyteknologia, digitalisaatio, liikkuvat palvelut ja etätyö ovat asetettavissa rengiksi terveydenhuollon ammattilaisten avuksi. 2020-luvulla niillä on monin paikoin enemmän annettavaa kuin fyysisillä rakenteilla. Nyt siihen on uudistuksen myötä mahdollisuus. Palveluja voidaan tuottaa kivijaloista riippumatta kattavasti ja saavutettavasti. Myös tiettyjä erikoissairaanhoidon toimintoja voidaan toteuttaa etänä esimerkiksi sote-keskuksiin.

Arvoisa puhemies! Fyysisiäkin toimipisteitä tarvitaan. Niiden hävittäminen ei voi olla itsetarkoitus. Vanhoilla toimintamalleilla entisissä rakenteissa ei kuitenkaan voida jatkaa etenkään, jos tavoitteena on laadun säilyttäminen ja kustannusnousun hillitseminen. On oltava rohkeutta uudistua. Tarvitsemme riittävän laajan raskaan valmiuden sairaalaverkos-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ton riittävine henkilöresursseineen. Näin katetaan koko väestön erikoissairaanhoidon, etenkin päivystyksellinen, tarve tasavertaisesti. Samalla perusterveydenhuoltoamme tulee vahvistaa. Ennaltaehkäisevälle ja varhaisen puuttumisen toiminnalle tarvitaan kapasiteettia ilman, että henkilöstö ajetaan uuvuksiin tai karkotetaan toisille työnantajille.

Kallis vuokratyövoima ei palvele kokonaisuutta, mutta harkiten hyödynnetty yksityissektorin yhteistyö on elinehto. Jos halutaan säilyttää korkea laatu kustannusnousua hilliten, on päästävä pois poteroista. Uudistuminen on välttämätöntä. Toisaalta nykytilanteen kannalta ei ole merkityksellistä, kuka sote-katastrofin rakensi, yhteistyössä sitä pitää joka tapauksessa viedä eteenpäin. Palveluntarpeen kasvaessa ja kustannusten noustessa toiminnan täytyy olla vaikuttavaa. Eri lähteiden mukaan 10—30 prosenttia tutkimuksista ja hoidoista on vähähyötyistä, eli potilaalle hyödytöntä tai jopa haitallista. Tähän ja muuhun vaikuttamattomaan toimintaan on puututtava. Sisältö ratkaisee, ei rakenteet. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon on turha asettaa vastakkain. Ne täydentävät toisiaan, vastavoimia ne eivät ole.

Arvoisa puhemies! Ammattilaiset on saatava takaisin julkiselle sektorille, palvelut turvattava ja kustannusnousu hillittävä. Urakka on valtava, eikä yhtä hopealuotia ole tarjolla. Ryhtymättä ongelma ei kuitenkaan tule ratkeamaan. Olen vakuuttunut, että 200 000 sotealan ammattilaista odottaa tällä hetkellä eduskunnasta edes pieniä positiivisia viestejä. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Ensimmäinen niistä voisi olla yhdessä tekemisen tuntu. — Kiitos. [Joona Räsänen: Rakentava puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

21.00 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Isä täytti elokuussa 90 vuotta, ja äiti täyttää pian 88 vuotta. Vanhusten palvelujen tarve on tullut heidän kauttaan tutuksi.

Olin tuntenut nykyisen vaimoni joitain kuukausia, kun hänen pojallaan todettiin luusypä. Syöpä uusi kymmenen vuotta myöhemmin. Tutuiksi ovat tulleet niin Savonlinnan, Mikkelin, Kuopion, Helsingin kuin Tampereen sairaalat. Tutuiksi ovat tulleet niiden eri osastot ja odotustilat.

Täällä on sanottu, että seinät eivät hoida potilaita. Ilman seiniä ei kuitenkaan ole hoitoa tarjolla riittävän lähellä eikä riittävän nopeasti.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten ryhmäpuheessa nousi esille huoli aluehallinnon päättäjien puoluejakaumasta — tosin huoli kohdistui lähinnä niille alueille, joilla keskusta menestyi aluevaaleissa. Demokratiassa vaaleilla valitut ovat tekemässä päätöksiä. Vastavasti voi sanoa, että maakuntien ihmisillä on kasvava huoli hallituksen valitsemasta linjasta. Hallitus on rakentanut suunnitelman, miten hyvinvointialueet joutuvat toteuttamaan leikkauksia, kun hallitus leikkaa niiden rahoitusta. Tulee mieleen vanha tarina isästä, joka kysyi opiskelemaan lähtevältä pojaltaan, onko tällä rahaa. Poika vastasi, että on vähän. Isä tähän, että no, pitäähän sitä vähän ollakin.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa ihmisten tarvitsemista sosiaali- ja terveyspalveluita. Yksityiselle sektorille hallitus siirtää rahaa Kela-korvausten nostolla. Nostonkaan jälkeen ei pienituloisella ole varaa yksityisiin palveluihin, mutta niitä jo ennestään käyttäneet parempituloiset saavat palvelut entistä edullisemmin. Etelä-Savossa ja Lapissa hallitus leikkaa kirurgintarkasti poistamalla erillisrahoituksen hyvinvointialueilta, rahoituksen, josta edellinen eduskunta päätti, jotta kaikki ihmiset läpi maakuntien saavat sote-palveluita ja että meillä säilyvät nykyiset sairaalat.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa tuotiin esille halu vähentää hyvinvointialueita. Tämä tarkoittaa samalla halua vähentää maakuntien määrää. Kokoomukselta tämä on kuultu jo aiemmin. Samaan aikaan edustajanne puhuvat maakunnissa, että hyvinvointialueille pitää antaa työrauha. On jo hieman vaikea pysyä perässä, mikä perussuomalaisten linja tässä asiassa on. Hyvinvointialueiden määrän raju vähentäminen tarkoittaa, että meidän eri puolilta Suomea olevien asioista päätetään entistä kauempana päätösten kohteista. Olisi täysin kestävämpiä keskittää päätösvalta yliopistotasoisille sote-sairaalapalvelujen järjestäjille — tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että varsin harva ihminen tarvitsee vaativimpia palveluja. Sitäkin enemmän tarvitsemme läheltä ja helposti saatavia perusterveydenhuollon palveluja. Miten Kuopiosta turvattaisiin pertunmaalaisten tai sulkavalaisten palvelut tai Helsingistä eteläkarjalaisten? Nyt ainoa oikea tie on vahvistaa sote-lähipalveluja, joita me kaikki tarvitsemme jossain vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat argumentoineet, että hyvinvointialueet luovat uutta hallintoa. Reaalimaailmassa on käynyt niin, että sote-järjestämisvastuu poistui kunnilta, perus-soten kuntayhtymiltä ja sairaanhoitopiirien kuntayhtymiltä, pääkaupunkiseudun poikkeuksia lukuun ottamatta. Aiemmin yhteenlaskin, että toimijoita oli reilusti yli 300, ja sitäkin kautta hallinto on keventynyt. Vaikkapa viiteen hyvinvointialueeseen mentäessä niihin pitäisi perustaa paljon parjattuja hallintohimmeleitä. Pelkästään kokousaineistot olisivat massiivisia, kun esimerkiksi Oulussa päätettäisiin yli puolen Suomen sote-asioista. Tämä keskittäminen unohtaisi ihmisen ja keskittyisi juuri hallintoon. Emme kaipaa raatteentietä. Tarvitsemme kestäviä hoitopolkuja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemät päätökset eivät kohtele kaikkia alueita ja ihmisiä tasa-arvoisesti, vaikka hallitusohjelmassa näin luvataan. Poliitikassa on aina kyse ihmisistä. Poliitikassa tulisi aina olla kyse siitä, että ihmiset saavat jotain parempaa. Nyt suunta on päinvastainen. Hallitus leikkaa ilman puudutusta ja potilaan hengen vaarantaen. [Jaana Strandman: Oho!]

Arvoisa puhemies! Toiveena tähän loppuun, että hallituspuolueissa edelleen vahvana ilmenevä halu kaataa Suomen edellinen hallitus alkaisi jo laantua. [Timo Heinonen: Miksi? Äänestäjät kaatoivat sen!] Ei ole olemassa kuin yksi hallitus, se, joka istuu tuolla ministeriäitiossa. Perussuomalaisille toiveena, että kertokaa, kumpaa te tunnette meitä keskustalaisia kohtaan: rakkautta vai vihaa? Ensin te halusitte meidät kaikkiin ongelmiinne on, että kun me emme ole hallituksessa. Äänestäkää vaikka seuraavassa ryhmäkokouksessanne, jotta pääsemme tästä piinaavasta jännityksestä. [Jaana Strandman: Te itse pakenitte hallitusvastuuta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

21.05 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tuossa kun tätä välikysymyskeskustelua olen kuunnellut, niin olen pohtinut, että mitäköhän mahtaa tästä keskustelusta ajatella se potilas, joka odottaa hoitoonpääsyä, se hyvinvointialueen asukas, joka pohtii omien lähipalveluidensa tulevaisuutta, se sosiaali- ja terveysalan tai pelastustoimen ammattilainen, joka miettii, mitä omalla työpaikallaan tapahtuu tai se hyvinvointialueen johtotehtävissä oleva viranhaltija, joka pohtii, millä ihmeellä näistä kaikista velvoitteista voidaan selvitä — saati sitten se päätöksentekijä, joka hyvinvointialueella pohtii, minkälaiset päätökset olisivat alueen ja sen asukkaiden kannalta parhaimpia. Näihin kysymyksiin en itse osaa kertoa vastausta, mutta sen luulen tietäväni, että heistä ketään ei auta se, jos me tässä salis-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

sa keskitymme ongelmien ratkaisujen sijaan syyttelemään toisiamme siitä, kenen syytä ne ongelmat ovat. Jos käytämme aikamme tähän, niin ei varmasti riitä pelkästään tähän välikysymykseen käytetty aika vaan sitten tästä täytyy lähteä harrastamaan jo aikamoisia arkeologisia kaivauksia, sillä tarina tämän koko uudistuksen ja sittemmin myös niiden haasteiden taustalla, jotka nyt ovat realisoituneet, juontaa kyllä juurensa pitkälle menneisyyteen. Senpä takia luulen, että niin hyvinvointialueiden asukkaat kuin työntekijät ja päätöksentekijätkin haluavat kuulla, että tässä salissa on nyt näiden akuuttien ongelmien keskellä ratkaisuhaluukkuutta. Sosiaali- ja terveystalvetut ja pelastustoimi nähään yhteisenä asiana, jota tässä salissa halutaan yhteisesti viedä eteenpäin.

Ihmisten pitää päästä hoitoon, ammattilaisten työoloja pitää parantaa, hyvinvointialueiden johdolle pitää antaa realistinen mahdollisuus vastata velvoitteistaan ja päätöksentekijöille antaa mahdollisuus tehdä myös järkeviä päätöksiä. Senpä takia, arvoisa puhemies, nyt on syytä keskittyä niihin asioihin, niin että emme nyt ainakaan vaikeuta jo ennestään vaikeaa tilannetta. Ja sen takia onkin perusteltua kritisoida nykyistä hallitusta siitä, että se ajattelee saavansa hyvinvointialueiden rahoituskokonaisuudesta 1,4 miljardin euron säästöt oman kautensa aikana. Siksi varmaan tässä salissa on tänään kuultu monia ehdotuksia, joilla itse asiassa tätä tilannetta voitaisiin helpottaa, kuten on esimerkiksi ollut tämä keskustelu alijäämän kattamisvelvollisuudesta, jolla hyvinvointialueille voitaisiin antaa hieinan kauemmin aikaa toteuttaa ne toimenpiteet, joita alueilla nähään välttämättömäksi kustannustason nousun hillitsemiseksi. Sen takia täällä salissa on esitetty vuoden 25 tarkastuserän maksattamisen aikaistamista. Sen takia täällä on esitetty myös puuttumista tähän vuokratyövoiman käyttöön, joka on itse asiassa monella hyvinvointialueella tällä hetkellä juuri se keskeinen kysymys kustannusnousun taustalla, ja niin edelleen. Ja aidosti toivon, että maan hallitus myös näihin kokonaisuuksiin puuttuisi ja lähtisi hakemaan niitä ratkaisuja, joilla varmistetaan se, että seuraavien vuosien kuluessa yksikään hyvinvointialue ei joudu äkkijarrutusta tekemään, koska se olisi tämän koko sosiaali- ja terveystalvitiikan ja myös pelastustoimen näkökulmasta järjetöntä.

Mutta, arvoisa puhemies, kukaan ei myöskään varmasti kiistä sitä tosiasiaa, että kustannusten nousupainetta tulee hillitä. Mikäli hyvinvointialueille tässä myös mahdollisuus tosiasiallisesti annetaan — annetaan niin realistinen aikajänne kuin myös eväät ja myös lainsäädännölliset valmiudet — niin uskon, että kyllä hyvinvointialueet tässä kykenevät toimimaan ja saavat omaa palvelurakennettaan tehostumaan, jolloin se varmasti myös kustannuspuolella näkyy.

Kaiken keskiössä, arvoisa puhemies, on se, että jokainen hyvinvointialue kykenisi kehittämään hoitopolkuja siten, että hoitopääsy nopeutuisi, hoidossa käytetty aika vähenyisi ja että kun sieltä hoidosta päästään joskus kotiin, niin ollaan siinäkin tilanteessa sitten paremmalla tolalla kuin tänä päivänä. Ja, arvoisa puhemies, toivon, että tähän tässä salissa käytetään tällä kaudella yhteisesti aikaa eikä ainakaan vaikeuteta hyvinvointialueiden urakkaa, joka on kyllä sanalla sanoen massiivinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.11 Tuomas Kettunen kesk: Herra puhemies! Ihan ensimmäiseksi minä haluan kiittää ministeri Juusoa ja ministeri Ikosta, että olette vielä illalla kuuntelemassa tätä tärkeätä välikysymyskeskustelua. Siitä suuri kiitos. Annatte arvokkuuden tälle keskustelulle, ja toi-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

von, että myös kuuntelette näitä tärkeitä puheenvuoroja. [Timo Heinonen: Totta kai! — Perussuomalaisten ryhmästä: Totta kai!]

Edustaja Heinonen, käydäänpä sote-uudistuksen lyhyt historia. Lyhyesti sanottuna noin 15 vuotta on vallinnut poliittinen yksimielisyys siitä, että kuntapohjainen sote on liian heikko turvaamaan ihmisten sote-palvelut. Tämän kuntapohjaisen soten kaikki vaihtoehdot perattiin juuriaan myöten läpi edellisellä kokoomusjohtoisella hallituskaudella 2011—2015. Edustaja Heinonen, taisitte olla siinä hallituksessa myös mukana. Yhteensä kolme eri mallia, suurkunnat ja kaksi sote-suurkuntayhtymämallia, todettiin silloin perustuslain vastaiseksi. Kuntapohjainen tie siis kuljettiin päätyyn asti. Vasta tämän jälkeen alettiin tekemään Suomen keskustan vaihtoehdon mukaisia kuntaa suurempia itsehallinnollisia alueita sillä seurauksella, että kaksi hallitusta peräkkäin ja käytännössä jokainen eduskuntapuolue vuorollaan hallitusvastuussa on ollut ajamassa sotea kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Myös, puhemies, kokoomus ja perussuomalaiset hallituskaudella 2015—2019 ovat olleet tätä tekemässä, vaikka molemmat nyt muuta väittävät.

Puhemies! Ehkä tämän keskustelun yllätys oli se, että perussuomalaiset omassa ryhmäpuheenvuorossaan ilmoittivat, että voisi olla vähemmän alueita. Tämä minua hämmästyttää. Suorastaan kylmät väreet kulkevat käsipiiriä myöten, kun mietin sitä, että ollaanko nyt ajamassa muun muassa Kainuun hyvinvointialuetta tai Etelä-Savon hyvinvointialuetta tai Keski-Pohjanmaan hyvinvointialuetta alas tällä hallituksen kylmällä keskittämispolitiikalla, [Mira Niemisen välihuuto] mitä nyt olemme tämän välikysymyksen osalta käymässä lävitse.

Puhemies! Keskusta esittää, että hyvinvointialueille annetaan nyt aito mahdollisuus, lisää aikaa saada taloutensa kuntoon. Esitämme myös, että hallitus perääntyy 1 400 miljoonan euron leikkauksistaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. [Mira Nieminen: Edelleen ei leikata!] Se olisi osaltaan mahdollista jättämällä parhaiten pärjäävien veronalennukset muun muassa tekemättä tai unohtamalla nyt se niin sanottu Turun tunnin juna -hanke.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, edustaja Eestilä on poissa. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

21.14 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Marinin hallituksen väkisin ajama sote-uudistus lupasi parempia palveluita kaikille ympäri Suomea. Tämä lupaus kosketti myös haja-asutusalueilla asuvia ihmisiä, mutta kuitenkin saamme jatkuvasti kuulla, kuinka pienten paikkakuntien täysin toimivia neuvoloita ja kouluja ja hammashoitoloita suljetaan ja terveyskeskuksia lakkautetaan, kun nämä palvelut keskitetään nyt isompiin kaupunkeihin. Vastaako tämä nyt niitä lupauksia?

Krooninen henkilöstöpula ei ole helpottunut, vaikka palkkoja on yritetty nostaa ja harmonisoida. Moni hoitoalalla työskentelevä on siirtynyt vuokratyöfirmoihin keikkalaisiksi, ja tämä ei koske ainoastaan hoitajia vaan myös lääkäreitä. Yksi syy, miksi ihmiset siirtyvät vuokratyöfirmoihin, on se, että siellä saa itse määritellä oman rytmin, sovittaa oman elämän työn mukaan, ja tietysti myös palkalla on merkitystä. Kunnallisella puolella työhyvinvointi ei ole parantunut sote-uudistuksen myötä. Työvuorojen suunnittelu on edelleenkin aika jäykkää ja kankeaa, neuvotteluvaraa omista toiveista on tuskin lainkaan.

Nyt kuitenkin elämme tätä sote-aikaa ja olemme siihen nyt menneet eteenpäin, ja tämä hallitus kuitenkin pitää huolta kaikista. Tosiasiassa sote-uudistuksen olisi voinut tehdä sillä tavalla, että olisi korjattu vain epäkohdat. Nyt myllätettiin koko systeemi uusiksi. Olisi

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

vain voitu korjata ne epäkohdat, mitkä meillä oli epäkohtia. Mutta tosiaan nyt eletään tätä sote-aikaa ja tämä hallitus on luvannut pitää huolta kaikista, ja pitää sen. On hyvä kuulla, että täällä on tullut paljon hyviä asioita, mitä hallitus on nyt luvannut viedä eteenpäin ja pitää todellakin huolen kaikista ihmisistä ja vie tätä asiaa eteenpäin ja edistää tätä sote-soppaa. Onkin sote-soppa, minkä tämä hallitus haluaa selvittää, ja tämä hallitus myös tekee sen.

On tosi hienoa kyllä ollut, että ministerimme ovat täällä jaksaneet olla tähän ilta-aikaan. Kohta alkaa kello olla ilta puoli kymmenen aikaan, ja ministerit ovat täällä pirteinä kuunnelleet ja vastailleet kysymyksiin, että kiitoksia siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra on poissa, edustaja Kosonen poissa, edustaja Mikkonen poissa, edustaja Peltonenkin on poissa. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

21.16 Jaana Strandman ps: Arvoisa herra puhemies! Arvokas kiitos ministereille, Juusolle ja Ikoselle, läsnäolostanne tässä välikysymyskeskustelussa. Osoitatte aitoa tahtoa hoitaa sosiaali- ja terveystoimen asioita suomalaisten parhaaksi.

Haluan nostaa tässä salissa toistuvasti esiin mielenterveyden. Kaikkien ikäryhmien mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet huimasti. Voimme puhua merkittävästä kansanterveydellisestä ja yhteiskunnallisesta pulmasta — voisimme jopa sanoa: mielenterveyskriisistä. Mielenterveyden ongelmat vievät yhteisiä varojamme 11 miljardia euroa vuodessa. Työstä poissaolot ovat merkittäviä. 33 prosenttia nuorista on sitä mieltä, että työnteko on liian raskasta. Onko meillä varaa tähän? Ei ole. Meidän on aika herätä tässä salissa tähän ongelmaan yksissä tuumin. Vastakkainasettelut on nyt syytä lopettaa.

Hallitus on käynnistänyt terveyden ja hyvinvoinnin ohjelman, ja vuosittainen satsaus on 35 miljoonaa euroa. On meneillään myös kansanterveysohjelman toteuttaminen. Näillä muun muassa tuetaan hyvinvointialueiden toimintaa. Mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa jatketaan. Hallitusohjelmassa on vihdoin ensimmäistä kertaa kirjattuna terapiatakuu lasten ja nuorten osalta. Neuropsykiatrisista haasteista kärsiville lapsille ja nuorille hallitus osoittaa vammaispalvelulain siirron myötä reilun 20 miljoonan euron satsauksen. Psykoterapiakoulutusta tehostetaan ja uudistetaan. Tutkimuksessa on todettu, että jos ihminen saa psykoterapiaa riittävän ajoissa, kustannukset vähenevät 20 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä järjestöjen ja yhdistyksien merkitystä tulee korostaa. Yhdyspintatyö oppilashuoltotyössä, erityisesti tiedonsiirrossa koulujen ja oppilaitoksien kanssa, on saatava lainsäädännöllisesti kuntoon. Tämä ennaltaehkäisee ja myös nopeuttaa lapsen ja nuoren asioihin puuttumista. Ennalta ehkäiseviä konkreettisia toimia matalalla kynnyksellä tulee tehdä perheiden palveluissa, nuorisotyössä, työterveydessä, lastensuojelussa ja omaishoitajien kanssa. Haluan korostaa perheiden tilannetta ja vanhemmuuden tukemista jo neuvolasta ja perhesuunnittelusta lähtien.

Olemme tässä maassa käyttäneet lähes miljardin erilaisiin mielenterveyttä edistäviin hankkeisiin. Kysynkin: mitkä ovat olleet vaikutukset? Näistä ei ole vielä raportteja. Mielenterveyspalvelujen vaikuttavuutta tulee arvioida ja kohdistaa tutkimusta erityisesti hoitoprosesseihin ja kohtaamiseen ihminen kokonaisuutena hänen arjessaan. Poikkihallinnollista koordinaatio-ohjausryhmää tarvitaan. YTHS ja työterveyshuolto tulee linkittää yh-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

teen. Kumppanuutta järjestöjen ja yhdistyksien kanssa tulee toteuttaa moniammatillisesti ja tehokkaasti. Tietopohjaa mielenterveysongelmien syistä tulee selvittää ja tunnustaa yhteiskunnassamme, jotta tässä salissa päästään juurisyihin. Vasta silloin voimme pureutua konkreettisiin toimenpiteisiin.

Haluan nostaa esille, että kaikkea ei ratkaista rahalla, vaan tarvitsemme muutoksia toimintatapoihimme ja toimintakulttuuriimme kohdata erilaisista mielenterveyden haasteista kärsivät ihmiset. Syyt voivat olla perheissä, yksinäisyydessä, johtamisessa tai päihteiden käytössä.

Arvoisa puhemies! Haluan myös tässä yhteydessä nostaa esille henkisen kriisinsietokyvyn tämänhetkisessä epävarmassa maailmantilanteessa. Suomalaiset ovat merkittävästi kiinnostuneet vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta, ja tähän tahtoon tulee vastata. Kokonaisvaltainen arjen turva tuo myös mielenterveyden turvallisuutta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

21.21 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Kiitokset, arvon ministerit, että olette täällä salissa vielä.

Miten olemme joutuneet, ajautuneet tähän tilanteeseen sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta? Suomen terveydenhuoltoa ja hyvinvointivaltiota on kadehdittu maailmalla, mutta nyt näyttää toiselta. Viime hallituskausi saatettiin päätökseen luomalla uusi järjestelmä ja 21 hyvinvointialuetta. Uudistuksen tavoite oli turvata palvelut yhdenvertaisesti ja laadukkaasti kansalaisille leveämmillä hartioilla. Uudistus runnottiin kuitenkin läpi, vaikka realistiset mahdollisuudet toimia näiden tavoitteiden eteen olivat mitättömät. Siis edellinen hallitus tiesi, mitä näistä tehdyistä päätöksistä olisi seurauksena: kiireellä ja heikoilla vaikutusarvioinneilla valmisteltu uudistus, jolle ei varmistettu riittävää rahoitusta tai henkilöstöä, saati että tulevaisuutta olisi ennakoitu.

Onkin aivan selvää, että uudistusta ohjasivat poliittiset intressit ja kiire saada kämmen-jälki uudistukseen, ei kansalaisten etu, kun ensin oltiin kehitetty kaikkien lentävien pörräisten jälkeen ideologiat edellä kehitelty hallintohimmeli, keskitetty malli, jolla ei ratkaistu terveyden- ja sosiaalihuollon ongelmia. Vaikka jo ennen kuntayhtymiä ja hyvinvointialueita palvelut olivat hajanaiset eri kunnissa, näin jälkeensä voidaan arvioida, että palvelut olivat lähellä. Se kuuluisa perusterveydenhuoltojärjestelmä, omalääkärit ja neuvolat toimivat kuitenkin. Uudistus haluttiin, vaikka Suomen toimivaa mallia kehuttiin maailmalla, joten olisi hienoa, että kun uudistuksia tehdään, ne tehtäisiin tarpeellisuus, ihmiset, vaikuttavuus, laatu sekä realismi edellä. Nyt on helppoa ja populistista politiikkaa syyttää uutta hallitusta soten ongelmista.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat toimineet nyt vajaan vuoden. Toimintaa ei ole ehditty edes jalkauttaa, kun olemme kyseisessä keskustelussa rahasta ja resursseista sekä palveluiden saatavuudesta. Jokin tässä luomisvaiheessa ei mennyt ihan oikein, mutta hallitus yrittää nyt katsoa eteenpäin ja tehdä parhaansa. [Tuomas Kettunen: Perukaa leikkaukset!] Nykyisessä tilanteessa valtion velkaantuminen tulee taittaa. Kustannuksia pitää hillitä — ja tosiaan, emme voi perua näitä päätöksiä.

Tähän soten kulukustannusten taittamiseen tähtäsi tietysti tämä uudistuskin. Se on unohnutun tästä keskustelusta. Jotta meillä on palveluja myös tulevaisuudessa, on todellakin rehellistä todeta, että jotain tarvitsee tehdä. Vastuuseen kuuluu huolehtia tulevaisuudessa sii-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tä, että myös meidän tuleville sukupolville olisi saatavilla sosiaali- ja terveyshuollon palveluita.

Tässä vaikeassa tilanteessa, jossa ihmisten tarve sosiaali- ja terveyspalveluihin ei ole kadonnut, on hallitus tehnyt monia toimenpiteitä muun muassa lisärahoittamalla hoitojonojen purkua. Hyvinvointialueet ovat toivoneet, että tilanne rauhoitetaan, jotta toiminta päästään aloittamaan kunnolla. Kyllä hyvinvointialueet ovat menossa eteenpäin. Ei ole kuulunut juurikaan rutinaa sieltä suunnasta, vaan toimintoja kehitetään annetuissa puitteissa ja ratkaisuja etsitään ymmärtäen talouden realiteetit. Hallitus on siksi huomionut ohjelmassaan esimerkiksi hyvinvointialueiden toiveita, ja yksi tällainen oli hoitajamitoitus, josta oli tiedossa, etteivät hoitajaresurssit riitä tässä vaiheessa tämän toteuttamiseen. Nämä eivät siis tulleet hallitukselta itseltään, vaan hallitus kuunteli alueita. Hallitus antaa hyvinvointialueille mahdollisuuden toimia, tehdä ratkaisuja sekä valintoja itsenäisesti. Hallitus kuuntelee ja arvioi kyllä jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Mitään taikahattua ei ole kenelläkään, mistä nostaa rahaa, uusia hoitajia tai lääkäreitä, mutta hallitus tekee kaikkensa, että palvelut saadaan riittämään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

21.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Sivistysyhteiskunnan mitta on se, kuinka se kohtelee heikoimmassa asemassa olevia kansalaisiaan. Vammaisille ja myös ikäihmisille kuuluvat samat ihmisoikeudet kuin kaikille muillekin. Vaikka SDP lupasi 2019 laittaa vanhustenhoidon kuntoon, niin heidän vahtivuoronsa jälkeen tilanne on huonompi kuin koskaan — huonompi kuin koskaan.

Hoivakodissa tehdään, arvoisa puhemies, hyvää työtä ja kovaa työtä — myös oma isäni on siellä, kiitos hyvästä hoivasta — mutta tekeviä käsiä on liian vähän. Sosiaalidemokraatit voittivat 2019 eduskuntavaalit antamalla kovan lupauksen näille meidän yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa oleville eli ikäihmisille ja heidän eteensä kovaa työtä tekeville hoitajille. SDP lupasi laittaa vanhustenhoidon kuntoon, mutta toisin kävi. SDP sanoi tekevänsä henkilöstömitoituksen mutta tekikin vain mitoituksen, henkilöstö jäi puuttumaan. Kyse ei siis ole vain rahasta vaan hoitajien määrästä. SDP lupasi edustaja Krista Kiurun johdolla hoitaa vanhustenhoidon kuntoon, sen piti olla vain muutaman tunnin työ ja yksi lause lakiin. Näin hän eduskuntasalissa sanoi, ja valitettavan moni ikäihminen ja hoitaja Krista Kiurun ja sosiaalidemokraattien sumutuksen uskoi. Edustaja Kiuru oli tämän jälkeen neljä vuotta vastuuministerinä lyhyttä vanhempainvapaajaksoa lukuun ottamatta, ja vahtivuoron jälkeen vanhustenhoito oli aloitusvuotta huonommassa kunnossa — eikä ainostaan vanhustenhoito.

Viime syksynä hoitajapula oli kärjistynyt niin, että se ajoi koko vanhustenhoidon yhä syvempiin ongelmiin. Vanhustenhoidon sakkaaminen on puolestaan vauhdittanut myös ketjureaktiota, joka on näkynyt terveydenhuollon palveluiden pahentuneina ruuhkina. Sanna Marinin hallitus sääti siis lakiin sitovan hoitajamitoituksen, jota asteittain kiristettiin, mutta teki sen vain ympärivuorokautiseen hoivaan. Tämä sai aikaan sen, että tässä maassa oli SDP:n ja keskustan vahtivuoron jälkeen satoja vanhusten hoivapaikkoja tyhjänä, koska hoivakoteihin ei saatu palkattua riittävästi henkilöstöä, jotta lakisääteinen mitoitus täyttyisi. Eli oli parempi jättää vanhukset hoitamatta kuin se, että heitä oltaisiin hoidettu niillä

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

vaatimuksilla, mitkä olivat 2019 voimassa. Tilanne oli silloin parempi kuin keskustan ja demareiden vahtivuoron jälkeen. Näin ollen huonokuntoiset vanhukset siis joutuivat sinnittelemään kotihoidossa tai sairaaloiden vuodeosastoilla, jotka myös kärsivät hoitajapulasta. Vuodeosastolla vanhusten toimintakyky itse asiassa usein vain laskee entisestään. Kaikki palvelua tarvitsevat eivät ole minkään palvelun piirissä, koska jonot kotihoitoonkin pidentyivät näiden päätösten jälkeen. Tilanne oli — ja on tänäkin päivänä — monin paikoin kriittinen. Myös terveyskeskusten ja sairaaloiden vuodepaikkoja on jouduttu vähentämään voimakkaasti hoitajapulasta. Ruuhkia ja henkilöstöpulaa on myös päivystyksissä ympäri maan.

Ja mikä pahinta, SDP keskustan tuella teki tämän itse asiassa tämän tietäen. Sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteleva virkamies Anne-Mari Raassina totesi, että ministeriössä tunnistettiin sitovaa henkilömitoitusta koskevan lakiuudistuksen valmistelussa riski siitä, että iäkkäiden pääsy ympärivuorokautisen hoidon palveluihin saattaa vaikeutua. Te, arvoisat sosiaalidemokraatit ja keskustalaiset, tiesitte, että tämä teidän päätöksenne tulee heikentämään meidän vanhustenhoidon tilannetta.

Arvoisa puhemies! Otsikkoja näistä on paljon. THL:n selvitys viime joulukuulta kertoi: ”Vanhus saattaa jonottaa kiireellistäkin hoivapaikkaa yli viikon.”

Keskustan sote-malli on tänään ollut täällä keskustelussa ja kerännyt rajua kritiikkiä yli puoluerajojen. Jopa keskustasta näytetään sitä kritisoivan, sillä tämän hetken tilanne on juuri se, minkälaiseksi te, arvot keskustasta, tämän soten halusitte säätää ja lainsäädännön ja hallintorakenteen tehdä.

Arvoisa puhemies! Loppuun hyvinvointialueiden rahoituksesta: Kun täällä on sanottu, että rahoitusta leikataan, niin sehän ei pidä paikkansa. Niin kuin ministeri Juuso vastauspuheenvuorossaan totesi, niin vuoteen 27 mennessä joka vuosi rahoitusta lisätään noin miljardilla eurolla. Yhteensä tämän vaalikauden aikana hyvinvointialueiden rahoitusta lisätään 4,6 miljardilla eurolla. Rahoitusta ei siis leikata. [Tuomas Kettunen: Mielenkiintoinen näkemys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.32 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä ainoassa käsittelyssä keskustan ja Liike Nytin jättämä välikysymys sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta. Välikysymys on järeä toimenpide. Se on Suomen perustuslain suoma työkalu, vähintään 20 kansanedustajan valtioneuvostolle tai ministerille tämän toimialaan kuuluvasta asiasta osoittama kysymys, jonka tarkoituksena on mitata valtioneuvoston tai ministerin nauttima luottamus. Tilanne on sillä tavalla hassu, että edellisessä hallituksessa sote-uudistuksen läpi runnonut keskustapuolue käyttää nyt oppositiossa ollessaan järeintä työkalua kysyäksensä oman uudistuksensa seurauksista. Taitaa olla mennyt keskustan puoluejohto ja eduskunnan keskuskanslia Annika Saarikolla sekaisin kysymyspaperia toimittaessaan.

Tämä on erittäin vakava tilanne, ja meillä kaikilla täällä salissa on varmasti siitä yhteinen huoli. Me tiedämme, että valtio elää yli varojensa ja velkaantuu ja meidän pitää hakea jostakin säästöjä. [Tuomas Kettunen: Älkää ottako säästöjä sote-palveluista, perukaa tunnin juna!] — Edustaja Kettunen huutelee siellä näitä viisauksiaan. Olisitte kuunnellut teidän puolueenne entistä puoluesihteerä, joka on ainakin kaksi kolme vuotta tästä asiasta puhunut, että tämä rahoitus pettää. Te varmasti olette sen kuullut ja tiennyt. Tämä on ollut

teille ihan päivänselvä asia. Te silti runnoitte tämän läpi. Teitä on varoitettu tästä omien taholta, ja myöskin silloin, kun me olimme oppositiossa, me varoitimme teitä tästä asiasta.

Ihmettelen myöskin sitä, että tuolla paikallistasolla, ainakin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella, vaikka nämä ryhmärahat nyt ovat vain pieni osa, [Tuomas Kettusen välihuuto] perussuomalaiset eivät ole edes keksineet, mihin sitä rahaa käyttäisivät, ja sen takia eivät ole sitä ollenkaan nostaneet, [Tuomas Kettunen: Hyvä!] ovat myös nostaneet mutta ovat myös palauttaneet sen täysimääräisesti. Ehkä teillä keskustassa on siihen enemmän eväitä.

Tätä sote-soppaa on pyöritelty vuosikymmeniä. Muistaakseni 2014 kirjoitin tästä Ilkka-Pohjalaiseen jutun, jossa itse nostin kaksi asiaa, jotka ehkä tulevaisuudessa tulevat olemaan välttämättömiä vielä kaikkien näiden säästötoimenpiteiden lisäämiseksi. Ymmärtääkseni tilanne on se, että nyt kuitenkin rahaa ei sinänsä leikata sieltä, vaan pyritään säästämään ja hillitsemään sitä menojen kasvua. Mutta ne asiat, mitä minä silloin vuonna 2014 esitin, ovat aika rajuja. Mielestäni Suomessa ehkä tulee jatkossa, tulevaisuudessa siirtyä siihen, että lääkäreillä on samanlainen velvollisuus kuin Puolustusvoimien lentäjillä työskennellä julkisella puolella esimerkiksi opintojensa mittainen aika. Tämä mielestäni estää tätä vuokralääkäribisneksen kehittymistä, mikä tällä hetkellä on saanut liian suuren jalansijan. Toinen asia, mikä on ehkä vielä järeämpi ja ehkä tuo tunnontuskia täällä salissa monille: uskon, että vielä Suomessa säädetään laki siitä, että työntekijä, lääkäri, voi työskennellä vain joko julkisella puolella tai yksityisellä puolella, ei sillä tavalla, että hypitään sekä—että, ollaan aamupäivä julkisella puolella ja iltapäivällä tahkotaan sitten osakeyhtiön kautta rahaa yksityisellä puolella. Nämä ovat aika rajuja juttuja, mitä tässä nyt nostan esiin, mutta ei meidän valtio voi velkaantua tätä tahtia kuin se nyt tekee. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

21.37 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on monesti viitattu siihen, että se tämän vuoden vaje hyvinvointialueiden rahoituksessa, joka nyt arvioiden mukaan on noin 1,2 miljardia, olisi jotenkin tämän itse uudistuksen syy. No, tietenkin on poliittisesti varmasti joillakin tarvetta ajatella, että siitä syystä, että tämän vuoden alusta käynnistyivät uudet hyvinvointialueet, nyt jostain kumman syystä meillä heti on tällainen miljardin euron vaje käsissämme, mutta tähän ei siis pidä paikkaansa. Jos mietimme tilannetta, niin oli sitten sote-uudistus tehty tai olisimme tässä maassa jatkaneet ihan entisellään järjestelmällä, siltihän tänä vuonna aivan samalla tavalla tuo vaje olisi olemassa. Nythän muutos on ollut ainoastaan siinä, että tällä kertaa se vaje löytyy täältä valtion keltaisesta kirjasta, kun aikaisemmin melkein kolme neljäsosaa siitä paineesta, mikä on liittynyt siis palvelutarpeen kasvuun ja toisaalta niihin käytettävissä oleviin resursseihin, on löytynyt kuntien talousarvioista. Tähän on se isoin muutos, joka tämän hallinnollisen uudistuksen myötä on myös tapahtunut, eli sekä sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen tarpeen paine on siirtynyt kuntien talousarvioista nyt valtion talousarvioon. Senhän takia tämä tänä päivänä on huomattavasti enemmän näkyvillä kuin ehkä aikaisemmin.

Senpä takia, arvoisa puhemies, minusta on älyllisesti epärehellistä syyttää jotakin yhteiskunnan uudistusta siitä, että meillä on käsissämme näinkin massiivinen vaje, joka johtuu siitä, että palvelutarve Suomessa on huomattavasti korkeampi kuin mille olemme resurssit määrittäneet. Tässä totta kai taustalla ovat ne jo vuosikymmeniä jatkuneet trendit liittyen esimerkiksi väestön ikääntymiseen, jonka tiedämme aiheuttavan joka tapauksessa

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

lisäkustannuksia. Vuosikymmenten mittainen trendi siitä, että tiedämme, että meillä henkilöstön saatavuudessa on haasteita — nämä haasteethan olisivat joka tapauksessa olleet meidän sylissämme, oli sitten sote-uudistusta tehty tai ei. Senpä takia, arvoisa puhemies, toivon, että pysymme ainakin itsellemme rehellisinä siinä, että kun vertailemme näitä eri järjestelmiä, niin itse asiassa tähän rahoituksen riittävyyteen liittyvässä keskustelussa olimme joka tapauksessa tänä päivänä, vaikka olisimme jatkaneet vanhalla järjestelmällä.

Mitä tulee sitten siihen kasvaneeseen tarpeeseen viime vuosina, pitkältihän se selittyy nimenomaisesti sillä, että meillä on hoitovelkaa syntynyt koronakriisin jäljiltä. Ja toisekseen se hintakriisi, joka johtuu nyt pitkälti inflaatiokehityksestä ja Venäjän aiheuttamasta hyökkäyssodasta, joka näkyy varsinkin täällä ostopalveluiden puolella: vaikka edelleenkin tätä sote-uudistusta ei olisi tehty, kunnat olisivat ihan saman tilanteen edessä.

Joten, arvoisa puhemies, toivon vaan, että näistä tosiasioista olemme kuitenkin samaa mieltä, emmekä lähde syyttelemään aivan mitä sattuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.40 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Kokoomuksen ja perussuomalaisten linja soten osalta on hieman epäselvä. Ainakin se on jäänyt itselle epäselväksi. Se on ollut sitä aiemmin ja se on sitä edelleen. Pääministeri Orpo puhui aiemmin soten korjaussarjasta. On jäänyt kuitenkin täysin epäselväksi, mitä se tarkoittaa. Korjaussarjaksi ei kelpaa hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaaminen ja niiden ajaminen sitä myötä ahdistukseen.

Tänään itseäni yllätti se, että perussuomalaisten uusi linja on, että hyvinvointialueita on liikaa. Tämä tuli selväksi perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa. Kolmannes tai neljännes näistä hyvinvointialueista riittää. Kysynpähän vain, että mitä hyvinvointialueita olette ajamassa alas. Toivoisin, että annatte työrauhan näille hyvinvointialueille tehdä asianmukaista työtä meidän kaikkien suomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluitten takamiseksi.

Suomen keskustan linja on, että lähipalvelut pitää pelastaa, jokaisessa kunnassa tulee olla vähintään yksi sosiaali- ja terveystiete. Kaupungeissa, maalla ja kaikkialla siltä väliltä lähipalvelut tulee turvata tasa-arvoisesti koko Suomessa ja jokaiselle suomalaiselle. [Timo Heinonen: Mitkä palvelut sinne pisteisiin tulee?] Siksi me olemme tehneet tämän välikysymyksen. — Siksi, edustaja Heinonen, me olemme tehneet tämän välikysymyksen. [Timo Heinonen: Mitkä palvelut siellä pisteissä on?] Lähipalvelujen pelastamiseen velvoittaa myös Suomen perustuslaki. Sen mukaan julkisen vallan pitää turvata jokaiselle asuinpaikasta riippumatta riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut.

Puhemies! Niin kuin tuossa jo aikaisemmin sanoin, keskusta on esittänyt ja esittää, että hyvinvointialueille annetaan nyt se aito mahdollisuus, lisää aikaa saada taloutensa kuntoon. Esitämme myös, että hallitus nyt perääntyy näistä 1,4 miljardin euron leikkauksistaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. Se olisi osaltaan mahdollista jättämällä edelleen nämä parhaiten pärjäävien veronalennukset tekemättä.

Edustaja Mäenpää, myös se Turun tunnin juna voitaisiin laittaa nyt hyllylle odottamaan parempia aikoja ja pistää nyt perusterveydenhuollon palvelut kuntoon.

Puhemies! Hallituspuolueet ovat nyt vuoron perään ilkkuneet tätä keskustan välikysymystä. Se on minun mielestäni ilkkumista ihmisten huolille siitä, miten heidän lähipalveluidensa käy. [Timo Heinonen: Ei kun sille, kuka kysyy!] Keskusta katsoo, että suomalais-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

ten sosiaali- ja terveyspalvelut on liian iso ja tärkeä asia puoluepolitiikointiin. Lähipalvelut pitää pelastaa, ja me olemme valmiita yhteistyöhön. Kyse on perustuslain takaamasta ihmisten yhdenvertaisuudesta ja suomalaisten luottamuksesta heidän verorahoillaan toteutettuihin palveluihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

21.45 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme tänään käyneet monipuolista keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta Suomessa. Kuulemani perusteella tätä salli yhdistää yli hallitus—oppositio-rajojen huoli sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta. Ei ole epäselvyyttä siitä, ettemmekö kaikki tässä salissa jakaisi suurta huolta peruspalveluista ja niiden tulevaisuudesta. Tilannekuva on siten hyvin yhteinen ja jaettu, mutta se, miten menemme tästä eteenpäin, jakaakin jo enemmän näkemyksiä. On ollut ilahduttavaa kuulla myös konkreettisia ehdotuksia, joita salissa on tänään puolin ja toisin esitetty. Onkin syytä huolella punnita tänään kuultuja esityksiä ja harkittava niiden toteuttamista yhdessä tuumin.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on useissa puheenvuoroissa hyvin tuotu esiin, nykyinen sote-uudistus näki päivänvaloa erittäin poikkeuksellisina ja haastavina aikoina. Haastava toimintaympäristö on näkynyt siinä, millaisen aloituksen hyvinvointialueet ovat saaneet kaikkialla Suomessa. Haasteet ovat olleet todellakin yhteisiä. Korona-ajan hoitovelka, Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama inflaatio sekä sote-alan palkkaratkaisu olivat kaikki asioita, jotka eivät olleet lainsäätäjillä tiedossa sote-uudistusta valmisteltaessa viime vaalikaudella. Vaikeuskerroin hyvinvointialueiden aloitukselle on ollut odotettua suurempi — sen tunnistavat ja tiedostavat kaikki. Jo nykyistä sote-mallia hyväksyttäessä oli kuitenkin selvää, että uudistuksen toimeenpanoa pitää tarkoin seurata tulevana vuosina ja tehdä tällä vaalikaudella tarvittaessa korjausliikkeitä ja hienosäätöä, jos sellaiseen on aihetta. Näinhän on ollut myös aiempina vuosikymmeninä kaikkien merkittävien yhteiskunnallisten uudistusten kohdalla. Toimeenpanoa seurataan, korjausliikkeitä tarvittaessa tehdään.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa keskusteluun erään kokonaisuuden sote-uudistuksesta, jota ei ole vielä tässä keskustelussa paljon käsitelty. Tarkoitan Uudenmaan sote-erillISRatkaisua, joka toteutettiin osana sote-uudistusta. Uudellamaalla ja Helsingissä ei tosiasiallisesti siirretty saman katon alle perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidon. Tämä johtui siitä, että etupäässä alueen kunnat ja myös useat asiantuntijat halusivat säilyttää hyvin toimivan sairaanhoitopiirin, HUS-kuntayhtymän. Tämä olikin hyvin perusteltu syy erillISRatkaisun säätämiseen, ja on hyvä, että se toteutuu. Tässä sosiaali- ja terveydenhuollosta käytävässä keskustelussa onkin syytä muistaa, että Uudenmaan ja Helsingin sote-ratkaisu poikkeaa muusta Suomesta hyvin olennaisesti. Integraation toteuttaminen vaatii aivan erityistä huomiota ja huolellisuutta, kun hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki toteuttavat yhteistoimintaa HUS-yhtymän kanssa, ja sekin yhteistyö hakee muotoaan. Nyt kun sote-uudistuksen seuranta tässäkin salissa tänään on paljon peräänkuulutettu, toivon kiinnitettävän hallituksessakin erityistä huomiota Uudenmaan erillISRatkaisun toimeenpanoon ja sen onnistumiseen täällä alueella, jolla väkimäärä kasvaa ja erityisiä tarpeita on. Haluaisinkin esittää vielä vastuuministereille kysymyksen: miten näette Uudenmaan erillISRatkaisun aloituksen ja miten hallitus on varautunut tukemaan Uudenmaan ja Helsingin alueella sote-uudistuksen toimeenpanoa tarvittaessa?

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Lopuksi haluan myös yhtyä kiitoksiin ja kiittää vastuuministereitä siitä, että olette tänään olleet pitkään täällä salissa paikalla vastaamassa eduskunnan kysymyksiin ja käymässä keskustelua. Se on todella arvokasta ja tärkeää, kiitos siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

21.49 Ville Väyrynen kok: Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin aloittaa kiitoksista ministereille, tämä on erittäin hieno tilanne. Oikeastaan ymmärsinkin vasta, että täällähän on kaksi ministeriä vielä penkissä — teille voi antaa terveisiä kotiin viemisiksi.

Me ollaan puhuttu hirveän paljon tänään meidän henkilökuntapulasta ja toisaalta kustannusten karkaamisesta, elikkä meillä on oikeasti meidän terveydenhuollossa erittäin hankala tilanne, koska meillä on samaan aikaan karkaamassa sekä kustannukset että henkilökunta. Molemmat ongelmat pitää oikeastaan ratkaista aika lailla erikseen. Minulla on itsellä 20 vuoden kokemus potilastyöstä, ja pyrin sitä edelleen jatkamaan, ja siinä mielessä olen nähnyt tämän murroksen, mikä tässä vuosituhannen aikana on ollut. Yksi iso ongelma ovat tietojärjestelmät. Se prosessi, miten ne tulivat tähän terveydenhuollon maailmaan ja millä lailla ne ovat olleet oikeastaan auttamatta siinä käytännön työnteossa... Se on semmoinen, minkä asian kanssa sekä hoitajat että lääkärit painiskelevat, ja mitä ikinä it-prosessia meillä tuleeekin terveydenhuollon alueella nytten vastaan tulevina vuosina, niin niihin pitää todella paneutua niin, että ne aidosti auttavat myös henkilökuntaa ja helpottavat sitä työtä, mitä he päivittäin tekevät.

Toinen asia on se, että ammattilaiset saisivat yleensäkin tehdä niitä töitä, mihin heidät on koulutettu, sekä nimenomaan lääkärit että hoitajat. Yksi ongelma on se, että viimeisten kymmenen vuoden aikana terveydenhuollossa on systemaattisesti pyritty hankkiutumaan sihteerityövoimasta eroon luottaen siihen, että it-järjestelmät ratkaisevat kaikki ongelmat. Näin ei ole. Tällä hetkellä siellä kaksi ammattiryhmää tekee sihteerin töitä huomattavasti kovemmalla palkalla kuin sihteerit itse, ja koko paletti on pahemmin sekaisin kuin mitä se koskaan on ollut. Lääkärit haluavat tehdä omaa työtänsä, keskittyä siihen ja hallita sitä omaa työtänsä, jollakin lailla organisoida sitä.

Hoitajilla yksi asia, mikä on iso ongelma, on tällä hetkellä se, että heitä karkaa 10—15 vuoden työuran jälkeen toisille aloille tai kouluttamaan tai opettamaan tai tiedettä tekemään, koska heille ei ole minkään näköistä palkkakehitystä uransa aikana. Meidän pitää jonkun näköinen progressiivinen, tehtäväkohtainen palkkajärjestelmä keksiä. Se on hyvin hankalaa, sitä on yritetty monia vuosia, ja minä luulen, että siinä paikallinen sopiminen voi olla yksi asia, millä me saadaan houkutelua hoitajat tekemään 30—40 vuoden potilasuria, joka varmasti helpottaa osaltaan.

Sitten vielä tähän talouspuoleen. Minä olen jonkun verran puhunut siitä, ja minun mielestäni siitä kannattaa puhua enemmänkin. On nämä niin sanotut vähähyötyiset hoidot ja hukka, mitä terveydenhuollossa on. Siitä on länsimaisen lääketieteen ja terveydenhuollon alalla laskettu, että se on 10—30 prosenttia, mitä meillä menee hukkaan, ja se tarkoittaa esimerkiksi USA:n kokoisessa maassa Pentagonin vuosibudjettia, mikä menee tavallaan hyödyttömiin toimintoihin. Ja se on semmoinen, mihin meidän kannattaa näinä vuosina ruveta oikeasti keskittymään. Nyt tämän uudistuksen tiimoilta me pystytään mylläämään tämä koko paketti ihan lattiasta kattoon ja siihen pitää todella keskittyä. Ei muuta kuin kovasti onnea tähän työhön. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

21.52 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Sote ja vanhusten hoito ovat isojen haasteiden edessä, ja itse toivon, että enää ei yksikään puolue anna sellaisia lupauksia, joita ei pysty pitämään. Se on ehkä se isoin asia minun mielestäni, että kaikki lähtisivät siitä, että yhdessä yritetään löytää niitä ratkaisuja, ei anneta sellaisia lupauksia, ei ikäihmisille, ei muillekaan, jotka sote-palveluita tarvitsevat, joita ei pystytä pitämään. Itse uskon niin, että myös äänestäjät ovat oppineet näiden vuosien aikana osaa poliitikoista kuuntelemaan hie-
man toisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Sote kohtelee kuntia itse asiassa aika lailla eri lailla valtionosuuk-
sien leikkausten myötä. Kun meillä on paikalla täällä kuntaministeri Ikonen, niin haluaisin
nostaa esille tuon kysymyksen ja kysyä, onko tätä hallitus pohtinut. Sillä nyt tässä tapahtuu
niin, että ne kunnat kärsivät, jotka halusivat tehdä sotensa hyvin, vanhustenhoitonsa hyvin,
jopa täyttää niitä tavoitteita, jotka olivat suosituksia. Niiltä leikataan tällä hetkellä val-
tionosuuksia enemmän kuin niiltä kunnilta, jotka eivät alibudjetoineet, vaan aliresursoivat,
eli menivät sieltä, missä aita oli matalin, sinnittelivät, ehkä jättivät osan vaipoista vanhuk-
sille vaihtamatta, eivätkä tehneet sitä työtä sillä tavalla kuin osa kunnista teki. Ja ne kunnat
hyötyvät tästä, että eivät pitäneet huolta vanhuksistaan niin hyvin kuin osa kunnista piti ja
eivät esimerkiksi palkanneet lääkäreitä poislähteneiden tilalle tai muuta. Eli kyse ei ole ali-
budjetoinnista, vaan selkeästä aliresursoinnista. Osa kunnista pelasi niin, että ne luottivat,
että kyllä vuosi menee, ettei valvonta siihen puutu. Ja näin valitettavasti osa kunnista on-
nistui tekemään.

Kysyisin kuntaministeri Ikoselta, että oletteko pohtineet, että tätä tilannetta voisi jollain
tavalla uudelleen arvioida, hieman katsoa, mitä kunnat tekivät ennen kuin sote tuli, silloin
kun heillä oli se tieto, että nyt kannattaa tehdä näin eikä kannatakaan pitää sote-palveluista
ja ikäihmisistä hyvää huolta.

Itse olen tyytyväinen, että oma kuntani teki niin, että me palkkasimme lisää hoitajia, me
palkkasimme lääkäreitä, me panostimme hoivaan. Mutta me kärsimme siitä nyt tällä het-
kellä. Ymmärrän, että se osaa harmittaa, ja toivon, että tätä voitaisiin vielä pohtia. Toivon,
että ministeri Ikonen voisi tähän jonkun ajatuksen meille illan päätteeksi antaa.

Ja haluan kiittää myös ministeri Juusoa ja toivottaa voimia erittäin tärkeään tehtävään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.55 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Sosiaali- ja terveys-
palveluitten kokonaisuudessa ei ole kyse pikkuasiasta. En yhtään väheksy niitä ongelmia,
mitä meillä on terveydenhuollossa. Varmasti on paljon ihmisiä, joilta on jäänyt saamatta
hoitoa tai joilla joku asia on viivästynyt tai joilla joku on mennyt päin honkia.

Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi siirtyivät kunnilta 21 hyvinvointialueel-
le vuoden alusta. Helsinki järjestää palvelunsa itse. Ensi vuoden budjetissa hyvinvointi-
alueiden rahoitukseen suunnataan 24,7 miljardia euroa. Mittaluokka on valtava. Se on yli
neljäsosa valtion talousarviosta. Ja kuten sanoivat ministerit Juuso ja Ikonen, jotka täällä
salissa yhä edelleen ovat — kiitos siitä teille, että olette näin kuuntelemassa näitä asioita —
hallitus lisää joka vuosi hyvinvointialueitten rahoituspohjaa noin miljardi euroa. Tämä on
jäänyt kyllä huomiotta. Näin te totesitte, että sitä rahaa on tulossa ja sitä lisätään.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mutta sitten täällä edustaja Kettunen puhuu taas ihan lööperiä. Minä en tiedä, onko niin sallittua sanoa, mutta kun se nyt tuli jo sanottua, [Tuomas Kettunen: Sallitaan!] niin ei sitä enää poiskaan saa. [Timo Heinonen: Ei siitä käräjille joudu!] Mutta te totesitte kovasti, että keskusta odottaa kädenojennusta. Keskustan edustajat ovat puhuneet kaunistellen nöyryydestä ja yhteistyöstä ja käden ojentamisesta. Silti te kuitenkin olette tekemässä järeintä tointa elikkä te esitätte hallitukselle epäluottamuslausetta eli te yritätte kaataa hallituksen. Edustaja Kettunen täällä peräänkuulutti keskustan linjaa ja kertoi siitä ja lähipalveluista, että teidän linjanne on turvata lähipalvelut. [Tuomas Kettunen: Kyllä!]

Minä voin nyt lyhyesti kertoa tässä Etelä-Pohjanmaalta siitä, miten keskusta siellä vallassaan on turvannut näitä lähipalveluita. Kouluja on lopetettu Etelä-Pohjanmaalta vaikka kuinka paljon. Ilmajoelta Taidon ja kulttuurin oppilaitos, Jurvasta Taidon ja kulttuurin oppilaitos, Jurvasta AMK-linja, Ähtäristä metsäpuolen AMK-linja, Ähtärin sairaala on lopetettu, Kauhajoen ammattikorkeakoulun linjat on lopetettu. Niitä esimerkkejä on vaikka kuinka paljon. Nämä ovat semmoisia asioita, mitkä vaan ovat faktoja. Elikkä älkää nyt puhuko siitä enää, että te haluatte turvata lähipalvelut.

Mitä tässä asiassa pitää tehdä minun mielestäni? Minä haluan kertoa nyt esimerkin. Minun mielestäni — tämä on nyt vain minun oma näkemykseni, tällaisen maallikon näkemys — hyvinvointialueilla tulee lisätä hyvin paljon magneettikuvantamisen käyttöä. Ymmärtääkseni Espanjassa on niin, että jos jollakin on massu pipi ja hän menee siitä huolestuneena sanomaan, niin hänet pannaan magneettikuvaukseen. Meillä se on kallista, mutta pääosin ne magneettikuvantamiset toimivat vain yhdessä vuorossa. Ne pitää panna niin, että ne rullaavat kolmea vuoroa ympäri vuorokauden. Minä uskon, että silläkin saadaan jo säästöjä, jos todetaan ajoissa ne ongelmat, mitä joillakin valitettavasti on. Se on ikävää, että hyvälle ystävälleni, kun oli vähän etuvatsaa siinä, aika paljon, sanottiin, että koeta saada painoa pois, ja sitten lopulta todettiin magneettikuvassa jalkapallon kokoinen kasvain mahassa. Ei siinä enää paljon naurattanut. Musta auto tilattiin hetken päästä.

Toinen asia, mihin mielestäni pitää puuttua, on lastensuojelu. Se epäsuorasti liittyy tähän sosiaali- ja terveydenhuollon alalle. Siellä mielestäni, oman kokemukseni perusteella sanoisin, tehdään myös täysin turhia huostaanottoja. En kiistä sitä, että siellä varmasti tehdään paljon tärkeitä, minä olen itsekin tehnyt lastensuojeluilmoituksia, mutta minun oma näkemykseni on, että huomattava määrä tehdään niitä, jotka ovat aiheettomia minun arviointi mukaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

22.01 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Kun sain tämän puheenvuoron heti, niin ei tarvinnut ottaa vastauspuheenvuoroa. Edustaja Mäenpäälle totean: Neuvolat, perhekeskukset, hammashoitolat, terveysasemat, hoivakodit, vuodeosastot — ne ovat meille suomalaisille tärkeitä arjen palveluita. Ne ovat, arvoisa rouva puhemies, lähipalveluita.

Edustaja Mäenpää otti tuossa puheenvuorossaan esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan ja sen, kuinka siellä on laitettu kouluja ja koululiikelaitoksen alaisia palvelupisteitä kiinni. En, arvoisa rouva puhemies, pysty ottamaan siihen kantaa, kuinka paljon siellä on ollut esimerkiksi oppilaita tai koulutuspaikkoja, mutta otetaan nyt esimerkiksi, kun me käymme keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, paikkakunta vaikka Pohjois-Pohjanmaalta, Vaala, vähän yli 2 000 asukasta. Jokainen asukas tarvitsee näitä kyseisiä lähipal-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

veluita. Puhutaan usean ihmisen palveluista. Ja nyt siellä Vaalassa on tehty jo pohjatyöt hyvinvointialueen tulevalle paikalliselle sote-pisteelle, missä näitä lähipalveluita olisi, mutta he eivät saa tällä hetkellä rakentamislupaa. Kunta olisi valmis jopa omaan taseeseen rakentamaan seinät näille lähipalveluille, mutta tällä hetkellä hallitus ei tätä rakentamislupaa myönnä. [Timo Heinosen välihuuto]

Puhemies! Lähipalvelut ovat niitä, mitä ihmiset tarvitsevat verrattain usein arjessaan: terveydenhoitajan vastaanottoa, hammaslääkärinä, neuvolapalveluita, säännöllisesti otettavia verinäytteitä ja monia muita palveluita, mitä minä tuossa äsken, aikaisemmin luettelin. Otetaan taas esimerkki, kuntana Kuhmo, 7 700 asukasta. Jokainen näistä asukkaista tarvitsee näitä arjen lähipalveluita. Mietin, pystyykö tätä edes rinnastamaan näihin edustaja Mäenpään aikaisemmassa puheenvuorossa esiin ottamiin koulutuspaikkoihin.

Mutta, puhemies, keskusta lupasi aluevaaleissa puolustaa näiden palveluitten säilymistä lähellä ihmisten arkea, ja nyt se kysymys vain kuuluu, arvon hallitus ja hallituspuolueitten edustajat: Haluatteko te säilyttää nämä lähipalvelut, varsinkin pitkien välimatkojen maakunnissa, mihinkä esimerkiksi Kainuu, Lappi, Pohjois-Pohjanmaa luetellaan? Ja mikä on teidän viestinne ja vastauksenne näille hyvinvointialueitten päättäjille? Kiitän vielä kerran ministereitä Juuso ja Ikonen, että olette täällä kuuntelemassa tätä keskustelua, ja kysynkin, ministeri Juuso: pystyttekö te kertomaan ja vakuuttamaan hoitopaikasta viikosta toiseen odottavalle, että hallitus tulee vahvistamaan näitä tärkeitä sosiaali- ja terveydenhuollon lähi- ja peruspalveluita?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi Räsänen, Joona.

22.04 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä intouduin vielä puheenvuoroa pyytämään tuon edustaja Heinosen edellisen hyvän puheenvuoron jälkeen, ja varsinkin tämä kohta miellytti korviani suuresti, kun edustaja Heinonen totesi, että ihan yleisesti tässä salissa — ihan puoluekantaan katsomatta — pitäisi lähteä siitä, että ennen vaaleja ei pitäisi ihmisille luvata sellaista, mitä vaalien jälkeen ei voi toteuttaa. Olen tästä edustaja Heinosen kanssa täysin samaa mieltä, ja toivon, että tällainen kulttuuri laajemminkin yleistyisi Suomessa. Edustaja Heinonen taisi toki viitata tässä enemmän tänne sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuuteen tehtyihin lupauksiin tai tavoitteisiin, mutta olisin kysynyt, koskeeko tämä sama vaatimus nyt sitten mahdollisesti niitä muita lupauksia, joita annetaan täällä muualla politiikan sektorilla. Olemme tässä tämänkin syksyn aikana huomattavan paljon käyneet läpi sellaisia kysymyksiä, missä nykyisten hallituspuolueiden puheet ennen vaaleja ja teot sitten vaalien jälkeen ovat kyllä aika lailla ristiriidassa keskenään. Senpä takia toivonkin — kun tässä puhutaan tästä sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudesta, mutta vaikka puhuttaisiin mistä tahansa muusta politiikkakokonaisuudesta — että mikäli haluamme osaltamme kasvattaa kansalaisten luottamusta poliittista päätöksentekoa kohtaan, niin se vaatii kyllä, että ihan kaikkialla, kaikilla politiikan sektoreilla, mitoitamme omat vaalipuheemme siten, että voimme myös toteuttaa sitten vaalien jälkeen ne asiat, joihin olemme kansalta mandaatin hakeneet ja joihin kansa on sitten uskonut. Varsin valitettavaa olisi sitten sellainen tilanne, mikäli vaalien jälkeen joku täällä valituista edustajista joutuisi esimerkiksi sellaisen puheenvuoron käyttämään, että joutuisi toteamaan josain, että valitettavasti nämä puheet olivat vaan sellaisia vaalipuheita, että emme ole oikeasti tällaista toteuttamassa — mutta edustaja Heinonen varmaan ei ole koskaan joutunut

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

tällaista puheenvuoroa käyttämään. Mutta tästä periaatteesta olen edustaja Heinosen kanssa täysin samaa mieltä.

Arvoisa puhemies! Tähän sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuuteen täällä on käyty hyvää ja paikoin oikein laadukastakin keskustelua. Toivon, että kaikilla meillä on keskeisin asia vielä mielessä elikkä se, että riippumatta siitä, minkälainen hallinto meillä tässä maassa näitä asioita pyörittää, riippumatta siitä, mitä palvelujärjestelmää muuten rakennetaan, tai riippumatta rahoitusmalleista tärkeintä olisi se, että kaikissa tilanteissa voimme taata, että ihminen, joka hoitoa tarvitsee, sen hoidon myös saa riippumatta siitä, missä päin Suomea hän asuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on listalla vielä kaksi, mutta se ei tarkoita, että tarvitsee lopettaa. Otetaan nämä nyt ainakin tästä, ja sitten ministerikin käyttää vielä tuossa lopussa puheenvuoron. — Ja seuraavaksi meillä on edustaja Marttila. [Timo Heinonen: Mutta saa lopettaa!] — Saa, mutta ei ole pakko.

22.07 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies ja arvon ministerit! En malta olla käyttämättä tätä tilaisuutta, kun ministerit ovat täällä vielä paikalla. Haluan nyt paitsi hie-
man kommentoida edeltäviä puheenvuoroja, myös tuoda esiin yhden huolen. Se liittyy julkisten palvelujen kunnianpalautukseen.

Olen huolissani seurannut trendiä, jossa erityisesti somessa ja ehkä joissain puolueissa naureskellaan julkisten palvelujen tehottomuudelle. Olen kuullut, että esimerkiksi Tanskassa on jo häpeä olla töissä julkisella puolella, vähän kuin esimerkiksi USA:ssa public schooleissa. On aito huoli, että nuoret eivät enää hakeudu julkiselle puolelle. 15 vuotta sitten valtiotieteellisessä luin tenttikirjaa, jossa kerrottiin, että kun keskituloiset menettävät kiinnostuksensa julkisen puolen palveluihin, niin sinne loppuu rahoitus, ja nyt koen, että näen tämän kehityksen silmiäni edessä ja sote-puolen annetaan romuttua. Seuraan tätä keskustelua, jossa nettomaksajat sanovat, että minä en käytä näitä, minä käytän yksityisiä ja nämä eivät kosketa minua — kunnes joutuvat kolariin tai saavat sydänkohtauksen ja joutuvat soittamaan hätänumeroon, ja silloin he ovat tämän romuttuneen julkisen sektorin varassa yksiselitteisesti. Onneksi meillä eivät ole vielä esimerkiksi yksityiset synnyttykset yleistyneet. Toiveeni onkin, että nyt vastuuministerit kiinnittävät tähän ilmiöön vielä huomiota ja ehkä omilla ulostuloillaan voivat myös antaa tunnustusta julkisen puolen työntekijöille.

Lastensuojelun sosiaalityöstä tähän tehtävään siirtyneenä en nyt malta olla vielä kommentoimatta myös tätä lastensuojeluun liittynyttä kommenttia. Se on myös erittäin ajankohtainen tietäen ruotsalaisiin kohdistuneet ampumiset, ja sen taustalla on ollut myös vuosia kestänyt disinformaatiokampanja liittyen juurikin lastensuojeluun ja siihen, että muslimitaustaisten lapsia huostaanotettaisiin väärin perustein. Tämä on myös todellinen ilmiö Suomessa, erittäin vakava sellainen ja lisääntymään päin, totta kai, kun on maahanmuuttajataustaista väestöä enemmän. Se on myös asia, josta en ole paljoa nähnyt huomioita, ja tietenkään en tiedä, onko siihen jotain toimenpiteitä tulossa.

Lastensuojelu on siitä erikoinen, että välillä puututaan liian pikaisesti ja toisaalla ollaan oikeudessa, kun ei olla tehty tarpeeksi. Se henkilökohtainen virkavastuu on raskas, erittäin raskas, ja sitäkin mietin, onko se uudelleentarkastelun kohteena siinä vaiheessa, kun vastuusosiaalityöntekijällä ei käytännössä ole valtuuksia esimerkiksi päättää perheille myön-
netyistä palveluista, kun ne on keskitetty nyt varsinkin hyvinvointialueiden myötä erilli-

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

siin yksikköihin, eli onko sitäkin tarpeen tarkastella. Vielä nämä huomiot halusin tuoda tähän keskusteluun. — Kiitos. [Juha Mäenpää: Hyvä puheenvuoro! — Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

22.10 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olen seurannut suurella mielenkiinnolla tätä tämänpäiväistä keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta ja pyrkinyt näitä kaikkia puheenvuoroja kuuntelemaan niin, että mitä yhdistäviä asioita sieltä voisi löytyä, joidenka parissa voisimme tämän välikysymyskeskustelun jälkeen jatkaa yhteistyötä sotien kehittämiseksi. Huomaan, että tämä ict-järjestelmien kehittäminen vaikuttaa yhdeltä sellaiselta kokonaisuudelta, joka toistuu useissa puheenvuoroissa aihepiirinä, jossa olisi kyllä merkittävään tuottavuusloikkaan ja toimintojen parantamiseen varaa.

Tässä oli edustaja Väyrysellä erittäin hyvä puheenvuoro, joka avasi sitä, miten tällainen toimimaton tietojärjestelmä siellä hyvinvointialueella sosiaali- ja terveyspalveluissa voi toden totta vaikeuttaa työtä, madaltaa tuottavuutta ja tehokkuutta ja vaikeuttaa meidän ammattilaisten työskentelyä parhaiden mahdollisten palveluiden toteuttamiseksi asiakkaille.

Lueskelin tässä jokin aika sitten Sitran selvitystä, jossa paneuduttiin tähän ict-kokonaisuuteen ja siellä tarkemmin tällaiseen datan hyödyntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Se oli aika mielenkiintoista luettavaa. Siellä pitkä lista oli suosituksia, taisi olla yhteensä seitsemän. Jos lainaan tätä johtopäätöstä, joka tässä selvityksessä oli, niin näiden Sitran listaamien ”suositusten toteuttamisen arvioidaan tuovan 770 miljoonan euron kustannussäästöt vuodessa Suomelle. Se voisi vapauttaa 5 000 hoitajan ja 1 300 lääkärin työpanoksen vaikuttavampaan käyttöön, helpottaa yhä kasvavaa hoitoammattilaisten resurssivajetta sekä parantaa palvelujen vaikuttavuutta”. En sano, että ne kaikki toimenpiteet, mitä tässä Sitran arvokkaassa selvityksessä oli lueteltu, olisivat sellaisenaan tuotavissa hyvinvointialueille tai tähän meidän järjestelmään, mutta jos murto-osankin tuosta potentiaalista saisimme, jota he ovat tässä omassa arviossaan esille nostaneet, ja resurssin vapautettua sillä palveluihin, niin se olisi varmasti erittäin suuri apu sille kustannuspaineelle, joka palveluissa ja hyvinvointialueilla on. Kannustan kyllä kaikkia meitä pohtimaan näitä ict- ja tietojärjestelmädatakysymyksiä, kun haemme näitä parempia palveluita ja kantokykyä hyvinvointialueille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia oikein paljon hyvästä keskustelusta. Nyt olisi ministereillä mahdollisuus käyttää puheenvuoroja. Kumpi aloittaa? Jos ministeri Ikonen aloittaa, ja sitten ministeri Juuso. — Olkaapa hyvä.

22.13 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Täällä kysyttiin Uudenmaan erillisratkaisusta ja siitä, millä tavalla sitä tullaan seuraamaan. Se on todellakin erityinen alue siinä, että se eroaa muusta Suomesta. Jos katsotaan sitä väkimäärää, mikä siellä on, ja sitä, että se toiminnaltaan on erilainen, niin on tärkeätä, että sitä katsotaan erikseen. Hallitusohjelmaan me kirjattiinkin niin, että hallitus seuraa ja kehittää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiota tällä alueella erityisesti ja kiinnitetään siihen huomiota. Tässä kiinnitetään huomiota vielä enemmän sitten näihin erityisen paljon palveluita tarvitseviin ihmisiin, sellaisiin, joitten kohdalla nämä kysymykset ovat kriittisiä. Mutta tätä tullaan seuraamaan tässä matkan varrella.

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Sitten täällä oli kysymys edustaja Heinosen myöskin tästä kuntien taloudesta. On tosiaan niin, että itse asiassa kun tehtiin tätä sote-uudistusta, niin tässä on ennen kaikkea lähdetty siinä rahoituksen uudistamisesta siitä, että on siirretty nämä rahoitukset turvaamaan näitä sote-palveluita ja varmistettu se, että se on mahdollisimman hyvä. Ja nyt sen jäljiltä kun katsotaan kuntia, kun se on ollut aika mekaaninen siirto, niin kunnat ovat hyvin erilaisissa tilanteissa tämän jälkeen. Nyt on tehty vielä tänä syksynä näitä tarkistuksia, miten kunnat ovat vaikkapa vähän eri tavoin käsitelleet esimerkiksi kiinteistöjen myyntiä kirjanpidossaan tai miten on yli- tai alijäämät varmistettu eri kuntayhtymien osalta, että eri puolilla Suomea tulee ainakin tällaiset kirjattua samalla tavalla ja käsiteltyä samalla tavalla tässä siirrossa. Tämä on tuonut tänä syksynä vielä — nämä ovat olleet tämmöisiä teknisiä tarkistuksia, että tämä menee yhtenäisesti — joitain muutoksia kunnille.

Nyt on ollut näitten harkinnanvaraisten avustusten haku käynnissä, ja aika moni kunta niitä päätyi hakemaan. Kunnilla on haastava tilanne, se tunnistetaan, ja nyt koetetaan eri tavoin normeja höllentämällä ja valtionosuusjärjestelmää uudistamalla luoda edellytyksiä sitten jatkossa kunnille. Tässä valtionosuusjärjestelmässä on tarkoitus nyt tehdä oikein semmoinen isompi remontti ja katsoa tätä kuntien rahoitusta niin, että tämä rahoitusmalli tukee myöskin kuntia selviämään siinä uudessa tehtävässä. Eli ei ole enää niinkään hyvinvointikuntia vaan enemmän sitten elinvoima- ja sivistyskuntia — toki hyvinvointikin edelleen niillä on tehtävänä. Mutta tosiaan muun muassa näillä välineillä koetetaan helpottaa myöskin kuntien tilannetta.

Sitten vielä ihan tässä loppumetreillä tuli myöskin tämä julkisen sektorin kunnianpalautus. Minusta tämä on hirveän tärkeä asia. Me on puhuttu tänään täällä henkilöstöpulasta ja muusta, ja tämä koskee ihan yhtä lailla valtiota kuin kuntia kuin hyvinvointialueitakin työnantajina ja sitä, miten tehdään sellaista hyvää henkilöstöpolitiikkaa, että nämä ovat haluttuja työnantajia ja näissä on hyvä tehdä töitä. Ministeri Juuso varmaan voi tästä hyvän työn ohjelmasta myös kertoa hyvinvointialueitten osalta, mutta ihan yhtä lailla täytyy kunnissa miettiä sitä ja valtion työnantajana, että pystytään huolehtimaan... Me tarvitaan tässä sotessakin niin julkiset, yksityiset kuin kolmannenkin sektorin toimijat, kaikki, ja tämä kysymys on tärkeä koko sote-alan arvostuksellekin.

Samoin tässä tuli ihan loppukeskustelussa hyvin esiin myöskin tämä, ja ihan samaan kiinnitin huomiota, että tämä ict-, digiasia on täällä ollut sellainen, joka on toistunut eri ryhmistä tullessa viesteinä, ja se on varmasti semmoinen, joka tuo mahdollisuuksia. Tästä voisi ihan poimia vaikka yhden hyvinvointialueen: Esimerkiksi Etelä-Savossa on tehty nyt isoja loikkia jo tämän vuoden puolella. Siellä on koko alueen uudet digipalvelut otettu tosi hyvin vastaan ja kymmeniä prosentteja perusasioinnista on siirtynyt verkkoon. Ennen kaikkea jos se on potilaitten ja asiakkaitten kannalta hyvänä koettu, se antaa tämmöisiä rohkaisevia malleja. Näitä meidän kannattaa kerätä, hyviä käytäntöjä, mitä jossain päin löytyy, ja jakaa niitä myöskin alueitten välillä. Uskon, että sillä voidaan saada hyviä tuloksia.

Haluan kiittää omalta puoleltani teitä kaikkia. On ollut hyvät keskustelut tänään. Tämä on todella tärkeä aihe, ja on hyvä, että on käyty. Kiitoksia myöskin näistä ehdotuksista ja ajatuksista, mitä täällä on jaettu. Vaikka ihan kaikkiin meidän ei aina ole mahdollista tarttua eikä kaikkeen voi sanoa suoralta käsin ”kyllä”, niin otetaan täältä kyllä ajatuksia ylös ja tutkitaan niitä eteenpäin. Kiitoksia näistä keskusteluista.

Minusta semmoinen ehkä tärkein viesti tästä ottaa mukaan on se, että minusta tuntuu, että meillä on kuitenkin tahtotila yhteinen, että turvataan suomalaisten hyvinvointipalvelut

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

jatkossakin ja huolehditaan siitä, että ihmiset pääsevät hoitoon ja palveluihin ja että myöskin niissä palveluissa sitten palveluketjut toimivat mahdollisimman hyvin. Tämä haaste on meidän yhteinen, ja koetetaan sitä hyvässä hengessä viedä, ja ennen kaikkea yhteistyössä hyvinvointialueitten kanssa. Me ollaan hallituksena sitouduttu myöskin tukemaan hyvinvointialueita, että he onnistuvat tässä työssä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Juuso.

22.18 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Olemme nyt käyneet välikysymyskeskustelua yli kahdeksan tuntia. Keskustelu on tarpeellista, ja se on arvokasta. Sosiaali- ja terveys- ja pelastuspalvelut ovat olennaisia ja todella tärkeitä kaikille meille täällä Suomessa. Ne ovat yksi hyvinvointiyhteiskunnan peruspilari.

Välikysymys näin aikaisessa vaiheessa hallituskautta on tietysti yllättävää, mutta ymmärrän keskustan huolen lähipalveluista. Edustaja Kettunen kysyi täällä niistä lähipalveluista, että tuleeko hallitus vahvistamaan lähipalveluita. Kyllä me tulemme vahvistamaan niitä lähipalveluita tai teemme kaiken voitavamme sen hyväksi, kaiken, mitä voimme tehdä. Operatiivinen työ tehdään siellä hyvinvointialueilla, mutta me teemme ohjausta, me teemme lainsäädäntöä, jotta me saadaan sitä painopistettä siirtymään sinne peruspalveluihin.

Tässä edustaja Marttilan viimeisessä puheenvuorossa julkisen sektorin kunnianpalautus oli hyvä nosto. Olen itsekkin yrittänyt tätä useassa tilaisuudessa nostaa, että on arvokasta se, että on vakituinen työ, voi mennä samaan paikkaan töihin, samoilta osastoille, kehittyä työssään, tuntea turvallisuutta siinä työpaikassaan ja saada tukea ja kannustusta, pystyä etenemään, kehittämään itseänsä, erikoistumaan. Tämäkin on arvokasta. Se on monelle arvokkaampaa kuin se keikkahoitajana tai keikkalääkärinä olo, jossa hypitään paikasta toiseen, osastolta toiseen ja koko ajan uusien ihmisten, erilaisten potilaiden kanssa.

Tässä julkisen sektorin kunnianpalautuksessa hyvinvointialueilla on itsellään todella iso rooli, mutta me kaikki voimme omissa puheissamme — me olemme kansanedustajia, ministereitä, meitä kuunnellaan — sen tärkeyttä nostaa ja korostaa, jotta kaikki, jotka sote- ja pelastussektorilla töitä tekevät, voisivat olla ylpeitä työstään. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 9/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 2/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 19.10.2023 pidettävään täysistuntoon.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2023 vp

Pöytäkirja PTK 44/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 19.10.2023 pidettävään täysistuntoon.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 19.10.2023 klo 16.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä istunto on päättynyt. Kiitos kaikille pitkäjänteisyydestä ja hyvistä puheenvuoroista — voitte olla ylpeitä itsestänne.

Täysistunto lopetettiin klo 22.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen